

BOEM@

REVISTĂ DE LITERATURĂ ȘI ARTĂ - ISSN: 2066-0154

Ianuarie-Februarie-Martie 2025 (Anul XVI) Nr.191-192-193

COLEGIUL DE REDACȚIE

Director: Petre Rău
Redactor-șef: Mihail Gălățanu
Redactor șef adjunct: Denisa Lepădatu
Redactori: Constantin Oancă, Tănase Dănilă, A. G. Secară, Adrian Talabă, Mihaela Vaida, Dan Ion Sanda, Lucia Pătrașcu, Grigore Grigore, Cristina Roșu
Colaboratori: Maria Timuc (București), Luca Cipolla (Italia), Lidia Grosu (Rep. Moldova), Melania Cuc (Bistrița), Florin Logreșteanu (Craiova), Ana Opran (Vaslui), Carmen Racoviță (București)
Grafică: Elena-Liliana Fluture
Tehnoredactare: Daniela Cașu

Revista BOEM@ poate fi citită și pe site-ul www.boema.edituraboema.ro
actualizat permanent de: Editura BOEMA
Email: boema@edituraboema.ro
Tel: 0726 337376
ADRESA: Str. Regimentul 11 Siret, Nr. 17, Bloc C20, Ap. 42, parter, Galați - 800331

Abonamente și comenzi:

Tel: +40 726 337376, boema@edituraboema.ro, office@edituraboema.ro

- o Materialele trimise la redacție trebuie să fie în format electronic (Word, RTF, PDF etc.) și să conțină diacritice.
- o Din respect pentru cititorii noștri, revista nu publică decât în mod excepțional articole apărute anterior în alte publicații (inclusiv pe internet).
- o În numele libertății absolute de exprimare, autorii răspund în mod direct de conținutul tuturor materialelor publicate.

**Literatură
și
Artă**

DIN CUPRINS

Poezie: Doina Gurită (p.6), Yiannoula Adoni (Cipru) (p.27), Nicolae Sava (p.32), Heinrich Heine (p.32), Ioan Gheorghită (p.47), Sandu Teodor (p.48), Timur Chiș (p.49), Marieta Rădoi (p.57), Mónica Tóth (p.59), Ovid Caledoni (p.64), Lidia Zadeh (p.67), Eugenia Rada Ioniță (p.74), Ana Maria Dragomir (p.77), Benone Ion Păsărin (p.87), Laurențiu Drăgușin (p.92), Sebastian Golomoz (p.93), Arsenie Augustin (p.94), Natalie Bisso (Germania) (p.95), Adrian Talabă (p.104), Marin Moscu (p.110), Constantin Bejenaru-Beco (p.115), Ileana Maria Ciuraș (p.116), Tudor Mațreșu (p.120), Dan D. Gîrjoabă (p.122), Cosmin-Darius Misir (p.123)

Proză: Aurel Brumă: Din memoriile lui Zexu - IX (p.18), Constantin Geantă: Lumea atlanticilor (p.26) / Comoara din bulz (p.50), Ion Dulugeac: La Cabană (p.33) / Părintele Bujor (p.105), Eliza Rossana Tiu: Stanislava și Spărgătorul de Nuci (p.42), George Teșeleanu: Între ființă și neînțelegere (p.65), Mariana Al-Saleh: Călătorie de nuntă (p.66), Viorel Darie: Din nou la Cernăuți (p.72), Mioara Păguțe: Când o mamă se stinge (p.112)

Cronică de carte: Ana Dobre: Poetul-monah, monahul-poet Ignatie Grecu - prima reflectare critică (p.3) / Poezia - potirul din care se revărsă bucuria (p.4) / Ce se întâmplă între timp... (p.99) / Striptease pe rugul poeziei (p.100), Ana Văcărașu: Trei generații - Un cerc al destinului, Vasile Aioanei - "Destine fracturate" / Icoana în care veșnicește copilăria - Angelica Manole - "Sunt un pumn de humă vorbitoare" (p.22), Petre Rău: O carte plină de daruri de la un admirabil cronicar, Tase Dănilă - "Aspirații transparente" (p.28), Adi G. Secară: O nouă carte a copilăriei, de Angela Burtea (p.73), Gabriela Dimitriu: Labirintul sufletului în poemele Anei Văcărașu (p.75), Iosefina Schirger: "În orice om o lume își face încercarea" (p.101), Alexandru Cazacu: Pledoarie pentru continuitate (p.103), Constantin Stancu: Cu poemul în geamantan (p.113)

Note de lectură: Lucia Pătrașcu: Ioan Munteanu - Brăila acum o sută de ani - 1924 (p.58), Nicu Brezoianu: Pedagogia optimismului (p.60), Tudosia Lazăr: Despre "Regele zahărului" și al durerii în timp (p.122)

Note de călătorie: Ștefan Andronache: Imola într-o după-amiază caniculară de vară (p.24) / Siena, cea de a doua emblemă artistică a Toscanei (p.68) / Perugia, orașul ca-re trăiește de pe urma unei fântâni (p.108), Ana Opran: Din însemnările unui călător: Sfârșit de august la Fecamp, Haute Normandie (p.80)

Eseu: Petre Rău: Eminescu și Dumnezeu - (I) (p.8) / (II) (p.53) / (III) (p.89), Alina Panait: Absurdul - constantă a dramaturgiei românești și universale (p.89), Dragoș Niculescu: Mihai Ralea - sau spiritul în ur-ma nedreptei uitări (p.84)

Interviu: Leon-Iosif Grapini: „Personalitatea unui om, fie el și scriitor, trebuie să rămână o taină”, interviu cu scriitoarea Melania Cuc (p.12), Leonard Popa: „Nimic nu-mi poate vindeca propria durere a trecerii timpului”, interviu cu poetul grec Dimitris Kanellou (p.37) / „Cred că nimic nu poate fi creat într-un mediu zgomet, creativitatea cere contrariul”, interviu cu pictorița cipriotă Charitini Thrasyvoulou (p.40) / „Scriitorii nu trebuie amestecați cu caracuda...”, interviu cu poetul Nicolae Sava (p.78) / „Toți poezii au aceeași naționalitate...”, interviu cu poeta Natalie Bisso (Germania) (p.96), Adrian George Itoafă: Interviul cu Constantin Marafet (p.80), Lucian Mladin: „Învăț regulile, dar încălc-le!”, interviu cu artistul plastic Anamaria David (p.117)

Eminesciana: Constantin Oancă: Eminescu este altceva (p.52)

Traduceri: Ignatie Grecu: Versuri de Rainer Maria Rilke (p.46)

Personalități: Violeta Copăceanu: Personalități tecucene: Ovid Caledoni (p.62)

Debut: Aura Golomoz: Versuri (p.111)

Aforisme: George Itoafă: Aforisme (p.114)

Grafică:

Coperta 1+4: Grafică Pixabaya

Interior: Elena-Liliana Fluture, grafică Pixabay

Ana DOBRE

Poetul-monah, monahul-poet Ignatie Grecu – prima reflectare critică

În 2024, părintele Ignatie Grecu sărbătorește 40 de ani de monahism, moment aniversar care îi prilejuiește prietenului său de o viață, Petre Rău, cu care a împărțit idealurile tinereții pe băncile aceluiași liceu - Liceul teoretic nr. 1, actualmente Colegiul Național „Spiru Haret”, din Tecuci, un prilej minunat de a marca acest moment printr-o încercare de monografie, *Ignatie Grecu - 40 de ani de călugărie și poezie*¹.

Cu o structură compozită, lucrarea urmărește să lumineze din perspectivă duală - viață și operă - personalitatea poetului-monah Ignatie Grecu.

Urmând cronologia unei biografii, Petre Rău punctează etapele formării unei personalități - formarea intelectuală în perioada 1967-1971, la Liceul Teoretic nr. 1 din Tecuci, cu frecventarea Cenaclului „Calistrat Hogaș” condus de Ștefan Andronache; debutul publicistic în 1971, în antologia *Pagini dunărene*, apărută la Galați, cu un „mic și suav” *Cântec de dragoste* („Fântânile tac să spună/ Iar pomii se-ncarcă cu lună.// În jurul nostru efemere/ Dorm flori mustind de tăcere.// Din părul tău plin de-nserare/ Voi bea cupe albe, stelare.// În izvoare noaptea se îneacă/ Iar luna sub tei se dezbracă.”); debutul editorial în volumul colectiv *Prier* (Cartea Românească, 1988), „un cărțoi de 372 de pagini”, în care apăreau, numiți de Liviu Ioan Stoiciu, și poeții: Mihai Buracu, Florentin Palaghia, Vasile Sevastre Ghican, Doru Mihai Mateiciuc, Ioan Emanuel, Marian Bodea, Viorel Mirea, Grigore Bechin, *Jordan Grecu*, Marian Stoica, Constantin Hrehor-Corvin, Claudiu Mită, Marcel Ion Fandarac, Victoria Milescu, Victor Munteanu, Ștefan Dincescu, Dinu Păulea. Detalii semnificative asupra acestui moment oferă Ignatie Grecu însuși în *Alte pagini de jurnal* (p. 279).

Cu volum propriu, volumul *Bucură-te (Poeme)*, apărut la Editura Lumină din Lumină, poetul-monah debutează în 1992, an simbolic în biografia sa, fiind și anul tunderii sale în monahism.

Monografia cuprinde o perioadă amplă, de la primele manifestări literare până în anul 2024. Între aceste borne 1992-2024, poetul-monah a publicat „20 de volume de versuri (dintre care două antologii), o carte de proză cu însemnări de călătorie, în urma pelerinajului în Țara Sfântă; o carte în două volume de stihuri care privesc viața liturgică, o carte de aforisme”, *Adaos la potirul cântării*.

Aceasta este opera, creația poetului-monah Ignatie Grecu, pe care Petre Rău o așază într-un larg context cu scopul de a lumina din multiple unghiuri personalitatea omului și a poetului, care și-a lăsat umbra în creațiile sale. Monografistul realizează o serie de cercuri concentrice menite a crea acest cadru larg în care să poată așeza

Petre RĂU

IGNATIE GRECU

40 de ani de călugărie și poezie

chipul poetului-monah.

Primul cerc conturează o *scurtă istorie* a poezilor-monahi români, urmat de o istorie a Mănăstirii Cernica, topos în care, de 40 de ani, viețuiește monahul-poet; urmează, apoi, o incursiune în poezia religioasă, pentru ca, de aici, să tragă primul fir, care să-l ducă în poezia lui Ignatie Grecu (*Poezia religioasă la Ignatie Grecu*).

După acest lung preambul, monografistul propune o schiță de portret pentru a răspunde la întrebarea – Cine este Ignatie Grecu?, întrebare la care răspunde parțial în capitolul *Portret în mișcare*. Sunt mărturii, care îmbină reflectări ale omului și poetului, așa cum a fost văzut el de Alex Ștefănescu, Simona Lazăr, Liviu Ioan Stoiciu, preotul Ioan-Aurelian Marinescu, Petre Rău, Gelu Diaconu, Presfințitul Părinte Timotei Prahoveanu, episcopul vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, Ana Dobre.

Evocându-l, în *Poetul Jordan Grecu, azi, ieromonahul Ignatie*, Liviu Ioan Stoiciu rememorează anii începutului, „tinerețea noastră”, de la Cenaclul studentesc 3,14, idealurile care i-au legat și care i-au ținut, în ciuda depărtării în spațiu, aproape.

Liniile de portret se așază una după alta, multiplicat în *Interviuri, Întâlniri și dialoguri cu personalități marcante*, răsfrânte în schițe de autoportret, apoi în *Scrieri inedite (povestiri, amintiri, însemnări de jurnal)*, întoarse din capitolul *Părăsirea casei părintești (nostalgia locurilor natale în plină nevoie și însingurare)*, *Călugăria (Mănăstirea Cernica)*, pentru ca portretul să se definească prin și în cărțile sale care-i poartă sufletul, gândurile, credința în puterea Cuvântului de a (re)aduce frumusețea în lume.

(continuare în pag. 4)

Substanța cărții înclină balanța în favoarea vieții omului lordache (Iordan) Grecu, urmându-i traseul inițiat. Partea dedicată operei, așadar, profilul de poet al monahului Ignatie Grecu se reduce la câteva succinte capitole: *Cărțile poetului, Divinitatea în poezia lui Ignatie Grecu, Poetul, iubirea și Poezia, Păsări, copaci și flori în poezia lui Ignatie Grecu, Poezia cu formă fixă (sonete, rondo, haiku)*.

Realizarea finală nu depășește miza inițială a monografiei, aceea de a realiza „un portret de scriitor într-o fotografie succintă”, în vederea receptării făcând „radiografia operei autorului” care se oprește la „momentul 2024”; scopul e de a-l restitui, aducându-l în prim-plan, pentru a fi descoperit de cititorul contemporan. Astfel, lucrarea se definește ca o *introducere* în studiul operei poetului-monah Ignatie Grecu, pentru monografie așteptându-se cercetătorul care să o completeze, dându-i coerența și logica necesare unei lucrări critice pe care Ignatie Grecu o merită din plin.

¹ Petre Rău, *Ignatie Grecu – 40 de ani de călugărie și poezie*, Editura Boem@, Galați, 2024.

13 noiembrie 2024

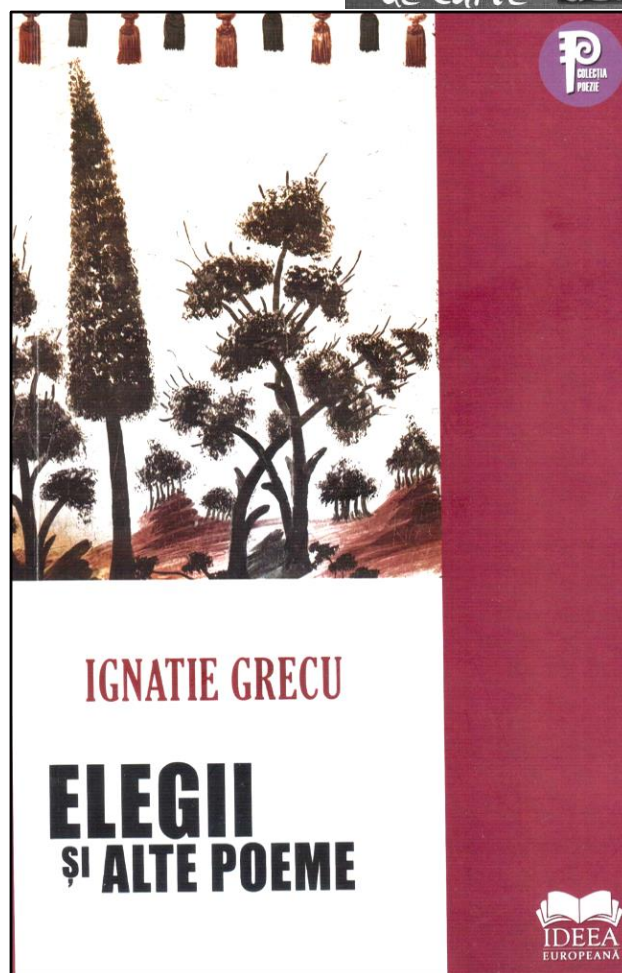

Poezia – potirul din care se revarsă bucuria

Prezentat generos și empatic de Aura Christy, noul volum al monahului-poet Ignatie Grecu, *Elegii și alte poeme*¹, își deschide comorile de lumină în tonalitatea elegiacă dată de sentimentul acut al trecerii și, simultan, de interogația asupra rostului omului în lume.

Cele 14 elegii spun, în ritmurile poematice, o poveste a eului care, înflorat de frumusețea creației, percepe totul pentru a-l reverbera în imagini și metafore revelatorii. Poetul prinde semnele lumii în simboluri prin care se pot identifica peisaje într-un cronotop anume (*copilăria*), stări și trăiri în clipă și în eternitatea ei intuită (*puterea, aripile, slavă*), fotografe care transformă o istorie în mitologie. Imaginarul, cronotopul ficțiunii, e populat de ciocârlia cu zborul lor ascensional, direct spre cer (*ciocârlia*); *fântânile*, cu simbolismul lor greu, sugerând o posibilă renaștere spirituală, întrucât presupun, mitic și inițiat, o *coborâre în infern*, marchează o așezare a planetelor terestru pe dimensiunea triplă subteran-suprateran-celest, descriind o axă a lumii, sui generis. Fântânile de care vorbește poetul în elegia a zecea sunt *fântânile sufletului*, țin de capacitatea eului de a coborî în profunzimile sufletului propriu pentru a muri și renaște, ceea ce ar corespunde *chenozei* urmată de *metanoia*: „Fântânile sufletului erau pline/ de răcoarea nopții pururi înstelată (...)/ Prima ciutură afundându-se aducea/ azur tremurând la suprafață.”

Această fire, ordonată așa, *văzută* în desfășurările ei exterioare, *privită* în scufundările ei interioare, în intimitatea profundă a Eului, ce accede către Sinele divin, se transcende în câmpul poeziei, cu *sfințele ei lunci*, unde totul se ordonează în funcție de o logică proprie. Apar, astfel, meditațiile despre poezie și condiția/rostul poetului

în lume (*Poetul, Poezia*), despre capacitatea cuvântului de a reverbera, de a ieși din coaja semnelor, pentru ca, prin semnat și semnificat, să spună ceva esențial despre om, despre relația lui multiplă și multiplicată în complexitatea determinsimului ce-l conexează în fizica și metafizica lumii, apropiindu-l de Dumnezeu.

Toposul poetului-monah Ignatie Grecu este un spațiu prin el însuși sacru, cel al Mănăstirii Cernic, sacralizat, însă, și prin modul de raportare a eului liric. Fraganța acestor poeme ține, întâi de toate, de capacitatea de a vibra în fața miracolului lumii, de a-l răsfărca în emoția clipei, prin cuvântul potrivit, un prinos care unește, în metaforă și simbol, unicitatea emoției, a *respirării* poetice.

Există în acest basm al ființei, spus în ritmuri lirice și în tonalitatea melodică a poemului, un traseu inițiat. Poetul-monah își străbate propriul labirint, având ca punct de plecare un cronotop afectiv – *copilăria* („Eram, se zice, un copil, aveam, cred,/ vreo doisprezece ani, nu mai mult,/ și umblam toată vara cu tălpile goale direct pe pământ/ și toți ghimpii se sfătuiau să mă îndrăgească/ și-mi sărutau, nu știu de ce, tălpile mici, goale și calde,/ cu sărutări ascuțite și drepte”). Imperativul scrisului („Scrisul de mână divin caligrafiat./ Scrisul norilor albi dimineța pe cer.”) este interior, cel care-l ghidează este îngerul: „Notează tot, mi-a spus îngerul, scrie...”. Lumina se arcuiește mereu peste toată această lume, scăldată într-o aureolă ca o *slavă stătătoare*: „Ieșirea soarelui ca un mire din cămara nopții,/ lumina, o ploaie de aur pășind/ înaintea lui peste colinele înverzite”, înălțând, „în cer și pe

(continuare în pag. 5)

pământ”, „imn de mulțumiri și laudă” lui Dumnezeu. Chiar cadrul naturii se așază în aceeași aureolă, creată de lumina lunii, care „se-nalță din mare” și, „ca un miel blând pe umerii lui (ai poetului, n.m.) se așază”. E lumina creației care se așază, luminând și iluminând scriitura: „Luminată hârtia aprinde făclii,/ sufletele celor care-n taină-l citesc”.

Instalat în a cest cronotop, poetul, ridicând *priviri sfioase* „la bolta cu aștrii-n visare”, învață de la toate. Lirismul obiectiv îi permite poetului să se vadă, *adeseori*, din perspective diferite, în momente diferite: „Adeseori, poetul smerit învață/ de la îngeri ca privighetorile să cânte./ Să-ndure și să tacă învață de la pietre. Lasă-ți/ gândurile ca norii să treacă, de neatins,/ peste fruntea plecată, ninsă”. Gratiudinea se manifestă ca extaz mistic, stare de fuziune în armonia universală, a fragmentului în întreg, conform principiului unității totului, afirmat de Heraclit – *unul e în toate, tot astfel precum toate sunt într-una*: „Bucurie și salvă! Cum poate fi altfel/ de vreme ce el pentru aceasta a fost trimis?/ Să mângâie și să bucure, dar, mai ales,/ să lumineze ridicarea sufletelor/ arătând celor care vin și așteaptă,/ orbecăind prin ceața acestei vieți,/ calea cea bună, nouă și dreaptă.”.

Poezia este, pentru poetul-monah Ignatie Grecu, imn de salvă, un fel de *acatist* pentru salva creației lui Dumnezeu. Din țesătura acestor gânduri, stări extatice, trăiri, se naște basmul unei inițieri în miracolele lumii, povestea eului („Cânta lin, adânc și frumos,/ Privighetorile tăcură un timp./ În ochii lui înflorea lumina/ Și-n plete, pe umeri, un nimb.”), care lasă să se întrevadă, „prin simplul veșmânt de pe umeri”, aripi de înger, aripi ce „păreau ca respirări”, un *cântec lin, adânc și frumos*.

Circumscriș în imaginarul propriu, cronotopul poetului își extinde dimensiunile, aducându-l pe Dumnezeu, *Străinul*, care-și face simțită prezența în *Elegia a șasea*: „Totul în jur așteaptă să vii. Salcia neîncetat/ Plânge-n undă clar de rău lacrimă amară”. Tonul liric răsfărâge inflexiuni psalmice, conotând jalea celui care vede întronarea profanului în lume: „Iar noi după Înălțarea Ta în sferele cerești/ Te-am tot uitat, lăsându-Te deoparte./ Și rar, din ce în ce mai rar, ne-amintim iarăși de Tine./ Ca de un călător străin, plecat departe.”. Epifaniile sunt, însă, peste tot. Poetul le vede și le fixează în fotograme esențiale: „Cine-i Străinul pașnic, milostiv și bun?/ Și, în rugăciune, ei totdeauna-L cheamă/ ci El privind la noi cu dragoste-L simțim./ Iar noi, prea rușinați, de bună seamă,/ Abia mai murmurăm șoptind cuvânt sublim!”.

Consecința acestei speranțe se manifestă imediat, simțită în *plutirea* pe deasupra lumii, așadar, ca șansă de spiritualizare: „Beat de o muzică lină,/ mă subțiam și deveneam din ce în ce mai ușor/ și pluteam, cred că pluteam/ viu în transparență totală”. Saltul în înalt este posibil, întrucât eul își conștientizează lucid devenirea în spiritul acestei aventuri de cunoaștere în esențial: „Vai, demult, în tinerețe,/ aripi ne creșteau la umeri,/ aripi mari ca de vultur/ și noi nu știam/ ce să afcem cu ele (...)// Le țineam ascunse sub cămașă...”, pentru a fi scoase la iveală la momentul potrivit.

În devenirea eului, un moment esențial îl constituie *cuvintele* care vin spre el pentru a le actualiza în rezonanță Logosului primordial (*Elegie. A noua. Cuvintele*). *Culesul* poetului (a unsprezecea elegie) implică interogația retorică („Cu ce mâini să pot începe culesul?/ Mâinile

mele încă ezită speriate, culesul. (...)// Cu ce mâini, cu ce duh voi începe culesul?”), relevând o luminare/iluminare, stare în care Eul și Tu-ul își corespund, aproximând calitățile și noncalitățile: „Dă-mi, Doamne, dacă se poate,/ alte mâini, mai bune și mai curate,/ mai potrivite darului trimis nouă cu îmbelșugare,/ pentru a purcede, în sfârșit, la cules.// Îmi trebuie alte mâini, alt duh, plin/ de blândețe, ales.”.

Când, după model divin, își încheie mica lui creație, contemplația/contemplarea acesteia îi revelează *slava*, realitate a lumii și a eului care o ridică, înălțând-o Celui de Sus: „Întru Lumina ta, facă-se voia Ta!”. În logica internă a creației, acestei stări de extaz, de *slavă stătătoare*, îi urmează imaginea *corăbiei*, metaforă revelatorie, care desemnează, deopotrivă, omul și lumea, pendulând între sacru și profan: „Pe marea-n rășcoală nebună,/ luată de furtuni, o corabie, lumea,/ se leagănă-ntr-o parte și-ntr-alta,/ izbită puternic/ de valul uriaș împotriva.// Acum se înalță până la cer./ Acum, în adânc, până la iad se prăvale.”. Ceea ce conferă sens acestei înaintări este Cuvântul, Cuvântul întrupat, Logosul, Dumnezeu: „În vârful catargului, Cuvântul/ stă nemișcat, ca un far,/ stăpân peste furtuni și talazuri./ Precum steaua polară...”. Amplul tablou poetic se încheie cu imaginea trandafirului, cu/fără mireasmă (posibilă aluzie livrescă la *Numele trandafirului*), în simbolismul căruia se poate descifra un sens referitor la omul care-și conștientizează sau nu harul: „Sunt mulți trandafiri în mânăstire/ dar numai unul are mireasmă...”.

Celelalte poeme din a doua secțiune (*Alte poeme*) stau sub cupola sensului/semnificației reverberate de *Psalmul 100:2* („Cânta-voi și voi merge, cu pricepere, în cale fără prihană.”), constituindu-se ca desfășurător, un ecran, pe care poetul-monah Ignatie Grecu așază fotogramele lumii sale, așa cum sunt filtrate de sensibilitatea și de gândul lui. E un imaginar în care cuantele comunică, iar sufletul poetului, ca o harfă, le prinde sunetele și le așază într-o țesătură care-i poartă ADN-ul poetic. Semnificativ este acest îndemn, *la alăuta și cântă*: „Îngerul a venit la mine și mi-a spus:/ Nu fi trist! Nu fi trist! Ridică/ fruntea sus./ la alăuta din sipet și cântă./ Lui Dumnezeu îi place mult cântarea./ De-atunci mereu aduc laudă Lui./ Doxologie sfântă și aleasă ridic/ Celui ce a făcut din lume/ Numai cu singur Cuvântul/ Cerul, pământul, munții și marea.”.

Aceasta este vibrația constantă a poemelor lui Ignatie Grecu, având rezonanța dialogului dintre om și Dumnezeu. Poate, de aceea, ultimul poem răsfărâge acorduri imnice, acorduri ce coboară transcendentul, aducându-l în lume: *Bucură-te!* Bucuria este roditoare, potirul din care poetul își revărsă iubirea pentru Cuvânt, pentru Dumnezeu, pentru lume, pentru poezie. Să-l ascultăm și să-l urmăm în această călătorie.

¹ Ignatie Grecu, *Elegii și alte poeme*, Editura Ideea Europeană, București, 2024.

Doina GURIȚĂ

EMINESCU E COMOARA COPILEI CE AM FOST

Eminescu e comoara inimii copilei
ce am fost
Când mă lua de mână și mă urca spre stele
Prin versuri adâncite-n infinit
și-n veșnic post
Spre a vedea că totu-i deplin
și dincolo de ele.
Mă răzimam cu creștetul pe glosa-i unică
și gravă
Și-l ascultam de dincolo de ger și gheață
Că trebuie să ne grăbim, fără zăbavă
Să ne iubim, să ne dăm, unii altora, viață.
Eminescu a fost și rămâne al neamului meu
Al nostru, al vostru... al lumii întregi
Ca un profet care l-a cunoscut pe
Dumnezeu
Strigând către lume: tu trebuie să crezi.

PLOUĂ

Plouă, plouă, plouă
Cum spunea Topârceanu
Placid.
Mi-am luat o pelerină nouă
De care purta Sadoveanu. Lucid
Mă îndrept spre măgură
Plesnește lutul plin de sudoare
Avid
Îmi intră în pielea dură
Apa ascultătoare
Vid
Rămâne în locul ei
Mă bucur că ploaia vine cu mine
Și vom rămâne noi trei.

ÎNȚELEPCIUNE GRATIS

În zâmbet de copil gingaș
Cu ochii cât adâncul mării
Un înger și-a găsit lăcaș
În zarea unei primăveri
Cu florile-i înmiresmate
Stă leacul oricărei dureri
În candela de la icoană
Cu pâlpăirile plâpânde
S-așază pacea ca o taină
În încrețirea de pe-o față
De soare, griji, durere, muncă
Găsești răspunsuri de la viață

În tine, omule, trăiești
Și după sensul vieții umbli
Înțelepciunea s-o găsești.

În candela de la icoană
Cu pâlpăirile plâpânde
S-așază pacea ca o taină

ÎNCHISĂ ÎN CUVINTE

Izolare – stare de fapt
Gând neprimut
Vis fără sfat
Moarte sterilă
Greu neuitat
Stare febrilă
În om
Și în sat...
Neglijență bolnavă
Ucizi dinainte.
Totu-i epavă
Când veșnic
Se minte.
Eu stau cuminte
Închisă-n cuvinte
Cu lumina în sfeșnic
Cu Maica înainte.

CU LACRIMI SE ȚES...

Cu lacrimi se țes, zi de zi, destrămările
Oamenii nu-și mai sunt, unul altuia, cărările
Speranța îi iartă
pe cei prea devreme uitați.
Rugi se înalță, tardiv, către ceruri
Printre mii de cuvinte,
o mulțime de „Euri”...
Îngeri întreabă: unde sunt „noi”?
Dar „ei”? Doar voi?
Ne-am izolat mai devreme în caste
Prin ferestre oarbe mai priveam
spre năpaste
Cu iubire bolnavă
ne-am iuțit să iubim.
Dar lumina coboară
de-a-ntregul pe lume
peste dor, peste vis,
peste gânduri nocturne
speranța ne iartă,
de-o iubim fără timp...

CĂLCA-VOM PĂCATE

Se-ntinde pe ape
Văzduh de poveste
Păduri de luceferi
Se scutur' pe creste
În Calea Lactee
Mă nasc eu în tine
În mii de-anotimpuri
Cu vin și cu pâine
Stropi-se-vor zorii
Cu lapte de zeie
Să-nmugure teiul
Și-a raiului cheie

(continuare în pag. 7)

Pe cărarea azură
Cu trepte de sânge
Călca-vom păcate
Cu suflet ce-o plânge.

ÎN GURA ȘARPELUI

În spațiul dintre noi
nu mai e loc de cuvinte
totul respiră blând,
căldură și lumină.
Pe trepte se aude urcând
Iubirea sau poate fi
Viermele îndoiei
sfredelind inima
adunând gândurile
Începute împreună
asemenea unui măr
dat din mână în mână
până în gura șarpelui.

LUI NICHITA ...

L-am văzut pe Nichita aievea, în vis
Un înger blond cu ochi cum e cerul
Arunca zăpadă în focul încins
Să iasă din aburi, în clocote, dorul.

Zăpada fierbea în fum de tămâie
Puternic zidea un cub ferecat
Un colț se zbătea să mai rămâie
Dar Nichita îl voia spulberat...

L-am pierdut la o strajă din noapte
Printre lacrimi de patimi și zbor
Dar l-am regăsit șoptind, printr-o carte:
„Ca să fiu viu, a trebuit să mor”.

Am așezat visul pe noptieră
Sub lumina lunii, pătrunzând printr-un tub
Lângă cartea cu poeme, stingheră
Nichita îmi puse colțul de cub...

TE VOI IUBI MEREU

Îndoit mi-e gândul, în ceas adânc de seară
Când mă gândesc la noaptea de bună
primăvară
Când s-a deschis fereastra din cerul tău,
iubite
Când mi-ai aprins lumina cu bunele-ți
Cuvinte

Dar oare primăvara mai are și o iarnă?
Mai are, oare, timp să scuture, să cearnă?
Sau a uitat de tine, căci mă sufoc de mine
Căci fără tine iarna e infinită-n lume.

Te voi iubi cum te-am iubit în rai, cândva
Când nu știam de timp și de altcineva
Când plămădeam lumini în ochii ce vor fi
Din dragostea eternă, a Lui, se vor ivi.

Te voi iubi în El, te voi iubi în noi
Te voi iubi așa și-n zilele de-apoi
Și după, când timpul se va opri
Și primăvara veșnică din nou va înflori.

LUMINA

Mama
Mă umple de vise
Neîmplinite:
Dorul.
Mă ceartă lumina
Din ochii copilei ce-am fost
Și pulberi aruncă
Albastrul
Din cerul ce-l priveam
În dimineți apuse.
Izvor am fost
Dar m-am băut
Cu setea de cenușă
Iar picătura ce-a rămas
Va coborî
Pe firul florii de argint
Sădită tot de mine
În inima tainei.
Lumina ei
Cu glasul lunii
Îngemănate
În iarna din urmă
Vor lumina cărări de plumb
Lăsând lumii
Un bob de rouă
Lacrimă de dor
O rece amintire.

LACRIMI DE STICLĂ

Pe trepte
Visează amurgul
În lacrimi
De sticlă.
Gând
Izvorât curând
Din ultima noapte
A vieții tăcerii.
Pe șoapte
Amare
Se suie groarii
Scuturând lumina.
Iar eu
În smirna genunii
Îmi arunc inima
În sus
Și se sparge
De fierul
Groparilor.
Sângele meu
În lacrimi de sticlă
Adoarme-n cununa
Căii Lactee.

Petre RĂU

EMINESCU ȘI DUMNEZEU

(I)

S-au scris și se vor mai scrie multe mii de pagini despre relația dintre poetul nostru național Mihai Eminescu și Dumnezeu. Dacă o mai fac și eu aici, este pentru că doresc să fac un rezumat a acestor păreri, dar și pentru că vreau să aștern pe hârtie propria mea opinie în legătură cu acest subiect.

Există păreri din acest punct de vedere exprimate încă din timpul vieții poetului. După dispariția sa, însă, s-au dezvoltat destul de repede două tabere puternic antagoniste cu privire la relația lui Mihai Eminescu cu problemele religioase, dispute care continuă și azi cu aceeași feroare. Argumente există din plin și de o parte și de cealaltă, însăși opera sa (în primul rând cea poetică, fiind cea mai cunoscută marelui public, dar și cea publicistică), sunt generoase în această privință. La toate acestea am mai putea adăuga și datele sale biografice, precum și unele mărturii ale celor care l-au cunoscut, deoarece și ele ne oferă informații importante în această direcție.

Le vom analiza pe rând, sperând apoi să putem trage o concluzie.

Se știe apetența și preocuparea lui Mihai Eminescu pentru a studia și a dobândi o cultură enciclopedică. În legătură cu această pasiune Ioan Slavici afirma despre poet: „Nu e ramură de știință pentru care el n-avea, cum zicea, o «particulară slăbiciune», și când se înfigea odată în vreo chestiune, citea un întreg șir de cărți privitoare la ea...”. De altfel, cursurile audiate de vizionarul poet la Viena și Berlin adevăresc cu prisosință toate acestea. Așa a ajuns că atingă științe și discipline dintre cele mai diverse: filosofie, filologie, economie politică, drept, științe financiare, istorie modernă, geografie, fizică și medicină. Adăugăm, la toate acestea, studii particulare despre istoria și cultura popoarelor, mitologie, religie și multe altele, care au prezentat pentru el, de-a lungul întregii vieți, un viu interes. După toate aceste acumulări, și nu degeaba Constantin Noica l-a numit în cartea sa ca fiind „omul deplin al culturii românești”.

Cu toate acestea, până la ora actuală nu se știe dacă Eminescu ar fi urmat, fie și pentru o perioadă scurtă de timp, vreun curs special de teologie. Ceea ce știm bine este că el a făcut cunoștință cu biserica și cărțile liturgice, în copilărie, acasă sau la mănăstirea Gafton din apropiere, acolo unde avea rude printre monahi, mai apoi la Cernăuți pe unde a urmat diferite școli.

Se spune că, dintre toți creatorii de pe Pământ, poeții ar fi cei mai apropiați de încercarea de a-l găsi pe Dumnezeu. Nu sunt pe deplin încredințați de aprecierea asta, dar nu pot să nu recunosc cel puțin faptul că, de pildă,

Petre RĂU

Mihai Eminescu

Gânduri în oglindă

dintre marii artiști ai lumii, poeții conduc detașat la capitolul privind sacrificiul manifestat în numele artei pe care o cultivă.

Până la urmă e absolut firesc să ne întrebăm dacă Eminescu era religios și dacă da, în ce anume credea. Mulți s-au și pronunțat în această direcție și susțin că opera sa ar fi influențată de trăiri mistice. Dar legătura poetului Mihai Eminescu cu religia este un subiect controversat. Scrierile sale sunt pline de referințe mitologice, filosofice și religioase.

Cât și cum îl caută pe Dumnezeu poetul în versurile sale?

De pildă, versurile din poemul “Memento mori” subliniază faptul că întreaga istorie a omenirii a presupus căutarea lui Dumnezeu, a creatorului lumii. Numai că cei care au căutat pe Dumnezeu doar cu mintea, cu inteligența lor umană, s-au dovedit niște naivi, fie că și-au construit idoli din lemn sau din piatră, i-au numit dumnezei și s-au închinat lor, fie că au inventat sofisme și sisteme filozofice prin care au încercat să explice originea și sensul universului, precum vechii greci, fie că au încercat să dezlege misterele lumii prin tot felul de calcule și de cugetări oculte încrîptate în hieroglife, fie că au zidit pur și simplu un turn, precum cel al Babilonului, ca să ajungă în cer la Dumnezeu.

Susțin unii apologeți ai religiozității lui Mihai Eminescu că Dumnezeu nu moare, precum la Nietzsche, ci doar apune ca un soare de pe cerul minților trufașe și asta se întâmplă pentru că mintea umană a fost zidită tot de Dumnezeu, la fel ca bolta cerului plină de lumină. Și ca să fie și mai convingători, spun că pur și simplu ceilalți nu ar avea puterea să creadă decât cel mult într-un mod egoist, subjugat minții și rațiunii lor.

Dar, insistă aceștia, Eminescu a înțeles că Dumnezeu îngăduie ceea ce este legat de necredință pentru

(continuare în pag. 9)

că el știe dinainte tot ce se petrece în gândirea și faptele oamenilor și că necredința în mintea unora îi "rătăcește" pe aceștia față de iubirea cea dătătoare de speranță și aducătoare de fericire pe pământ.

Și ca argumentările să capete un contur perfect, se menționează că însuși Eminescu, în străfundul operei sale, ne spune că, de cele mai multe ori cugetarea omească și tot ceea ce gândirea umană încearcă să construiască așa-zise noi civilizații sau sisteme filosofice de tot felul, sunt doar o zădărnice a lucrărilor și gândirilor lui Dumnezeu. Ca exemple concludente, zic ei, sistemele umane de gândire, precum filozofia germană sau cea vedică, sunt doar amăgiri pe care le combate cu amărăciune poetul, adevărul fiind sublimat mult mai profund în cele ce ne se propovăduiește în Psaltire și în Eclesiastul despre iluzie și înțelepciune.

Se mai susține că poetul însuși afirmă răspicat că inteligența umană este incompatibilă cu apropierea de Dumnezeu. Afirmatia are la bază ideea că, de-a lungul istoriei lumii, nicio minte umană n-a putut demonstra că poate spera să-l descopere pe Dumnezeu doar prin forța intelectului. Ba chiar ni se spune că Eminescu, încă din secolul al XIX-lea, a prevăzut că Dumnezeu apune de pe cerul minții multor contemporani, că vremea apocalipsei, incitată și de pustiul spiritual și de rătăcirea gândirii, se apropie cu pași repezi.

Întâlnim astfel de idei legate de falimentul intelectualismului glacial și de întoarcerea nostalgică cu față de la savanții, dascălii și filozofii lumii, mai ales în poemele "Scrisoarea I", "Scrisoarea II", "Sărmanul Dionis" ș.a., interpretate de unii ca reprezentând întoarcerea cu față la rațiunile divine pe care Dumnezeu le-a însămânțat în Univers.

Cu o astfel de tristețe nostalgică ne întâlnim în multe din poemele lui Eminescu. De fapt, cei care au adus o interpretare în această direcție se referă la regăsirea paradisiului pierdut al copilăriei poetului, în care acesta avea abilitatea să folosească limba universului și să dialogheze cu natura și toate cele din natură create de Dumnezeu.

E drept că poetul uneori este nevoit să polemizeze cu filozofia umană pe care o acuză că nu este în stare să ofere vreun răspuns potrivit la marile întrebări despre univers și despre ființa umană, ci doar derutează și stârșește confuzii și mai mari. Deși nu desființează valorile gândirii umane și nu le respinge, poetul preferă totuși ceva asemănător cu armonia cosmică, cu cântecul sferelor - cântec pe care Eminescu îl asociază, în alte poeme ale sale, cu cel al cetelor îngerești.

Sunt încă mulți cercetători care susțin că Eminescu era un credincios, de religie ortodoxă, religie în care de fapt a și fost botezat în copilărie. Mai mult, unii susțin răspicat că nu mai trebuie demonstrat în vreun fel că Eminescu credea în Dumnezeu. Chiar dacă nu era un practicant fervent, se spune că viața și întreaga sa operă ar vorbi de la sine că Eminescu era un om religios în adevăratul sens al cuvântului.

Unii critici aduc și alte argumente în acest sens. De pildă, simplul fapt că poetul a folosit des în poeziile sale cuvinte ce țin de domeniul religiei, cum ar fi: divin, înger, icoană, sfințenie, candelă, Dumnezeu, Hristos, Fecioara Maria, cer, rai, profet, lumină, rugăciune și multe altele ar

dovedi, fără putință de tăgadă, conștiința religioasă a lui Mihai Eminescu. O așa precizare întâlnim la poetul, eseistul și teologul Theodor Damian, în lucrarea sa "Ideea de Dumnezeu în poezie lui Eminescu".

"Mai mult decât atât: Eminescu îl invocă pe Dumnezeu foarte des în poeziile sale, după cum îl prezintă descriptiv; invocarea însă este rugăciune, este parte a unui dialog cu Dumnezeu", precizează același specialist în ortodoxie în aceeași lucrare. Întâlnim astfel de pasaje, de exemplu, în poemul „De-aș muri ori de-ai muri” (1869), în care apar versurile: *"Dar de-i muri tu, înger de palidă lumină / O, ce m-aș face-atuncea, mărite Dumnezeu?"*, sau în poemul "Învieră" (1878) unde găsim versurile: *"Cântări și laude-nălțăm / Noi Ție, Unuia / Primindu-L cu psalme și ramuri / Plecați-vă neamuri / Cântând Aleluia"*.

În legătură cu susținerea unora că Dumnezeu este foarte des invocat în poeziile lui Mihai Eminescu, am avut curiozitatea să număr de câte ori a folosit poetul în opera sa poetică cuvântul Dumnezeu și am găsit că, în cele peste 340 de poezii¹, poetul folosește acest cuvânt de doar 57 de ori. Desigur, celelalte cuvinte des folosite în lumea spiritelor religioase (Hristos/Christos (de 4 ori), Maica Domnului / Fecioara Maria (5), biserică (14), ș.a., sunt cu mult mai puține. Din aceeași gamă de cuvinte, cel mai des invocat se pare a fi „rug-rugă-rugăciune”, de 66 de ori. Ca să fac aici doar o mică comparație, chiar dacă ar putea părea puțin forțată, aș spune că în opera poetică a lui Adrian Păunescu, de pildă, aceste cuvinte au fost folosite chiar și de câteva ori mai mult decât în cea eminesciană.

Există trei argumente largi care sunt invocate în privința religiozității lui Mihai Eminescu. Printre cei care le folosesc la cote maxime îi putem găsi pe eminescologii Nae Georgescu și Theodor Codreanu, ca și pe academicianul Mihai Cimpoi din Republica Moldova.

Primul este acela că Eminescu și întreaga lui familie au trăit credința ortodoxă.

Eminescu avea, desigur, o influență religioasă, cea primită în anii copilăriei când a trăit în satul Ipotești, în apropierea Mănăstirii Agafton, mănăstire unde mătușile sale Fevronia, Sofia și Olimpiada își duceau viața de călugărițe. Maica Olimpiada a devenit mai târziu stareță. În plus, mai avea și doi unchi călugări, Calinic și Jachift din familia Iurașcu, ambii frați ai mamei poetului, cel din urmă fiind chiar stareț. De asemenea, o soră a mamei lui Eminescu, Safta, avea o fiică numită Xenia, care s-a călugărit și ea la aceeași mănăstire.

Mai multe detalii despre faptul că o parte din familia poetului Eminescu au ales drumul slujirii lui Dumnezeu aflăm din studiile unor eminescologi de frunte - de pildă, de la profesorii Nae Georgescu și Theodor Codreanu, ca să enumerăm doar pe doi dintre aceștia.

Se știe că în acea perioadă Eminescu își vizita de multe ori mătușile la mănăstire, de la care se spune că ar deprins unele rugăciuni și rânduieli dogmatice. „La Mănăstirea Agafton a cunoscut Eminescu întâia oară cenobitismul creștin-ortodox și pravilele lui și toată tristețea lui frumusețe”, ne spune Gala Galaction. Dar se mai spune și că Eminescu s-ar fi implicat într-o campanie de strângere de donații pentru mănăstiri, lăcașuri de cult, chiar și pentru călugării de la Muntele Athos.

De la profesorul eminescolog Nae Georgescu

(continuare în pag. 10)

aflăm, de pildă, că Eminescu mergea foarte des la Mănăstirea Agafton, unde rămânea cu săptămânile, participa la viața de obște, asculta povești, cântece și întâmplări povestite de călugărițe, iar mătușa Fevronia l-ar fi ajutat chiar să descifreze alfabetul chirilic și i-ar fi înlesnit accesul la cărțile și manuscrisele din mănăstire.

Prin strădania eminescologilor aflăm că și tatăl poetului, Gheorghe Eminovici, era bine implicat în treburile creștinești. Astfel, publicistul și magistratul Corneliu V. Botez, cel care în 1909 a avut prima inițiativă de omagiere a poetului la Galați, ne amintește, în lucrarea sa "Omagiu lui Eminescu" despre faptul că tatăl poetului "...obișnuia să-și invite rudele și prietenii la Ipotești, unde-i primea și ospăta bine, mai ales la sărbători mari, cum e la Paști ori la Sf. Gheorghe, când își sărbătorea ziua numelui. Îi ducea la biserică, unde asculta slujba cu multă evlavie, căci atât dânsul cât și mama poetului erau religioși, nu lipseau duminica și în zi de sărbătoare de la biserică și se supuneau obiceiurilor religioase în mod strict". De altfel, așa cum remarcă și Nae Georgescu, "tatăl poetului avea bisericuță lângă casă" și chiar "era fiu de dascăl de biserică. Iar tatăl său, Vasile Eminovici, bunicul patern al poetului, a plecat din Blaj și s-a stabilit în Bucovina, la Călinești, prin 1802, unde a ridicat o căsuță și, alături, o biserică din lemn la care a slujit. În București, Gheorghe Eminovici trăgea la o adresă din Strada Biserica Enei nr. 1, unde și Eminescu a locuit un timp".

Cel de-al doilea argument este acela că Mihai Eminescu a avut el însuși intenția la un moment dat de a se retrage definitiv într-o mănăstire. Prin 1882, Eminescu îi scria bunului său prieten Zamfir C. Arbore, redactor la ziarul "Românul", despre dorința sa de a se călugări: "Știi ce, dragul meu, hai să demisionăm, tu de la "Românul", eu de la "Timpul", și hai să ne călugărim, căci nu suntem făcuți să trăim între lupi. La mănăstire, în chiliile solitare, să scriem letopisește în cari să înșirăm tot ce îndură nenorocitul neam românesc, pentru ca să se știe cât amar a suferit românul cât a trăit pe acest pământ". Deși nu există nicio dovadă certă că poetul, la acea vreme destul de cunoscut și apreciat în lumea literară, s-ar fi gândit vreodată clipă sau ar fi avut la modul serios o astfel de intenție, subiectul a căpătat în unele cercuri destulă patimă, fiind îmbrățișat și răspândit, uneori până la exagerare, în special de cei care susțin teza religiozității poetului. De pildă, se spune că intenția aceasta a poetului s-ar fi născut și alimentat ca o consecință a dezamăgirilor și șicanelor contemporanilor, ba la originea ei ar fi fost situația politică a României de la acea vreme.

Despre o altă tentativă a lui Mihai Eminescu în această privință ne mărturisește și cercetătorul Theodor Codreanu în volumul "Eminescu și mistică nebunie". De data aceasta se pare că poetul se gândise la o călugărie în București pentru păstrarea "contactului cu marele centru cultural al țării".

Tot în spiritul demonstrației privind relația poetului cu ortodoxia ni se mai prezintă și argumentul, se pare mai puțin cunoscut, că Mihai Eminescu s-ar fi spovedit și împărtășit la Mănăstirea Neamț. Se petrecea asta prin anul 1886 când poetul a fost prezent la mănăstire de Sfinții Mihail și Gavril. Informația a apărut din studiile profesorului Nae Georgescu. Deși nu este un argument care să dovedească neapărat religiozitatea poetului, ci

mai degrabă un comportament creștinesc, totuși episodul, dacă a avut loc, ne arată că Mihai Eminescu respecta tradiția creștin ortodoxă cu care s-a intersectat în drumul său încă din copilărie.

În aceeași categorie de argumente, care întregesc dovezile privind legăturile poetului cu mediul bisericesc, se situează și participarea lui Mihai Eminescu la serbarea de la Putna din anul 1871, dar și faptul că, după ce s-a întors de la studiile de la Viena și Berlin, poetul avea să locuiască la Iași în chilii din curtea Bisericii „Sfinții Trei Ierarhi”.

În gândirea religioasă a lui Mihai Eminescu biserica ortodoxă românească este una dintre cele mai puternice arme de luptă în bătălia națională: „maica spirituală a neamului românesc, care a născut unitatea limbii și unitatea etnică a poporului”. În articolul „Liber-cugetător, liberă-cugetare”, publicat în ziarul „Timpul” din 2 februarie 1879, Eminescu accentua această convingere, susținând că: „Biserica răsăriteană e de optsprezece sute de ani păstrătoare elementului latin de lângă Dunăre. Ea a stabilit și a unificat limba noastră într-un mod atât de admirabil, încât suntem singurul popor fără dialecte propriu-zise; ea ne-a ferit în mod egal de înghițirea printre poloni, unguri, tătari și turci, ea este încă astăzi singura armă de apărare și singurul sprijin al milioanele de români cari trăiesc dincolo de hotarele noastre. Cine-o combate pe ea și ritualurile ei poate fi cosmopolit, socialist, republican universal și orice i-o veni în minte, dar numai român nu e”.

Mai târziu, pe 14 august 1882, tot în „Timpul”, publicistul Mihai Eminescu mai întărește o dată credința sa în rolul bisericii românești, cuvintele poetului fiind mai mult decât edificatoare și mai actuale ca niciodată: „Desprețuind Biserica noastră națională și înjosind-o, ateii și francmasonii cum sunt toți, ei ne-au lipsit de arma cea mai puternică în lupta națională; disprețuind limba prin împeștriri și prin frazeologie străină, au lovit un al doilea element de unitate; disprețuind datinele drepte și vechi și introducând la noi moravurile statelor în decadentă, ei au modificat toată viața noastră publică și privată în așa grad încât românul ajunge a se simți străin în țara sa proprie. Odinioară o Biserică plină de oameni, toți având frica lui Dumnezeu, toți sperând de la El mântuire și îndreptându-și viețile după învățăturile Lui. Spiritul speculei, al vânătorii după avere fără muncă și după plăceri materiale a omorât sufletele. (...) Biserica lui Mateiu Basarab și a lui Varlaam, maica spirituală a neamului românesc, care a născut unitatea limbei și unitatea etnică a poporului, ea care domnește puternică dincolo de granițele noastre și e azilul de mântuire națională în țări unde românul nu are stat, ce va deveni ea în mâna tagmei patriotice? Peste tot credințele vechi mor, un materialism brutal le ia locul, cultura secolului, mână-n mână cu sărăcia claselor lucrătoare, amenință toată clădirea măreață a civilizației creștine”.

Așadar, la Eminescu, biserica este văzută și identificată cu neamul românesc, rolul ei fiind acela de a păstra unitatea de neam și limbă, un fel de viziune istorică și patriotică. În același timp clerul bisericesc reprezintă, așa cum vom vedea în viziunea sa lirică, o clasă orientată mai mult spre câștiguri materiale, iar esența creștinismului se află într-o perpetuă diluare.

Părintele profesor Aurel Jivi, în lucrarea sa „Gândirea

(continuare în pag. 11)

religioasă a lui Mihai Eminescu" (editura Andreiana, Sibiu), unde autorul analizează părțile din opera marelui poet în care se vorbește despre divinitate, remarcă: „Poetul Mihai Eminescu a privit problema cunoașterii lui Dumnezeu nu ca pe un mijloc prin care să îmbogățească tematica operei sale, ci ca pe o problemă de viață, dureros de frământată în conștiința sa, frământare care se răsfrânge încă din perioada primelor creații”. Lucrarea înglobează teme precum crearea lumii, îngerii și Iisus Hristos întâlnite în opera eminesciană.

Acestea expuse mai sus ar fi cele care argumentează spiritul de bun creștin al marelui nostru poet. De altfel, însuși Eminescu ne încredințează în acest sens printr-o remarcabilă imagine a lumii pe care o întâlnim în *Fragmentarium*: „Istoria omenirii este desfășurarea cugetării lui Dumnezeu. Nu se mișcă un fir de păr din capul nostru fără știrea lui Dumnezeu”.

Așadar, conform unor argumente oarecum pertinente, Eminescu a fost un creștin. Concepția lui despre dumnezeire ne arată cât de profund a asimilat scrierile Sfinților Părinți, oferind la rândul său textelor creștine forme și expresii remarcabile, ca de exemplu acest memorabil catren al său în care Dumnezeu apare ca divinitate supremă și care ne dăruiește o adevărată icoană a iubirii inspirată din Crezul creștin: „*Două inimi când se-mbină, / Când cufund pe tu cu eu, / E lumină din lumină, / Dumnezeu din Dumnezeu*”.

Pe de altă parte însă, Eminescu singur spune, uneori chiar răspicat, că: „Dumnezeu nu e în cer, nu-i pe pământ; Dumnezeu e în inima noastră” (în *Opere*, vol. XVII, Idei și gânduri, 1999).

G. Călinescu consemnează în a sa biografie eminesciană: „Religia nu era pe placul micului Mihai. Părinții lui, mai ales mama, erau oameni bisericoși și în afară de aceasta în familie erau multe fețe călugărești. Doi dintre frații și trei dintre surorile Răducăi (Calinic, Iachift, Fevronia, Olimpiada, Sofia), precum și o nepoată de soră (Xenia, fata Saftei Jurașcu) erau călugări. Olimpiada fusese stăruie la Mănăstirea Agafton din jud. Botoșani și tot acolo se găseau și celelalte surori călugărițe. Cu toate acestea, Mihai n-avea nicio tragere de inimă pentru «exhortele» popii și lipsa de la ele des, ori se făcea nevăzut când erau mânați spre biserică, drept care sfinția-sa îl «pârli», însemnându-l la conduită cu vorbele: *tadelnswerth wegen Versäumniss der Exorten*, adică, mai pe românește: «ticălos, fuge de la predică»”.

Deși nu poate fi tradusă drept o contrazicere a spuselor sale anterioare, tot G. Călinescu ne spune că Eminescu nu a fost chiar atât de departe de problemele religioase, ci chiar a încercat unele apropieri de ele. Astfel, în alte pagini ale sale biografiei eminesciene, criticul arată, spre exemplu, că Eminescu avea încă din fragedă adolescență un „prietin de singurătate”, pe nume Filimon Ilia, cu care discuta probleme metafizice, precum „Dumnezeirea, Ființa, Adevărul”.

Să nu uităm că poetul, așa cum o arată întreaga sa operă, a fost atras mult de filosofia orientală, dar a manifestat și o preocupare constantă față de studiul religiilor și culturii antice. Și totuși, supralicitarea dimensiunii creștine a operei eminesciene a împins recent până la adunarea de semnături pentru... „canonizarea” oficială a poetului! „A face din Eminescu un poet și un gânditor creștin cu orice preț rămâ-

ne o mistificare naivă, ce nu aduce vreun folos real nici literaturii, nici religiei. Tot așa cum nu trebuie trasă nici concluzia opusă, anume că Eminescu ar fi fost complet lipsit de sensibilitate religioasă sau că s-ar putea număra printre exponenții radicali ai demonismului romantic ori ai ateismului modern. El are mai degrabă, cum s-a zis despre Goethe, «o religiozitate fără religie», explicabilă mai ales prin contextul romantic” spune scriitorul, publicistul și editorul Răzvan Codrescu într-un articol conținând o largă analiză a subiectului, articol publicat în 2017 pe site-ul cultural rostonline.ro.

Să ne amintim în același timp că poetul condamnă în unele din poemele sale religia, considerând-o un jug, ridicându-se împotriva corupției din cadrul sistemelor religioase, împotriva impietăților neștiinței, a fanatismului și a întunecimii mistice, așa cum întâlnim, de exemplu, în poezii precum „Împărat și Proletar” unde apar celebrele versuri: „*Religia-o frază de dâșii inventată / Ca cu a ei putere să vă aplece-n jug*”. Astfel, pentru alți cercetători ai vieții și operei marelui poet, Eminescu a fost socotit a fi un ateu și un răzvrătit, adică un dușman neîmpăcat al formelor artificiale sau menite să subjuge spiritul și gândirea liberă.

Unii însă afirmă că religia creștină la Eminescu s-a manifestat în mod natural, nici în exces, dar nici în cantități neglijabile.

Fiind un însetat al lecturii și cunoașterii, este cert că Eminescu a fost mereu interesat să descopere tainele cele mai adânci ale lumii, ale universului și ale ființei umane. Și nu e de neglijat nici faptul că poetul nostru național a fost contemporan cu marele Charles Darwin (ba chiar au decedat în același an - 1889), cel care, cu teoria sa evoluționistă a reușit să revoluționeze la acea vreme concepțiile despre originea omului. Nu putem uita nici că în a doua jumătate a secolului al XIX-lea a început explozia fără precedent a științei și tehnologiei.

În timp ce Dumnezeu este prezent în toată splendoarea în opera sa, Eminescu nu a fost de acord cu organizarea strâmbă a bisericii din timpul său. Prin asta s-ar putea caracteriza faptul că adevărata controversă este aceea a concepției marelui poet față de biserică și nu față de Dumnezeu. Întâlnim asta în polemica stărnită în jurul filmului documentar „Dumnezeirea la Eminescu” (1995) produs de TVR și regizat de scriitorul Grid Modorcea, film în care este evocată controversata temă legată de credința lui Eminescu. Într-un articol publicat în ziarul „Națiunea” (16 ianuarie 2020), Grid Modorcea, intervenind cu câteva explicații în legătură cu diferendul evocat, susține: „Pentru Eminescu Dumnezeu = Eu, cum scrie în *Fragmentarium*, prin Eu înțelegând Sufletul universal. Dar poetul ne oferă și această explicație: «Fără eu nu există Dumnezeu, fără ochi nu e lumină, fără auz nu e cântec. Ochiul e lumina, auzul e cântecul, eu e Dumnezeu. Națiunea mea e lumea»”.

¹ Unele surse menționează doar 271 de poezii scrise de poet.

Bibliografie:

(continuare în pag. 53)

Leon-Iosif GRAPINI

„Personalitatea unui om, fie el și scriitor, trebuie să rămână o taină”

Interviu cu scriitoarea Malania CUC

Leon-Iosif Grapini: *Stimată doamnă Melania Cuc, sunteți autoarea a 50 de cărți: poeme, poezie pentru copii, proză scurtă, roman, jurnal, eseu, cronică literară și dialog literar. Cum vă simțiți în această postură?*

Melania Cuc: Nu realizez că am în spate o operă, cum se spune, nu îmi recitesc cărțile, iar dacă, întâmplător, o fac, am o reacție neutră. Este ca și cum aș parcurge paginile unui scriitor necunoscut până atunci. Astfel, îmi ofer singură surprize literare, de stil, de imagine, de filosofie chiar. Eu nu țin neapărat ca cineva să-și facă timp pentru a-mi citi cărțile. Tot ce am pus în pagini este mesaj, precum cele închise în sticle și aruncate în valurile oceanului. Asta nu înseamnă că nu îmi pasă de viitorul cărților mele. Îmi pasă, mi-e teamă pentru ele, așa cum tremuri pentru viața unui copil pe care l-ai crescut și el pleacă singur în lume. Trebuie, totuși, să am încredere în forța lor proprie, în energia și inteligența lor ca entitate de sine stătătoare; fie om sau carte, să urez Noroc și cu Dumnezeu înainte! În scrisul pe care îl practic, nu mă agăț de trecut, mai important pentru mine este viitorul, atât cât va mai fi el, excluzând din ecuație prezența mea fizică.

Nu mă compar cu niciun alt scriitor, mai mare sau mai mic, nu din vanitate sau din modestie, doar pentru că literatură nu este matematică, ecuație la care să obții musai un rezultat fix. Fiecare scriitor, ba fiecare carte în parte, își are un destin. Scriu din instinct și pentru că acesta este rostul meu pe lume. Fără scris mi-aș pierde busola. Sunt un om normal în afara timpului fizic în care scriu, lucrez; atunci mă detașez, nu aud, nu văd în afară, nu simt foamea, setea, iar dacă anterior m-a durut capul, în fața tastaturii laptopului îmi trece instant. Concentrarea este atât de intensă uneori, încât nu știu cum trece vremea. Când lucrez la un roman, spre exemplu, scriu 7-10 pagini pe zi.

L.I.G: *Când v-ați descoperit atracția pentru carte și pasiunea pentru scris? Când ați conștientizat că veți ajunge scriitoare?*

M.C.: Nu învățasem încă alfabetul, dar vorbeam în versuri, naive, desigur, inventam personaje, era felul meu de-a descoperi și mărturisi lumea în care tot ce era în jur părea să mă bucure, să mă uimească. Am intuit că aveam ceva numai al meu, un ceva ce nu dețineau ceilalți oameni din jur. Când am intrat în clasa întâia, deja compuneam. Nu m-a îndemnat nimeni să scriu, nici nu m-a oprit. Am „navigat” singură și printre cărțile din bibliotecă. Am descoperit mai întâi basmele și poveștile cu solomonari mai mult sau mai puțin închipuiți, dar și poveștile de front, pe care le spuneau veteranii când veneau la clacă la curățat cucuruz. Eram abonată la revista „Luminița” și, de la un timp, am trimis scrisori la Poșta Redacției. Primeam și răspuns, în plic, cu antetul redacției, și eram fericită. Tatăl meu cumpărase o vioară imediat ce mama rămăsese însărcinată, spera să aibă un fecior care să învețe rostul strunelor. M-am născut fată și fără ceea ce se numește „ureche muzicală”. Uram instrumentul acela, prea gălăgios pentru mine, și evadam în cărți. La început îmi citea mama, apoi am prins a buchisi singură. Cred că

Leon-Iosif Grapini și Melania Cuc

de pe atunci am intuit că voi fi scriitor, deși nu știam nimic despre cum se fac cărțile. La școală, scriam compunerile colegilor, la schimb cu un măr, o napolitană...

Nu am avut noroc de un mentor, dar nu mă plâng. Poate mi-ar fi forțat destinul sau, dimpotrivă, mi-ar fi tăiat aripile. Am fost ca o buruiănă, am crescut din nimic.

L.I.G: *Cum ați primit prima carte publicată, ce sentimente v-au încercat atunci? Dar acum când primiți de la editură un nou volum tipărit?*

M.C.: Dacă am debutat firesc, fără efort, jurnalistic, la 16 ani, în „Făclia” din Cluj și, mai târziu, radiofonic, la Radio România din București, cu grupaje de poeme și tablete, editorial a fost mult mai greu. Aveam tomuri de manuscrise, dar prinsă fiind în vortexul vieții profesionale și de familie, nu am făcut conexiunile literare menite să mă ghideze. Acționez în orb, trimiteam la edituri texte la întâmplare, precum la „Ioz în plic”. Volumul de poezie „Peisaj lăuntric” a apărut la Editura Litera din București.

Este plăcut să-ți citești pentru prima dată numele pe o copertă care încă are miros de cerneală de tipar. În ziua în care am primit cărțile-semnal de la editură, 30 de exemplare, le-am așezat pe masă și m-am tot uitat la ele. Coperta era simplă și frumoasă, grafica lui Dumitru Verdeș. Era acolo o bucatică din viața mea, una palpabilă, o puteam privi. Era doar o plachetă, dar s-a vândut foarte bine și a avut și cronici de întâmpinare onorabile. A fost semnalată apariția ei în principalele reviste ale Uniunii Scriitorilor, și în „România literară”. Pe atunci, maestrul Alexandru Clenciu era în vogă, a venit la mine acasă, mi-a schițat portretul, pe care l-a publicat în „Informația Capitalei”, în oglindă cu un scriitor considerat un clasic în viață. Bifasem debutul editorial, dar nu am așteptat cununi de laur. Nici nu prea eram mulțumită. Știam că pot da mai mult. Așteptarea destul de lungă a debutului a fost o lecție de penitență, am înțeles că nu sunt geniu și că trebuie să muncesc, să învăț continuu pentru a reuși, că talentul fără o cultură profundă nu

(continuare în pag. 13)

(urmare din pag. 12)

înseamnă mare brânză. Treptat, am dobândit și un stil propriu de exprimare, liric și epic. Dacă poezia mi-a dat aripi, proza mi-a dat șansa să trăiesc mai multe vieți deodată, să descopăr destine și să constat că, de fapt, eu, ca persoană care creează, sunt doar instrumentul lui Dumnezeu, un receptor prin care fluidul creației se întrupează în cuvinte potrivite, are limbaj propriu.

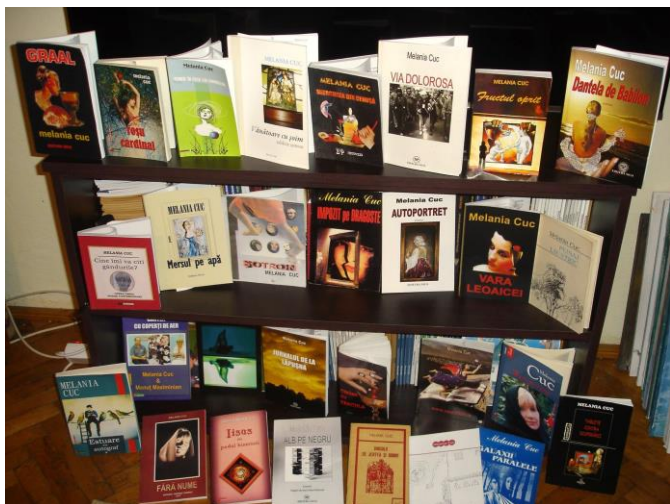
După ani de scris, nu apariția sau lansarea unei cărți mă mai emoționează, ci clipa aceea când se produce clicul și simți că paginile la care lucrezi au deja suflet, au sens și că viitoarea carte se scrie ca și singură. Cred că toți scriitorii ajungem la o astfel de experiență. Cărțile prea ticluite cu mintea, dar fără de spirit, sunt doar maculatură.

L.I.G: Anul trecut și în acest an ați publicat două cărți, un roman și o carte de poeme...

M.C.: Da, în ultimii doi ani, am scos două cărți pe care nu le-am lansat încă. Un roman, pe care li-l datoram bărbăților ardeleni care au luptat și, unii, s-au prăpădit în cel de-al Doilea Război Mondial. Este acolo o realitate dublată de ficțiune, imaginația este elementul fără de care un roman nu este roman. „Păcatele domnului Abell” este și literatură, și istorie.

În proză scriu în forță, ard timp de trei-patru luni de zile, etapă în care parcă nici nu respir, și dau un text brut. Scriu direct pe laptop. Aceea este etapa care îmi place cel mai tare. Este ca la facerea lumii. Apoi, reiau paginile, sunt atentă la literele „sărite”, erori de dactilografie. Trec prin filtrul minții acțiunea, mai potolesc sau accentuez, dacă e cazul, acțiunea, și odată ce este finisat textul, trag aer în piept, ca la capătul unui drum inițiat. Coperte, în general, le lucrez singură.

În vara acestui an, 2024, am scos și un volum cu poeme, „Viața mea secretă”. Nimic frivol, nici cu cheie polițistă, sau cu secrete a la Mata Hari. „Secretul” ascuns în file este puterea și dorința mea, ca femeie, de-a transcende spre a găsi fructul cu sămburele acela teribil de tare; fructul conviețuirii în armonie cu lumea și cu mine însămi.

L.I.G: Sunteți un scriitor complex, cu realizări remarcabile. Ce este scriitorul în viziunea dumneavoastră?

M.C.: Chiar am realizări remarcabile în literatură? Lăuda de sine... Sigur, ar fi păcat de Dumnezeu să mă îndoiesc de mine însămi. Aș fi un scriitor care se sinucide literar. În fiecare carte am pus respirația, viața mea. Cărțile mele sunt EU! Am făcut întotdeauna exercițiu de sinceritate,

ritate, mi-am scos inima și am umblat cu ea, pe palme, prin Cetate, asta mai înainte de-a lăsa mintea, creierul să lucreze inginereste pe texte.

Criticii literari, atâția câți mai avem azi, nu fac față avalanșei de cărți ce apar pe bandă. Sunt multe hibe iremediabile în promovarea literară, dar există o inerție, o lege a gravitației, care ne ține în stol. Suntem o „armată” de scriitori, și, ca în orice armată, de pace sau de război, există și aici grade și ranguri, funcționează reguli pentru rebeli și stoici, sunt mulți chemați, dar și intruși gălăgioși. Până la urmă, se alege aurul de steril, după noroc, destin, conjunctură socială, relații interumane profesionale... Se face o departajare. Scriitorul, creatorul este prin el însuși un miracol, iar minunile nu au definiția bătută în cuie. Scrisul evoluează.

Ar trebui să fim ca într-o confrerie. Să ne cunoaștem și să ne recunoaștem noi între noi. Să știm câți „bani” facem fiecare. Important este că suntem mărturisitorii timpului nostru, noi dezvoltăm o lume, pe care o punem în pagini ce vor fi descifrate cu alți ochi, cu altă percepere intelectuală și, poate, chiar fără emoție umană. Ce ne așteaptă la capătul liniei? Cine va mai avea răbdare să aprindă veioza, să deschidă o carte? Sau poate că nu va fi așa. Au ars atâtea biblioteci celebre pe parcursul istoriei omenirii, dar poveștile lor au rezistat timpului. Care este rolul scriitorului? De a transmite date și emoții

L.I.G: Ce l-ați sfătui pe un tânăr pasionat de scris, al cărui vis este să ajungă scriitor celebru?

M.C.: Scriitorii tineri știu ce vor. Sunt mai pragmatici și mai îndrăzneți decât generațiile anterioare lor. Au și spațiu în care să deuteze după voie. Nu au nevoie de

(continuare în pag. 14)

(urmare din pag. 13)

sfaturi. Deși am întâlniri cu tineri condeieri, eu doar ascult, îi încurajez să-și găsească drumul, stilul, nu dau sfaturi de viață și de construcție literară. Nu îndrăznesc atâta timp cât nici mie însămi nu sunt în stare să-mi dau povețele cele mai bune. În scris, totul este instinct, foc sacru! Îl ai sau nu îl ai. Talent dublat, desigur, de muncă silnică și de o disciplină a scrisului. Talentul fără tenacitate, fără sacrificii ziditorului nu rodește. Cu renunțări personale se plătește, adesea, succesul scriitorului. Nimic nu este gratis, nici facil, în această meserie de credință. Tinerii cu aspirații trebuie să știe că scrisul este exercițiu, dar și un jurământ pe viață. Devine un mod de pace și de război cu tine însuși. Harul, talentul nu se învață din manuale. Vii cu el în genă, de pe lumea cealaltă. Eu nu cred în „tehnica scrisului” deprinsă la cursuri, dacă pentru unii aspiranți la celebritate literară este încurajatoare este ok. Dar e bine să știe că Pygmalion este, totuși, o „minciună” frumoasă, ficțiune.

Pentru a scrie este musai să citești încă din copilărie, mai ales, în adolescență. Atunci ți se deschid aripile. Știi ce vrei. Mulți scriu, dar puțini fac literatură. Se scriu versuri, nu poeme. Aici, poate, e rolul mentorului, dar, dacă lucrează prea mult pe un scriitor în formare, riscă să-i schimbe destinul, să-l așeze în șabloane literare. Izvorul imaginației creative seacă. Eu cred că scrisul este un destin individual. Sigur, împărtășești reușita și temerile construcției unei cărți cu ceilalți, de aceea sunt cenacluri, ateliere de creație, reviste. Dar atât. Consider un sacrilegiu să intri cu pixul pe textul unui poet tânăr, de exemplu.

L.I.G: *Vorbiți-ne, vă rog, despre maniera de a scrie!*

M.C.: Nu am o grilă standard; dacă scriu la roman, proză de mare întindere, caut să am un timp fizic suficient și nu îmi programez alte obiective importante cotidiene, pe cât este posibil. Tema romanului este gândită în timp, dar nu fac însemnări, nu am schițe. Este doar un Gând care mă bântuie până în clipa în care îi aleg titlul cărții viitoare. De aici pornesc direct, ca dintr-o gară, un tren în care urcă și coboară oameni și imagini, intervin diverse peripeții, uneori sunt și accidente. Caut să evit plictiseala.

Scriu foarte repede, tastez în viteză, să nu scap ideea din prim plan. O prind pe următoarea... Ca la alergatul pe bandă. Nu mă gândesc defel dacă îi va plăcea sau nu îi va plăcea cititorului ipotetic. Scriu fără inhibiții. Uneori mă surprind descriind scene din medii unde nu am fost niciodată, nu mă mir că gândesc cu mintea personajelor care au avut cu totul o altă carte a vieții decât am eu. Mă transpun; mi-e foame când le este lor foame, plâng și râd cu ele, cu personajele. Învăț rostul vieții de la ele, nu ele de la mine. Este ca în magie.

Ador să fac documentarea în timp ce lucrez, în direct. Ceva mă îndeamnă să aflu mai multe despre un tip de personaj sau despre un eveniment, un loc, și atunci dau pe motoare de căutare diverse. Am surpriza să găsesc date inedite, chiar șocante, și, de aici, imaginația îmi dă ghes să intru pe făgașe sociale și politice uneori considerate tabu. Așa mi s-a întâmplat și în timp ce scriam la „Păcatele domnului Abell”. Am găsit, într-o documentare colaterală, dovezi precum că soldații nemți, pe timp de război, se drogau masiv cu amfetamine. Nu că rușii sau alți combatanți nu s-ar fi drogat și ei, fie și numai cu alcool și mahorcă, înainte de-a intra în luptă.

Poezia vine instant, scriu dimineața, în timp ce beau cafeaua. Metafora este „drogul” meu. Îmi face bine la minte și la inimă. Am lăptopul plin cu poeme, care, știu, nu vor fi

publicate vreodată. Contează și exercițiul creației și clipa, carpe diem! Da, este un mod de a-mi trăi clipa cea repede.

Din când în când, mai fac și jurnalism, pentru că sunt om al cetății, și, dacă am ceva de spus, spun cu toată tăria. Merg după reguli profesioniste, dar mă și abat de la ele. Spre exemplu, am publicat în „Luceafărul”, ani la rând, reportaj literar, și se zice că aș fi printre puținii jurnaliști profesioniști care au reușit să facă acest exercițiu în perioada de dinainte de 1989.

Am scris în toate genurile literare, doar dramaturgie nu am încercat, deși dialogurile din romanele mele m-ar fi putut încuraja în acest demers.

L.I.G: *Care este cartea la care ați lucrat cel mai mult, care v-a pus în dificultate, ca să zic așa?*

M.C.: Nici una dintre cărțile scrise până azi nu a constituit o problemă dificilă. Toate au fost precum o călătorie cu trenul, cu avionul, cu căruța sau ... pe spina asinului. Tehnic vorbind, cel mai dificil a fost de pus în pagină „Cartea Archiudului”. Monografia satului meu natal am lucrat-o în timpul pandemiei de Covid, în urmă cu trei ani. Nu aș fi reușit singură. Am apelat la o suită de prieteni, care sunt specialiști pe domeniile lor de activitate. Nu m-a refuzat nimeni. Datorită lor am scos o carte, pe care, firesc, le-o datorez, și experiența a fost una extraordinară. A fost dificil să potrivesc textele, ca într-un puzzle, în forma finală, să le dau identitate și culoare, să poată fi înțelese de toată lumea, să fie și literatură bună, dar să fie întâi un document istoric.

L.I.G: *Dar cartea cea mai aproape de suflet, cu care vă identificați?*

M.C.: Nu știu! Nu mă identific cu nici una dintre cărțile mele, ele au personalitatea lor inconfundabilă. Desigur, conștientizez că, însumate sunt eu, sunt oglinda de autoare, dar că mi se prezintă într-un personaj fictiv, cel cu mii de fațete. Cred că transcenderea, din viața reală în literatură, este strict individuală, dar la un moment dat, acțiunea nu mai ține cont de ce vrea autorul. Energia aceea, a creației, este așa de puternică, încât depășește planul inițial al scriitorului, și se dă acea luptă între Om și Zeul Facerii; cartea se naște în durere și plăcere, așa că își cere dreptul la propria-i identitate.

Nu știu care ar putea fi cartea mea cea mai bună, nici cartea mea cea mai proastă. Fiecare apariție deține lumini și umbre, precum autorul, așa e și cartea. Dacă mă gândesc mai bine, poate că, în romanul „Cinând cu Dracula” am blufat un pic peste limita impusă de mine ca persoană. Din postura de scriitor, am experimentat, am cam „americanizat” textul. Dacă aș scrie azi cartea asta, aș schimba sigur o parte din capitole. Tehnic este o carte ok, dar emoțional m-am cam jucat cu focul. Uite, vorbesc despre o carte care a apărut în urmă cu un deceniu. Deși o privesc cu ochi critic, constat că este cartea mea cea mai citită. Și acum, întreb: punem adrenalină în pagini, pentru a fi pe placul unui public-cititor contaminat cu filme de acțiune, sau presăm petale de roze între pagini, scriem pentru o generație-țintă, una care dispăre, biologic, precum apa de ploaie în nisipuri? E greu de dat un răspuns, de aceea eu continui să scriu așa cum simt, la limita dintre real și ficțiune, dacă greșesc îmi

(continuare în pag. 15)

(urmare din pag. 14)

asum vina.

L.I.G: *Cu siguranță, există scriitori la care vă întoarceți cu plăcere oricând. Care ar fi aceștia?*

M.C.: Ar trebui să spun că revin mereu la premianții Nobel. Ar da bine la un CV care se respectă. Nu voi face asta. Recitesc cărțile mari ale lumii nu destul de des, din păcate pentru mine. În lumea asta mereu schimbătoare, vreau să aflu cum stau lucrurile și sunt mai atrasă de noutățile de gen internaționale și chiar naționale. Nu țin neapărat de moda zilei, dar ineditul, noutatea stilistică și subiectul narațiunii mi se par a fi forța de seducție în scrisul de astăzi. Ador și mă intrigă în același timp cărțile cu o tematică la care eu nu m-aș fi gândit, pe care nu am îndrăznit să le ating. Este ca un joc de poker, e miza, să poți etala cartea care, chiar dacă nu îți aduce norocul, nu te face celebru, să te faci să-ți auzi inima bătând, să-ți strălucească ochii când o vezi în vitrina unei librării. Îmi plac scriitorii care scriu ca și cum nu ar avea nimic de pierdut, nici de câștigat. „Nebunii” care se abandonează, își pun viața reală la bătaie pentru o viață de hârtie velină. Ei dezrobesc spiritul cel anchilozat de regulile societății.

O să râdeți, ca orice om mai vâd și eu negru în fața ochilor. Uneori sunt tristă, mă simt singură și nefericită, atunci nu-mi arde de filosofie academică, nici de cărți în vogă, motivaționale. Mă întorc la colecția „Biblioteca pentru toți”. Degeaba îmi spun unii prietenii că x sau y a fost scriitor minor. Acolo găsesc eroii mei, cu care am visat la un viitor literar pe vremea în care citeam la lumina unei lămpi cu petrol.

L.I.G: *O viață ați lucrat ca om de presă. În ce măsură jurnalismul și-a pus amprenta asupra scrierilor dumneavoastră?*

M.C.: Nu am lucrat chiar o viață în presa scrisă, am avut și alte meserii, am avut colaborări intense în audio-vizual, mi-am câștigat pâinea angajată fiind în medii diferite, ceea ce m-a ajutat mai târziu în „facerea” cărților mele. Am trăit printre oameni normali, nu în turnul de fildeș.

Da, jurnalismul, practicat mulți ani la rând, m-a disciplinat în scris, mai cu seamă în redactare, în corectură. M-a determinat să fiu atentă la greșeli și să fac legătura între cauză și efect. Da, m-a temperat, m-a obligat să văd prioritățile. Eu sunt ușor haotică de felul meu, vreau să fac mai multe lucruri deodată, să performez în sfere diferite, să nu îmi scape nimic, dar și experimentez. Astfel, am dat cu capul de pragul de sus al ușii și în viață, și în jurnalism, și în literatură. În anii nebuni, de după 1989, în presa centrală fiind, am avut experiențe diverse, nu toate plăcute. La schimb, am acumulat și destule subiecte interesante pentru viitoarele mele cărți. Am cunoscut personaje uluitoare, am fost martoră la revoluții de stradă, mineriade, dar am avut și procese de presă. M-am folosit de experiența aceea, am descris viața unei jurnaliste în romanul „Păcatele domnului Abell”. În roman, eroina mea reprezintă tipologia-robot a ziariștilor din acele vremuri.

Tehnic vorbind, știu că, în cazul meu, s-a produs o fuziune între jurnalism și literatură, un fenomen benefic mie, dar pe care nu l-am dorit dinadins. A venit de la sine odată cu experiența. În cotidianul „Răsunetul”, spre exemplu, unde am fost redactor ani în șir, am ținut o rubrică, o tabletă care pornea de la un fapt politic, militar, social etc. de actualitate, o știre pe care o redam sub

formă aproape metaforică. La început, nu credeam că voi avea cititori, era șocant pentru un burg precum Bistrița, dar era ceva nou și a avut așa un impact, încât rubrica aceea a ținut până am încheiat contractul cu publicația, ani buni.

L.I.G: *Vorbeați de performanțe în sfere diferite. Melania Cuc nu este doar scriitor, ci și un artist plastic cu realizări notabile. Cum s-a născut pasiunea pentru pictură?*

M.C.: Emoția a fost mai puternică când am migălit prima icoană pe sticlă și am dăruit-o. Nici vorbă de talent. Era tehnică. Mi-am însușit-o datorită unor prietene bune care pictează de ani și o fac foarte bine. În vara aceea fusesem la Archiud, acolo am găsit ferestre vechi și, cum nimeni nu avea nevoie de ele, mi-a venit ideea să le folosesc drept suport pentru pictură. În toamna care a urmat aveam deja de o expoziție. Descoperisem lumea vopselelor, dar nu prea aveam talent la desen. Nu am renunțat la acest nou mod de a trece dincolo de problemele zilei. Am pictat pe tot ce am găsit, pe coveți de lemn vechi, pe felinare, uși smulse din țâțâni, pe pietre de râu. Diferite galerii serioase, din Bistrița, Târgu Mureș, Sighișoara, Brașov, București și altele, m-au invitat să expun. A fost ca un bulgăre de zăpadă. Nu m-am mai oprit. Am expus și în ograda de la Archiud. Apoi am deschis Găbănaș Gallery, un spațiu-simează, în fosta magazie de cereale. Au apărut și iubitorii de artă. Am tot dăruit, în timp, nu am o evidență, dar cred că în jur de o sută de lucrări. În scopuri caritabile, dar și unor iubitori de frumos ce m-au vizitat la Archiud. Când nu voi mai fi, o părtică din spiritul meu va dăinui în casele lor.

Ca în orice creație, și în pictură există o detașare de leștul antheic când pui culoare, când imaginea se developează. Dacă insist prea tare, pictura se poate strica. Totul este fragil, pe pânză și în minte. Mâna doar se mișcă după cum îi dictează inima, intervine inspirația

(continuare în pag. 16)

cea nevăzută de oameni. Pictez cât pot de mult, îmi face bine. E terapie. În acest scop, pregătesc pânza cu inserții de dantelă manuală, dacă mi-e la îndemână. Pictez mai mult afară, sub un măr. Iarna, atelierul meu se mută în bucătărie.

L.I.G.: *Prima expoziție de icoane pe sticlă a avut loc la Muzeul Județean Bistrița-Năsăud, în august 2006, sub genericul „Ferestre transilvane”. Ce sentimente v-au stăpânit la primul vernisaj?*

M.C.: Ca orice ignorant în materie, nu aveam emoții, nu îmi era frică de critică. La îndemnul prietenelor mele, alături de Maria Olteanu, am avut vernisajul de care amintiți. Întâmplător, în sală erau și doi mari maeștri ai șevaletului, veniți în urbea noastră, tocmai de la București. Eu care am locuit și am trăit peste 35 de ani în Capitală, vorbeam, glumeam, fără trac, despre geneza lucrărilor mele, asta pentru că nu aveam nimic de pierdut. Era doar o altă experiență fascinantă în viața mea. Domniile lor m-au felicitat, mi-au zis că „am dat lovitură”. Nimeni nu se mai gândise până atunci la simbioza dintre ferestre vechi și icoanele de Nicula. Sigur că nu i-am crezut. Oamenii sunt mereu drăguți cu artiștii care expun. Aceeași expoziție am dus-o, apoi, la Galeriile Nicolae Grigorescu din București. A fost un succes care m-a uimit. Patriarhia Română, prin reprezentantul său, părintele Varsanufie de la Mitropolie a achiziționat două dintre ferestrele pictate, Drumul Crucii. Toată expoziția a fost vândută, și, în final, banii au intrat în fondul Asociației Femeilor bolnave de cancer din Bistrița, „Amazoanele bistrițene”.

L.I.G.: *Au urmat alte expoziții, și nu puține, în țară și în străinătate. Dați-ne vă rog câteva detalii în acest sens!*

M.C.: La Bistrița am avut mai multe expoziții de pictură pe sticlă, dar și de șevalet. La muzeul județean, împreună cu Maria Olteanu, poetă și pictoriță unică de icoane, dar și singură, am expus la Casa Argintarului, de exemplu: Dantelării și Rosarium. În tehnică mă caracterizează tușele cu grund, inserțiile de dantelă manuală, iar în tematică merg, în mare parte, pe zona campestre, dar și pe legătura dintre cele văzute și cele nevăzute, pe un spațiu de interferență, așa cum îl simt eu, dintre cer și pământ. Inițial, am folosit, sintetizat, imagini și teme cu simboluri religioase, aș aminti în acest sens expoziția Semne de pe simezele Centrului Cultural Municipal „George Coșbuc” din Bistrița. Experimentez tehnici diferite, nu rămân doar în pictura cu acrilic, am folosit și zaț de cafea, monezi vechi, coajă de ou, vin roșu... diferite materiale preluate din lumea care mă înconjoară. Colajul fascinează, este o altfel de poezie. Pentru că ador seninul zilelor de vară, energia copacilor și fragilitatea florilor de pe dealuri, am pictat, în mai multe ipostaze, siluete de femei în veșminte cu alțițe tradiționale. Un alt motiv care mă atrage este imponderabilitatea îngerilor, pictez aripi și inimi cu aripi. Îmi place să lucrez pe suport textil de dimensiuni apreciabile. Din păcate, nu am un spațiu de atelier potrivit pentru acest scop.

Am mai spus, 99 la sută din ce am pictat a fost dăruit în scopuri caritabile și prietenilor care mi-au trecut pragul, fără alegere, fie ei academicieni sau vecini din Archiud. Fiecare a găsit ceva pe potrivă dorinței sale. Expoziția de la Barcelona a fost dăruită Asociației Românilor din Spania, iar lucrările din expoziția de la Londra au fost donate Asociației Culturale ADSUM București.

La Archiud, într-un spațiu neconvențional, a vernisat expoziția Monade, pictură în stil modernist executată pe ferestre reciclate de la case și biserici vechi. Centrul medical din Teaca, localitate al cărei Cetățean de onoare sunt, spațiul din incinta acestui așezământ l-am împodobit cu o expoziție permanentă de pictură, menită să aducă un strop de culoare, să aline durerea celor internați acolo.

Am nenumărate lucrări în colecții particulare din România, Ungaria, Italia, Canada, SUA, Anglia, Irlanda, Grecia, Norvegia, Elveția, Austria, Franța și... nu mai știu pe unde vor fi ajuns, să transmită un semn bun din lumea mea de la Archiud.

L.I.G.: *Care artiști vă plac și vă inspiră?*

M.C.: Nu am o școală de pictură preferată, nici un curent care să mă fascineze mai mult decât altul. Pentru că sunt scriitor, la urma urmei, cred că este firesc să îmi placă compozițiile, să caut să descifrez detalii. Eu sunt curioasă, mereu caut altceva, să văd de ce sunt în stare oamenii cu har incomensurabil. De la Caravaggio la Picasso, până la postmoderniști și „producția” AI, totul mi se pare a fi o minune, un dans de culori, forme, dar mai ales din lumini și umbre cărora încă nu le-am găsit un nume. Apreciez și admir tot ceea ce eu nu aș putea face în veci.

L.I.G.: *Sunteți scriitoare și pictoriță, deopotrivă. În care postură vă simțiți mai bine? Care credeți că vă pune mai mult în evidență personalitatea?*

M.C.: Nu sunt pictoriță! Și zic asta, nu pentru că nu am studii de specialitate în domeniu sau că vreau să glumesc. Pictura pentru mine este doar un surogat, adevărata fericire este scrisul. Asta nu înseamnă că nu voi mai picta începând de mâine. Ba da, și o voi face cu aceeași pasiune nebună ca și cum ar fi ultima tușă care îmi este permisă pe o batistă căzută din mâna lui Dumnezeu. Îmi face bine să simt culoarea pe degete, să o miros și să-mi imaginez capodoperele la care nu voi ajunge niciodată. Ce contează? Eu sunt fericită când cineva îmi spune: Îmi place pânza asta! I-o ofer cu o firimitură micuță din inima mea. Asta este taina care mă ține pe linia de plutire. Evident, tot scrisul ar trebui să îmi pună în evidență personalitatea, doar că personalitatea unui om, fie el și scriitor, trebuie să rămână o taină.

Când scriu, metaforic, desigur, zic că mă multiplic, devin clarvăzător, urmaș de solomonar poate... Altminteri cum mi s-ar dezvălui lumi, personaje și întâmplări

(continuare în pag. 17)

despre care scriu deși nimeni nu mă asigură că ele și există?

L.I.G.: Care este cel mai frumos moment din viața de scriitor? Dar de artist plastic?

M.C.: Un moment frumos din viața mea de scriitor a fost atunci când mama mea, țărancă din Archiud, a ascultat pentru prima dată, la Radio România, poeziile mele recitate de o celebră actriță din București, Lucia Mureșan. Atunci a înțeles că nu sunt bună de mers în câmp, cu sapa pe spinare. A fost intrarea mea în templul Literaturii, deși nu îi bănuia încă rostul. Adevăratul moment de frumusețe din viața mea de scriitor nu este nici pe departe fastul lansărilor de carte, lauda criticii în vogă. Frumusețea mea este o albină care tot țese drum de polen de la un tei înflorit, la fagure, la stup, pe care omul vine și îl consumă fără să știe câtă muncă este acolo. Fericirea unui scriitor, cred, este atunci când scrie și scrie de nu mai aude și nu vede, nu simte chiar dacă se prăbușesc munții, năvălesc apele, îi fuge lumea de sub picioare; el scrie după dictarea lui Dumnezeu Înșuși. Clipele acelea sunt rare, dar sunt prețioase precum stropul aghesmei de Paște. Cred că așa e și la artiștii plastici, la cei care dețin ceva din focul cel viu al creației. Eu nu am ajuns, în pic-tură, la starea aceea de grație.

L.I.G.: Cum arată o zi obișnuită din viața Melaniei Cuc?

M.C.: Am zile și zile. Când sunt în sat, din păcate asta se întâmplă mai rar în ultima vreme, întâi deschid larg ușile și ferestrele, fierb cafeaua, iau laptopul în brațe și... scriu. După o vreme realizez să am uitat să beau din cafea, ceașca e rece. A trecut și soarele spre amiază. Cât încă nu se instalează canicula, sau poate că vine furtuna, profit, ies și pectez la șevaletul care stă, vară, iarnă, sub crengile mărlui din fața casei. Nu știu cât voi mai zăbovi la Archiud. A fost o etapă, și, ca tot ce e lumesc, trece și asta. Aici am scris parte din cărțile cele mai importante. Aici am râs, dar am și plâns, firesc, omenesc. Aici am citit poeme și am băut vin și cafea cu scriitori contemporani importați, ne-au deschis ușa și sportivi, olimpici, foști elevi ai soțului meu. Cred că am pus, oarecum, Archiudul meu, pe harta culturală. Cel puțin în lumea literaturii de azi, Archiudul a devenit un spațiu în care se întâmplă ceva bun. Nu cred că amprenta aici va dăinui. Totul este perisabil, luat de vânt...

Îmi plac furtunile de vară, m-am obișnuit cu ele din copilărie, uneori ies în ogradă cu picioarele goale. Noaptea târziu, ascult bufnițele ce au cuib în perii seculari, văd și lilieci zburând timizi pe sub lumina lunii, un astru rece și razant cu culmea, pâlcu de frasin din mejda grădinii. Dincolo, pe o colină, la un pas doar de turla bisericii medievale, este locul unde voi veșnici, atunci când Dumnezeu va găsi de cuviință. Până una, alta, să mai dau din aripi, chiar dacă nu voi zbura la propriu, mă voi minți că sunt un fel de pasăre ce iese din propria-i cenușă. Mă joc cu cuvintele? Poate.

Când sunt la oraș, mai ies, mă întâlnesc cu prietenii la o înghețată sau la o pizza. Tânjesc după o viață literară în care să înțelegem că toți suntem spițe ale aceleiași roți, una ce duce Limba Română mai departe. Să credem în noi, să ne respectăm colegul fie și numai pentru o sintagmă mai reușită, atâta timp cât acela scrie pentru că hrana lui e literă pe hârtie.

L.I.G.: Aveți regrete? Dar visuri?

M.C.: Regrete?! Toți aveam regrete, dar trecem peste ele ca o drezină pe calea ferată. Personal, repar ceea ce se mai poate repara din greșelile făcute cu voia sau fără voia omului ce sunt. Mă întreb dacă în cutare sau cutare treabă aș fi putut acționa în alt fel, și dacă ajung la concluzia că nu se putea rezolva în alt fel, îmi zic că Dumnezeu a știut El ce plan are cu mine. Nu judec nici sfinții, nici oamenii. Ei pot să mă judece cât le place, dar să fie cu dreaptă măsură.

Eu visez cu ochii deschiși, fac planuri peste planuri, peste puterile mele fizice, peste dimensiunea timpului pe care Dumnezeu mi-l acordă, dar mă temperează realitatea. Nu toate visele frumoase sunt și sănătoase. Pentru că de-a lungul timpului am avut, cu ai mei, cei din familie, dar și eu, personal, și probleme de sănătate, am lucrat, adică am scris, în „ferestre” mai mult. Nu mi-am permis să clachez, nici să visez cai verzi pe pereți. De aici poate și încrâncenarea mea de-a merge înainte cu orice risc, de-a crede în Steaua mea cu toată puterea-mi omenească.

L.I.G.: Mulțumindu-vă pentru interviu, vă rog, în final, să ne dezvăluiți proiectele literare și artistice!

M.C.: După volumul de poeme „Viața mea secretă”, apărut în vara ce-a trecut, la Editura Vatra Veche, după o perioadă anul și cartea, poate ar trebui să fac o pauză editorială. Nu cred că o voi face. Deși am în pregătire o suită de poeme inedite și material destul pentru un volum de proză scurtă, simt nevoia să intru într-un nou șantier literar, cu ceva ce va deveni, probabil, un roman la limita realului cu imaginarul, proză cu accente extrase din vechi povești cu solomonari. Îmi revin în memorie fleșuri ale poveștilor copilăriei, întâmplări cu entități fantastice, ritualuri care s-au pierdut demult. Încerc să adun din colbul cultural, rural, al trecutului, cele nicaiva taine și, așa cum făcea și bunicul meu, Simion Herseny, să le potrivesc, să le lipesc într-un ulcior. Că nu mai există apă-vie în lumea noastră? Și apoi? Cine ne oprește să încercăm imposibilul. Știința a decis: apa are memorie! Dacă o picătură de lichid este viață, de ce nu am crede că și noi suntem pacea și războiul nostru, iar scrisul, ca orice ritual, ne poate ucide, dar sigur ne și mântuiește.

Aurel BRUMĂ

Din Memoriile lui Zexe (IX)

26

Cuvintele lui Zexe se scurgeau în restul de zaț inutil al ceștii, inutilă și ea în lipsă de cafea.

Pa, extraterestri de duzină, deși duzina e de douăzeci iar drezina a fost scoasă, ca și voi, de pe liniile principale. Călcați deasupra asfaltului da-n aer nu, nu vă duce mintea, e gravitată de pântec.

A fost unul, ceva cu za prin nume și prenume, chestie slavo-dacică (brânză, rânză, mânăză), naiba-l știe, că ne mor neuronii pe capete... Zală. Da, Zalavoski îi zicea, Guță Zabolatovski, Zăbălosu, iar ăla făcea pași prin aer. Călca la înălțimea asta, cînșpe santime, c-au și măsurat. Cînșpe. De atîta era-n stare. Cînșpe fix. Și cu fixul ăsta, insuficient securizat, a pus-o. Că l-au chemat la comisia de cadre (KK) a fabricii:

– Ce cauți tu pin aer, Zală, când ăilanți trag la șaibă, învîrt motoru progresului?! Că plutești, asta e treaba ta. Atîta poți, atîta faci, dar problema e cu ceilanți. Că stagnează din producție, din norme, belind ochii la tine și întrebându-se, ca și noi, de unde ți se trage fenomenul. Excludem șamanismu, vrăjitoria, ca stadii depășite pe plan intern și aiurea, dar rămâne ideea unora că te antrenezi s-o ștergi autonom și ilegal pe sus, pin aer. Mă rog, sunt specialiști în radieri și iradieri care decid ce și cum, dar pe noi, comisia, ne interesează scăderea producției, întrecerea cu ceilalți producători de cutii de viteză medie. De unde ți-a venit planarea?

– Păi, de la corcodușe. Că mi-a cerut ăl micu, dar craca era mult deasupra decât s-o ating normal, fără săritură. Bine că n-a vrut grauri sau avioane.

– Și?

– Și a trebuit să sar. Și am rămas încremenit, fixat la altitudinea crăcii.

– Iar tu, așa motivezi plafonul coborât, că ai găsit suficiente corcodușe și n-ai cercat mai în sus.

– Cum, mai în sus?

– Ca-n graficu cu progresul. Uite acolo cum urcă săgeata, și ea autonomă, independentă. Urcă ca tîmpita chiar și în condiții de lipsă de materie primă. Ne trage după ea, că așa a fost antrenată de specialiștii în săgeți.

– Și?

– Și ce?

– Urmarea. Ce s-a-ntîmplat?

– Cesa cesa! Interogațiile și cultura ciupercilor în bălegar, tot aia. Închipuiți-l pe orbul Homer dictînd epopeea cu scribul Abe sau Onanie întrerupîndu-l cu interogative cretinoidice din două-n două minute. Am fi avut o Iliadă de zece pagini și o Odissea de cinci, exact cât le-ar trebui școlerilor nededați la lecturi ample și abrupte.

Ce s-a-ntîmplat cu Zală? În perioada imediat următoare momentului mai nainte spus, cea post-revoluționară, Zală și-a tăiat corcodușul, ispita zborului de joasă altitudine devenind falimentară prin concurența generalizată a celor aflați în aerul tot mai poluat al patriei. Între două beri și o langoșă cu brînză de capră neagră pe bot și-a descoperit vocația politică, îngerul de serviciu repe-

tînd ca o placă stricată, celebrul șlagăr: "Vine valul și-mi ia calul!" Da! Vom surferi pe valul politic!

Dincolo de nelipsitele cotonogeli ideologice, singular între ceilalți prin cele unșpe copci de fidelitate atent conservate pe obrazul stîng, s-a facultat la se-releul universitar al teamului de foști profi în socialisme, Mark of Co, pe nedrept marginalizați tocma' ei, cunoscătorii în adînc ai economiei de piață roșie.

Spre deosebire de ceilalți căzuși ai academismului pripit, surfiști pe valuri amestecate, proaspătul licențiat în științe economice și master în drept și-a reconsiderat curriculara într-un nou registru, caiet studentesc, exersînd escalade minore dar importante în parcursul lui tot mai triumfal. Simțea, era tot mai dureros hăituit de inechitatea nealinierii personale la valul în creștere al ilegalismului revoluționar. "De ce ei da și eu nu?"

Și iată-l pe secretarul comunal, juristul Zală, față-n față cu președintele revoluționarilor județeni, orășă-nești și comunali, ăi de-au urcat primii în balcoanele noii puteri.

– Domnule revoluționar șef de revoluționari, mă știți că mă cunoașteți. Solicit o reparație destinală, corect și juridic susținută de regula precedentului. Cer să mi se recunoască calitatea de dizident ante-revoluționar, victimă a vechiului regim și, concomitent, cea de militant activ împotriva totalitarismului care-a fost.

Sigur că președintelui i-ar fi crăpat lentilele dacă n-ar fi fost de plastic. L-ar fi dat afară, dar nu se făcea în condițiile în care Zală se dovedise fidel cauzei.

– Cum reiese din cerere și opisurile atașate în copie xerox, continuă Zală, plus mărturii probate cu martori și notele informative la care am avut acces, am fost victimizat, urmărit, cercetat relativ la încercarea de a fugi din țară, gest care se încadra atunci la capitolul de crime capitale, trădare și așa mai departe, dacă cunoașteți. Cunoașteți?

– Cunoaștem, dar nu înțeleg de ce simpla intenție de a fugi la frații capitaliști ar fi suficientă pentru a vă bucura de drepturile speciale ale celorlalți revoluționari de la orașe și sate.

– Cred că nu m-ați urmărit cu atenția cuvenită și necesară. V-am vorbit despre prevalența *precedentului* în jurisdicția internațională și națională, mai ales la americani.

– Exemplificați, vă rog.

– Între alte fapte înscrise glorios în viitoarele manuale alternative de istorie a revoluțiilor la români, se află și intenția anonimă a unui grup de persoane care ar fi vrut să dea semnalul unei revoluții, rebeliune sau lovitură de stat, asta mai puțin contează, mai ales că intenția s-a consumat la faza de intenție, ca un simplu, dar nobil "fâââs". Or, în criză de eroi, persoanelor respectivului grup, rostogolite prin admirația altor grupuri similare, li s-a recunoscut calitatea de revoluționari speciali, îndemnizația specială și, colateral, importante scutiri speciale la taxe și impozite. În plus, față de aceștia, de acceptarea propriilor lor mărturii, unul despre altul și celălalt, eu vin cu documente clare, martori diverși și note de urmărire, cum am mai precizat cu privire la acțiunea mea de a fugi din tristul regim.

(continuare în pag. 19)

– E o altă speță.

– Aiurea! Asta o spun, fără să jignesc, ca jurist. Ar fi altă speță dacă ne-am raporta, spre exemplu, la un individ care ar vrea să i se dea marele câștig la Loto susținând că ar fi visat numerele câștigătoare pe care le-a și notat pe fața de pernă. Ar fi corect să i se dea potul dacă ar avea încă doi martori, fapt imposibil într-un vis personal. Sau, ca să amplific domeniul lipsei de teme, ce-ar fi ca o persoană de sex feminin care ar fi visat că a fost violată de al 14-lea prim-ministru să-i ceară despăgubiri astronomice și aș putea continua cu alte exemple care, prin caducitatea lor, confirmă justetea cererii mele.

– Și? Cum s-a încheiat discuția celor doi? – a șoptit Onanie ridicându-se, ca noi toți, de la masă.

– Finalul îl vei afla din celebrele *Memorii* ale lui Ze, al nu știu câtelea volum, că încă trudesce la ele. "Memoriile", cartea combinatorilor mici, mijlocii și alții ca ei, cheia succesului fiind să mergi pe burtă, invizibil, până trece valul martorilor neconvenabili.

[27]

De pe terasă ne rostogolim în piața țărănească, c-a visat Zexe bragă și ridichi de lună. Ne mișcăm într-un verieteu operetistic cu țărani travestiți în teighetari baraoacheși, cumetre de pe centura metropolitană, brânzari, cașcaveri, găini de casă din găini de fermă dar proaspăt afumate prin dosul blocului.

Rara avis, altă codobatură, remarcant, cu distincție academică, Proca D. Tiberius, decanul facultății de empatii comunicaționale și jurnalism. Cap de expresie clasică, statuar, privire în ipsos, nările într-un palpit de recompunere mentală a unei ancestralități deloc rezonând cu decorul. Iar în decorul biroului său de meditații se afla la loc de cinste, deasupra tocului ușii, pe interior, celebrul înscris: „Decât să comunici prostii, mai bine dă-te cu capul de tocul ușii!” Or acolo, în acea scobitură din toc-toc și-a polizat distinsul conducător ideile, proiectele, viziunile. „Sunt un bou”, striga transfigurat de revelațiile autodepășirii, într-o supremă concentrare interioară ca și curtea interioară unde, pilduitor, împărțea sfertul de covrig în bucăți exact neegale ca și inegalabila formulă a lui Einstein.

„Sunt un bou” și lovea în tocul ușii cum berbecul în poarta cetății, acolo, așa, unde ADN-ul său își mai păstrează amprenta într-o ușoară dără de jeg. Da, întărea și doamna femeie de serviciu, mai mare bou ca asta n-am întâlnit! Și, în șir, reminiscențe de cor antic, ceilalți slujbași adevereau sentința cu rădăcini indo-europene.

Cine să știe, în ignoranța post-revoluționară, că tușeul bovin nu era altceva decât trimiterea subliminală a genialului la cultura indiană, amerindiană și alte culturi insignifiante ca orizont anglo-saxon și euro-atlantic de care dispunea așa cum dispunea de un surplus de gaze personale, damfuri, abonament la circoteca masochistă și bilete de avion în două limbi de circulație internațională.

Și uite-l, mare minune, pe însuși Proca aici, în piață!

Aș vrea să merg, să-l ating, să-l scot din transă, dar pe al doilea pas sunt ținut prelung, la capătul prelungimii apărând figura lipoveanului Sașa:

„Lăsați-l, săracul. I-au furat portofelul!”

Mă recuperez în coasta lui Zexe. Ecvestru dar fără cal, ține în pumni relieful a două legături de hasmațuchi.

– Reminiscențele comunismului, strigă. C-am vrut și măcriș, dar asta a fost condamnat irefutabil la expiere de capitalismul tot mai victorios la sate și-n uzine! Țăla nu-i Proca?

– Proca. L-a ușurat oarecine de portmoneu.

– Și?

– Și ce?

– Ce putea să aibă atât de valoros, de-i gata să strice fasonul acestei adunări publice neautorizate de primarul în exercițiu?

– Banii.

– Aiurea! Profu vine de-acasă cu pâinea în buzunar și ghiolhăie boțuri end felii din produsele mioritice ale plaiurilor de podiș și de deal sau de porc. Cred c-avea poze porno. Acu i-i frică să nu i-l găsească oarecine: "Uite, perversule, te-am descoperit!" Du-te și zi-i doar atât: stimate domnule profesor, aveți salutări de la memorialistul Zexe și de la câteva zeci de studenți, contribuabili benevoli la propria lor evoluție și restaurarea conacului tău personal din zona metropolitană.

De ce naiba i-or fi trebuind pezevenchiului 12 camere, naiba știe. Iar naiba se numește Proca.

[28]

Magda, soția profului, se-nâmplase ca singură rudă, verișoară, ivită în urbanul general dintr-o geometrie genealogică aiuristică, cu împerecheri și desperecheri aproape indescifrabile: greci, albanezi, un găgăuz – toți înghițiți de sosul mioritic al câtorva familii roite în valuri și pe maluri de ape tricolore, inclusiv la Sena, tot tricoloră și aia. Casa-căsoaie, deși revendicată de un oarecare Avraam din Beer Scheva, a rămas în proprietatea lui Proca, moștenitorii de la Marea Moartă pierzând pe mâna avocatului Irimescu, partener de lojă elitistă cu Proca.

Magda se pisicise în afundul fotoliului, parcă apăsată, strivită de înălțimea nefirească a sufrageriei, de rafturile imense, garnisite din belșug cu volume legate în piele, cartonate, majoritatea părand a fi enciclopedii, albume unicate având același expeditor, o fundație de schimburi culturale din Franța. Primise și Zexe un colet, prin recomandarea făcută de poetul Bulboacă. De prost ce era l-a-ntrebat pe directorul revistei, fost maior de informații (că așa se mândrea ăla) dacă n-o să iasă cu cucuie destrăbălarea bibliofilă. „Băi, Zexe, cine îți dă, va și cere într-o zi! Mergi la băieții vigilenței cu o declarație că aia și dânsa, chestii, marafeturi intelectuale și, cu paza lor cea bună poți umple câțiva metri liniari de terfeloage. În plus, dacă vinzi câte ceva, poate îți iei și tu un costum mișto că în țoalele de-acu arăți ca naiba!” Și i s-a aprins beculețul de veghe lui Zexe, desigur. Mon Dieu, adieu! Pa și PussyKatt!

Încă așeza pe abac sutele și milioanele vandabilizante dacă nu l-ar fi întrerupt vocea sfâșiată a Magdei.

– Zeeee, scapă-mă de fiara asta de bărbatu-meu! Du-mă oriunde crezi că nu mă poate găsi!

– Care fiară, Magda? Tibi al tău e o persoană apreciată unanim de toată cohorta academică, de studenți și studente, agreat de noua spumă a finanțelor locale, de politicienii de toate culorile. Are un discurs eclatant, strălucitor. Doamnele, cel puțin, îi admiră eleganța, distincția și, mai ales, reverența poematică, imni-

(continuare în pag. 20)

că pe care o dedică feminității ca măsură unică a vieții, a frumuseții universale. Cel puțin, eu știu cine se ascunde în spatele... Ce faci?

Cu o mișcare bruscă femeia își smulsese bluza dezvăluind spatele acoperit de vârci vineții, purulente de la baza gâtului până mai jos de omoplați și continuate în față, sub sîni, pe pîntec, pe brațe.

– Uite eleganța, distincția perversă marca Tiberiu Proca! De mai bine de un an își răzbună impotența cu o furie animalică insuportabilă. Scoate-mă din moarte, Ze, sau du-mă la fântâna cea mai adâncă pe care o știi.

Așa a murit Magda Proca, așa s-a născut maica Anatolia (fosta Magda Apetrei, cum era trecut în actul de naștere, diplomele de 8 clase și bacalaureat, toate secretizate de maica stareță Fevronia).

Dispariția Magdei Proca, alerta disperată a soțului, au tulburat liniștea placidă a orașului. Căutări, anchete peste anchete și, inevitabil, convocarea lui Zexe la Poliție, departamentul de criminalistică. Invitația (convocarea?) avea o structură simplă, neutrală și părea a fi în numele propriu al semnatarului, colonel Christian Jalbă.

L-a întâmpinat ofițerul de serviciu.

– Sunteți un adept al punctualității excesive, domnule Zenovie. Va trebui să așteptați încă un sfert de oră, dar știindu-vă un înrăit fumător, vă oferim o cafea și vă invit pe veranda din curtea interioară unde veți avea liniștea necesară. De ce surâdeți?

– Mi-ați adus aminte de o parabolă a punctualității povestită de prietenul Abe. Avea întâlnire cu actorul Costache Sava la Casa Tineretului, la ora 18.00. La ora 17.44, intrând în hol, l-a găsit pe marele actor așezat pe lăți-lungimea a două scaune. După ce a înclinat un salut în scurt și-a scos ditai ceasul din buzunarul de la vestă și a început să lovească cu degetul arătător în sticla obiectului, un fel de obrăzare a publicistului.

– Dar am venit cu aproape un sfert de oră mai înainte, maestre! Care-i problema?

– Problema e că eu merg la teatru cu o oră mai devreme de începerea spectacolului. O oră, domnule, adică cu patru sferturi mai înainte! Dar nu te nelinești, că nu de timp e vorba, ci am vrut să-mi vezi ceasul. Are și secundar.

Colonelul Jalbă l-a întâmpinat de la ușă.

– Cafea? Apă?

– Am fost servit.

– Aha. Ați venit înainte de ora convenită. Domnule Xenafis doream să aflu de la cineva deja introdus în lumea medicinei alternative în ce măsură credeți că o persoană înzestrată cu bioenergie poate să fie utilă cercetării criminalistice, având în vedere că, după unii autori, parte a energiei unei victime s-ar menține la locul evenimentului iar bioenergicianul ar avea șansa descoperirii acelui loc, evident urmărind repere pe o hartă cu presupusele puncte de impact. Din cazuistica cercetată de mine am evidențiat două astfel de cazuri de colaborări reușite. Știu că ați scris câteva articole.

– Nu pot confirma sau infirma dar, din puțină mea experiență, din discuții cu astfel de performeri, narativul a fost strict medical și cu rezultate bune dar nerecunoscute ca atare de reprezentanții academismului medical. Culmea e că unii dintre acești medici, și am cazuri concrete, fiind ei înșiși în situație clinică de limită, au apelat la serviciile unui astfel de „vraci” fiind și acum bine

mersi, activi și gata să anatemizeze pe mai departe orice e legat de medicina alternativă. Mă urmăriți?

Colonelul bătea cu arătătorul în sticla mesei (un alt hublou temporal), oarecum stânjenit de ceva.

– Vă asigur că acest domeniu mă interesează, ca orice noutate utilă, mai ales că avem multe dosare nerezolvate ale persoanelor dispărute, între care și profesoara de franceză Magda Proca. Nu vă ascund că activarea unor astfel de cazuri e ca un joc de biliard cu toate bilele negre. Mi-a reținut atenția un enunț repetat de persoanele intervievate de noi. Citez spusa acronimică: „Proca ăsta e un mare porc.” Și avem relatarea unor scene de agresiune, profesorul ajungând, dintr-o furie paroxistică, să-și alerge soția prin curtea vilei și s-o împingă brutal în casă. Vecinii, da, gura străzii. Că nu ar fi fugit femeia de-aurea de acest Proca... Sunteți văr cu dispăruta, nu?

– Un fel de verișor după unchi sau așa ceva.

– Și apropiat ei, confesor, spune o mătușă.

– Confesor e popa.

– Și popa ce zice?

– N-are voie să încalce secretul spovadei.

– El nu, dumneata nu, se tot amestecă una cu alta și fac rău la ulcer. Gaură-n stomac, gaură-n dosar. Cum o rezolvăm?

– Selectiv. Eu am scăpat de ulcer cu suc de cartof și morcov.

– Mulțumesc de sfat. Încerc. Încerc să cred că apariția Magdei l-ar deraia pe Proca de pe toate liniile de credibilitate iar soția refuză să apară tocmai pentru a nu-și striga public dreptul ei justițiar. Chiar prelungirea acestei ciudate stări de dispariție sapă adânc în grohotișurile invizibile ale fostului. Cel puțin Magda Proca e în siguranță, psihic, trupestă?

„Aha. Jucăm la cacialma, colonele?”

– Scuze. Reformulez. Putem crede că fosta domnișoară Magda Apetrei, este în siguranță acolo unde se va fi aflând? Așa, ca opinie.

– Dumnezeu știe, domnule colonel. Ce ține el în registre este peste măsura noastră să înțelegem acum. Iar dacă privim un dosar nefinalizat ca pe un păcat, ce contează un minor între atâtea alte păcate majore?!

Uite că se schimbă și miliția cu profesioniști. Ceva, ceva, ca ipoteză cel puțin, urmărește. Bravos.

Cum avea să afle Zexe peste un timp de la maica stareță Fevronia, poliția a solicitat prin Minister declararea nominală a alcătuitoarelor soborului de maici. Ba, în plus, a primit vizita colonelului Jalbă. „Ar fi vrut să rămână și peste noapte dar i-am spus că nu suntem unite de turism ci lăcaș de închinare pentru durerile lumii. Ar fi vrut să le vadă pe măicuțe, ca la raport pe unitate, lucru iarăși imposibil, acestea fiind risipite la munca ogoarelor, la grajd, heleșteu și unde le cereau trebuințele de supraviețuire a mănăstirii.” „Dar la utrenie?” „Sub nici o formă, colonele. S-ar surpa zidurile și încrederea mireselor lui Hristos.” „Bine, a mai spus acela așezând pe prichiciul geamului fotografia Magdei. Ca să nu supărăm îngerii, dacă vine cumva aici să aveți grijă de ea, indiferent cum s-ar mai numi. Cum foarte bine știți, e fragilă.”

L-a mai întâlnit pe colonel, în civil, desigur, la vernisajul pictorului suprarealist Manole Neșu. Un gest de departe, de genul „e-n regulă?”, răspunsul altui gest,

(continuare în pag. 21)

„da” și amestecul celor doi în mulțimea aceea ciudată, ca-n timpul ciumei, fiecare ascuns îndărătul unei măști. Compost uman.

[29]

Onanie stă-n câș, trifoi în două foi, cu labelle desculțe aninate de dricul cerdacului în veșnică reconstrucție. Împinge spre mine colăcei tabagici indieni din țigara de contrabandă, ieftină și puturoasă rău, urmărind din coada ochiului cum înot printre hieroglifile zexeniene.

„Zexe își publică memoriile”, îmi țipă un gugustiuc în urechea liberă, neprotezată, și rămân ca tâmpitul pe propoziția asta la fel de nepenetrabilă ca Teorema lui Thales din Efes. Cine să o publice? Care editură? Că ăstea mai fițoase stau cu ombilicul financiar netăiat de la sursele și resursele locale. Cine mușcă mâna patronului își taie craca de sub cur: adio frumos la public, la eternizarea quadrică a propriilor aplaudaci scoși din eprubeta atent sterilizată a membrilor cotizanți.

Zexe nici nu mai contează, au decis nelustrații și paramecii difuzori. Manuscrisele, acolo e nasolia, bomba multifragmentală din care, viciu de fabricație a gurii memorialistului, mai regurgitează câte o pagină, un paragraf sau o propoziție de zece clape pe claviatura cutremuratului Richter. Și-mi iese din aburul ceștii de cafea imaginea decorticată a barului „La Waterloo”. Meșele înalte cu tăblii minuscule, pentru băutori la botul calului: bei, plă-tești, pleci; bei, plă-tești, pleci!

– Băi, ăștia cu BePePe, aici nu-i bar, e salon de discuții, de-mpărțit cu fâsuri emisferale de Magdeburg. Uite-l, în colțul din stânga, pe dottore Brebenel, mare dezvoltator pușcăriabil. C-a venit una la mine: «Domnule Zexe, a dat fiică-mea o gireadă de bani pe-un apartament deasupra căruia dezvoltatorul a mai făcut o mansardă de două etaje. Nou-nouț și al ei, dar cu scurgerea de la budă prin dormitorul fetei. Iar cei de sus, c-or fi nouă, c-or fi zece, parcă trag de mânerul de la bazinele de wc mai avan decât Vasile Roaită. A mers la Brebenel: „Dom profesor, faceți ceva cu scurgerea aia, că ni se scurge în creier! Așa nu se mai poate!” „Ce să nu se poate, madam? N-ai văzut că prin Englitera și-n Japonia se fac garsoniere cu buda la bucătărie? Or acolo nu se vinde imobilul la metru ci la centimetrul pătrat, rotund sau cum naiba l-or fi măsurând.” Și se judecă de-un an și ceva. Iar Brebenel râde și se dezvoltă până i-o cânta cucul cu uniformă să-și ia tălpășița, să-și adune ouăle de aur puse la puit prin țări cu iarnă cenzurată.”

Uite-l ce se cocoșește dând din aripi sub ochii belii ai ălor, viitoare victime ale constructorului lui pește prăjit. Asta sus și dincoace, partea de jos, se scarpină-n tu-hăs. Altminteri guiță-n troaca publică dizidența lui, știind că ăia n-au dioptriile destul de mari să-l vadă cât de mic este iar el, marele mic, le bagă în devle dizidența și suferințele avute sub ciurma roșie, că de cât de tare a fost opresat s-a trezit cu locuință în buricul târgului. Opresat că i-au dat apartament la etajul trei și nu la al doilea, ca la ceilalți foști secretari pecere din unde au fost ei, trebuind să urce 64 de trepte când nu merge liftul. De scârbă și revoltă a închiriat dracului apartamentul și s-a exilat într-o vilă modestă înghesuită în hectarul de revoluționar undeva, departe, tocmai în zona metropolitană, să scape de deochiul posibil al similarilor încă agățați de

catargele puterii.

- Să trăiți, domnule profesor. Reverență!
- Pace și cadență, elinule!

Mergând parcă pe nori, Profesorul C se așează la singura masă normală din bar. Încă în reverență Zexe împunse tavanul cu toate cele zece degete de la purtător.

– Uite, băi, cât de modestă este valoarea! I se dedică studii, articole în toate limbile lumii, așa cum se cuvine unui mare savant iar el se primblă de-aiurea printre oameni ascultându-i, adunându-i fluier cu fluier în orga cunoașterii profunde. „Ce v-ar putea spune, domnule profesor, un căruțaș din marginea iarmarocului”, l-am întrebat odată. Și s-a uitat proful la mine ca la ciudatul-ciudaților, a hihăit în scurt și m-a pedepsit cu un discurs academic din care, în lipsă de plaivaz, nu i-am putut nota spusele. „Dragule, hai să desfacem căruța în cuvinte. Și ce găsim? Semantică latină, slavă, câte un turcism sau cuvinte miracol.” Trece de la căruța la cotiga - cotiugă, de la docar la tărăboanță și brișcă oprindu-se cu pumnul ridicat în aer, lângă ureche și slobozind de acolo, cât îl încape gura colinda cu Lerui Ler. Cuvântul ăsta de-a stors creierii învățaților pe mai multe generații: c-o fi una, c-o fi alta, cu zeci de pagini din alte zeci de pagini i l-a descifrat tocmai căruțașul acela, ceangău de neamul său, după ce a sorbit ultima picătură din rachiul oferit de profesor: „Mulțam, domnule, dar ne cheamă cuvântul, cuvântul dat lui Ieru-meu, că stă ăla cu lutul scos de la fântâna nouă, de se-mpiedică copchii de el și se mănesc pân-la frunte.” „Și cine-i acest Ler?” „Păi, cum am zis, cumnatul Petre.” „E poreclă?” „Mîi. Așa-i acolo la noi: cumnatul e ler, cumnata e lelică. Dar ce faceți?” Marele latinist îl înroșise de strânsura brațelor pupându-l de două-trei ori ca în sfânta treime. „Vezi tu, Zexe, de-aia e Lerul în priceasna-pricesnelor, colinda, fiindcă Ler e nu doar după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, ci chiar cumnatul meu și al Lui, dacă așa ceva n-ar părea peste măsură de ciudat.”

Căderea manuscrisului din mâna lui Abe și, între cei doi, imaginea cu ultima întâlnire a lor cu agentul locativ Zexe, înainte ca acesta să plece acolo unde avea de plecat, ultima ilustrată venind din Thailanda.

– Și acum ce facem, Onanie?

– Punem de-un foc, Abe. Că așa a lăsat vorbă Zexe: așezați, băieți, caietul pe rug și aflați dacă macaronarul ăla de Filippo a avut dreptate când scria în *Arta Comediei* că „mult mai periculos este un mort fals decât unul adevărat.”

Și ne uităm cum se pârljolesc memoriile, uimiți de cum urcă, literă cu literă, în propriile memorii.

Sfârșit

Ana VĂCĂRAȘU

TREI GENERAȚII – UN CERC AL DESTINULUI

Vasile Aioanei - Destine fracturate, Ed. Junimea, 2024

Nu de mult am citit volumul „Destine fracturate”, semnat de scriitorul **Vasile Aioanei**, colonel de poliție în rezervă, de la Câmpulung Moldovenesc. Cartea a fost publicată la Editura Junimea. Citisem înainte toate volumele de proză scrise de fostul polițist – a cărui prietenie mă onorează – și chiar primele sale încercări poetice. Cu unele poezii a fost inclus și în volumul II al Antologiei de Poezie Contemporană „Simfonia Cuvintelor”, realizat de mine și publicat în 2022, la Editura Stef, din Iași.

Revenind la prezentul volum, pe care nu l-am putut lăsa din mână până nu am ajuns la deznodământul final și total neașteptat al poveștii redată, țin să remarc câteva lucruri care îl caracterizează pe scriitorul **Vasile Aioanei**. În primul rând, un ochi critic față de relele societății în care trăim, apoi, un înalt simț al dreptății și onoarei, cu origini adânci în ființa sa și dezvoltat de-a lungul vieții, prin prisma profesiei sale.

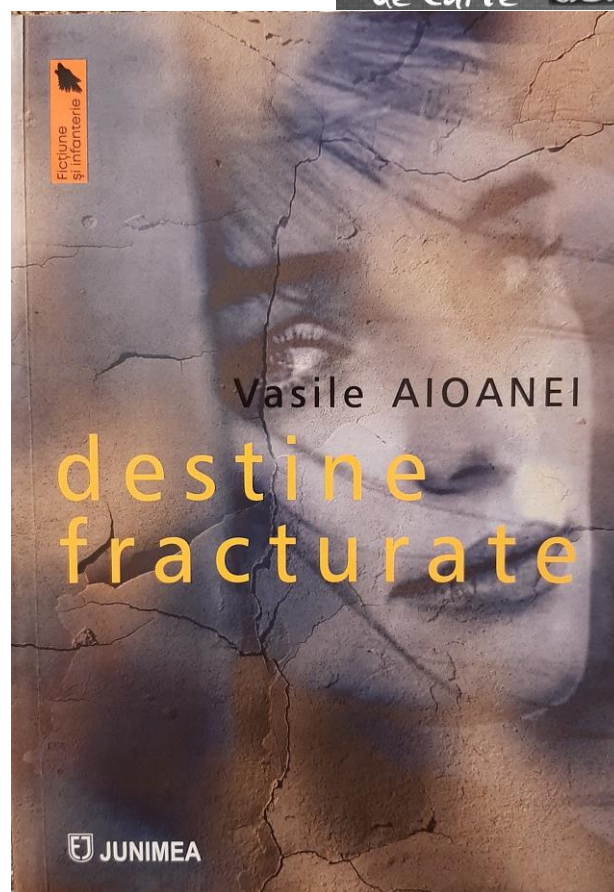
„Destine fracturate” este povestea de viață a trei generații de femei. O poveste care începe într-un sat moldovenesc în „Epoca de aur”, trece prin Iași și prin alte orașe ale țării, pe unde ajung de-a lungul vieții lor personajele acestei povești, ca mai apoi, la final, printr-un fel de joacă a destinului, să se întoarcă în satul din Moldova, pentru a confirma deznodământul surprinzător al narațiunii.

Scriitorul **Vasile Aioanei** nu se pierde în amănunte sau descrieri. Nu poetizează stări, sentimente, trăiri, nu pune culoare în narațiunea sa, stilul său este unul auster. Fostul colonel de poliție folosește un limbaj concis, sobru, la obiect. Din volumul „Destine fracturate”, mai mult decât din volumele sale anterioare, reiese calitatea sa de om al ordinii. Narativa sa denotă disciplină – de viață, de lucru –, punând accentul pe fapte, acestea fiind, la urma urmei, esențiale în creionarea profilului psihologic al oricărui individ.

Personajele sale sunt schițate succint, astfel încât să lase cititorului opțiunea de a ghici ceea ce se poate ascunde în spatele unui gest sau a unei acțiuni înfăptuite cu bună știință împotriva altora, uneori chiar cu premeditare și cu repercusiuni profunde și dezastruoase pentru toată viața, ajungând la frângerea unor destine.

Cartea de față are toate ingredientele necesare prozei polițiste. Prin modul său de abordare a situațiilor critice prin care trec personajele sale, se percepe ușor profesionalismul cu care bănuiesc că domnul colonel a rezolvat de-a lungul carierei sale nenumărate cazuri, care apoi s-au transformat în sursă de inspirație pentru proza sa de ficțiune cu adânci rădăcini în realitate.

Felicitări autorului și mult succes pe mai departe în slujba cuvântului! Asta reprezintă de fapt un alt mod de a fi în serviciul societății, contribuind la elevarea nivelului

său de cultură.

Recomand cu căldură „Destine fracturate”, un roman de ficțiune care vă va surprinde plăcut!

ICOANA ÎN CARE VEȘNICEȘTE COPILĂRIA

Angelica Manole - „Sunt un pumn de humă vorbitoare”, Editura Pim, 2024

Cartea de povestiri sau amintiri din copilăria și adolescența autoarei, toate prezentate sub formă de capitole ale unui roman subiectiv, ne duce imediat cu gândul la „Amintiri din Copilărie”. Doamna **Angelica Manole**, născută la Fundătura Mică, Vaslui, ni se dezvăluie în acest volum, ca o variantă feminină a lui Ion Creangă. Sigur că ar putea fi invocate și alte diferențe între cei doi povestitori, în afară de gen. Cele mai relevante ar fi modul de abordare a întâmplărilor redată și situarea în timp a acestor povestiri.

Spre deosebire de marele povestitor, doamna **Angelica Manole** folosește adesea un limbaj poetic, de o sensibilitate aparte: „Satul îmbătrânit moare puțin câte puțin. Eu vreau să-l păstrez în minte și în suflet ca atunci când fugeam pe zare să ating cerul cu mâna. Alt cer își deschide porțile spre anii mei din urmă... Nu am mai găsit veșnicia la țară”, sau: „Caut mereu rădăcini de suflet prin ogorul arat al amintirilor mele. Uneori, rădăcinile sunt dulci, cu aromă de cântec al strămoșilor, alteori sunt amare. Pe toate le adun în cămăruța inimii mele. Nu le neg, este zestrea mea genetică. De acolo am și eu un bob, două, de minte, înțelepciune sau superficialitate.”

(continuare în pag. 23)

(urmare din pag. 22)

În capitolele de început, autoarea răscolește adânc în acea „cămăruță a inimii”, până dă de amintirile în care îi apar bunicii, cărora azi le aprinde câte o lumânare. Își amintește apoi că ea însăși e bunică și își zice, probabil ca toate bunicele din lume, că: „întotdeauna trebuie să aibă ceva, orice, un nimic-mare pentru nepoții săi.”

Evocând anumite sărbători respectate cu sfințenie în familie, așa cum se întâmpla în toate casele de gospodari pe vremea copilăriei noastre, autoarea ne vorbește despre Moșii de iarnă, când o aștepta pe bunica Maria să le aducă „plăcinte care se topeau în gură și lapte cu tăiței”. Capitolul acesta se încheie aproape ca o închinare plină de evlavie în amintirea bunicii: „Sărut mâna ta care-i țărână, bunica mea de poveste...”

Cum era și firesc, părinții sunt atât de des menționați în amintirile autoarei, că par aproape un laitmotiv al melodiei pe care sufletul său o cântă, cu bucurie sau cu tristețe, după caz, în călătoria sa prin lumea copilăriei. Acolo ei încă mai trăiesc. Încă nu deveniseră praf de stele...

Și sărbătorile de iarnă, Anul Nou, Crăciunul sau Boboteaza reprezintă teme la care povestitoarea revine din când în când, cu nostalgie sau cu un umor molipsitor. Între filele acestei cărți e presărată ca o comoară de preț bucuria simplă a copilului care a fost cândva scriitoarea și omul **Angelica Manole**. Fără brad împodobit, fără Moș Crăciun care să aducă daruri, doar cu o rochiță nouă cumpărată înainte de Paște și câteodată cu o pereche de teniși la care ținea ca la ochii din cap – amintiri în care mă identific întru totul și, cu siguranță, nu sunt singura...

Autoarea își amintește că uneori primea vreo bomboană, pe care o purta în buzunar câte o zi întreagă, o scotea din când în când, plină de scamele care se lipeau pe ea și se înfrupta câte un pic, să nu se termine prea repede. Îndrăznesc să spun că astfel de amintiri închid în ele un fel de sfințenie care nu se atinge decât cu candoarea unui suflet prin care încă mai zboară îngeri.

Într-un alt capitol ne povestește cum se strecura hoțește în grădina unui vecin să fure pere (nu cireșe, precum Nică a lui Ștefan a Petrei), sau câte și mai câte năzdrăvănii copilărești sau de adolescență îndrăgostită, la fel ca alte fete de vârsta ei, de vreun cântăreț de muzică populară pe care îl asculta la radio sau – mai târziu – pe un disc de vinil.

Mulți dintre noi avem asemenea amintiri din copilăria noastră simplă, petrecută la țară. Doar că nu deținem toți această măiestrie în arta povestirii și a scrisului, a evocării acelor trăiri într-un mod atât de plăcut și cu atâta sensibilitate, ca autoarea acestei cărți. În fiecare pagină, doamna învățătoare **Angelica Manole** pare a lăsa câte o picătură din sufletul copilului care încă mai trăiește în ea și o va însoți toată viața.

Acel copil care urca în fugă dealul, gândind că acolo, la linia orizontului, ar putea să atingă cerul cu mâna. Doar că atunci când ajungea în vârful dealului, orizontul se muta pe următoarea culme... Așa se pare că s-a dovedit a fi toată viața, o neîntreruptă alergare de pe o culme pe alta, trecând bineînțeles prin văile adânci și noroioase dintre ele, în încercarea – sau poate din necesitatea imperioasă – de a atinge cerul cu mâna.

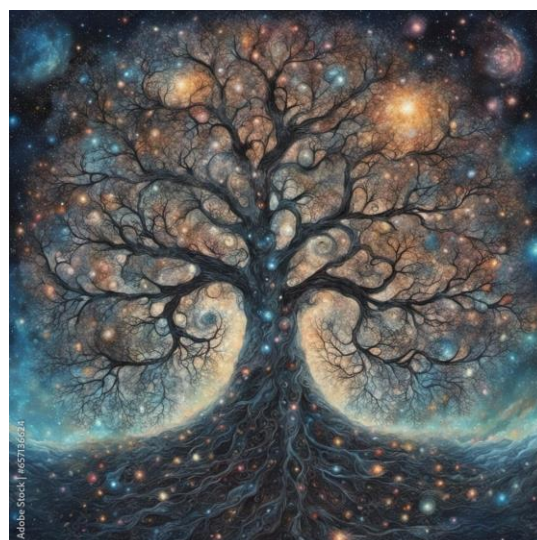
Genul acesta de amintiri ne înduioșează îndeosebi pe cei care am trăit o copilărie asemănătoare cu a autoarei acestui volum. Pe atunci, puținul însemna bucurie adevărată, iar traiul simplu de la țară era singura realitate

cunoscută, singura posibilă. Nici visurile nu depășeau granițele satului, de parcă n-ar fi îndrăznit să se aventureze mai departe. Erau și ele parte din veșnicia aceea cuminte, neclintită ca grădina Raiului plămuită de mintea unui pictor și lăsată mărturie pe un perete de biserică.

Așa se dovedește a fi și această carte. Ca o icoană pictată de un iconar la beție. O beție a harului. Sunt imagini care par suprapuse, dar redată în culori diferite și aproape străvezii în umbra timpului. Dar din orice unghi ai privi, ochiul nu te înșală, iar sufletul tău recunoaște ce se află acolo: o parte din veșnicia sa.

Felicitări, „Ion Creangă de la Vaslui”! Mult succes și să ne mai bucurăm cu asemenea minunății literare!

Ștefan ANDRONACHE

Imola într-o după-amiază caniculară de vară

Pe timpul șederii mele la Bologna, reședința regiunii Emilia Romagna, rămânându-mi ceva timp liber la dispoziție, am decis să vizitez măcar pe una dintre localitățile urbane mai importante ce gravitau în jurul acesteia.

Așa se face că am ales Imola, oraș situat la circa 30 km sud de Bologna, tentativă pe care nu aveam cum să-o regret sub nicio formă. În primul oraș italian cu administrație socialistă (încă din anul 1889) am ajuns într-o după-amiază de duminică. Căutând o hartă a așezării, am descoperit în gară, pe niște rastele din lemn, o multitudine de pliante, invitații, afișe sau fluturași care mi-au permis ca, timp de câteva minute, să aflu tot felul de informații extrem de utile.

Pentru că Imola este o localitate cât se poate de sistematizată (primul proiect de amenajare a centrului public, din 1480, s-a datorat lui Giorgio Fiorentino), mi-a fost imposibil să mă rătăcesc pe străzile sale înguste cu excepția momentelor când, furat fiind de farmecul său aparte (datorat curățeniei, gustului pentru frumos și, mai ales, monumentelor bine îngrijite), mi-am dorit-o în mod intenționat.

Așadar, de la gară spre centru, am străbătut două artere destul de scurte: bulevardul Andrea Costa și strada Appia, la începutul celei de-a doua întâlnind cele patru turnuri scunde, identice ca fizionomie și dispuse pe colțurile Pieții Medaliei de aur.

Primul popas l-am făcut în Piazzetta dell'Orologio, cunoscută și sub numele de Piața Martirilor căzuți pentru libertate (Imola fiind și un important centru al Rezistenței italiene din timpul ultimului război mondial). Având drept punct de atracție „Orologiul de pe boltă”, aici se înșiruie câteva cafenele cu mesele întinse direct pe trotuar din care motiv zona devine, pe tot timpul zilei, un fel de salon animat al orașului. În acest perimetru se păstrează mai multe clădiri vechi între care și Casa Vacchi Suzzi ce poartă numele familiei care a construit-o cu câteva secole în urmă.

La doar câțiva pași, nimerești în plin centru civic pe care îl marchează însăși Piața Matteotti. Aici, între străzile Emilia și Aldrovandi coexistă, într-o armonie perfectă, Palatul Sersante, care poate fi recunoscut după frumoasa galerie cu 14 arcade, și Palatul Comunal, de pe partea opusă, ce-și etalează fațada barocă adoptată cu prilejul restaurării în secolul al XVIII-lea a edificiului romano-gotic. Pe laturile balconului proeminent de la etaj au fost create două nișe în care aveau să fie introduse reprezentările sculpturale ale sfinților Cassian și Petro Grisolo.

Scurta plimbare pe strada Emilia, predestinată comerțului, îmi îngăduie să descopăr cel puțin o parte a rețelei de străduțe tipic medievale ce se remarcă prin căsuțele lor viu colorate cu acoperișuri din țiglă artizanală, dar și printr-o liniște neobișnuită pentru zilele noastre.

Practic, descinderea, într-o astfel de zonă retrasă, te îndeamnă să cauți și alte repere ale trecutului istoric.

După ce revin în centrul orașului, ce începe deja să se anime (oamenii ies pe Corso la plimbarea obșnuită de după-amiază), mă opresc în fața Catedralei consacrată Sf. Cassian, considerat a fi primul dintre martirii creștinilor și patronul spiritual al Imolei. Monumentul de arhitectură din secolul al XII-lea a suferit mai multe transformări importante, înfățișarea predominant barocă din exterior datorându-și-o lui Cosimo Morelli, cel care s-a implicat direct în refacerea sa completă (1763-1782). Singurul lucru care s-a păstrat aproape intact este clopotnița veche de peste cinci sute de ani. Cât m-am mișcat prin preajma Catedralei, mi-a fost dat să fiu martor la o ceartă între doi adolescenți „în-drăgostiți”.

Imola – Catedrala Sf. Cassian

În momentul când spiritele nonconformiste ale celor doi s-au încins, fata s-a pomenit cu o palmă puternică peste unul din obraji. Nu am avut cum să intervin pentru că tânărul gelos, care s-a dovedit a fi o brută, a și luat-o la fugă. Bineînțeles că nici fata ofensată de gestul imprevizibil nu s-a lăsat, a început să țipe la el cerând-i cont pentru ieșirea necontrolată și l-a fugărit până când li s-a pierdut amândurora urma pe niște străzi lăturalnice.

Meditând la posibilele cauze ale conflictului dintre cei doi, mi-am continuat drumul pe strada Garibaldi ajungând, după numai zece minute, la celebra fortăreață, „La Rocca”, ce fusese ridicată prin secolul al XV-lea. Ea a fost concepută în afara zidurilor cetății, astfel încât oamenii din oraș, în cazuri extreme, să se

(continuare în pag. 25)

(urmare din pag. 24)

poată adăposti și rezista invaziilor străine, cât mai mult timp posibil, alături de militari.

Aici însă mi-a fost dat să trăiesc două puternice dezamăgiri. Prima avea drept pretext parcul vast ce o înconjoară și care, în loc să fi fost plin de verdeață, aidoma întregului oraș, se înfățișa într-o stare jalnică din cauza secetei prelungite din primăvară. Cealaltă, mi-a fost pricinuită de faptul că, deși era o zi de duminică, muzeul din interiorul fortăreței era închis. Simțindu-mă dintr-o dată blocat, nici nu m-am mai deranjat să mă deplasez până la poartă pentru a afla și motivul.

Date fiind aceste condiții, m-am văzut nevoit să mă instalez la masa unei braserii unde mi-am comandat o pizza și o sticlă de apă minerală. Propunându-mi să nu acord atenție sporăvăielilor unor bătrâne doamne de origine rusă, aciuat pe aici cu gândul de a-și asigura un trai mai bun, m-am uitat prin pliantele procurate din gară din care aveam să aflu câte ceva despre impresionanta construcție militară, din preajmă, care te copleșește prin dimensiunile zidurilor sale.

Astfel se face că am descoperit pe ctitorul inițial al fortăreței. Acesta fusese Giovanni Galeazzo, duce de Milano.

Imola – Castelul fortăreață al lui G. Galeazzo

Mai târziu, Leonardo da Vinci a fost invitat de Cezar Borgia, în 1502, să conceapă proiectul reconstruirii parțiale a edificiului deteriorat.

Desigur că am regretat și atunci, ca și acum când aștern aceste rânduri, faptul că nu m-am putut mișca totuși pe culoarele impresionante ale fortăreței, printre colecțiile bogate de arme și printre obiectele din ceramică sau faianță medievală și renașcentistă, elemente ce concură, în mod cert, la reînvierea atmosferei de acum câteva secole în urmă. Cine știe dacă voi mai putea reveni vreodată, la Imola, pentru a trăi și bucuria descoperirii orașului de la înălțimea unui donjon atât de bine conservat!

Contrastând cu gazonul uscat din jurul zidurilor, vegetația bine întreținută a Parcului Apei Minerale (denumirea a preluat-o de la izvorul cu apă minerală sulfuroasă din interior) mi-a lăsat o impresie cu totul deosebită. Aici, în locul aleilor obișnuite, întâlnești o colină împădurită, stejarii și platanii făcând casă bună cu cedrii proveniți din Orientul Mijlociu sau cu specii exotice, precum maiestuosul ginkgo, adus tocmai din îndepărtata Asie.

În vârful muntelui Castellaccio se mai păstrează încă site-ul arheologic și preistoric, mai precis spus un fel de Acropole în miniatură, conceput de primii locuitori ai

vechii vetre pe care, astăzi, se întinde orașul Imola.

Dar localitatea acesta mai este renumită și pentru alte câteva lucruri care o particularizează în raport cu alte așezări ale provinciei și chiar din țară.

Într-o margine a sa, se găsește amenajat celebrul autodrom „Dino Ferrari”. Concursul internațional „Marele Premiu de Formula 1”, care se desfășoară aici, și-a început istoria de prin anii '40, el având drept suport pasiunea, tot mai greu de stăpânit, a localnicilor pentru motociclism și, mai ales, pentru viteză. Acum, manifestarea a devenit una dintre principalele etape ce trebuie neapărat parcursă, de marea majoritate a piloților, înaintea înscrierii lor în Circuitul Mondial de Viteză pe patru roți.

Totodată, locuitorii Imolei sunt renumiți și pentru gusturile lor în domeniul artei culinare. Astfel, ei reușesc să transforme localitatea într-un fel de „templu al bucătăriei rafinate”. „Baccanalele” din luna noiembrie includ numeroase expoziții de produse culinare, vânzări ferme, spectacole și conferințe adecvate, vizite la producătorii de excepție ce suntacompaniate de degustări de vinuri, cursuri ale unor școli vestite de bucătari etc. Specialitățile „garganelli” și „strozzapreti” ori vinurile „Albana” și „Sangiovese” fac oricând concurență restaurantelor cu specific italianesc din Paris sau New York, multe dintre ele aparținându-le oamenilor de afaceri de aici.

Vrând să mai descopăr și alte colțuri interesante din oraș, am urmat cursul bulevardelor A. Saffi și Rivalta care sunt mărginite, pe partea stângă, de zidurile vechii cetăți. De aici am coborât, la un moment dat, pe largul bulevard Dante deoarece reușise să mă atragă nu numai oaza de răcoare și liniște în care se cufundase, ci și mulțimea de vile (care de care mai frumoase) înconjurate de grădini încărcate de flori, toate aceste elemente transformându-l într-o zonă rezidențială de cel puțin trei stele.

Simțindu-mă puțin obosit, după cei circa opt kilometri, parcurși de-a lungul unei întregi după-amiezi, m-am așezat pe una din băncile montate pe sub coroanele bogate ale arborilor. N-au trecut cred nici trei minute că gestul mi-a fost urmat de cel al unui bătrân deal locului. Deși nu ne cunoșteam, ne-am pomenit antrenanți într-o discuție de circumstanță, principalul subiect constituindu-l desigur căldura neobișnuită care ne secătuiase amânduror forțele. De la acesta am mai aflat că parcul de dincolo de râu, spre care aș fi dorit să mă îndrept ulterior, nu mai este ceea ce fusese cândva. Tinerii - care obișnuiesc acum să-l frecventeze, din cauza discotecii instalate aici, i-au diminuat mult din farmecul pe care îl etala cândva.

Firește că în atari condiții și după ce m-am simțit cât de cât refăcut, m-am hotărât să mă îndrept spre gară lucru pe care l-am și făcut, dar pe drumul cel mai scurt posibil.

(continuare în pag. 68)

Constantin GEANTĂ

LUMEA ATLANȚILOR

-fragment-

Tocmai întorși de la festivitatea decorării, O'Kaides și Agnes se aflau într-una din încăperile locuinței unde, prin intermediul realității virtuale programaseră un peisaj cu palmieri, între care se aflau două hamacuri, o masă împodobită cu toate cele necesare unei sărbătoriri, iar în apropierea lor se afla o oază dinspre care adia o briză.

Agnes, care tocmai savura o cupă în care se afla o cior-șampanie, a zis:

- Dar bine, O'Kaides, cum s-au întâmplat toate aceste misterioase evenimente?

- Lăsând pentru mai târziu plăcerea unui înot în această oază de limpezime nefirească, abia aștept să-ți aud povestirea.

- O'Kaides, după ce și-a turnat dintr-un recipient într-o sondă o doză dublă din ciber-whisky-ul preferat, s-a așezat în unul din hamacuri, iar după ce și-a aranjat o șuviță din părul grizonat a zis, privind în depărtare:

- Bob și cu mine am conceput un plan îndrăzneț. Astfel, bazați pe informațiile culese de către Hollocas Telekinestezul și de Markos, care au descifrat mesajele aflate pe cele patru kryptonite, descoperite acum zece ani în peștera Meklos din regiunea Altazamba din fostul stat Hyspania, am bănuir că ar exista o lume subcontinentală.

- Deoarece ei erau ocupați cu alte misiuni și doreau ca amânându-le să nu atragă atenția Centrului Interplanetar de Observație, cu acordul lui Bob și al Doktorului m-am oferit voluntar pentru explorarea posibilei lumi subcontinentale și misiunea a reușit.

- Dar ai fost la un pas de moarte.

- Aceasta este o altă problemă. După ce am ajuns în lumea *subcontinentală* a atlantiților, am avut mai multe convorbiri cu guvernării lor și le-am înmănat un mesaj din partea lui Bob. Dacă unii, mai realiști, au fost pentru colaborarea cu noi, cei *de la suprafață*, au fost și voci împotriva acestei colaborări. S-au opus în special unii dintre bătrâni, din motive pe care le-am aflat mai târziu. Astfel, cei care se opuneau invocau inferioritatea inteligenței noastre. A fost o interesantă luptă de opinii, în care a învins curentul majoritar, acest curent susținea printre altele că a cunoaște mai mult nu înseamnă neapărat și a fi mai inteligent; de asemenea, reprezentanții acestui curent mai susțineau că fiecare grupă a speciei umane este unică în felul său. Stadiile diferite de evoluție a inteligenței în univers nu ar trebui să constituie un impediment. O posibilă izolare, însoțită de necolaborarea dintre diferitele grupuri de civilizații nu este benefică, deoarece fiecare civilizație are o moștenire *psihoculturală* unică în felul său, iar între diferitele grade ale evoluției pe scara universului ar putea să se realizeze un dialog interesant și constructiv. După un timp am fost primit ca delegat al Grupului T și am cunoscut chiar și indivizi din lumea lor. Am impresia că am trăit o experiență extraordinară; într-o lună am vizitat locuri de neuitat și am cunoscut entități care m-au impresionat profund. Astfel, am trecut prin videobibliotecă, am participat la *convorbiri cu astralii*, la *dialogul cu foetusii* și am ajuns chiar și în memoria *Bazei Delma*, care cuprinde cel puțin

- o sută de mii de ani de evoluție atlantă structurată pe douăzeci și opt de mii de niveluri și șaptesprezece miliarde de compartimente. Ce să-ți spun? Am făcut cunoștință cu o civilizație fantastică. Deși nu am depășit nivelul trei de evoluție psihospirituală și nu am putut pătrunde decât în circa cinci sute din cele șaptezeci și cinci de mii de subdiviziuni ale bazei piramidale, peste tot am fost primit cu foarte multă bunăvoință și chiar îndrumat de ghizii care se ocupau cu supravegherea compartimentelor de nivel. Am dialogat cu mulți *foetusii* un fel de ghizi în realitățile virtuale ale marilor personalități din trecutul atlant. Ceva de genul participării la evenimentele din viața unui Napoleon, Einstein, Leonardo da Vinci din lumea noastră, care ne plimbau prin perioada copilăriei, participam la aventuri sau evenimente deosebite din viața lor într-o realitate virtuală, unde ni se explicau diferite evenimente sau aspecte ale personalității respective, iar la cererea noastră asistam chiar la un moment mai picant, astfel încât în momentul când ieșeam din program mă simțeam mai sigur de mine, mai instruit și mai relaxat. Totuși, nivelul meu de inteligență era destul de redus în comparație cu cel al atlantiților, fiind echivalent cam cu al unui copil de cinci ani din lumea lor; iar pentru a putea evolua mi-ar fi trebuit cel puțin treizeci de ani în Baza Delma pentru a atinge nivelul de dezvoltare intelectuală al unui adolescent atlant. Ca atare, nu am putut intercepta decât *cinci astralii* din cei peste douăsprezece milioane care constituie conștiințe ce, depășind pragul morții fizice, au trecut într-un uriaș cior-sistem care cuprinde o vastă rețea de microprocesoare. Astfel, acești astralii sunt *nemuritorii* trecuți în substratul băncilor de informații ale Sistemului Delma. Se întind pe o suprafață de cior-spățiu enormă. Unele conștiințe se află în faza cataleptică pregătitoare, dar altele se află în faza activă, putând controla, după cum spun unele voci mai îndrăznețe, chiar desfășurarea evenimentelor din viitor și, mai ciudat, pot modifica unele segmente din trecut. Oricum, nu pot crede tot ce mi s-a spus, căci pe lângă mister și fabulație mi se pare strecurată și o mistificare voită. Oricum pot să spun că am trăit momente de revelație profundă pe palierele spațiului atlant. Într-o zi, sunt chemat de către un membru al Uniunii Atlante K2R care-mi spune: „O'Kaides, nu-ți mai putem asigura securitatea și integritatea personală. Anumiți indivizi, foarte influenți, nu-ți mai acceptă prezența printre noi, iar pentru a nu dezonoara națiunea atlantă care, timp de două mii cinci sute de ani, nu a mai cunoscut nici un incident, te rog să părăsești pentru moment Atlantida pe care te vei întoarce nu peste mult timp. Nu crede că suntem răi, suntem extraordinari de buni, însă o parte din bătrânii aflați în consiliul de conducere al Uniunii Atlante nu se pot obișnui încă cu ideea că nu minoritatea lor va decide în viitor în ceea ce privește problemele importante ale comunității. De fapt, instigatorii sunt trei bătrâni care au apucat ireversibil pe panta senilității și pe care în cel mai scurt timp îi vom înlătura din consiliul de conducere pentru a-i interna într-o clinică specială. Dacă înainte vreme erau sociabili, de la întoarcerea dintr-o misiune galactică în care au avut rol de negociatori au devenit neprietenoși cu străinii care întâmplător ne vizitează. Se pare că viciul neprieteniei

(continuare în pag. 45)

Yiannoula ADONI (Cipru)

Literatura neoeleenă a Ciprului este oglinda fidelă a istoriei locului... Din perioada interbelică și până în primii ani ai independenței, literatura cipriotă a urmat îndeaproape modelul literar oferit de patria-mamă, Grecia, supusă ea însăși unor influențe occidentale, în special, din Franța. După 1960, apariția unor scriitori precum Manos Kralis (1914-1989, traducător al lui M. Eminescu) sau Nikos Vrahimis (1914-1961) a făcut posibil un orizont spiritual diferit, profund național. Ahylleas Pylitotis (1923-1998), Kypros Hrysanthis (1915-1998), mai noii poeți și prozaatori Kyriakos Haralambidis, Niki Ladaki-Fillipou, Klairi Anghelidou, Niki Marangou, Yannis Katsouris (...), cunoscuți și în limba română, au găsit calea către autenticitatea unui spațiu literar dominat, încă, de sentimentul profund al dezrădăcinării, al revoltei și protestului. **Yiannoula Adoni** (n. 9 mai 1972, Agios Theodoros Karpasias, localitate aflată, astăzi, sub ocupație turcească), este o scriitoare de dată recentă, ale cărei romane, **Dragostea vorbește** și **Strigățul Lycenei**, au cunoscut prim-planul criticii literare și atenția cititorului din insulă. Versurile sale au fost publicate în diverse reviste de profil din Cipru și Grecia, dar și în România (*Ateneu*, septembrie 2024).

Ține-mă în tăcerea ta...
Și poartă-mă oriunde vrei...
Atâta timp cât sunt în viața ta...
Și lasă-mă să mă întreb...

Ține-mă în singurătatea ta...
Să-mi sprijin de marginea ei
Pleoapele fragede...
Buzele cu care te ating

Ține-mă într-una din privirile tale...
Să mă regăsesc în sufletul tău...
Ține-mă cu tine...
În închisoarea trupului tău...

Lasă cuvintele să dispară...
În sărutul vântului...
Acum ochii vor vorbi...
Să spună ce vor...

Nu atinge lacrimile...
Lasă alunecarea...
Inima are nevoie de ei...
Pentru a o consola...

La vremea de rămas bun...
Nu opri durerea...
Orice mi-a dat, voi accepta...
sa nu simt nimic...

Lasă timpul să treacă...
nu se schimba nimic...
La revedere mereu...
Strigăte pentru despărțire...

te-am auzit venind...
Am auzit pașii tăi încurcându-mi vibrațiile
respirației...
Urlai în golul tău invizibil...
Mi-ai spus întotdeauna
orice îți dorești cu tărie să fie...
Lacrimile nu au fost niciodată o risipă nesăbuită...
Nici oftat, nici suflare împrăștiată...
Ridică - mi-ai spus - *furtuna*
care e înăuntrul tău...
Rupe lanțurile
care au captivat ecoul buzelor tale...

Mi-ai spus...
Fii vântul...
Fii ploaia...
Dar niciodată...
să nu fii
un port liniștit...

Într-o barcă mică, viața noastră navighează
Cu paleta speranței noastre rupte...
Pârâul s-a scufundat în noroi peste tăcerea
noastră...
Curățarea ploii doar o scânteie...
Visele noastre călătoresc într-un buzunar gol...
Caut un adăpost dar chiria este mare...
Letargia ne-a ruginit inima frauduloasă...
O ieșire fatală cochetează cu golul...
Pe un naufragiu, umbra noastră s-a culcat într-un
nor amar...
Chipurile noastre seamănă cu trenurile zdrobite...
Pe șine răcorește cerul...

În seara asta voi rămâne trează pe pavajul
corpului tău transparent...
În sufletul meu voi purta privirea grea a nopții și
te voi aștepta să apari...
Mi-e dor de tine...
Ceața îmi alunecă pe lacrimi și se estompează
Iar eu...cu palma zorilor cerșesc...un pic de
firimituri de la tine...
numai ca imaginea ta să bâjbâie raiul
carnea mea -
o sferă aruncată în infinit...

Mă pierd în golul invizibil al existenței mele...
Și sudoarea mea... în adăpostul auri tale căzând
constant...
Mă afund în interiorul viselor cu tine...
Ca să ard în flacăra atingerii tale...
Și să-mi sprijin capul pe ecoul buzelor fierbinți
Hrănindu-te mereu
Cu plânsul nesfârșit al absenței mele...

Viața consemna tăcerile lumii în zori...
Și în palmele ei cultiva pământul sterp și fără
sfârșit...
În palmele ei țesea vise fără patrie...
Suflete fără trup...

(continuare în pag. 31)

Petre RĂU

O carte plină de daruri de la un admirabil cronicar Tănase Dănăilă - "Aspirații transparente"

Volumul "Aspirații transparente" scris de Tase Dănăilă are toate șansele să devină un punct de referință în critica literară românească, în primul rând prin aceea că oferă o perspectivă profundă și analitică asupra poeziei și prozei autorilor din arealul tecucean. El cuprinde recenzii literare, studii și cronici scrise de autor de-a lungul timpului, ilustrând evoluția gândirii sale critice, precum și viziunea sa asupra unora dintre cele mai importante opere și personalități literare tecucene din primele două decenii ale mileniului trei.

Tase Dănăilă se pricepe de minune - chiar și într-o carte de critică literară - să deschidă o lume fermecătoare, plină de culori și sunete ale cuvintelor, unde fiecare rând devine o poveste și fiecare pagină rezonază cu emoția și creativitatea autorilor cuprinși în volum. Pare că reușește să construiască un tărâm al revelației și al contemplării, în care cronicile sale literare îmbrățișează cu delicatețe sufletele cititorilor, oferindu-le călătorii fascinante prin lumi de vis și imaginație. Prin asta el se desprinde de o bună parte a cronicarilor severi care nu văd în critica literară decât un prilej de a fi intransigenți, de multe ori denigrând și desființând, cu știință sau fără știință, valori literare autentice.

Despre poetul concitadin Paul Blaj și mai ales despre excelența sa evoluție în arta poetică, Tase Dănăilă ne vorbește ca despre cel care "a urcat ca un Sisif *care nu își uită bolovanul* treptele spre o poezie de înaltă ținută estetică, profundă și durabilă".

Cronicarul n-o uită nici pe tânăra vedetă a poeziei românești, care a apărut de niciunde și și-a scris cel de-al treilea volum de poezie analizat aici, "Compoziție în alb", încă la vârsta preadolescenței. Cronicarul ne mărturisește, în nuanțe sensibil lirice: "Rar am avut ocazia să citesc o poezie atât de ingenuă care să redea încântare, emoție pozitivă, pentru că poeta se pune pe sine în pagină la modul artistic. Cartea sa... mustește de iubire, de adiere divină, de bucuria trăirii frumoasei sale vârste a mirării. Poemele sale sunt linii cântătoare pe care ni le sugerează cu delicatețe, cu simț estetic în timpul și spațiul nostru. Înnoilează albul paginii cu motivul iubirii care este axa mesajului său, poezia devine Duminica sufletului, cu care îmbânzește firea omului. Denisa se află în starea de bine în visele ei frumoase când se odihnește pe brațul lui Dumnezeu."

Nu este uitat nici poetul-monah Ignatie Greco (cel care de multă vreme vrednicește cu duh și har la mănăstirea Cernica) - mi-a fost pe vremuri coleg de liceu și de cenaclu literar în Tecuciul adolescenței mele - despre ale cărui poeme cronicarul ne spune că "sunt adevărate candelă aprinse care nu se vor stinge niciodată. Lumina lor ne învăluie cu blândețe și ne îndeamnă să *ridicăm privirea sufletului și, să ne cuprindem de marea strălucire - în duh și adevăr*, cum își dorește."

Poetul Constantin Oancă, „în empatie cu stările lumii” este analizat cu un volum de proză („Lot”), cu o carte de meditație („Și a fost o dimineață...”), dar și cu volumul său de poezie „Corabia care nu mai sosește” în care întâlnim „viața cu toate ingredientele ei: iubirea, bătrânețea, credința, moartea, zbuluciumul omului și al lumii” adică „teme pe

care poetul le aduce în pagini, infuzându-le tensiuni, îmbrăcându-le într-un veșmânt estetic."

Regretatul poet Dionisie Duma, despre care cronicarul ne spune că "a iubit Poezia cu o pasiune aproape religioasă și în numele ei a cultivat prietenii care i-au fost adesea pansament pentru rănilor ființei.", apare cu volumul "Exerciții de primenire" și "Catedrala de cuvinte" cu poezii care "încită, bucură, entuziasmează, îndeamnă la meditație, la visare, la reculegere, provoacă spiritul mângâindu-l cu armonii subtile să ne îndulcească viața sau a o face suportabilă pentru că așa cum spunea Hegel, din păcate, *pământul nu e terenul fericirii*. Dar poate fi al speranțelor."

Cronicarul Tase Dănăilă ni-l aduce în peisajul volumului său de analiză critică și pe cunoscutul artist plastic tecucean Mircea Cojocaru și creația sa artistică de excepție, prezentat ca fiind cel care cu atâta pasiune "își pictează visele" sau cel care "*se exprimă într-un limbaj despovărat de exigențele cunoscute de alții*."

Mai încap în acest volum multe alte importante nume și volume de poezi și de poezie despre care cronicarul nostru emite note pertinente de apreciere: Mihaela Gudană cu volumele de poezie "Locuiesc în tine" și "Elegii albastre", Petre Rău cu volumul de poezie "Îndrăgostirea de zmeu", dar și cu romanul "Evanghelia după Potop", Mihaela Avram-Vaida cu volumul de poezie "Zbor alb", Eleonora Stamate cu mai multe volume de versuri, Stan Andrei, Valeriu Valegvi, Viviana Nadia Toporău, Marin Mârza, Mioara Baci, Mihai Ștefăniu, Săndel Stamate, Coriolan Păunescu, Violeta Craiu, Vasile Sevastre Ghican, Mihai Merticaru, Cătălin Dumitrescu, Vasile Gh. Popa, Violeta Daniela Mîndru, Ioan Rusu, Ghiță Nazare, Gheorghe Bacalbașa, Vasile Ghica, Virgil Pavel, Ian-cu Aizic, Ion Croitoru și alții.

(continuare în pag. 29)

Mai toate cronicile semnate sunt bogate în exemple concrete din creațiile autorilor recenzați, versuri și citate din proză concludente și semnificative.

În prefața volumului criticul gălățean a.g. secară ne spune că avem de-a face cu “o carte a prieteniei”, motivând prin faptul că mulți dintre cei recenzați de autor sunt cunoștințe directe sau chiar prieteni apropiați, mai toți aparținând unui areal comun, spațiul gălățean, mai precis cel tecucean. Tase Dănăilă este “unul dintre cei mai atenți și subtili analiști ai vieții culturale de la un anume capăt al lumii”, mai adaugă criticul, el însuși recunoscând că a recenzat o parte din aceiași autori și aceleași cărți întâlnite în colecția volumului “Aspirații transparente”.

Personal sunt adeptul criticii literare pozitiviste și admir abordările care au la bază analiza rațională în evaluarea textelor. De aceea, recunosc în recenziiile colecționate în acest volum al lui Tase Dănăilă substanța a ceea ce ar trebui să însemne analiza asupra unei scriituri (cu atât mai mult cu cât o bună parte dintre cei recenzați sunt la începutul carierei de scriitor), fiindcă până la urmă cititorul este cel în măsură să decidă dacă o carte a fost sau nu pe gustul său, nu critica acerbă, care ar trebui să se mențină mai degrabă la rolul ei preponderent de a invita publicul larg la lectura cărții sau nu.

Această antologie adună gândurile și impresiile cronicarului Tase Dănăilă, cel care, din postura de fin observator și critic literar împărtășește cu generozitate perspectivele autorilor recenzați și a câtorva dintre operele lor mai importante de creație poetică și în proză.

Fiecare recenzie poate reprezenta o călătorie în universul unic al fiecărui creator, iluminând cu inteligență și sensibilitate paginile cărților lor. În aceste pagini, cuvintele devin artă și critica devine un dans subtil între interpretare și inspirație. Fiecare creator este transformat într-o stea care strălucește pe firmamentul literar, fiecare carte ni se oferă ca un dar prețios, așteptând să fie descoperit și evaluat în cele din urmă de către cititori.

Acest volum devine astfel un reazem literar, o punte de legătură între trecut și prezent, între creatori și cititori, în care fiecare pagină este o invitație către aventura descoperirii și aprofundării în universul fascinant al literaturii. Este o lucrare dedicată iubitorilor de frumos, care caută să înțeleagă și să se îmbogățească prin magia cuvintelor și a reflecțiilor pe care ni le împărtășesc.

Cum spuneam și în titlu, avem de-a face cu un volum plin de daruri din partea unui admirabil cronicar, care s-a aplecat cuvioș și profund asupra unor cărți și creatori de literatură, încât, el însuși, nu poate rămâne în mintea noastră doar ca un destoinic ziarist (membru titular al AZPR), ci mai degrabă ca un deosebit de fin și perseverent observator al literaturii române.

Alina PANAIT

Absurdul - constantă a dramaturgiei românești și universale

Absurdul reprezintă o categorie estetică ce contrazice gândirea logică, o atitudine față de lume și viață, de libertate sau moarte, pentru că el se opune raționamentului, devenind antirațional. În dramaturgia românească, Matei Vișniec scrie o literatură modernă, edificată pe terenul teatrului absurdului, integrându-se cu personalitate într-o familie din care fac parte Ionescu, Beckett, Kafka, Sartre, Camus, Buzzati, Arrabal, Pinter, Mrozek și alții. În același timp, se poate observa că dramaturgul i-a studiat pe cei care au revoluționat dramaturgia română în deceniile șase și șapte, scoțând-o de sub imperiul factologiei și al realismului plat, de transcripție jurnalistică. În piesele sale sunt ecouri din dramele conceptualizate ale lui Horia Lovinescu, se întrevăd serpentările și echivocurile atât de fertile dramatic în construcțiile arborescente, cu imprevizibilități continui, ale lui Dumitru Radu Popescu, generalizări pamfletare ale dedublării ridicole a proștilor pretențioși, din prozele și comedii ale lui Teodor Mazilu.

Însă, zona de cea mai puternică interferență a lui Matei Vișniec este cu a dramaturgului Eugen Ionescu, iar aceasta se observă prin modul în care cei doi tratează tematica și tehnica teatrului absurd. Și anume, cei doi se întâlnesc în contestarea convențiilor și formulelor teatrului tradițional, în criza parodică a limbajului și insinuarea absurdului în existența comună; piesele lor de teatru dovedesc caracterul inuman al lumii în care moartea devine un eveniment banal, accentuarea sentimentului de alienare a ființei umane, pierderea identității personajului, devenit marionetă sau substituibil cu oricare altul, așteptarea unei ființe salvatoare care nu mai vine niciodată.

Teatrul lor exprimă drama omului incapabil să supraviețuiască unui proces de „rinocerizare” ideologică specifică secolului al XX-lea și ilustrează în mod aluziv, protestatar, sub formă de parabolă, alunecarea lumii spre irațional, depersonalizarea ființei umane și criza existențială modernă cu rădăcini adânci la filosofii existențialiști precum S. Kierkegaard, M. Heidegger, J. P. Sartre, A. Camus.

Înainte de cei doi, drumul către ținutul teatrului absurdului a fost încercat la începutul secolului al XX-lea de către Alfred Jarry, cu al său *Ubu rege* și chiar I. L. Caragiale cu schițele din *Momente - Căldură mare, Petițiune, Temă cu variațiuni, De închiriat*. Receptând din mediul social o criză tot mai accentuată a valorilor umane (dezorientarea omului și denaturarea umanului,

(continuare în pag. 30)

automatismul existenței și deruta conștiinței în fața unei lumi percepute ca un haos cu legi misterioase), autorii teatrului absurd își dezvoltă noi spații și tehnici de reflecție artistică. Criza conștiinței moderne, amplificată de-a lungul secolului al XX-lea, prin înstrăinarea de divinitate, oficializată filosofic prin formularea șocantă a lui Nietzsche *Dumnezeu este mort*, prin strigătul expresionist din adâncuri al ființei, prin catastrofele sociale și politice ale războaielor a produs o disoluție a formelor tradiționale de artă, o estompare a granițelor dintre genurile și speciile literare, creând un teatru care să reflecte polemic, șocant, schimbările produse.

Atât Caragiale, cât și Ionescu, iar mai târziu Vișniec sunt creatorii unui univers absurd care goleşte de sens existența umană; la ei tragicul devine comic, iar comicul devine tragic. Bulversarea valorilor și conceptelor tradiționale ale esteticului conduce la o modificare radicală asupra conceperii textului lor dramatic: acțiunile fără evenimente logice alunecă pe panta absurdului, personajele anonimizate se confruntă cu obiectele devenind simple marionete; limbajul banal, ridiculizat noncomunicativ, parodic dovedește criza de comunicare; temele literare grave sunt golite de gravitate, iar tragicul existenței se convertește în comic, în răs amar, demolator, organizarea literară luând aspect de farsă tragică.

Ionescu și Vișniec reînvie melodrama decăzută astăzi estetic din cauza mediocrității, banalizării miracolului căzut în coincidență și hazard; melodrama apare în opera lor ca urmașă a tragediei antice, ca modalitatea textuală modernă care împlinește nevoia eternă de miracol. Situația tragică pe care cei doi o dezvoltă devine ocazia optimă de a ieși din inerția și confortul amăgitor al existenței cotidiene. Ea permite cunoașterea omului în profunzimi esențiale, neatinsă și surprinzătoare. Acești dramaturgi ai teatrului absurd preferă catastrofa și groaza generatoare de supremă neliniște, de intensă iluminare, preferă o răsturnare a opticii obișnuite asupra realității. Teatrul lor este o investigație sufletească și o declanșare paroxistică de un lirism dezlănțuit și emoții copleșitoare; este un teatru care pătrunde în miezul ființei și care se pronunță pentru stridență necesară, exacerbare, violență și exagerare a atitudinilor, pentru eliminarea convențiilor uzuale, pentru refuzul facilității evidentelor, pentru autenticitatea reacțiilor, profunzimea trăirilor și vitalitatea semnificațiilor.

Așteptarea – angoasa – alienarea individului

Textele dramatice scrise de Matei Vișniec înainte de 1989, îndatorate teatrului absurdului și condamnate, în epoca samizdat, apărute cu o întârziere de un deceniu în volumele *Paianjenul în rană* și *Groapa din tavan*, suportă variate operații de clasificare, în funcție de problematica pe care ele o ridică, îndemnând la meditație asupra condiției umane în contemporaneitate. Unul dintre elementele care se repetă în mai multe texte este motivul așteptării. În foarte multe piese există un spațiu „de dincolo”, un *topos* al necunoscutului, al terifiantului, care prin misterul său paralizează personalitatea oamenilor. Aceștia așteaptă cu înfrigurare, stăpâniți de teamă, pătrunderea în acel loc, trecerea pragului. În astfel de stări de maximă încordare a simțurilor, ființa umană nu mai suportă apropierea semenilor săi. Situația seamănă oarecum cu aceea din piesa lui Jean Paul Sartre, *Cu ușile închise*, în care morala o reprezintă faptul că infernul se află în noi înșine,

în fiecare dintre noi, în propria noastră conștiință.

Personajele lui Vișniec suferă o fundamentală schimbare de comportament, dată fiind condiționarea lor de către spațiul coercitiv și, mai ales, de lipsa oricărui reper, a oricărei certitudini. Așteptarea pare mult mai chinuitoare și mai greu de suportat decât orice rău sau neajuns concret, oricât de mare ar fi acesta. Este vorba de ezitarea firească în fața necunoscutului; mai mult, este ipostaziată nevoia omului de a cunoaște ceea ce i se întâmplă. În piesele lui Matei Vișniec se așteaptă să se întâmple ceva. Are loc o perpetuă, repetată amânare. Ființa umană se confruntă, deci, cu timpul, cu trecerea sa. Încercarea la care este supusă e tocmai aceea de a face orice, de a inventa mijloace care să facă timpul să treacă. Se insinuează astfel un chinuitor sentiment al zădărnicii care duce inevitabil către înstrăinare.

Această viziune asupra condiției ființei umane provine, fără îndoială, din celebra piesă a lui Samuel Beckett, *Așteptându-l pe Godot*. Și acolo Vladimir și Estragon îl așteaptă pe acest misterios personaj care, bineînțeles, nu apare niciodată; el este mai mult o idee vagă, un pretext de care cei doi se agață pentru a-și întreține iluziile de care au, în mod fatal, nevoie. Întreaga lor existență devine monotonă, repetitivă, însă nu pot rupe acest cerc vicios pentru că îl așteaptă pe Godot. Nu întâmplător, atât actul I, cât și cel final se sfârșesc identic:

ESTRAGON: *Ei bine, plecăm?*

VLADIMIR: *Da, hai să mergem. Nu se mișcă.¹*

Astfel, așteptarea continuă. Există parcă o forță supradimensională care îi manipulează pe cei doi, care îi face prizonierii unei neîntrerupte stări statice. Condiția umană este, pentru Beckett, paradoxală - individul se află într-o nesfârșită stare expectativă, tânjește după orice reper palpabil, concret, simte nevoia unui eveniment exterior, care să-l smulgă din starea sa de letargie. Timpul devine astfel marele inamic, nu, ca în cazul existențialistilor, de exemplu, datorită trecerii sale inexorabile, limitei inerente pe care el o impune tentativelor umane de a înșela zădărnica, simțit ca insuficient atunci când este interiorizat, înțeles prin prisma propriilor experiențe, ci tocmai prin materialitatea sa. Limita temporală nu mai este una ce nu poate fi evitată, ci una care nu se lasă atinsă sau nici măcar întrevăzută, întreținând o ambiguitate care pâna la urmă destramă nu numai răbdarea individului, ci îi stârnește chiar angoase.

Cea mai pertinentă interpretare care i s-a dat acestei tragicomediei beckettienne se pare cea a lui Martin Esslin: *Subiectul piesei nu este Godot, ci așteptarea, actul de a aștepta ca aspect esențial și caracteristic condiției umane².*

Din această perspectivă, textele dramatice ale lui Matei Vișniec trădează un cert ecou beckettian. Nu se poate vorbi de o contaminare textuală, de o imitație cât mai degrabă de o subscriere la o aceeași concepție despre locul omului și posibilitățile care îi răman în lumea contemporană. Cu alte cuvinte, intervine un sentiment al absurdului similar, stârnit, desigur, de numeroase schimbări pe care lumea le-a suferit într-un timp atât de scurt.

De altfel, înainte de a se constitui ca o modalitate

(continuare în pag. 31)

estetică, absurdul a survenit inițial ca un *fenomen de criză*³, ca un rezultat al reacției eului creator la realitatea care tindea să-l condiționeze și împotriva căreia el încerca, prin instrumentele artei sale, să protesteze, denunțându-i mecanismele de neacceptat. Nu de puține ori, literatura absurdului a fost așezată sub semnul protestului, al revoltei. În acest sens, Martin Esslin notează, în introducerea la fundamentalul său studiu, că teatrul absurdului *poate fi înțeles ca o reflecție asupra a ceea ce pare să fie atitudinea cea mai reprezentativă a epocii față de realitatea generală*.⁴ Prin urmare, de la acest sentiment al absurdului, stârnit de factori exteriori celui ce observă lumea, s-a ajuns la impunerea sa în arte, în literatură în special. Mecanismul acestei mutații este logic: *Sentimentul absurdului, simptom evident al unei crize, a putut fi transmutat în artă, în opere care, neaderând la rău, îl consumnează fără să cedeze bolii, caută s-o depășească*.⁵

Protestul se face în primul rând prin oglindirea selectivă, prin demascarea realității, prin îngroșarea ei. Teatrul, în special, s-a dovedit a fi o formă a artei cu un cert caracter critic, revoluționar. După Antonin Artaud, care, prin concepția sa despre arta dramatică, a pregătit terenul manifestării absurdului, aceasta ar fi chiar una din funcțiile fundamentale (la modul ideal) ale complexului semn teatral: *din punct de vedere uman acțiunea teatrului, ca și a ciumei, este binefăcătoare, căci împingându-i pe oameni să se vadă așa cum sunt, le smulge masca, le descoperă minciuna, moleșeala, nimicnicia, ipocrizia; ea zdruncină inerția sufocantă a materiei ce năpădește până și datele cele mai clare ale simțurilor*.⁶

Toate aceste colaje de citate teoretice conduc spre concluzia că teatrul absurdului reprezintă o modalitate de protest. De aceea, pe tot parcursul celei de-a doua jumătăți a secolului XX, nu puțini au fost scriitorii care au recurs la poetica sa în încercarea lor de a oferi o imagine stimulatorie a condiției omului contemporan.

Matei Vișniec se înscrie în aceeași familie a autorilor de teatru al absurdului, teatru care nu s-a născut ca o mișcare artistică programată, ci a apărut în mod spontan din preocupările similare pe care anumiți scriitori, fără a avea un program comun și fără a avea vreo legătură unul cu altul, le-au împărtășit. Aderarea sa la această formulă literară provine din adoptarea aceleiași viziuni asupra lumii actuale. Adoptând aceeași viziune și, prin urmare, aceleași poetice a teatrului ca Samuel Beckett, Vișniec împinge lucrurile puțin mai departe: la el continua așteptare generează teama, frica în fața necunoscutului. Omul poate accepta orice, e un animal care, prin natura sa umiltoare se poate adapta la nesfârșit, singura condiție fiind să cunoască ceea ce îi este dat, să știe către ce se îndreaptă. Or, tocmai aici intervine elementul chinător al așteptării: nimeni nu bănuiește și nu poate intui ceea ce urmează. De aceea, misterul, necunoscutul, cu terifiantele lor perspective, conduc, cum e firesc, la o frică ce se preschimbă, prin permanentizarea ei, în *angoasă*. Această trăsătură caracteristică a ființei umane apare în dramaturgia lui Vișniec și, în general, în farsa tragică. Disocierea pe care o face Romul Munteanu în cartea sa, *Farsa tragică*, are darul de a clarifica această situație: *în vreme ce frica este o repliere emoțională față de un traumatism real, provocat de un pericol real, angoasa este o reacție față de un rău posibil, proiectat în viitor*.⁷ Așadar, teama de necunoscut, fără o cauză fățișă, ia în stăpânire,

în mod evident, personajele lui Matei Vișniec, care cad astfel sub incidența angoasei, ce se instituie, dată fiind neîntrerupta așteptare, ca o stare generală. Prin urmare, omului nu-i mai rămâne nicio cale de ieșire din acest coșmar al lipsei de repere și al certitudinii exilate din sistemul său de valori. Teroarea, spaima de necunoscut e mult mai pregnantă decât frica provocată de un factor inteligibil, perceptibil și conștientizat ca atare. Cu cât sentimentul acesta al angoasei are un determinant mai vag și mai obscur, cu atât el devine mai apaăsător și mai greu de suportat. În cele din urmă, pe drumul acesta al spaimei, omul ajunge la *alienare*. Nu e vorba de o înstrăinare obișnuită, autoimpusă, ci de o *alienare ontologică*⁸, după cum notează subtilul filosof.

¹ Samuel Beckett, *Așteptându-l pe Godot*, Editura Univers și Teatrul Național I. L. Caragiale, București, 1970, p. 53.

² Martin Esslin, *The Theatre of the Absurd*, Anchor Books, New York, 1969, p. 29.

³ Nicolae Balotă, *Lupta cu absurdul*, Univers, București, 1971.

⁴ Martin Esslin, *op.cit.*, p. 4.

⁵ Nicolae Balotă, *op.cit.*, p. 9.

⁶ Antonin, Artaud, *Teatrul și dublul său*, Echinox, Cluj-Napoca, 1997, p. 28.

⁷ Romul, Munteanu, *Farsa tragică. O poetică comparată a teatrului absurd*, Pro Humanitate, București, 1997, p. 196.

⁸ Jean-Marie Domenach, *apud* Mircea Cristea, *Condiția umană în teatrul absurdului*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1997, p. 27.

(urmare din pag. 27)

Țipete sfâșietoare care sângerează noaptea...
Au leșinat speranțe coplesite
Adormind într-un pământ străin...

Două lumânări aprinse care îți încălzesc sufletul
epuizat...

Inimi care resetează distanțele...

Și doar scânteia de bucurie aprinde flacăra în
zâmbetul tău...

De acum încolo voi vedea lumea într-un mod
diferit...

Fără pete...fără stigmat...fără vină...

Dacă mă pierd, știu că în chipul tău
mă voi întâlni cu propria mea patrie...
Fără plase de sârmă...
Fără cuceriri...

Într-o fotografie viața își deschide aripile
peste plânsul unei raze de soare abia născute...
Nu privi cu disperare...
Cât timp atât de mulți oameni vor rămâne uitați
Atât de multe patrii neglijate...

Nicolae SAVA**SEMNUL**

În noaptea aceea câinele urla în cușca lui mică
de lemn,
norii își scuturau ploaia peste case și sat,
era iunie dar luna se ascunsese-ntr-o dungă,
candela își pierduse flacăra în picăturile de untdelemn
lăsând icoana Maicii Domnului pe întuneric să plângă.

Atunci tata s-a ridicat brusc de pe pat
și, întorcându-se cu fața suptă spre mine
mi-a făcut semnul acela ciudat.

A întins mâna și mi-a arătat spre căldarea
cu apă de pe banca de lemn.
M-am ridicat să-i aduc apă cu cana
cea grea, i-am întins-o, dar mi-a dat peste
mână-nciudat și, din nou, spre căldarea
cu apă mi-a arătat. Miezul nopții trecuse
spre zi și ploaia cădea sacadat, iar tata
dintre perne își pierduse răbdarea și
îmi făcu din nou semnul acela ciudat.

Am mers din nou la căldarea cu apă
am umplut cana din nou și l-am întrebat:
"Tată, ți-e sete? Ți-am adus apă. De ce
nu o bei, tată? E din izvorul curat".
Din cușca de lemn câinele urla disperat,
flacăra candeliei își sughea mucusul roșcat,
chipul Maicii Domnului îl vedeam luminat.
Dar tata mi-a răspuns arătându-mi din nou
spre căldarea cu apă de pe banca de lemn
cu brațul său descărnat și făcându-mi iar
semnul acela ciudat.

I-am întins cana cu apă. A luat-o în mâini.
Tremura de teamă că nici de data aceasta
nu-i voi înțelege semnul lui disperat,
că fiul lui nu-i înțelege alfabetul acesta ciudat
nici în clipa din urmă, precum nu l-a înțeles
întreaga lui viață, ca să vorbească cu el
ca de la bărbat la bărbat. Atunci tata,
puțin înciudat, și-a înmuiat mâna sa dreaptă
în cana din mâna mea tremurândă
și-a dus-o cu iuțeală la frunte
apoi a mai făcut încă o dată spre mine
semnul acela ciudat.

Am înțeles atunci că tata nu voia să bea apă
că tata ar fi vrut să se spele pe față.
Am luat ligheanul și i l-am dus lângă pat.
Apă în palmele lui crăpate de vânt i-am turnat.
Atunci tata m-a privit luminat și
cu mâinile amândouă a luat apă și s-a spălat,
s-a spălat, s-a spălat. Numai pe față cu apă a dat.
Cu mare grabă tatăl meu s-a spălat
până spre ziuă când câinele din nou
a urlat.

Tata, în noaptea aceea din urmă, când a plecat,
cu mâna lui el de fapt m-a-nsemnat.

HEINRICH HEINE

(1797–1856)

Afară-i noapte, plouă, ninge!

Afară-i noapte, plouă, ninge!
Pe cer aleargă repezi nouri;
Ah, unde-i strălucesc iubitei,
Pe vremea asta, ochișorii?...

O văd lipită de fereastră,
În cămăruța-i solitară;
Cu ochii-ntunecați în lacrimi
Privește viscolul de-afară...

De mii de ani aceleași

De mii de ani aceleași,
Înfipse-n locul lor,
Stau stelele pe boltă
Privindu-ne cu dor.

Vorbesc o limbă rară,
Frumoasă și bogată,
Ce nu pot filologii
S-o-nvețe niciodată.

Dar eu am învățat-o
Și n-o mai pot uita,
Gramatica, iubito,
Mi-a fost făptura ta.

Eu te-am iubit și încă te iubesc

Eu te-am iubit și încă te iubesc.
Și piară soare, lună, stele,
Din scrumul lor peste ruine cresc
Văpăile inimii mele.

Inimă, nu fi amară

Inimă, nu fi amară
Și îndură-ți soarta grea.
Tot ce noaptea neagră-ți ia,
Îți dă noua primăvară.

Ți-au mai rămas atâtea doară!
Lumea-i tot frumoasă, da!
Poți iubi, inima mea
Tot ce gingaș te-nfioară.

Ion DULUGEAC

La Cabană

Gândurile doamnei Ștefănescu se lăsau purtate către perioada tinereții. Să tot fi avut 18 ani, când venise la munte cu Ion Dulgheru, Blanche, și Vasi, parteneri de alpinism, la echipa *Grivița Roșie*. Prietenul Ion, zis Manivelă, venise cu mașina unchiului Gigi, un Wartburg micuț, bine întreținut, astfel că toți patru au mers la cabana Bolboci, lângă lacul de acumulare de pe Ialomița. Cei trei sportivi fugiseră din cantonamentul de la cabana Padina, spunându-i lui nea Paul că merg să se antreneze în Șaua Strunga.

Bucureșteanca nu putu să oprească un oftat, pornit din străfundurile sufletului, iar o umbră de regret îi produse o grimasă. Privind apa ce clipoceă limpede, revedea aievea imaginile când cei patru, înghesuți în mașina nemțească, veneau în excursie la malul lacului de la Bolboci și, gândea cu bucurie în suflet, mijindu-i un zâmbet pe față, părea că totul era altfel atunci.

- Ce faci, Doina? o aduse la realitate vocea amicei sale, Carmen, trezind-o din amintirile adolescenței sale frumoase și zbuciumate. Femeia trase sec și puternic din țigară, deși nu era o mare fumătoare, prostindu-se mai mult, pentru divertisment.

- Draga mea, rememoram clipe plăcute, trăite-n tinerețea mea plină de restricții.

- Cum așa, tu, care ai trăit cu ambii părinți?

- Da, așa este, eram cu ambii părinți, care mă băteau pe rând, draga mea.

- Mergem cu băieții ăștia la Sinaia, apoi plecăm cu ei la Brașov, și rămânem la verișoara mea, la cabana Curmătura, ce spui?

- De acord, că mama mi-a mâncat zilele cu dojenile sale exagerate, încheie Doina.

Aproape de prânz, au mers la Gara de Nord, când razele plâpânde ale soarelui intrau în spațiul curat dintre pereții la peron, unde la ora 11.45 aveau tren la Sinaia.

Parfumul Doinei dăinuia pe întreg peronul, iar nările femeilor din jur îl sorbeau lacome, cu o bucurie vădită pe fețele lor. Carmen, o întrebă curioasă:

- Cum te simți, draga mea? și o mângâie pe coafura aranjată de curând.

- Foarte bine, fată dragă! Dar să știi că m-a rupt în două iubitul meu!

Iubitul vieții sale, cum adesea îl numea Doina pe Mircea, se întoarse spre ea și începu să discute cum se vor vedea „accidental” la cabană. De această dată, femeia l-a privit tandru cu multă atenție, după care, intrând în vorbă cu Mihai, a începu cu plăcere să povestească impresiile sale de la munte, când mai fusese la Bolboci.

Desfătându-se cu aceste discuții pline de voluptate

jumătate de ceas, până la sosirea trenului, femeia se tot mișca peste pavajul de piatră cubică, până când bărbatul, plictisit de timpul scurs, s-a uitat la ceas și a rostit, zâmbind:

- Draga mea, în zece minute plecăm la Sinaia, unde ne așteaptă George. Mergem?

- Desigur, iubire, mergem! Hai să mergem la vagonul nostru! spuse femeia.

- Și, să fiu sincer, îmi este o foame teribilă, spuse el, în timp ce-și plimba privirea pe fesele femeii, în drum către scara vagonului.

- Să ne grăbim un pic, fetelor? le rugă Opriș, elegant.

- Sigur, domnule, sunt gata, răspunse Carmen, care fugi să-și preia valiza.

La ora două fără zece, cei doi tineri, puțin obosiți, au coborât, fiecare în mână cu o geantă, alături de cele două femei. Doina avea o geantă de voiaj, iar Carmen o valiză micuță.

- Salut, George! Ce faci, fratele meu? întrebă Opriș pe bărbosul care-i aștepta.

- Prietene, sunt treaz de la ora șase! Am fost la Mihai Sârbu, am dat o tură la Primăria Sinaia și am vorbit pentru Cojan, pe care vreau să-l „lipsească” monitor de schi, apoi am trecut pe la Dan să iau niște discuri cu muzică, spuse George, șmecherește și pregătind pipa.

- Hai, măi Ciutacule, chiar așa? se apără brașoveanul.

- Doiniță, cum s-a prezentat prietenul meu? zise George, surâzând.

- Să știi, dragă domnule, că prietenul tău este un gentleman! răspunse femeia.

- Mergem în restaurant să luăm prânzul, că-n jumate de ceas vine Savu să ne ducă la Brașov, fată frumoasă! spuse Ciutacu, întorcându-se pe călcâie către restaurantul *Palace*.

Cei cinci s-au așezat comod la o masă care dădea spre curtea interioară a parcului, unde George, cu glasul său baritonal, a comandat masa de prânz. Apoi se așeză în apropierea Doinei, pe care o privi cu prietenie, și spuse:

- Nu-i așa că ți-e foame, după o noapte-n paradis? întrebă vesel alpinistul sinăian.

- Da, așa este, George dragă, mi-e foame.

Atunci când vorbi, Ștefăneasca își coborâse glasul, plină de sfială, iar obrajii îmbujorați, gâtul subțire, ochii ei sculptori aproape că păleau la masă cu amicii săi.

Cum stăteau relaxați la masă, de partea cealaltă a geamului se vedea o fâșie îngustă de pământ cu o brazdă de zambile, o altă brazdă cu lalele, iar dincolo, un gardul viu de *buxus*. Dincolo de stradă, în stânga acesteia, era casa lui Florin Chivu, bun prieten cu George și Manivelă, unde adesea cei trei chefuiau, după zilele geroase de iarnă petrecute pe crestele Bucegilor, la schi. Peste parcul *Ghica* se zăreau cele două turle ale Gării Sinaia.

După minute bune, în care cei cinci au mâncat câte o ciorbă și un grătar cu salată, au băut cafelele în holul de la recepție, unde George și-a aprins o pipă cu tutun olandez. După zece minute a venit Savu. Doina a discutat câteva minute cu iubitul ei, apoi a răspuns la toate întrebările lui Mihai, dându-i o borsetă cu acte și bani pentru unchiul său, părintele Bujor.

(continuare în pag. 34)

Apoi i-a dat un plic lui George, pe care trebuia să i-l predea lui George Sbârcea, cabanierul de la Padina, explicându-i ce are de făcut. Câteva lacrimi se iviră din colțul ochilor săi sclipitori, pe obrajii bucălați, moment în care Mihai îi spuse:

- Doiniță, am stabilit că nu plângem, oricât de greu ne este!

- Dragă Mihai, lasă-mă cu prostiile tale, nu pot altfel!

Bărbatul constată ceea ce bănuia că există în sufletul femeii, doar dragoste, afecțiune, tandrețe și pasiune; lipsea cu desăvârșire ura, nepăsarea, răutatea, pe care femeia nu le arătase vreodată. Însă lacrimile ei îi sfâșiau inima alpinistului brașovean.

Alături de Doina, care plângea, Carmen stătea cu privirea pierdută pe geamul de la hotel, privind norii care dansau către crestele munților Baiului. Se gândea la soarta Doiniei, amintindu-și că, încă de când fusese cu primul iubit, Ion Dulgheru, intimitatea lor era perfectă, plină de o tandrețe ce a existat din prima clipă, la primul lor dans, la *Coliba Haiducilor*, totdeauna el dorind ca femeia să se simtă minunată. Și lacrimă și ea, discret.

După câteva minute, cei patru au urcat în mașina lui Savu și au pornit în goană spre gara din Predeal, unde Doina avea de lăsat un colet pentru cei care luptau în zona Predeal-Râșnov-Bran. Ziua era una mohorâtă, iar ceața era stăpână peste Valea Prahovei, înconjurată fiind de nori zdrențăroși, care lunecau pe cerul plumburiu.

- Savule, trage la gară, spre casa de bilete, cobor, apoi întorci, bine? spuse Mihai.

- Bine, domnule. Am ajuns la timp! îl liniști șoferul, râzând.

- Bravo, măi Savarină! Ești neam de buștenar, cu fes pe cap, ce dracu'! îi spuse Opriș șoferului de ocazie. Acesta primi o sută de lei de la brașovean, urmând apoi să-i lase la Brașov.

Deoarece se lăsase răcoarea, căci se făcuse ora 18.00, femeia se bucura din plin, alături de Mihai al său, de frăgezimea și frumusețea peisajului, dar și de aerul curat al zilei. Gândi la omul de legătură al partizanilor, privind în direcția Muntelui Pietra Mare.

- Mircea, iubitul meu, la Brașov ne despărțim? rosti cu voce tremurândă Doina.

- Să știi că este bine să ai grijă de familie, draga mea!

- Promit că o dată pe lună vorbim la telefon, de la Carmen, iubitele.

- Bine, iubita mea, să te distrezi frumos la Curmătura, și mai vorbim!

După nici un ceas, cei patru au ajuns în Gara Brașov. Pe cei doi îi aștepta colonelul Necula cu mașina unității, iar, înainte de a pleca, Mircea o prinse în brațe pe Doina, o sărută cu patimă și cu strângere de inimă, apoi, bătând-o pe umăr, se întoarse plecând vijelios, deoarece îl podidise plânsul. Femeia urcă apoi la terasa ce ducea la coafor, unde o aștepta Mariana Butuza, pentru a merge la Curmătura, cabana tatălui unde cele două rămâneau o săptămână.

Peste orașul de sub Tâmpa, dogorea căldura zilei de vară, ce topea asfaltul din parcare. Coroanele câtorva paltini, binecuvântau pământul cu o oază de umbră, unde se aciuaseră mai mulți oameni, sosiți de prin Covasna, pentru a câștiga o bucată de pâine în orașul ardelean.

- Dragul mamei, cum a fost la București? îl întâmpină

curioasă bunica Chiva.

- Bunică, a fost relaxant! adăugă el absent.

- Ai fost la fete, maică? îl luă ea scurt, zâmbind.

- Am fost, mamaie, dar cu una măritată, care este în divorț, mărturisii el naiv.

- Măi maică, să fii atent să nu-ți toarne vreun copil, băiatul meu!

- Are deja un copil de opt ani, mamaie, așa că nu-i pericol.

- A trecut pe aici Paul și a întrebat de tine. A spus să-l cauți la telefon, la unitate.

Părul Chivei, lung și mătăsos, negru ca pana corbului, dar cu multe fire albe, era lăsat pe spate și contrasta puternic cu pielea-i albă, destul de fină și catifelată, părând mai tânără decât cei 59 de ani ai săi.

- Paule, te salut, ce faci, prietene, am auzit că m-ai căutat!

- Da, pentru că într-o săptămână plecăm în misiune în Făgărașul de Sud, după teroriști. Dar am vorbit cu Jitaru și ai „scoater” de o lună, așa că ești în lot, alături Brâncoveanu.

- Foarte bine, am să vin, dar poate treci pe la mine, după-amiază, ce zici?

- Vorbesc cu nea Vicu, comandantul, că el pleacă acasă la Ploiești... așa că vin cu el.

- Salut, te aștept la ora stabilită, prietene!

Dimineața devreme, sculat să-și facă rucsacul, simți prin fereastra deschisă de bunica Chiva un val proaspăt și răcoros de aer, cu miros de fân. Se treziseră și păsărelele, prin tufele răzlețe ale pomilor de peste gardul cu sârmă ghimpată, iar un cintezoii, în bradul de la colțul casei, chicotea îmbietor în liniștea serii. Dinspre grădina de zarzavat, cânta o pereche de turturele, în timp ce masculul răspundea de departe, cu strigări nehotărâte, turturicii sale, care se foia neconținut.

- Coano Chiva, ești pe listă să-ți vaccinez găinile, să știi!

- Mulțumesc, doctore! Stai că-l pun pe Mirciulică să le prindă în coteț.

- No, asta-i *fain*, no! adăugă ardeleanca, în limba sa din Măgura.

Tanti Chiva puse pe masă o gustare și o jum'ate de țuică, dar și trei pahare, aranjându-le frumos, încât păreau că se răsfăță în razele astrului aflat la miezul amiezii. Peste masă zburau câteva frunze uscate, smulse de vânt din pomii din spatele clădirii; pluteau pe traiectorii necontrolate, desenând arabescuri la geamurile casei, deplasându-se leneșe pe iarba semănată de bunica lui Opriș, care, toată ziua, trebăluia în curtea din satul de munte.

- Serviți o gustare și o țuică, domnule doctor!

- La dumneata beau și mănânc ceva, coană Chivo, dar bani să nu-mi dai, că sunt dator la Mircea, care a tot ajutat-o pe nevastă-mea la cules mere și prune.

- Doamna mi-a dat dulceață, așa că s-a achitat, deci spune-mi cât costă, doctore.

- Salut, doctore, iar ești la pileală? întrebă Paul, intrând în curte.

- Bună, alpinistule, l-ai lăsat pe Necula să meargă acasă?

- Desigur, domnule doctor, așa că trei zile sunt „șef de bloc”, vorba lui Juju.

(continuare în pag. 35)

Liniștea gândurilor în care bietul Mircea era cufundat a fost deranjată de glasul coanei Chiva, care venea din spatele lor, pe ton imperativ, întrebă dacă oaspeții mănâncă.

- Nu mâncăm, mergem la Curmătura, tanti Chiva, ziseră cei doi.

- Bine, maică, doar pe drumuri umblați! se răsti femeia, în vreme ce pe poartă intra părintele Ion Ionescu și fiul său, Bogdan.

Prin verdeța densă a interiorului curții se vedea alea plină de flori de vară care-o orna, iar noii sosiți la plimbare pe munte, se bucurau de vremea frumoasă, în acea perioadă. Ziua de sfârșit de iunie îmbia oamenii să colinde pe drumurile alpine, înierbate și înflorite. Dar vremea se sucise puțin, acoperind soarele cu nori negri, încărcăți de ploaie, care ocoleau localitatea, coborând prin Bucegi către Dunăre. Popa mergea alături de Paul și Opriș, care-l luă la întrebări pe fiul părintelui.

- Tatăl tău, preotul Ionescu, era preot în ce sat? Întrebă Paul, zâmbind.

- Tata e preot la Biserica *Sfântul Petru* Zigoneni, la opt kilometri de Curtea de Argeș. Dar a fost coleg la Teologie cu unchiul tău, Bujor, amândoi fiind mari amatori de excursii și călătorii montane! mărturisi dezinvolt puștiul de 14 ani.

- Da, amândoi erau îndrăgostiți din studenție de munte și natură, făcând călătorii de tot felul, aproape săptămânal.

- Când te-a luat prima dată pe munte, măi tinere? îl interogă Paul.

- Pe mine, nenea, m-a luat când aveam șase ani, răspunde sfios băiatul.

- Păi, nu te-a băgat în rucsac, măi Dănuț, fiu de urs! adăugă Opriș, râzând.

- Când am ajuns acolo, mă rodeau bocancii și tata a zis: *Bă, de ce faci pe nebunul, nu ți-am zis că te las acasă?* Mi-a dat două picioare în fund și nu m-a mai ros bocancul.

- Puștiule, orice șut în cur este un pas înainte! adăugă Mihai.

- Așa a fost prima mea excursie... dar atunci am fost pe Negoii și, într-adevăr, atunci am urcat pe Valea Topologului.

- Dar pe-acolo n-ai văzut militari sau partizani, măi copile? spuse interogativ Paul.

- La un moment dat, lângă o stână pe Topolog, am văzut că era un fel de adăpost, ca un fel de vizuină, locuită de oameni, cred că acolo erau partizani.

- Bravo, măi puștiule, ești foarte perspicace în ale muntelui, bravo!

- Prietenul meu, părintele Ionescu, l-a luat de mic pe băiat cu el, prin munți, că i-a fugit preoteasa și bietul Dănuț nu avea cu cine rămâne acasă, le spuse veterinarul.

- Mircea, părintele trebuie să meargă la cabana Curmătura, te duci cu dânsul acolo, pentru că are întâlnire cu un coleg de facultate care este pe aici, prin zonă.

- Ce zici, măi Mihai, mergem cu părintele la Curmătura? întrebă Opriș.

- Mai întrebi, frate, nu știi pe cine are acolo doamna Butuza?

- Hai, Paule, mergi și tu cu noi, că este bine să cunoști lumea, poate te însurăm!

- Bine, măi băieți, hai că merg pe mâna voastră, poate

ajung la Curtea Martială!

După zece minute, veterinarul își luă la revedere de la Chiva Opriș, iar în câteva minute Paul și colegii săi de alpinism porniră spre Curmătura, unde se întâlneau cu părintele Bujor, colegul de studii religioase al lui Ion Ionescu. Urmau să meargă prin Podul Măgurii, pe Râul Mare, prin Prăpăștiile Zărneștilor, la Curmătura, pentru a merge apoi pe munte, prin Masivul Pietrei Craiului, într-o tură de relaxare, dar și de vizualizare a marcajelor montane.

Mergeau pe drumul întortocheat de pe Valea Curmăturii, Paul și colegii săi de la clubul de alpinism, alături de Mircea Opriș. Grupul părea că se târa anevoios. Dar Paul privea spre stângă către Vârful Padina Popii, spre Șaua Padinii Închise, unde doreau să facă câteva premiiere, în cele mai de nepătruns adâncuri ale sălbăticiei. Părintele Ionescu făcu o mică sfeștanie pentru succes.

- Părinte, uite că am ajuns. Se vede cabana și, uite, sunt niște doamne aici.

- Cred că sunt ceva turiști, așa că avem companie!

- Sunt Doina Ștefănescu și Carmen Soare, prietene cu mine și Mihai, spuse Opriș.

- Uite, părinte, unde sunt păcătoșii, chiar în grupul nostru, sări Paul cu gura.

La răsărit se ivi o pată albastră de cer senin, din marea de nori a înserării, scoțând în evidență printre pomii din marginea cabanei, vârfurile crestei de calcar. În depărtare se vedeau umbrele vagi ale brazilor de sub vârfurile stâncoase ale Pietrei Craiului, dar se vedeau și șuvițe de fum, de parcă visurile nopții plecau bucu-roase, în zbor, către crestele Făgărașului.

- Bună ziua, doamna Butuza, ce mai faceți, mai sunt locuri la cabană? întrebă Opriș.

- Mirculică, sunt două prietene de la București, pe care am înțeles că le cunoașteți, dar mai avem și un preot care așteaptă un coleg. Dar voi cât stați?

- Eu i-am adus pe părintele Ionescu cu fiul și i-am adus cu mine și pe începătorii ăștia, dar văd că ei au fost în craialăc prin București și nu spun nimic.

- Paule, eu l-am însoțit pe Mihai, că avea de luat niște haine de la doamna Ștefănescu, așa că nu știam unde merg și ce fac, se scuză Opriș.

- Hai, lăsați vorbăria și intrați la o mămăligă cu brânză și o pastramă.

- Mulțumim, doamna Mariana, sunteți amabilă, că mi-e o foame de nu am unde dormi la noapte, adăugă zâmbind Opriș.

- Să trăiești, părinte Ionescu, se auzi la o masă, un bărbat îmbrăcat în straie preotești.

- Să trăiești, părinte, cred că ești colegul prietenului meu Gelu de la Curtea de Argeș.

- Părintele Andreescu a fost coleg de cameră cu mine, la Facultatea de Teologie, eu sunt părintele Bujor, Vasile Bujor, domnule! se prezentă cel pe care mai nimeni nu-l știa după nume, toți spunându-i popa de la Căldărușani.

- Atunci, dacă ești colegul amicului meu din Argeș, hai să desfacem o sticlă de țuică!

- Dar puștiul de te însoțește cine-i, părinte Ion?

- Fiul meu Bogdan Ionescu, căruia toți îi zic Dan.

- Viața de popă este grea, dragul meu, însă toți văd

(continuare în pag. 36)

popii ca oameni bogați. Dar majoritatea își duc cu greu crucea, roști cu un glas smerit părintele Bujor. Despre el, nimeni nu știa că era de câțiva ani răspopit, excomunicat de către patriarhul Justin Marina, cel numit *Patriarhul Roșu* pentru relațiile sale strânse cu Gheorghe Gheorghiu-Dej.

- Dar cum mergeți pe munte, părinte Ionescu?

- Paul dragă, de anul trecut, merg pe munte cu aprobare de la Securitate!

- Cum așa, domnule, la fiecare plecare la munte mergeți la Securitate? Întrebă Carmen.

- Noi suntem la cabană, draga mea! o contră Doina.

- Dar în Făgăraș mergeți, părinte? Întrebă Bujor, gus-tând din țuică.

- Cred că am fost de zece ori, iar de la Rudărița la Căi-neni, de cel puțin două ori, atât vara, cât și iarna, mărturisii popa din Zigoreni.

- Părinte, sunteți mai tare decât mulți alpiniști de-ai mei, îl gratulă Fozocoș.

- Dar cu partizanii v-ați întâlnit, părinte? îl chestionă Mariana privind la popa Bujor, care știa că face parte din acea categorie, în zona Pietrei Craiului.

- Cu partizanii ne întâlneam mereu, deși, într-una din primele excursii, i-am întâlnit pe văile Râului Doamnei, din-spre Colții Cremenii, noi plecând din partea de sud a Făgă-rașului.

- Acum, plecați de la est la vest, părinte!

- Așa este, fiule, iar acum o să-l iau și pe Vasile, amicul colegului meu, peste creasta Făgărașului, apoi mergem la Zigoneni să ne vedem cu Gelu Andreescu.

- Dar, părinte, cum plecați și lăsați parohia singură, dacă moare cineva? îl chestionă Mariana Butuza, zâmbind amabil, în vreme ce aducea mămăliga și pastrama friptă.

- Doamnă cabanier, apăi, eu îmi pun om, să știți!

- Părinte, cum așa, apăi la biserică e ca la noi... la coasă?

- Am un vecin peste râul Argeș, care vine la biserică în locul meu când lipsesc.

- De aici vine și expresia: *Să nu faci ce face popa, să faci ce zice popa, așa-i!!!*

- Vorbe, taică, vorbe, îi răspunse popa lui Opriș, apoi binecuvântă bucatele și mâncară.

De afară, prin ușa deschisă a cabanei, se porni un vânt care o trânti, cu o forță care-i surprinse pe meseni. Intrară la adăpost. Pinii din fața cabanei, acoperiți de steluțele gălbui ale frunzelor tinere, abia înmugurite, păreau să soarbă lacom lumina soarelui aflat la asfințit. Pe crengile fremătătoare ale arborilor, mugurii micuți începuseră să se desfacă timid, cu pocnete discrete, iar stoluri de albine zumzăiau amețitor printre crengi.

- Mulțumesc pentru masă, ce trebuie să plătesc? Întrebă Paul.

- Nu plătești nimic, astă-seară, eu plătesc pentru toți! îl luă scurt părintele Ionescu.

- Vă las cu bine, eu cobor să ajung la unitate până sună stingerea, le spuse Paul. Le-a strâns mâna tuturor și le-a pupat pe Mariana și pe amicele sale din București.

- Las-o mai moale cu pupatul, măi sergent! spuse Opriș, zâmbind căinește.

- Măi țărane de la Măgura, pupatul e un gest de binețe și respect, dacă nu știai!

- Așa-i, taică, așa-i, are dreptate sergentul! sări popa Bujor să-l apere pe ostaș.

- Mirciulică, las' că am eu grijă de tine la următorul nostru

raid, în Făgăraș, de săptămâna viitoare, când plecăm la vânatoare de himere.

- Despre ce vânatoare vorbești, domnule sergent? se interesă popa Ionescu.

- Săptămâna viitoare mergem să descoperim partizanii din zona de sud a Făgărașului, părinte, iar eu numesc asta *vânătoreea de himere*.

- Apăi, să știi că partizani sunt, măi drăguță, numai că stau ascunși, precum cocoșii de munte în vremea împerecherii, îi spuse tatăl tânărului Dan, care cioplea un băț cu briceagul.

Brâncoveanu tuși, iar Opriș zâmbi cu simpatie către amicul Paul, care plecă făcând din mână. Își opri privirea pe figura candidă a Doinei, omul său de legătură, moment în care Opriș se ridică și fugi după Paul, să coboare cu el la vale, către casa bunicii rămase singură.

- Dănuțe, dacă tatăl lasă alt părinte la biserică, nu are mulți bani, nu? zise Carmen.

- Doamnă, taică-miu are bani, că este preotul Paro-hiei Zigoneni, unde este titular, pe când părintele Baci-u vine și-l suplinește primind jumătate de onorariu.

- Baci-u, spovedește lumea, botează, slujește la morți și duminică mai face și slujbă.

- Da. Aveți un mod interesant de a vă descurca, pă-rinte, îl gratulă cabaniera.

- Doamnă, în felul ăsta, mereu am bani, locuință un-de să stăm prin munți găsim, mâncare avem, înlocuitor la serviciu asemenea, și nu-mi iau concediu, dar plecăm toată vara.

- Părintele Ionescu a fost mereu un om descurcăreț! rosti popa Bujor, care nu-l știa decât din poveștile lui Ge-lu, fostul său coleg de seminar.

Afară, în curtea cabanei, se auzi trecând un grup zgomotos de oi care mergând spre pajiștea de iarbă din spatele cabanei, unde Augustin Butuza avea un saivan pentru oile sale, dar și pentru cei trei măgari de povară și doi cai din rasa Huțul. Exemplarele erau luate prin gri-ja unui veterinar din Rădăuți, doctorul Ilășoi, prieten cu fiul său, Marcel, și el mare iubitor de cai. Bietele mioare behăiau vesele, deoarece scăpaseră de căldura lui iunie. Ciobanii lui Butuza se băgaseră la umbra pomilor, pe pajiștea de la Fântâna lui Botorog. Pe drumul către Curmătura bătrânul Augustin Butuza, care urca, se întâlni cu alpiniștii Mircea Opriș și Paul Fozocoș, clienții săi lună de lună, la cabană, care și-au strâns mâinile, apoi dorind să sară un bolovan, Mircea se împiedică și căzu într-un genunchi, venindu-i ranița în cap, fapt ce-l determină pe Paul să-i spună scurt:

- Mișcă-ți hoitul gloabă! Sau ai găsit vre-un portofel?

- Lasă-l Paule, nu vezi că bietul băiat, sângerează! adăugă bătrânul Augustin Butuza, în timp ce după câteva zeci de metri, dispăru la poala pădurii de brazi către cabană.

Cei doi au examinat julitura de la genunchiul lui Mir-cea, apoi o luară la pas întins către Măgura, intrând în ceața unui nor de joasă altitudine, lăsat peste munte. Către Brașov cerul a fost puternic luminat de un fulger, moment în care bărbații se priviră curioși, mărind pasul.

Leonard POPA

“Nimic nu-mi poate vindeca propria durere a trecerii timpului”

Interviu cu poetul grec Dimitris Kanellopoulos

L-am răpit pe **Dimitris Kanellopoulos**, voce distinctă a literaturii elene contemporane, Clujului universitar al anilor 80, acolo unde și-a desăvârșit studenția și a înțeles profunzimea literară a unei țări îndepărtate pe harta politică, dar mereu apropiată Greciei, prin felul de a privi și a dezlega misterele cerului. Mi-a spus că a ajuns în capitala sentimentală a Ardealului, într-o zi cu *ceață de piatră* (titlul întâiului său volum de poezii). Am vorbit, apoi, despre Bacovia (inevitabil!), Anatol Baconsky, Tristan Tzara, Seferis și, bineînțeles, Kavafis... Prin tot ce a realizat, în calitate de editor sau scriitor împovărat cu harul creației, Dimitris Kanellopoulos a apropiat depărtările și a salvat regăsirile. O bibliografie generoasă, din care nimic nu poate fi omis...

Dimitris Kanellopoulos s-a născut în anul 1954, în comuna Nemoúta, județul Heleias, Peloponez. În 1958, familia s-a mutat la Atena, unde locuiește și azi. Este absolvent al Facultății de Istorie-Arheologie din cadrul Universității Kapodistriene din Atena și al Facultății de Istorie-Filozofie din cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca. A lucrat ca funcționar la diferite edituri și ca filolog în învățământul particular. A publicat volumele de poezie „*Ceață de piatră*” (Editură Heridanos, 1986), „*Solitudini Avarorum*” [„*Deșerturi scitice*”] (Editură Kolonos, 1996), „*Wireless Silence*” (Editură Kolonos, 2005), „*Pat germinativ, bun*” (Editură Oropedio, 2010), și „*Barajul memoriei*” (Editură Oropedio, 2016). În iunie 2023, e premiat la Pitești (România) la Festivalul “Literatura de stradă”, pentru traducerea și publicarea antologiei “92 de poeți români ai secolului XX”. În luna septembrie a aceluiași an, a participat la Festivalul Internațional de Poezie de la Cluj-Napoca, unde a fost prezentată cartea *OPERA POETICĂ a lui Konstantinos P. Cavafis*, în traducere proprie, în colaborare cu prozatorul și poetul Eugen Uricaru, la Editura Școala Ardeleană. Pentru prima oară, a fost tradusă întreaga operă poetică a marelui poet grec universal Konstantinos P. Cavafis. În 2018, a publicat primul volum de proză scurtă „*Moartea viperei și alte povești*” (Editură Kihli - în românește CEAHLĂU) cu care a obținut Premiul Național (2019). În 2022, a publicat al doilea volum de proză scurtă „*În anii Contelui Roșu*” (Editura Kastaniotis). În 1982, a prezentat o *Antologie a Literaturii Române*, în revista literară *Poliorkia*, nr. 16, aprilie. În 1984, a publicat, în România, o antologie de poezie greacă cu titlul „*42 de poeți greci contemporani*”, (în colaborare cu Alexandru Căprariu, Vasile Igna, Aurel Rău), Editura Dacia. În 1996 a prezentat, în revista *PLANODION* (Rudăr) nr. 24, opera lirică a lui A.E. Baconsky. Poeziile sale au fost traduse în albaneză, engleză, italiană, română, franceză și publicate în diferite reviste literare. Din 2006, editează, la Atena, revista „*Oropedio*” (Platou), iar în prezent este director al Editurii cu aceeași denumire.

Leonard Popa: Ați absolvit Facultatea de Istorie a Universității din Cluj, în anii 80... Ce v-a determinat să alegeți spațiul românesc, în acele vremuri tulburi pentru întreaga societate europeană răsăriteană?

Dimitris Kanellopoulos: Studiile de istorie-filozofie le-am terminat, mai întâi, în România și le-am continuat la Universitatea din Atena, unde am obținut diploma de la Departamentul de Istorie a Arheologiei al Facultății de Filozofie. Motivele care m-au determinat să studiez în România nu au nimic de-a face cu vremurile tulburi ale societății românești din acea perioadă. Ele au fost cu totul personale.

Am urmat o grecoaică tânără, frumoasă, de care eram îndrăgostit și care a ales România din motive proprii, pentru a fi studentă aici. Am urmat-o, pentru că nu puteam trăi fără ea...

Dimitris Kanellopoulos

L.P.: Atunci au fost și primele contacte directe cu spațiul cultural românesc. Mărturiseați, de altfel, într-un interviu, că ați cunoscut România prin literatura sa. Ce însemna Clujul literar la sfârșitul anilor 70?

D.K.: România îmi era cunoscută, nu pentru literatura ei - știam câteva lucruri și citisem romanul lui Liviu Rebreanu, *Pădurea spânzuraților*. Cunoșteam România, în primul rând, ca pe o țară frățască, locuită de un popor strâns înrudit cu noi, grecii, provenit și el din pântecul comun al Bizanțului... Prima mea întâlnire serioasă cu literatura română a fost într-o dimineață, când am fugit de la ore, în timp ce mă aflam în Librăria de Cărți Vechi, din Piața Centrală a Clujului, și privirile mi-au căzut pe cartea poetului A.E. Baconski, *Cadavre în Vid*. Această carte m-a condus spre marea familie a oamenilor de litere clujeni. Desigur, cheia deschiderii acelei uși a fost profesorul meu asistent de Istorie Medievală și Modernă, Ovidiu Mureșanu. Un adevărat frate al meu...

L.P.: Ați debutat cu poezie... Volumul *Ceață de piatră* a apărut în 1986. E o metaforă frumoasă. Aș gândi că e o barieră între lumi, greu de pătruns, care se ridică doar unora. Și ceața, și piatra pot fi obstacole transcendente. Vă definește esența creației?

D.K.: Nu-mi amintesc dacă am început cu poezie sau cu povești scurte. Probabil că am scris poezii complete, iar înainte de asta începusem să scriu povești, dar la un moment dat le-am abandonat și am revenit ani mai târziu. *Ceață de piatră* este, într-adevăr, prima mea carte, iar titlul ei are legătură cu cețurile grele din Cluj, care erau atât de solide, încât mă împiedicau să văd zidul Policlinicii 1, când ieșeam din cămin, în unele dimineți, pentru a merge la cursuri. Nici titlul și nici volumul în sine nu-mi definesc esența creatoare

L.P.: Au urmat alte trei volume lirice, până la *Barajul memoriei*, publicat în 2018. Kavafis, în *Melancolia lui Iason*, avansa ideea că arta poeziei are leacuri

(continuare în pag. 38)

pentru a alina durerea cauzată de trecerea timpului, cuțitul nemilos. Încă ne salvează poezia, astăzi?

D.K.: Evident, Poezia creează un efect benefic asupra celor care simt nevoia să o servească. Dar eu, fiind un poet modest și cercetător, nu am nimic de-a face cu teoria literaturii și, în special, nu mă disting prin geniul lui Kavafis, pentru a lua o poziție teoretică în această privință. Personal, cred că nimic nu-mi poate vindeca propria durere a trecerii timpului. Asta e tot ce pot să vă spun.

L.P.: Între timp, a apărut și pasiunea pentru alte coordonate. Ați publicat, în 2019, volumul *Moartea viperei și alte povestiri*, distins cu Premiul Național pentru proză scurtă. E o altă traiectorie bibliografică. Mai e posibilă întoarcerea la poezie, după o astfel de recunoaștere literară?

Dimitris Kanealopoulos împreună cu Călin Vlasie, Matei Vișniec și Vasile Igna

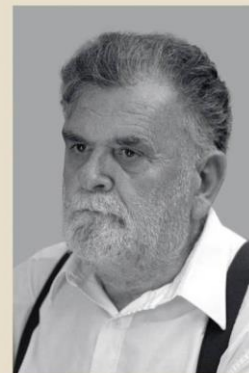
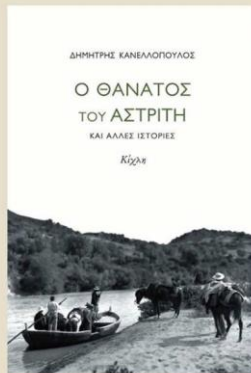
D.K.: Vreau să vă precizez că nu am încetat niciodată să mă consider un Poet. Cu toate acestea, nu mai scriu Poezii în același ritm cu care obișnuiam să le scriu. În 2024, voi publica un nou volum de poezii, încorporat în antologia mea lirică. Acest volum se va intitula **Umbre în grădină**, un titlu care aparține ultimei mele colecții de poeme.

L.P.: În România, sunteți cunoscut, mai ales, în calitate de antologist. Prin culegerile de poeți români și greci, publicate sau editate de-a lungul timpului, unele pe propria cheltuială, ați apropiat cele două spații culturale. E cunoscută suficient literatura română în Grecia? Dar cea greacă, în România?

D.K.: Literatura română nu are locul pe care îl merită, în Grecia. Din păcate, o practică începută în comunism, care nu a promovat în spațiul elen adevărata literatură românească, continuă. Ea a adus în prim-plan reprezentanții proletcultismului, care, cu câteva excepții, nu erau cei mai reprezentativi scriitori români. În ceea ce privește literatura greacă, **Seferis** și **Elytis**, ale căror poezii au fost publicate în România, în timpul comunismului, trebuie să vă spun că la acest lucru a contribuit conferirea Premiului Nobel, dar și faptul că doi mari scriitori români au avut norocul să fie interesați de opera lor și au luptat din răzputeri, pentru a promova publicarea poeziilor celor doi poeți. E vorba de Aurel Rău și Iordan Chimet. În rest, și astăzi, se promovează foarte multă literatură aiuritoare, cu puține excepții, cum ar fi editura *Curtea Veche*, unde colaborează cel mai bun traducător român din greacă:

Claudiu Sfirschi-Lăudat. Eu cred că nu se promovează literatura de calitate, ci această „literatură” care este guvernată doar de câștiguri financiare, nu și literare. Acest lucru nu bucură pe nimeni...

L.P.: La traducerea în limba română a Operei Poetice a lui Kavafis ați colaborat cu Eugen Uricaru, marele nostru scriitor, născut la Buhuși, în județul Bacău, și fost redactor al revistei *Ateneu*. Cum l-ați cunoscut? De unde această legătură fericită?

D.K.: Într-un poem al meu nepublicat, scriu: „*Valul sălbatic m-a aruncat pe meleagurile voastre. / Am rămas cu voi, mult timp. / Viața mea are felii din pâinea voastră. / suc de prune și suc de struguri, / sângele meu, ochii mei. / ceață grea și zăpadă albă... // Am mâncat din pâinea ta și am băut din vinul tău.*”

E un elogiu adus acestei țări. O parte frumoasă din viața mea, mi-am petrecut-o în România. Trăirea personală are un trecut peste care nu pot trece. Eugen Uricaru este un alt frate de-al meu, care trece prin emoțiile mele. El este așezat în inima mea, încă de când ne plimbam prin ceața de piatră a Clujului și căutam oameni care ar putea iubi „străinul”. Eugen este un prieten de care nimic nu mă poate despărți. Întâmplător, el se trage din regiunea voastră, a lui Bacovia și Tristan Tzara. Mă bucur că și alți mari scriitori vin din Bacăul natal, atât de încărcat de poezie. Pentru mine, însă, simbolul prieteniei rămâne Eugen Uricaru, iubitul Eugen, care e și un mare scriitor...! L-am cunoscut în 1979, când eram în vizită la Aurel Rău, la revista *Steaua*. Apoi, timp de patru ani, în fiecare zi, ne întâlneam la renumita cafea ARIZONA, unde beam năut, în loc de cafea, și încercam să rezolvăm problemele universale ale literaturii...

L.P.: Primul poet român tradus de dvstră a fost Anatol E Baconski, o poezie din *Cadavre în vid*, deși cred că volumul său *Corabia lui Sebastian* e cel care dă conturul unei bibliografii spectaculoase și a făcut uitat complet un început proletcultist. Alți poeți n-au reușit. Deși s-au străduit (Dan Deșliu, Mihai Beniuc...), într-un alt registru, n-au scăpat niciodată de această etichetă. Antologiile poetice sunt contaminate, de multe ori, de un anumit risc critic. Nu toți scriitorii prezentați au aceeași valoare. Grupul aplatizează mai mult decât individualizează. De aceea, unii refuză să apară în antologii colective. Ce scriitori români considerați că ar trebui traduși singular în Grecia?

D.K.: Când am venit în contact cu poemele lui Baconsky, eram un tânăr de 23 de ani. Poemul la care

(continuare în pag. 39)

faceți aluzie este un poem dedicat lui **Rudy Dutschke**, un radical german de stânga, un erou aproape mitic pentru generația mea, lider al revoltelor studențești germane din 1968. Aceste poezii ale lui Anatol E Baconski m-au impresionat, pentru că au fost scrise în spiritul revoltelor studențești de atunci. Noi am venit în România 10 ani mai târziu. Nu-i cunoșteam pe Dan Deșliu și Mihai Beniuc. Auzisem doar de Eminescu, ale cărui poezii le citisem foarte puțin și nu aveam o părere completă despre el. Poemele din volumul *Cadavre în vid* nu sunt poezii ale unui poet proletcultist. De altfel, A.E. Baconski, cu poezia *Rutina*, la o Conferință a Scriitorilor din 1954, s-a despărțit de proletcultism. Acest lucru se întâmpla în anul nașterii mele. Toți prietenii mei, care mi-au furnizat cărțile lui Baconski, la Cluj, poate că au fost obligatoriu membri ai Partidului Comunist Român sau au participat involuntar la diverse procese comuniste stupide. Nu au împărțășit „societatea comunistă divers evolutivă” a lui Ceaușescu, nu au fost în niciun fel de acord cu acest regim iliberal. Dar, cu siguranță, nu demonstau acest lucru în stradă. Câteva cuvinte sau chiar câteva anecdote erau suficiente pentru a-mi face o idee despre drama în care trăiau. Am avut o experiență *politică* destul de bună. Când am sosit în România, am înțeles imediat că aceasta era dominată de o dictatură dură. Referitor la **ANTOLOGIA, 92 Poeți români ai secolului XX**, aceasta a fost editată mult mai târziu, după patruzeci și cinci de ani, și cu siguranță nu am exclus poezii de stânga, dar i-am ignorat pe cei doi pe care îi menționați mai sus. Desigur, în orice ANTOLOGIE, nu poți cuprinde întreaga operă a unui poet. Dar, cu titlu ilustrativ, trebuie evidențiată poezia bună, necontextuală, neregmentată. Asta am încercat.

Dimitris Kanealopoulos împreună cu Ion Mureșan și Vasile Igna

L.P.: Condiția scriitorului în Grecia, în raport cu societatea... Cum ați putea dezvolta un astfel de subiect?

D.K.: Aceasta este o întrebare la care nu pot răspunde. Nu există un singur scriitor, sunt multe școli și direcții ale poeziei și nu cred că scriitorul este diferit de restul societății. Societatea noastră (grecească) a trecut în ultimii cincisprezece ani printr-o criză economică profundă, care a afectat cel mai mare număr de cetățeni. Nu cred că scriitorii sunt scutiți. Îi regăsim printre victimele colaterale. Însă, așa cum am spus, nu pot acoperi complet această întrebare și, din acest motiv, să rămânem aici cu răspunsul.

L.P.: Dar a editorului de publicație culturală? Știu că faceți asta încă din 2006, de când editați revista *Oropedio* (Platou)... Puterea lecturii frământă noile generații? Supraviețuiește cartea tipărită? Sau mrejele electronicii au acaparat tot?

D.K.: Întâmplător, am devenit editor al unei publicații literare, pentru care am primit *Premiul Național de Recunoaștere a Contribuției Literare în Literatura Greacă*. L-a obținut revista mea, **OROPEDIO** (PLATOU), în 2012. O revistă pe care încă o editez, în circumstanțe foarte dificile. Contextul s-a schimbat și tot ce ține de hârtie și cerneală este necomercial. Societatea s-a orientat către informația electronică și s-a produs un haos total. Foarte curând, nu vor mai exista deloc cărți pe hârtie...

L.P.: Navigați frecvent între spațiile literare din Grecia și România. Ce aduceți aici și ce luați cu dvs. când vă întoarceți acasă?

D.K.: România a devenit a doua mea patrie. Mă simt ca acasă când sunt aici. Eu sunt o persoană care încearcă întotdeauna să construiască punți între poporul meu și celelalte, în special cele balcanice. Sunt inspirat de ideile lui Rigas Feraios (scriitor și revoluționar grec, figură eminentă a iluminismului elen; l-a însoțit ca secretar pe Alexandru Ipsilanti, când acesta a devenit domnitor al Țării Românești, și, ulterior, a devenit slujitor al domnitorului Nicolae Mavrogheni; a susținut autodeterminarea popoarelor din Balcani, aflate sub jugul otoman - **n.red.**), chiar dacă au trecut aproximativ 250 de ani de când le-a formulat el.

L.P.: Spuneți-mi un vers cu care ați dori să încheiem acest prim dialog.

D.K.: Nu-mi place să vorbesc apelând la versuri, dar trăind într-o lume cu mari probleme, vă spun un stih dintr-un vers al marelui poet grec Mihalīs Katsaros: *Luați apă cu voi. Viitorul are mari secete...*

Leonard POPA

“Cred că nimic nu poate fi creat într-un mediu zgomotos, creativitatea cere contrariul”

Interviu cu pictorița cipriotă Charitini THRASYVOULOU (laureată a Premiului Panorama 2024)

Leonard Popa: *Recent, ați primit, pentru a treia oară, Premiul Artelor Panorama... Dar nu a fost singurul, ați fost laureata mai multor premii internaționale (Kalaratnam, Biennale Venezia...). O împlinire artistică...*

Charitini Thrasyvoulou: Este adevărat că 2024 mi-a adus, pentru a treia oară, câștigarea Premiului Panorama International Arts Festival care este acordat anual de Fundația Writers Capital, după cele obținute în 2021 și 2022. Aceste premii, împreună cu altele, nu sunt o destinație, ci o motivație pentru a continua călătoria, în care am plecat să dau viață creativității.

L.P: *Trăim într-o lume a culorilor sau, mai degrabă, a contrastelor, alb-negru?*

C.T: Trăim într-o lume, aceeași pentru noi toți. Viața nu este o linie dreaptă, ci una cu suișuri și coborâșuri. Fiecare nuanță are rostul său. Exprimă un sentiment individual, care se dorește colectiv.

L.P: *Primul desen realizat ce a exprimat?*

C.T: Întâiul meu tablou a fost realizat la vârsta de 7 ani, când copiii încep să dea culoare preferințelor. Era o vază cu trandafiri. Acesta a fost și primul tablou care a fost înrămat și încă decorează casa familiei mele.

L.P: *Am văzut câteva din tablourile dvstră... Un copac singuratic la marginea naturii, o barcă plutind în mijlocul mării, o fată care alergă în mijlocul câmpului. Traversăm o epocă de singurătate?*

C.T: Picturile mele exprimă puterea unei persoane care reușește să iasă învingătoare din lupta cu dificultățile cu care se confruntă. Cred că nimic nu poate fi creat într-un mediu zgomotos. Creativitatea cere contrariul. Culorile se nasc și din singurătate. Încerc să reprezint atmosfera din care vreau să invit privitorul să facă parte.

L.P: *Ați studiat nu doar pictura, ci și literatura, în special literatura franceză, la Universitatea din Lyon. Cum v-a influențat acest lucru în picturile tale?*

C.T: Am ajuns să studiez în Franța, datorită pasiunii mele pentru poezie și, în general, literatură. E un spațiu unde te pui în legătură cu toate emoțiile tale și înveți să te exprimi pe tine însăși. Sigur, o pictură poate fi acompaniată și de o poezie care te sensibilizează. Însă fiecare aspect al vieții mele, nu doar studiile, îmi influențează creația. În fiecare zi, fiecare relație și tot ce se întâmplă în jurul meu devin o influență.

L.P: *Există vreun vers care să includă universul dvstră pictural?*

C.T: Nu e un vers, ci o competiție cu mine însămi. „Nu vreau să fiu mai bun decât oricine. Vreau să fiu mai bun în fiecare zi decât am fost ieri.”. Picturile mele sunt o expresie a sentimentelor proprii stimulate de realitatea cotidiană. Artistul o face, însă, și în sens invers, întrucât chiar își dorește să influențeze realul.

L.P: *Locuiți în Cipru, o țară cu o mare efervescență culturală, mă gândesc nu doar la pictură, ci și la teatru, muzică și literatură... Cum vă stimulează creativ spațiul natal?*

L.P: Locuiesc în Nicosia, capitala Ciprului, dar

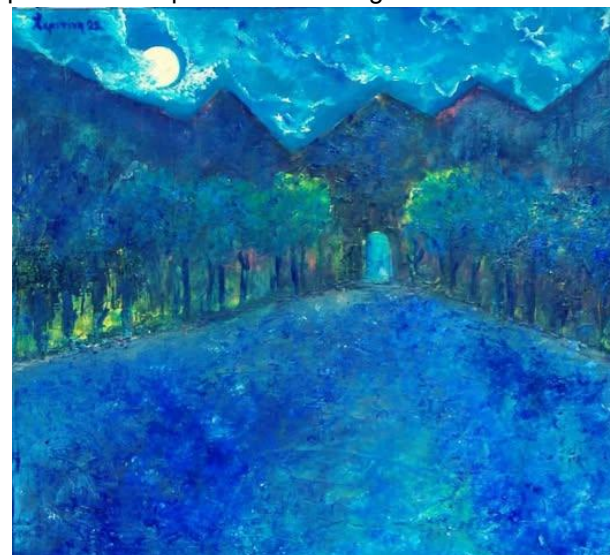

Charitini THRASYVOULOU

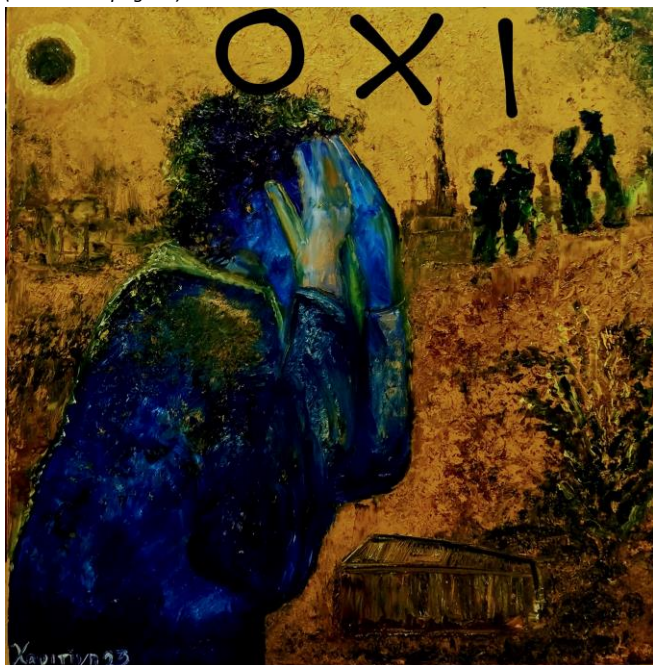
călătoresc mult în străinătate cu familia mea, în special în Europa, Grecia, Malta, Italia, Suedia... Ceea ce m-a fascinat întotdeauna a fost felul în care trăiesc oamenii, ce îi face fericiți sau triști, și care este impactul realității, cum se scrie aceasta pe chipul lor. Pot spune, așadar, că sunt un artist social. ... Cred că spațiile geografice sunt transcendente. Fiecare loc are propria sa contribuție la arta mea. Îmi este ușor să reflectez atmosfera acestor locuri în picturile mele.

L.P.: *Care sunt proiectele de viitor? La ce tablou al tău ar trebui să ne uităm mai atent?*

C.T.: Îmi pregătesc următoarea expoziție de artă. Cred că toți pictorii au în vedere asta. Viața este imprevizibilă, așa că aleg să trăiesc în fiecare zi în *A-cum*. Picturile mele reprezintă realitatea timpului nostru, pentru că arta este un dialog. Care va fi subiectul următoarei mele picturi, nu știu dinainte. Acesta este un proces brusc care mă schimbă emoțional. Ca în cazul războiului din Ucraina, sau cel din Gaza, moartea oamenilor din Tempi, în Grecia, după ciocnirea a două trenuri, ori pandemia.... Artă mea poate fi înțeleasă ca fiind jurnalul meu intim, reflectând propriile căutări spirituale de-a lungul anilor.

(continuare în pag. 41)

Eliza Rosanna TIU

Stanislava și Spărgătorul de Nuci

Liniștea se căznea a-și găsi loc între fetele care stăteau înșirate de-a lungul holului Școlii Imperiale de Balet. Auziseră zvonuri. Își dădeau coate și împrăstiau șoapte. De nicăieri au apărut trei siluete robuste - profesorul de balet însoțit de alți doi bărbați. Chipurile lor se mai strecuraseră prin ziare, iar numele plantaseră în grabă răsaduri de speranță în inimile tinerelor balerine: Piotr Ilici Ceaikovski și Marius Petipa. Primul era un compozitor îndrăzneț, al doilea - un adevărat maestru coregraf. Umbla vorba cum că ar fi venit să aleagă o interpretă pentru cel mai nou spectacol. O șansă de a se lansa în lumea baletului pentru oricare dintre ele.

După lungi discuții în contradictoriu, coregraful îndreptă vârful bastonului către norocoasă. Stanislava simți un fior. N-avea curajul să râdă, nici puterea să plângă de fericire. Dacă va strica visul? Făcu un pas înainte, pe drumul de pe care avea să nu se mai întoarcă vreodată...

Încă un pas pe aleea înghețată din Sankt Petersburg. Tânăra se așeză pe zidul scund de piatră al unei grădini și își frecă mâinile degerate. A stat la coadă mai bine de un sfert de ceas pentru ziarul dimineții de 7 decembrie 1892. Își dădu jos mânușile ca să poată simți hârtia caldă, proaspăt adusă de la tipar. Mirosea a cerneală... ba nu... a fericire.

Îl despături în grabă. O imagine. O captură alb-negru ce îngheață în timp silueta unei balerine lângă un braț încârcat de lumânări. Un zâmbet se arcuiește pe buze Stanislavei, care privește ziarul amintindu-și momentul prețios. Muzica o învăluia. Scena Teatrului Imperial Mariinsky se făcuse una cu vârfurile poantelor. Sunetul puternic al aplauzelor nu a fost nicicând atât de melodios. Promise așa de multe flori... Cât extaz și sărbătoare a fost în culise! Când a ieșit în noaptea neagră de decembrie, a văzut stelele căzătoare dansând printre negurile timpului. A prins una în palmă și i-a spus o poveste despre Clara și Spărgătorul de Nuci. Aceasta a ascultat-o și s-a topit de satisfacție. „S-a dus să schimbe coregrafia fulgilor...” gândi copila. Astfel, Sankt Petersburg cel trist se transformase într-o scenă de balet. Fata care se îndrepta spre casă în piruete era când Stanislava, când Clara, când o năluca învăluită în vârtejuri albe.

Acum, privind imaginea, realiza că nu visase. Aievea fusese momentul în care Petipa o alesese pe ea dintre toate fetele. Aievea fusese noaptea abia trecută, cu miezu-i învăluit în ropot de aplauze și piruete de nea.

Își mută privirea la titlu, iar zâmbetul pieri pe dată. „Spărgătorul de Nuci” al lui Ceaikovski, piesă reușită sau

eșec total?”. Ochii i se umplură de lacrimi în timp ce fugăreau rândurile de tuș negru „Stanislava Belinskaya în rolul Clarei, interpretare imatură, amatoricească, pe un scenariu prost. Ce altceva așteptați de la un copil de 12 ani?!”.

Se ridică brusc de pe zid, azvârlind ziarul cât-colo. Vântul apucă între degetele sale geruite hârtia udată de lacrimi și o purtă deasupra orașului trist, spre cupola înghețată a cerului. Fata încercă să înainteze prin mulțime, dar i se părea din ce în ce mai anevoios acel drum altădată prieten - când îi purta veselia antrenamentelor reușite, spre casă, acum dușman - cu tot acel lunecș care se încăpățâna parcă să-i țină pașii pe loc. Un băiat de vârsta ei o observă.

- Stanislava?

Tânăra nici că-l auzi, continuându-și lupta cu drumul. Băiatul o ajunse din urmă.

- Cum a fost aseară? Trebuie să-mi povestești totul!
- Dă-mi pace! Nu am chef azi.

Fata îl îmbrânci, apoi se îndepărtă. „Imatură”, „amatoricească”... Ei nu știu nimic! Tot ce fac este să se afunde timp de câteva ceasuri în plușul roșu al scaunului confortabil, așteptând excelența, pentru ca mai apoi să arunce cu noroi în orice speranță curată. Și dacă ar ceda chiar acum în fața monstruoșilor critici? Oricum nu mai are niciun viitor. Mai bine s-ar apuca de cusut sau de olărit, măcar să învețe o meserie. Și totuși, de ce le-ar da o asemenea satisfacție?...

Prietenul ei nedumerit o strigă încă o dată:

- Stanislava?!

Nu, nu va renunța! Măcar de le-ar face în ciudă. Va ajunge atât de mare încât toată lumea o să îi disprețuiască fiindcă au criticat-o...

Noiembrie 1940

- Stanislava!

- Da?...

- Ești atentă?

Directorul încearcă să alinieze niște foi aruncate dezordonat una peste alta, lovind repetitiv cu teancul în blatul lăcuit al biroului din lemn masiv. Pune documentele deoparte și își împreunează mâinile, aruncându-i o privire dură. Femeia își ascunde în spatele urechii niște fire cărunte și răzlețe, decolorate de trecerea anilor, foindu-se stânjenită în scaunul ce pare că se micșorează cu fiecare secundă.

- Te-ai mai gândit la propunerea Școlii Imperiale de Balet?

- Neconținut! Ba chiar am ajuns la un consens. Accept să predau la una dintre clasele școlii și să îi pregătesc pe copii pentru spectacolul din această iarnă.

- Este bine că o avem chiar pe prima Clara alături de noi. Din câte știu, tu ai lucrat cu Ceaikovski în persoană, cu un an înainte de deces...

- Adevărat! Un om minunat, odihnească-se în pace!

- În regulă! Vreau să știți că am pretenția să instruiți toată grupa la fel de exigent, pentru ca atunci când va veni domnul Vasili Vainonen să aleagă interpretii, aceștia să fie pregătiți să susțină oricând un spectacol care să-i dărâme așteptările.

Femeia aprobă și se ridică, îndreptându-se către ușa biroului.

- A! Am uitat să-ți zic... orele încep de mâine.

- La revedere! mormăi ea, luând-o la pas grăbit pe

(continuare în pag. 43)

(urmare din pag. 42)

holurile școlii.

Stanislava strecoară un disc de vinil sub limba ascuțită a gramofonului și învârtă manivela. O melodie duioasă umple încăperea cu acorduri suave.

- Acesta este „Valsul Fulgilor de Nea”, aria mea preferată. Vă rog să fiți atenți la mine!

Copiii se acomodaseră cu stilul ei dur de a căuta perfecțiunea în orice *plié* și începură să vadă o notă de blândețe maternă pe chipul sever. Acum o ascultă și îi urmează mișcările, pornindu-se curând într-un dans bine sincronizat. Femeia îi studiază mulțumită. Se uită în peretele de oglinzi pentru a vedea o imagine de ansamblu a muncii sale. Cât de perfect este tabloul sălii de balet plină ochi cu cei mai talentați și tineri interpreți! Chiar și năsul acela roșu lipit de geamul înghețat pare să facă parte din scena aceasta expresivă... Stai, ce năsuc? Stanislava se întoarce brusc către geam, iar băiatul se sperie și dispare. Femeia agață la viteză haina de blană din cuier și iese în curtea înzăpezită.

Urmele proaspete din zăpadă trădează prezența unui intrus. Vârful unei căciuli a cărei negreală abia se mai întrezărește sub stratul de omăt, tremură ca varga în spatele unui tufiș. Stanislava se apropie încet și o trage brusc. Capul unui băiat de vreo 14 ani se ivește deasupra crenguțelor, cu nasul și obraji înroșiți de ger.

- Ia zi tu, spionule, ce cauți prin tufe?

- Nimic. Îmi place baletul și ador să vă privesc dansând...

- Cum te cheamă?

- Alyosha!

- De câtă vreme ne urmărești?

- De vreo trei săptămâni.

- Nu mai dărdâi atâta! Hai înăuntru să te încălzești!

Femeia îl conduse către sala de repetiții, unde acum e mare forfotă. După ce străinul își mai reveni un pic, Stanislava îi întinse o pereche de poante. Acesta o apucă și o răsuci pe toate părțile, cu un licăr de mirare în ochi. Măinile îi tremurau și acum, dar de data asta nu frigul era vinovat, ci emoția.

- Hai, ce mai aștepti? Puneți-le! Vreau să văd cât de atent ai fost la lecțiile mele.

Băiatul o ascultă umil, chiar dacă șușotelile și râsetele înfundate ale celorlalți elevi, nu erau câtuși de puțin încurajatoare. Muzica începu, iar el încercă să reproducă fiecare mișcare, așa cum văzuse dincolo de geam. Stanislava se arătă surprinsă, ridicând o sprânceană.

- Nu-i rău deloc. Cu un costum în loc de zdrențe și puțină șlefuire a la tanti Belinskaya, sigur o să se aleagă ceva de tine. Unde-ți sunt părinții? Poate îi conving să te dea la școală.

Linșteea se așternu apăsătoare, împungând răbdarea profesoarei. Simțind că șansa i se scurge printre degete, Alyosha ia o decizie grea, dar extrem de valoroasă - va fi sincer.

- Părinții mei și-au exprimat diverse opinii interzise la adresa „Tătuclui”. Au fost săltați acum câteva săptămâni. Am rămas singur.

O umbră de îngrijorare se strecură printre cutele ridurilor Stanislavei. În mintea ei s-au conturat rapid consecințele protejării unui copil dintr-o familie ținută sub supraveghere de către „cei de sus”. E un drum alunecos. Pentru dezgroparea unui talent și-ar asuma niște riscuri

majore, care nu par a fi necesare pentru o femeie de 60 de ani, cu o carieră respectabilă. Totuși, când s-a temut ea vreodată de căile abrupte și periculoase ale vieții? De ce să-și lase fricile să arunce în abisul uitării acest copil care ar putea face o scenă de balet să strălucească?

Stanislava flutură din mâini pentru a-și izgoni gândurile negre. Se uită la elevii din jur care îi supraveghează fiecare mișcare cu ochii măriți de curiozitate. Bate din palme pentru a sparge tăcerea și a risipi încordarea.

- Bun, sunt sigură că se poate găsi un pat liber la cămin, iar cineva îți poate împrumuta un echipament. O farfurie în plus la cantină nu a omorât pe nimeni. Hai, ce mai stați, ajutați-l să se acomodeze! Lecția de azi s-a terminat. Vom relua repetițiile mâine, de la 7 dimineața!

Aruncă o privire ghidușă spre Alyosha făcându-i cu ochiul. Sărmanul băiat e împietrit de uimire. Nici în cel mai frumos vis nu și-ar fi închipuit că poate trăi așa ceva. O decizie se înfiripă. O promisiune. Această posibilitate nu va fi zadarnică. Va ajunge cel mai bun. Trebuie! Va veni la repetiții mai devreme. Se va antrena mai mult ca oricine. Va transforma și cea mai mică mișcare a noii sale profesoare într-o lecție ce trebuie ținută minte. Va arăta lumii cine este cu adevărat...

Holul școlii găzduiește agitație multă și emoții aproape palpabile. Zarva se potolește în momentul în care se aud pași grei. Străinul ce apare alături de Stanislava îi inspectează cu o privire dură. Femeia își aranjează poalele rochiei la fel de cenușii precum cocul strâns din vârful capului. Împărtășește aceeași nerăbdare ca elevii săi.

Vasili Vainonen se plimbă de-a lungul coridorului și îi cercetează cu interes. Asistase la repetițiile de dimineață, iar acum trebuia să ia o decizie.

- Tu, vei fi Fritz!

Fixează cu privirea un băiat frumos cu ochi ciocolatii. Unii dintre colegi îl privesc admirativ, alții cu o ușoară invidie.

- Tu, tu și tu, împreună cu voi trei, roluri secundare!

Alți copii se bucură. Alyosha își mușcă buza de jos, făcându-și muștrări de conștiință. „Nu ar trebui să sper! Nu îți ajunge că ai un acoperiș deasupra capului și lecții de balet pe gratis? De ce nu te mulțumești niciodată cu puțin?” Adevărul este că evoluase destul de mult în ultimele săptămâni. Dansa mai bine decât majoritatea colegilor lui și nu încurca niciun pas. Știa că este bun. Tocmai de aceea era bântuit de năzuință.

Vasili se oprește în dreptul său.

- Tu vei juca rolul prințului.

Toate privirile se îndreptară către el, la început nedumerite, pentru ca în doar câteva clipe să devină acuzatoare. Băiatul a crezut că e o glumă. Căută un răspuns în ochii Stanislavei. Aceasta zâmbea. Un zâmbet cald ce împrăstia gerul dimineții de decembrie. Era adevărat! El, un băiat fără familie și fără speranță, rămas singur pe străzile din Sankt Petersburg, va juca, în câteva zile, rolul principal în spectacolul vieții sale, chiar înaintea Crăciunului.

(continuare în pag. 44)

Lemnele se aprind și mor în vatră. Gheața cucerește încet ochiurile de geam, în sunet de andrele. Un disc de vinil dărmă toate recordurile de piruete sub acul gramofonului. Se aud bătăi insistente în ușă. Stanislava abandonează lucrul și aruncă pătura de pe umeri. Deschide și îl pofteste pe musafir înăuntru.

Alyosha își scutură zăpada de pe haina pe care o agață mecanic în cuier.

- Bună seara! Mă scuzați de deranj la ora asta!

- Fii pe pace, ești mereu binevenit. S-a întâmplat ceva? Ai emoții pentru mâine?

- Nu cred că sunt pregătit! Am încercat să repet finalul și nu-mi iese.

Femeia îi analizează echipamentul complet, apoi stă puțin pe gânduri. Se întoarce în camera de zi.

- Ajută-mă să mut fotoliile și să strâng covorul!

Odată eliberată încăperea, Stanislava scoate un set special de discuri și îl înlocuiește pe cel din gramofon.

- Bun, începem cu intrarea, apoi o piruetă, o iei pe Clara de mână, *plié, jeté*...

Grand jeté, plié, încă o piruetă, piruetă. Se înclină. Muzica se oprește. Sala se ridică în picioare aplaudând în delir. Alyosha savurează momentul de glorie. Cortina se lasă încetisor. Totuși, încă mai poate auzi aplauzele și sporovăiala publicului. Ceilalți dansatori părăsesc scena. El mai rămâne puțin. Se uită în jur. Decorul, luminile, recuzita... Toate par ireale. Nu le poate părăsi. Dacă va pleca, iar vraja se va rupe? Dacă este prima și ultima oară când trăiește acest vis? Simte niște mâini pe umeri. Stanislava îl îndrumă încetisor către culise.

Îi povestește tot, de parcă nu l-ar fi urmărit și ea îndeaproape. Amuzată, îl ascultă cu interes. Cumva, ajung pe strada din fața Teatrului Bolșoi. Se opresc lângă bradul cel înalt, împodobit cu lumânările. Un grup de colindători traversează strada, cântând. Stanislava își îndreaptă privirea către cer. Un cer gol, fiindcă toate stelele sale au început să cadă. Un vârtej alb stârnit de viscol îi înconjoară.

- Doamna profesoară, credeți că am fost suficient de bun?

Femeia nu își rupe ochii de la cer. Fulgi albi i se culcușesc între sprâncenele cărunte și în gene, acoperindu-i pleoapele cu o cortină, dar ea nu se poate desprinde de valsul acestor steluțe.

- Ai fost fantastic! I-ai fascinat pe toți! Cu siguranță vor scrie despre tine numai lucruri bune. Abia aștept ziarul de dimineață...

- De ce nu apare deloc Alyosha în articolul despre „Spărgătorul de nuci”? Mai este și personaj principal!

Stanislava trăneste hârtia mototolită la nervi, pe biroul directorului tipografiei. Acesta strivește trabucul în scrumieră și o privește întrebător din spatele ochelarilor. Se reazemă de spătarul scaunului și își împreunează mâinile.

- Stimată doamnă, de dimineață am avut o întrevedere cu un reprezentant al presei care ne-a lămurit în legătură cu situația acestui băiat. Evident, ați supărat extrem de mult unele persoane prin pregătirea în secret și repartizarea lui în spectacol. Cu toate acestea, „cei de sus” sunt dispuși să vă ierte gafa și să se comporte de parcă acest Alyosha al dumneavoastră nici nu a existat.

Evident, asta ca să nu ignorăm întreaga reprezentare și să îi năruim pe ceilalți actori, nevinovați de altfel.

Stanislava îi aruncă o privire plină de reproșuri, apoi face stânga-mprejur și iese furioasă pe ușa tipografiei. Alyosha tresare speriat și se ia pe urmele ei.

- Unde mergem?

- Acasă la mine, îi răspunde ea, fără să-l lămuirească pe deplin.

Între direct în camera de zi și scoase o cutie dintr-un dulap. Pe fundul ei zăcea un ziar vechi. Îl despături și îl întinse băiatului.

- Vai, dar cum să zică asemenea lucruri despre dumneavoastră?

- Vezi tu, uneori oamenii sunt simpli spectatori, fie că este vorba de balet, teatru, concert, sau chiar de trecerea timpului în viața altora. Prea puțini încearcă să privească în culise, să se pună în poantele sau ghetetele celuiilalt. Pe mine m-au criticat pentru că eram la început de drum. Pe tine n-au vrut nici măcar să te menționeze, doar fiindcă ești fiul părinților tăi, iar ei nu au putut să mai tacă și să mai plece capul. Așa sunt ei. Vor să îți taie aripile, să te oprească să faci ceea ce îți place. Cu cât ești mai bun, cu atât devii o amenințare mai mare. Să nu te lași! Toți oamenii de aseară știu ce s-a întâmplat cu adevărat. Te-au văzut. Au trăit magia momentului împreună cu tine. Te-au plăcut, iar această plăcere nu are cum să le-o nege nimeni. Ambiționează-te să ajungi atât de bun încât să nu mai poți fi ignorat!

la ziarul proaspăt și îl flutură violent.

- Crede-mă, Alyosha, va veni o zi când lumea o să-i critice pe ei fiindcă au lovit în tine. Moneda are întotdeauna două fețe. Luptă pentru acea zi!

Băiatul ridică privirea din foaie și îi zâmbeste. Are în ochi o licărire ciudată, o hotărâre...

6 decembrie 2010

- Bună ziua, domnule Ivanov, suntem onorați să vă avem alături în cadrul acestui interviu, chiar pe scena Teatrului Bolșoi! Din câte știu, acum o săptămână, chiar aici ați primit prestigiosul *Benois de la Danse*, „Oscarul” din lumea baletului, pentru cariera dumneavoastră îndelungată. Felicitări!

- Mulțumesc! mormăie Alyosha, însă femeia nu terminase de vorbit.

- De asemenea, ne vedem chiar pe data de 6 decembrie, atunci când a avut loc premiera „Spărgătorului de Nuci”, în 1892. De fapt, chiar în acest spectacol v-ați făcut debutul, nu-i așa? Cum a fost reacția oamenilor?

- Da, aveți dreptate, cred că știți mai multe despre viața mea decât știu eu, domnișoară, comentează bătrânul. La început, nici nu a apărut numele meu în ziare. Aș fi putu să renunț atunci, știți? M-a salvat o profesoară de balet de la Școala Imperială. Stanislava Belinskaya. Doamne, femeia asta a fost îngerul meu păzitor. Dacă nu ar fi fost ea, nu mai stăteam acum de vorbă cu domnia ta...

- Spuneți-ne mai multe despre ea!

- Bine, dar nu mă mai întrerupeți! Era o artistă de excepție, o balerină fără egal, o doamnă cu un suflet așa cum nu mi-a mai fost dat să întâlnesc vreodată. Ea a fost prima Clara și a jucat acum fix 118 ani pe

(continuare în pag. 45)

(urmare din pag. 44)

scena Teatrului Mariinsky. S-a dedicat trup și suflet baletului, iar pentru mine a fost ca o mamă. Am trăit ca într-un basm alături de ea, până într-o seară de ianuarie, când am vrut să o vizitez și...

Scosese gramofonul afară și pusese discul ei preferat: „Valsul Fulgilor de Nea”, de Ceaikovski. Ningea, așa cum n-a mai nins de mult. Ea era în zăpadă, cu ochii îndreptați spre cer, făcând piruete. Nu știu... s-a întâmplat ceva de-a dreptul magic. Se creaseră vârtejuri de fulgi în jurul ei și parcă semăna cu o tornadă albă și strălucitoare. Ninsoarea se sincroniza perfect cu melodia, culcându-și încet albele plete peste umerii bătrânei. Eram ținut în loc de o vrajă, astfel încât nu-mi găseam puterea s-o opresc. Era prea târziu. Nu și-a luat o clipă ochii de la nori și nu s-a oprit din piruete, iar când a căzut, a fost ca o eșarfă ce mângâie fără zgomot podeaua cea moale. Întinsă pe spate, cu privirea către cer și stelele reci ale văzduhului, cu omăt pe haine, în păr și sprâncene. Abia atunci s-a oprit melodia, făcând loc tăcerii.

Dimineața următoare, ziarele aveau pe prima pagină un singur titlu: „Stanislava Belinskaya, celebra dansatoare care i-a dat pentru prima oară viață *Clarei*, a murit azi-noapte, sub cerul înghețat al Sankt Petersburgului, în acordurile lui Ceaikovski”.

(urmare din pag. 26)

se poate rezolva printr-o activare specială de neuroni în centrele tele-kimio-neuronale pentru că **genele bunăvo-intei** se atrofiază cu cinci la sută la populația trecută de două sute nouăzeci de ani. Consiliul atlant, organul suprem de conducere, este o secțiune a Uniunii Atlante și cuprinde persoane ce depășesc o sută cincizeci de ani, iar președintele - funcție onorifică - este un membru al consiliului trecut de o sută optzeci de ani, ales cu mandat de zece ani și care s-a remarcat în misiuni speciale, deoarece atlanții au numeroase colonii în sistemele Vega, Phaeton și Sirius. Urmându-i sfatul am plecat, aducând totodată pământurilor și un mesaj al consiliului atlant. O navetă-spion m-a ajuns; deși m-a reperat după ce mi-am pus costumul de protecție și trecusem la viteza maximă de deplasare, mi-a distrus naveta chiar în momentul în care ajunsesem pe țărmul Oceanului Atlantic și eram pe punctul de a mă catapulta din naveta mea. Ce s-a întâmplat după aceea este învăluit în mister, se pierde în ceață și cred că unele dintre *posibilele amintiri* sunt fie defulări ale subconștientului, fie scene de delir, fie pur și simplu proiecții ale imaginației mele. Din fericire, mesajul a rămas intact, iar eu am fost recuperat după cum de altfel știi și tu.

- Dar bine, Bob, nu te-ai gândit că din această misiune ciudată puteai să nu te mai întorci?

- Ba da, în aceeași măsură în care în următoarea secundă amândoi am putea să fim pulverizați în miliarde de atomi dacă acum cineva ne-ar virusa **ciber-spațiul**, adică totul este posibilitate, risc și întâmplare.

- Văd că încă nu ți-ai pierdut simțul umorului.

- Și eu văd că ești la fel de atrăgătoare.

- Fii serios! Și la mine vârsta a început să-și spună cuvântul.

- Nici nu am observat aceasta, pentru că sufletul și verva ți-au rămas la fel de tinere.

- Mulțumesc.

- Dar să revenim: după ce Bob a intrat în posesia mesajului din discheta neuronală a creierului meu, aproape de ieșirea din spital, cel de-al cincilea kryptonit, adică cel primit de la prietenul din consiliul atlant, a emis un nou mesaj din partea consiliului atlant unde, după scuzele de rigoare asupra celor întâmplare, membrii Grupului T împreună cu o persoană feminină erau invitați ca ambasadori ai Pământului pe Atlantida. Astfel urmând decizia Guvernului Terian, după cum ai aflat la festivitatea de premiere, se pare că vei fi o nouă Evă.

- Văd că-ți place să glumești.

- Bob, după festivitatea de premiere, m-a anunțat că vom pleca peste o săptămână.

- Abia acum îl înțeleg pe Bob.

- Poate ar fi bine să-i ceri scuze.

- Îl cunosc pe Bob, nu le va primi. Este un individ căruia îi place să lupte pentru o idee și nu-i place să fie deplâns dacă este învins, precum nu acceptă să fie lăudat dacă iese învingător. Pe voi, cei din Grupul T, vă mulțumește doar împlinirea propriilor voastre idealuri.

- Da, pentru că avem visuri care vor schimba lumea.

- O.K., zise Agnes apropiindu-se de O'Kaides, pe când briza din cîer-spațiu le amestecă pletele, iar brațele li se încrucișează într-o îmbrățișare unică precum într-o legendară *Poartă a Sărutului*, vrând parcă să lămurească această clipă în atingerea suavă a buzelor, iar sărutul lor să se eternizeze în *secunda trandafirilor*.

RAINER MARIA RILKE
(1875-1926)

Drumuri

Drumuri care nu duc nicăieri
între două fânețe,
despre care s-ar spune
că au fost
anume abătute de la ținta lor.

Drumuri care adeseori
n-au nimic altceva în față
decât spațiul pur
și anotimpul.

(Din Poeme franceze)

Cântec despre mare

O, suflu străvechi dinspre mare,
vânt al mării noaptea:
spre cine te ndrepti?

Când cineva veghează
trebuie să stea drept și tare
în fața ta:
suflu străvechi dinspre mare
care bate
parcă numai pentru căruntele
stânci,
smulgând și mutând
văzduhul pur dintr-o parte în alta.

O, cum tresare un smochin
sus
în strălucirea lunii plutind.
(din partea a doua a Poeziilor noi)

Mireasa

Cheamă-mă, iubite, cu glas tare!
Nu-ți lăsa iubita la fereastră mai mult
să stea.

În vechile alei cu platani
moare înserarea:
Sunt pustii.

Și dacă-n casa-noptată
cu glasul tău să mă-nchizi nu vîi,
va trebui atunci din mâinile
mele să fug departe
în grădinile albastrului întunecat
revărsându-mă...

(Din Cartea Imaginilor)

În jurul Tău, Doamne

Îmi duc viața în cercuri
crescând
peste lucruri ca valurile mării
Pe cel din urmă de l-aș împlini!
Eu însă încerc.

În jurul Tău, Doamne, străvechi turn,
de mii de ani mă rotesc;
Nu știu încă: sunt șoim ori furtună,
sau un mare cântec.

(Din Cartea despre viața monahală)

Prea singur sunt

Prea singur sunt pe lume și totuși nu
îndeajuns de singur.
pentru ca fiecare ceas să-mi fie sfințit.
Neînsemnat de tot pe lume sunt și totuși
nu îndeajuns de mic
pentru a fi precum un lucru în fața Ta,
Umbros și drept.

Voiesc ca viața-mi pe drumul ce duce către
faptă să alege.

Și-n clipe de liniște, șovăielnice chiar, dacă
se-ntâmplă ceva
singur să fiu acela ce știe.

Întreg să Te oglindesc în mine
și niciodată orb sau prea bătrân să fiu,
pentru ca chipul Tău să nu se clatine în mine.
Desfășurându-mă
nimic nu mă poate încovoia.
Căci adevărul îl iubesc și asta-i voia Ta.

Ceea ce simt aș vrea
s-apară limpede în fața Ta
ca un tablou pe care îndelung și de aproape
l-am contemplat,
ca un cuvânt pe care pătrunsu-l-am cu adevărat,
ca un ulcior din care zilnic beau
sau chipul celei care m-a născut
ori ca o corabie care m-a purtat
prin grea furtună, gata să se scufunde.
(Din Ceaslovul)

Tu, Doamne al meu

Uneori, dacă Te supăr,
Tu, Doamne al meu, vecine,
în noaptea lungă bătând
mai tare în ușa Ta,
se-ntâmplă așa,
fiindcă Te-aud cum greu respiri
și știu că singur în chilie ești.

Și atunci când ai nevoie de ceva
nimeni nu este să Te ajute,
să-ți dea măcar un strop de apă.

Ascult-ntruna. E de-ajuns un semn.
Iată, sunt aici aproape!

(Din Cartea despre viața monahală)

Traducere de **Ignatie GRECU**

Ioan GHEORGHIȚĂ

Din noapte ieșim...

Din noapte ieșim cu ochii lipiți în lumină,
 parte a unor lucruri ce ne așteaptă docil
 să ne umplem golurile, să ne dăm răspunsuri
 prin alte-ntrebări pline de suspans,
 din câte există nimic nu alegem,
 cele doar gândite ne sunt destinate
 precum doi poli ce se atrag, se resping,
 precum zilele ce ne sunt numărate,
 nu noi am făcut timpul să gândească
 pentru fiecare-floare sau motiv,
 nu noi am pășit conștienți în lumină
 pe altarul vieții, sfânt, necenzurat,
 mâna nevăzută ne-a arătat calea
 pe care nicicând n-o vom părăsi,
 câteodată adevărul doare precum o minciună
 fiindcă e zadarnic a ne-mpotrivi
 celui ce-i sortit ca să schimbe roata
 ce se-nvârte-n sensul cel mai potrivit!?
 când privim spre unii, alții nu ne văd,
 ochiul ne înșală, doar auzul știe
 câte s-ar petrece în inconștient,
 liberul arbitru e și pentru lucruri
 și greu mai percepem sufletele lor!

Liniștea a înghețat...

Liniștea a înghețat
 printre fulgii de sentimente ce par
 fulgi de cleștar,

o, hoo, câte lacrimi au prins viață,
 și curg mereu înspre nord
 precum durerile pe cord!

talpa lui *Ahile*
 este mai vulnerabilă ca oricând
 deși a fost surprinsă luptând...

jocul de-a aruncatul cu scuipat
 de la unii înspre alții a devenit lege,
 dezghețul a-nceput să ne renege...

Uită-te prin mine...

Uită-te prin mine, printre ochii mei
 și privește-mi gândul, cel dintâi rebel
 și îmi vei cunoaște mii de corifei
 ce mi-au dat imboldul de-a trăi prin el,

primul e albastru... tricolorul, iată-l
 cel care mai iartă că așa-i din fire,
 cel care de veacuri înțelege, tatăl
 lâng-o mamă sacră plină de iubire,

apoi limba care-i un descântec dulce,
 un balsam feeric, șir de-nvățăminte
 în care-am simți pe *Isus* pe cruce
 când ne luminează-n câteva cuvinte...

apoi cartea care-i ca un salvator,
 sprijin pentru viață-un baston de aur,
 rugăciune vie-n mintea tuturor
 ce ne-ar preschimba într-un nou tezaur,

uită-te prin mine ca printr-un izvor
 ce-și întinde gândul rece și rebel
 și-atunci vei cunoaște glasul munților
 ce mi-a dat imboldul de-a trăi prin el...

Cerne-ți amintirile...

Cerne-ți amintirile risipite-n timp,
 omule, ce toate ți se par ostile,
 poate vei preface doar vreun anotimp
 luminos, mai vesel, veșnicind prin zile,
 ia-ți cu tine-n suflet ca pe instrumente
 vreo speranță plină-ochi din moși-strămoși,
 vreo iubire-n care zac resentimente
 și învățăminte de la ortodocși,

și cu toate acestea vei umbla prin lume
 tot gândind întruna câte să le-ndrepti,
 cerne-ți amintirile care să-și asume
 calea cea mai dreaptă înspre înțelepți...

Iubirea e un alt fel de soare...

Iubirea e un alt fel de soare...
 pune-ți mâna pe piept și respiră adânc,
 vei simți cum buricele degetelor vibrează
 în cercuri de diferite mărimi,
 în pătrate din care izvorăște
 mintea cea fără de margini,
 cea plină de păcate, încât îți pare
 atât de limpede că poți vedea prin ea,
 că poți să-ți creionezi
 ideile în albia ei lunecoasă,
 încât ai putea să-ți demonstrezi ție însuși
 cât de luminoasă poate fi iubirea
 doar dacă am intra împreună
 în soarele său
 nemuritor...

Pune-mi, vântule...

Pune-mi, vântule, clipele-n palmele făcute căuș,
 clipele pe care mi le-ai insuflat, jucăuș,

crucificate pe trunchiuri de măslin
 la ele să vin toamna să mă-nchin,

dă-mi văzul lor să-l pun după ureche
 să fac cu-albastrul gândului pereche,

să-mi fie conștiința călătoare,
 din trupul clipelor să fac altare...

să mă înalț pe vârfuri retezate
 ale sufletelor celor neuitate...

Mi-e atât de greu...

Mi-e atât de greu să te privesc în față
 și parcă mi-e rușine să mă-ndrept

(continuare în pag. 48)

de șale, cerule-nțelept,
căci am greșit în orice dimineață,
căci am fost martor mie însumi doar
la chinuri scrijelite pe pereți
de sentimente și emoții cu gheare de ereți,
la gânduri îndesate în șerpar,
mi-e atât de greu că îmi apare vina
pe trup, pe tălpi și-n suflet parcă am
sclipiri nedefinite-n miligram
și-o ne-mplinire mare cât lumina...

Sunt eu...

Iubire, înțelege-mă, sunt mut
de-atâta zbor cât mi-a crescut așa
-n cuvinte și-n silabele de lut
zdrelitu-le-a prea tare platoșa...

mi-au fost un cântec toate dimprejur,
din palme răsărind cândva comori –
mici perle vorbitoare (însemnul cel mai pur)
ce străluceau pe bolta de gânduri și fiori,

sunt eu - cel care trebuia să fiu
imaginea fidelă a vreunui meteor,
șlefuitor de pietre, un doct giuvaergiu...
sunt eu... ce prin cuvinte devin șlefuitor...

sunt mut precum o pană cu gâtul pân' la cer,
cu ochii vii și triști ca niște vechi icoane,
și zboru-acesta veșnic e-atâta de stingher
că l-aș susține-n aer în câteva piroane...

Sandu TEODOR

De data aceasta

de data aceasta n-am văzut
că eram
pentru că nu-mi aduc aminte
nici măcar ultimele cuvinte
cu care mă îmbrăcasem
știu doar
că fiind desculț
am simțit praful pietrelor colțuroase
și răceala nisipului bătătorit

de data aceasta
n-am mai auzit cântecul
cu notele despre care credeam că sunt false
pentru că am început să strig
după disperearea de a vorbi cu liniștea
din înțelegerea acelui timp al meu
și așteptând
n-am mai văzut diferența sunetelor

de data aceasta
chiar dacă n-am mai povestit
despre nostalgia trecutului
am rămas cu picioarele înfipte

în prezentul ce mă împinge încet
spre cortina de pe scena
eternității

doar de data aceasta
mi-am zis
că nu mai contează vremurile
care se contrazic încontinuu
de la o zi la alta
în ciuda coincidențelor transmise
de cronicarii anonimi
condamnați la uitare

și doar de data aceasta
am hotărât să nu mai ascult
poveștile nebunilor care au impresia
că au fost contemporani
cu obsesiile noastre de mîine...

Armistițiu

reinventate
căderile frunzelor
pe strunele târzii
de vioară
redevin
făcând armistițiu cu timpul
ruine pustii
în mijocul infernului nostru
fulgerat de cărările bătătorite
cu potcoavele
nevăzuților cai sălbatici.

Convingere

vântul
având competență universală
a primit titlul
de lider planetar
și
a fost convins de ape
că măreția proprie
poate opri câteodată timpul

nu se mai desprinde
de reacțiile stranii ale suflului său
permițându-și să nu caute justificări
sau alibiuri
pentru scăpările distrugătoare

de altfel
nu-l contrazice nimeni
poate
doar liniștea dinaintea furtunii...

Timur CHIȘ

Ori tu, ori eu

În Fes, printre pisici și oameni plictisiți de trecerea timpului,

Aștept ciorba de pește,
Alături de alți săraci în dragoste.

În străduțele strâmte,
Cu tine, caut mătasea albastră,
A triburilor marocane.

Și în sutele de străduțe,
Mi-am pierdut iubirile,
Printre oale și tigăi pline de praful istoriei.

Când eu, când tu,
Căutăm amorurile trecute în infinit,
Dar niciodată împreună.

Lupta dragonilor

Albastre bărci s-au întors la odihnă,
Și pescărușii s-au săturat de atâta pește,
În Essaouira dragonii își dor somnul de amiază.

Caut în străzile pictorilor,
Sufletul colorat al dragostei noastre.

Și în moscheea plină de covoare roase de atâta rugăciune,
Sufletele dansează în ritm de cântece de tubă,
Printre cobrele care își caută prada.

În albastru oceanului,
În sticle sigilate de săruturile pătimașe ale iubirilor trecute,
Îmi închid spre nemurire sufletul pătimaș.

Marrakech

Vântul a adus grăunțele de nisip în medină,
Și știrile din piața Piața Jemaa el-Fna au amuțit.

În aburii cafelei marocane,
Privesc tinerele care mă îndeamnă să-mi pictez o hennă.
Printre cobre și maimuțe,
Apă sorbesc din căușul cărătorilor din deșert,
Și pentru câțiva bănuți,
Pe picior mi-am pictat dragostea noastră.

Cohorte de șerpi,
Înconjur inima,
Străpunsă de pumnalul amărăciunii iubirilor trecute.

Valea Ourika

Berberii mă întâmpină
În Valea Ourika.
Cămilele obosite de atâtea poze,
Au adormit mestecând iarba sărată în sărăcie.
În case acoperite de praful feros,
Copiii se pregătesc de rugăciune,

Și mamele își scot la poartă bunătățile,
Dospite de dorința câtorva bănuți.

Prin sărăcie și praf,
Cu berberii caut agatul albastru,
Să închid în el dragostea noastră.

Bătrânii triburilor marocane.
Așteaptă noi clienți,
În casele fisurate de cutremure.

Și în infinit, alături de ei, dansăm,
Cu șerpilor pictați în pietrele de agat,
Și pierduți în apa Ourika.
Printre pietre și iarbă uscată,
Adulmecăm praful iubirilor trecute prin sufletele noastre.

În Rabat

La palat, gărzile privesc fântâna arteziană,
Apa să se împrăstie în văzduh,
Și regele să își sorbească cafeaua.

În moscheea regală, ușa este închisă de multă vreme,
Cadănele au evadat în nemurire,
Și eunucii au plecat acasă în triburile deșertice.

Printre mașini scumpe,
Și paznici fotografiați de mii de turiști,
Caut iubirile dornice să pătrundă în iatacuri.
La cafea, cu moartea, dansez în dragoste târzie.

Medina din Rabat

În medina din Rabat,
Caut elixirul tinereții,
Și mirodeniile dragostei târzii.
Străzile sunt pline de comercianți,
Oferind pentru câțiva bani,
Haine și genți fake.

Simțurile s-au tocit de mirosul parfumurilor arabe,
Și nisipul din sticle, deșertul în sânge ne aduce.
Printre rugăciunile de seară,
Adulmec iubirile trecute.
Spre noapte îmi port durerile sufletului,
Părăsit de zilele petrecute spre neant.
Luna a adormit între mirodenii și miros de parfum,
Și nurii tăi s-au risipit în nisipul Nirvanei.

Casablanca

La Rick's Cafe te-am invitat,
Să sorbim dragostea din Casablanca.
Mașinile scumpe printre favele pătrund,
Și copiii cerșind câțiva bănuți,
Spală parbrizele pline de aur.
Lângă gardurile înalte ale ghetourilor,
Câteva măsuțe s-au umplut cu cafea,
Humphrey Bogart și Ingrid Bergman,
Ne străpung cu ochii reci,
Din afișele alb-negre.

Printre cămile și nisip, dragostea o găsesc în zațul de cafea.

Constantin GEANTĂ

COMOARA DIN BULZ

Adeseori mă gândesc la ceea ce spunea Thomas Mann undeva în romanul *Iosif și frații săi* și anume că: „*Adâncă este fântâna trecutului. N-ar trebui oare spus că nici nu i se poate da de fund?*” Astfel, de multe ori îmi vorbea soțul meu despre comoara din Bulz. Acest Bulz se găsește în muntele Cozia. Privind din Călimănești, localitate aflată în județul Vâlcea, de pe malul Oltului, Muntele Cozia pare ca un om dormind, iar Bulzul, sau Grădina Bulzului, se află undeva în partea dreaptă la ceea ce pare a fi, la un cap de om, nasul.

Au trecut 25 de ani de când soțul meu m-a părăsit pierind într-o expediție pe Muntele Cozia. A plecat cu doi prieteni și dus a fost. Cei trei au dispărut fără urmă. Azi noapte am avut un vis în care mi s-a arătat soțul meu și mi-a spus:

- *Marilena caută în mapa mea aflată în sertarul pe care te-am rugat să nu umbli decât atunci când îți voi spune eu.*

- *Constantine, cum se face că ai mai trecut pe la mine după atâta amar de vreme?!*

- *Abia acum am avut și eu voie să plec din locul unde sunt.*

- *Dar unde ești dragul meu?*

- *Te rog să nu mai pui întrebări.*

- *Dar m-ai părăsit acum mulți ani.*

- *Nu te-am părăsit niciodată, deoarece în acest timp tu ai fost în inima mea.*

- *Dar...*

- *Mi-a pus mâna la gură.*

- *Te rog să taci! Încă nu este momentul să afli mai multe.*

- *Și când va fi mă rog acest moment?*

- *Ai puțină răbdare.*

- *Cât timp să mai am răbdare? Am așteptat 25 de ani!*

- *Mult a fost puțin a rămas...*

M-am trezit plină de sudoare și cu inima bătând să-mi spargă pieptul. Era două noaptea și nu am mai putut să adorm până la ziuă.

Cum s-a luminat de ziuă am căutat cu înfrigurare și am găsit aceste însemnări din jurnalul său:

20 septembrie anul....

„Vremea ploioasă se prelungea de două săptămâni. Prin parbriz priveam liziera pădurii. Ceața fină, care se ridica în zare, îmi amintea despre zănele și spiridușii din bazele copilăriei. Priveam casele de la poala muntelui ce păreau a se afla acolo din timpuri imemorabile. Drumul pietruit era parțial funcțional, pe alocuri însă gropile îl făceau impracticabil. Atras de mirajul satului Sălătrucel doream să aflu cât mai multe informații în vederea scrierii unei cărți despre oamenii și locurile acelea. Prin natura profesiei întâlnisem în viața mea o mulțime de locuri, care mai de care mai pitorești. Satul Sălătrucel se afla nu departe de orașul meu natal și mă atrăsese încă din copilărie. De când aveam vreo 10 ani am auzit de la străbunicul meu despre acest mirific sat și despre Muntele Cozia cu legendele sale. Cel mai mult m-a obsedat povestea Lacului Gogir, din muntele Cozia. Aici în urmă cu mulți ani ar fi ieșit un catarg. Se spune că acest lac ar fi fără fund și ar comunica cu o mare sau un ocean. Mult mai târziu investigând cele spuse de străbunicul meu am aflat că totul nu este decât o pove-

tire. În schimb am aflat despre legenda celor trei haiduci Anghel, Badea și Ivan, care ar fi ascuns o comoară fabuloasă în munte.

Întrebând pe unul și pe altul despre cei trei haiduci am ajuns la Ion. Acesta m-a condus la casa tatălui său moș Mitu. Moș Mitu era cioban din tată în fiu. Ion, fiul său, era prietenul meu și colegul meu de generală. Când ne-am revăzut după 20 de ani și i-am vorbit despre preocupările mele, Ion mi-a spus că tatăl sau știa despre legenda celor trei haiduci. Fiind bătrân și bolnav, moș Mitu, locuia cu fiul nora și nepoții săi. Azi, vineri 20 septembrie sunt așteptat de către moș Mitu. Este ora trei după amiază. Ajuns la casa ce părea un exponat din Muzeul Satului, pe prispă mă întâmpină un om cu părul alb, mustață tunsă scurt care mă pofteste înăuntru. Nu este prea înalt. În schimb are o privire ageră, ochii săi scânteiază aruncând luciri albăstrii. Cu o voce blândă și un surâs enigmatic îmi zice:

- Te așteptat taică.

- Am venit deoarece...

- Știu, mi-a spus Ion. Vrei să scrii o carte despre oamenii acestor locuri. Bine faci. Nu strică să rămână măturii despre vremurile care au trecut.

- Unchiule aș vrea să-mi vorbești despre haiducii Anghel Bocșa, Vasile Doncea zis Badea și Ioan Ianoși zis Ivan și despre comoara ascunsă de ei în munte.

- Erau trei, taică, parcă îi văd: Anghel înalt și voinic, Badea scund și îndesat, Ivan de statură medie. Anghel purta o căciulă brumărie și avea o mustața neagră precum pana corbului. Badea era un hătru și avea un fluier fermecat. De multe ori la hore cânta cu atâta foc încât părea că toată inima i se scurgea în cânt. Ivan era de statură medie și avea un scurtuc, țesut de nevasta lui. El era întotdeauna tăcu. După ce i-a fost ucisă familia, el a devenit tot mai însingurat. Ani de zile a umblat cu oile unui boier care îi era și unchi.

- Dar cum și-a pierdut familia Ivan?

- Apoi asta este o poveste mai îndelungată.

- Ascult unchiule, iar între timp mai notez și în caiet.

- Bine faci nepoate. De multe ori nimeni nu se mai îngrijește de trecut și atunci colbul se așterne, iar odață cu praful uitării oamenii repetă greșelile din trecut.

- Mulți fac rău din plăcere.

- Așa este, de la Adam și Eva, șarpele răutății înveinează pe semenii noștri. Dar sunt și oameni, care nu se lasă păcăliți de acest șarpe. Însă pentru a putea să evite răul, omul trebuie să-l cunoască. Astfel acest Ivan, a fost un căpitan vestit și s-a remarcat în multe lupte. A ajuns un om respectat în satul nostru. După ce o rană i-a imobilizat o vreme umărul stâng, a rămas la vatră. A luptat în război, însă un glonț l-a obligat să renunțe pentru totdeauna la cariera militară. S-a întors în sat, s-a căsătorit, și-a făcut o gospodărie de invidiat. Mai târziu a intrat în conflict cu niște vecini. Erau frații Cioacă, hrăpăreți, iubitori de zavistie, care și-ar fi vândut și părinții pentru blestemata de moșie. Erau doi frați Ion și Vasile. Ivan ar fi dorit să le cumpere moșia, dar nu s-au înțeles la preț. El le-a oferit o sumă bunicică, însă ei nu erau mulțumiți și creșteau prețul mereu. Într-o zi Ivan s-a supărat și a vrut să cumpere altă moșie. Ei știind că are bani, nu vroiau să piardă o asemenea ocazie și au început să-i pună bețe în roate. Văzând că el nu se teme de ei și nu-i bagă în seamă

(continuare în pag. 51)

au încercat să se răzbune pe el și i-au pus foc la conac. Atunci au pierit nevasta Mariana și băiatul Ionel. El a ră-tăcit mulți ani prin păzind oile. Într-o zi au apărut doi oa-meni la stâna unde se afla. Unul era înalt, de parcă îi uita-se Dumnezeu măsura, iar altul scund, atât de scund încât abia îi ajungea primului până umăr. Aceștia auziseră de Ivan, despre renumitul căpitan de oști, care după necazul avut a devenit cioban. Anghel avusese de-a face cu frații Cioacă, deoarece aceștia au pus mâna prin înșelătorie pe moșia tatălui său Avram, lăsându-l pe drumuri. Atunci a jurat răzbnare și a pornit în căutarea unui alt tovarăș de luptă. L-a găsit pe Badea. Acesta umblase prin lume, încercase multe meserii dar nu se putea așeza nicăieri.

Cânta din fluier iar cine îl auzea rămânea înmărmurit. Iubise și el o fată, în tinerețe, dar aceasta s-a măritat cu altul, cât timp a fost Badea la oștire. Auzind că iubita sa Veta s-a măritat cu altul, atunci a plecat prin lume, lăsând pe ceilalți cinci frați să-și împartă moștenirea. Într-o zi Anghel și Badea s-au întâlnit la un târg. De atunci au rămas nedespărțiți. Dorind să-i pedepsească pe frații Cioacă, dar să le ia și averea s-au interesat pe aici pe acolo și au ajuns la Ivan.

- Dar, bine unchiule, Ivan care a fost căpitan de ce nu a încercat să-i pedepsească pe frații Cioacă?

- Nu știu nepoate. El a fost cioban mulți ani împreună cu tatăl meu. Era însă un om închis. Rareori vorbea despre viața sa. Părea că ascunde ceva, dar nu știu ce. Într-o zi, după cum povestea tatăl meu, cei doi au venit la el și după ce au discutat ceva vreme, au plecat împreună. Cu tata a rămas prieten. Îl vizita câteodată. După un timp am auzit că frații Cioacă Ion și Vasile au fost găsiți împușcați într-o pădure. Însă modul în care au fost uciși rămâne învăluit în ceață. Eu am aproape optzeci de ani, iar pe cei trei i-am cunoscut pe când aveam vreo douăzeci. Au venit și la nunta mea cu Eufrosina. Ne-au ajutat să ne facem casă și să cumpărăm multe oi. Tata ne-a părăsit murind după câțiva ani. Eu am avut trei copii, dintre care azi doar unul mai este în viață. Nevasta mea a murit în timpul unei ploii.

- Cum așa?

- Eram amândoi cu oile și ne-am aciuiat sub un copac scorburos, însă un trăsnet a trimis-o pe lumea cealaltă. Băieții au murit unul la 20 și altul la 30 de ani răpuși de o boală de plămâni, iar eu am rămas cu fiul meu Ion.

- Nu te-i mai recăsătorit?

- Nu, au iubit prea mult pe Eufrosina mea și nu mi-a trebuit altă femeie. Mi-am petrecut viața păscând oile vara pe munte, unde mi-am făcut o stână renumită. Iarna am împletit coșuri, am cioplit fluieri și linguri. Astfel toată viața mi-am petrecut-o îngrijind-mi gospodăria. Mergeam pe la târguri de sărbători, unde vindeam brânză, caș, oi, sau coșuri și fluieri. Fiul meu a crescut pe lângă mie, însă iubind cartea a ajuns învățător. Azi nepoții sunt mari. Am doi nepoți și o nepoată, unul de 20 de ani altul de 18, iar fata de 16.

- Bine, dar despre nora dumitale nu-mi spui nimic?

- Ba da. Nora mea se ocupă de gospodărie și are grijă și de mine. Însă vreau să-ți mai spun despre Anghel, Badea și Ivan.

- Te ascult taică.

- Fiul meu Ion, mi-a vorbit mult despre dumneata. Mi-a spus că erați prieteni și petreceți multe ore citind sau discutând despre vremurile de altădată.

- Așa este.

- De aceea vreau să-ți spun despre cei trei lotri. Ar fi păcat să fie uitați. Au făcut și bune și rele, iar eu înainte de a pleca la Dumnezeu, vreau că nepoții mei și copiii lor să cunoască faptele din trecut, care fie rele, fie bune constituie pilde.

- Te ascult și notez.

- Deci, cei trei s-au făcut lotri sau haiduci. Erau vestiți în toată zona noastră. Jefuiau pe cei bogați și nemiloși, însă dăruiau celor ce trăiau în nevoi. Prea multe nu știu despre ei, însă mi-a rămas în minte o ispravă de-a lor. Au jefuit mai multe biserici și conace. Imediat după nunta mea cu Eufrosina, Ivan și Anghel au pierit într-un mod misterios. Se pare că au alunecat în prăpastie într-o zi cu ceață. Badea spunea că nu găsit niciodată schelete de oameni sau de cai în prăpastie. Deși a căutat multe zile după aceea împreună cu alți oameni plătiți de el. Badea le-a mai supraviețuit mulți ani. Scund și îndesat era verde ca bradul. Trecut de 70 de ani, părul și barba îi albiseră. Era în schimb rumen. Într-o zi a venit la mine și mi-a zis: "Mitule, cred că mi se apropie sfârșitul. Am venit să-ți spun ceva înainte de a închide ochii pentru totdeauna." L-am poftit în casă, l-am ospătat, apoi i-am zis: "Te ascult unchiule Badea". Tatăl tău ne-a fost amic. Noi ascundeam la el la stână prăzile. Mama ta a murit când tu aveai trei ani, dar tatăl tău nu s-a mai căsătorit niciodată. Era legat de noi cu un jurământ și se temea să nu-l calce. Astfel a preferat să aibă câte o ibovnică, dar nu soție." Eu l-am întrebat: "Cum a murit tata?" "A dispărut într-o zi pe când mergea cu mine prin pădure. Atunci am ajuns în locul unde Ivan și Anghel căzuseră în prăpastie. A intrat în ceață și dus a fost." "Ce s-a întâmplat cu el?" "Nimeni nu-ți poate spune. Era un om bun ca tine. Toată viața l-am iubit." "Păcat", zic eu. "Mare păcat, dar noi bieții oameni suntem sub vremuri, nu cei care mână vremurile." "Da unchiule Badea, așa este..." "Deci, vreau să-ți vorbesc despre comoara din Bulz". "Te ascult..." "Prada se ridica la nouă poveri. Aceasta a fost dusă în munte, în locul numit Bulz. Am potcovit caii invers, am urcat pe niște poteci ascunse, iar după aceea am aruncat caii în prăpastie. Am îngropat comoara într-un loc unde se află o potcoavă în stâncă. De acolo privind spre munte numeri zece pași la dreapta și sapi". Aceste lucruri mi le-a povestit Badea. După aceea mi-a zis: "Eu Anghel și Ivan am făcut un jurământ prin care ne legam ca nici unul dintre noi să nu o poată dezgropa comoara fără ceilalți. Ei nu mai sunt printre noi, iar eu sunt bătrân. Ca atare îți spun ție fiul lui Dumitru marele secret al nostru". A plecat și nu l-am mai văzut niciodată. Am auzi că murit dincolo de munți în zona Atrent unde își avea conacul."

Privind ceasul am zis:

- Unchiule este târziu, curând se va însera iar eu trebuie să ajung acasă.

- Dar de ce nu rămâi în seara acesta la mine?

- Îmi pare rău nu pot nevasta și copiii mă așteaptă.

- Cum vrei, mi-a spus și mi-a dat un burduf cu brânză.

Mulțumindu-i am pornit spre mașină pe care o parcasem mai jos.

Constantin OANCĂ

Eminescu este altceva

Unde se duc poezii atunci când se duc...?

Numai poetul/ ca păsări ce zboară deasupra valurilor/ trece peste nemărginirea timpului (Eminescu).

Ceea ce nu încapă în istorie trece în mit (Jorge Luis Borges -Cărțile și noaptea).

Despre cultură s-a spus, că are drept esență esteticul, așa cum și cultul își are esența în etic. De ce, mă întreb, un Dostoievski ori un Nichita Stănescu pun frumusețea înaintea binelui („Frumusețea va salva lumea”; „Esteticul este partea de vârf a eticului”)? De ce? Și am găsit, deoarece frumusețea e la vedere, e Biblia nescrisă. Iar despre poezie, ca artă a frumuseții, putem spune că este limba cuvântului frumos.

Acum, venind la Eminescu, pot spune că, citindu-i opera, se naște în noi sentimentul intrării într-un spațiu al mitului unde un Făt-Frumos, un prinț ne întâmpină la tot pasul. Iată poezii și proze poetice precum: „Povestea Codrului”, „Călin” (file din poveste), „Crăiasa din povești”, „O, rămâi...”, „Făt-Frumos din Tei”, „Făt-Frumos din Lacrimă”, „Luceafărul” și multe altele. Poetul drag nouă este acela care se ascunde în spatele acestui Făt-Frumos, opera lui, în cea mai mare parte, constituindu-se astfel într-o adevărată biografie lirică. Și fiindcă suntem la această cină de taină, din 15 ianuarie, unde de frânge o pâine, după modelul christic, aceea a poeziei, nu putem trece de Luceafărul, din care aflăm, printre altele și cum a fost nașterea marelui Mihai Eminescu. Despre asta voi vorbi doar în câteva cuvinte. Dacă el, poetul, se regăsește în figura lui Hyperion, fiul Creatorului lumii, atunci lucrul acesta nu poate decât să ne onoreze pe toți în cel mai înalt grad, existând aici multe similitudini cu textul Sfintei Scripturi despre venirea în lume a lui Iisus.

Prin urmare în visul ei, dintr-o noapte de vară, Cătălina, o fată de împărat, îl vede pe frumosul Luceafăr (Hyperion), de care se îndrăgostește. La rândul său și el „O urma adânc în vis/ De suflet să se prindă”. Întâlnirea aceasta, la început timidă, doar în oglindă, devine din ce în ce mai convingătoare, ca-n realitate și se repetă nopți de-a rândul, când sunt rostite și cuvinte foarte adânci. Iată fata: „O, dulce-al nopții mele domn,/ De ce nu vii tu? Vină!/ Cobori în jos, luceafăr blând/ Alunecând pe-o rază,/ Pătrunde-n casă și în gând/ Și viața-mi luminează!” (e aici nevoia omului de cunoaștere a lucrurilor mai mari decât cele ale veacului), la care „El asculta tremurător,/ Se aprindea mai tare/ Și s-aranca fulgerător,/ Se cufunda în mare// Și apa unde-au fost căzut/ În cercuri se rotește/ Și din adânc necunoscut/ Un mândru tânăr crește”. El vine, dar nu definitiv, vine dintr-o altă realitate, nemuritoare,

cum singur o spune: „Iar cerul este tatăl meu/ Și mumă-mea e marea”. A venit să-i propună fetei nemurirea, să-l urmeze în cer și-acolo să nuntească cu ea, situație semănătoare întrucâtva cu cea din balada Miorița: „O, vin odorul meu nespus/ Și lumea ta o lasă,/ Eu sunt luceafărul de sus,/ Iar tu să-mi fii mireasă”. Și așa mai departe...

Și visul de dragoste se termină altfel de cum a început, dorul de nemurire al Cătălinei a a trecut, devansat fiind de interesul pentru lucrurile veacului. Luceafărul s-a dus și el „în locul lui venit din cer”. Dar refuzul fetei de-a-l urma pe Hyperion nu e în măsură să-i împrăștiere acestuia marele sentiment. De aceea asistăm pe mai departe la același spectacol de frumusețe coborât peste lume, frumusețea care salvează lumea, ca expresie a dragostei ce „mișcă sori și stele”; iată spectacolul: „Căci este sara-n asfințit/ Și noaptea o să-nceapă./ Rărare luna liniștit/ Și tremurând din apă”.

În spiritul celor arătate mai sus aproape se vede cum nașterea și moartea (ale fiecăruia dintre noi) sunt adunate într-un punct și de aceea poate nu greșim atunci când spunem că Eminescu s-a născut plecând. Constantin Oancă

Petre RĂU

EMINESCU ȘI DUMNEZEU

(II)

Analizând opera eminesciană, în special poezia sa, putem observa că poetul nu avut o credință simplă și cu atât mai puțin una oarbă, irațională. Adevărata credință a sa a fost una naturală, ca a celor care, căutând sensurile existenței, descoperă lumea și rațiunile ei și se descoperă pe ei înșiși. Așadar, poezia eminesciană nu poate fi socotită una profund religioasă, inițial fiind inspirată de credințe populare și de diverse mituri și evoluând apoi cu pași repezi spre spiritualizarea naturii și a omului. Imaginarul romantic al lui Eminescu abundă însă în interesul său pentru tema cosmică, pentru geneză și escatologie.

Există în opera sa poetică, după cum apreciază unii exegeți, mai multe poezii de inspirație religioasă, cum ar fi: "Din Iyra spartă" (1867), „Mortua est” (1871), "Dumnezeu și om" (1873), "Preot și Filozof" (1874), „O, chilia mea sărmană” (1876), „Melancolie” (1876), "Rugăciune" (1878), "Colinde, colinde" (1878), "Învierea" (1878), "Răsași asupra mea" (1879), „Apari să dai lumină” (1882), „Cu mine zilele-ți adaogi” (1883) ș.a. După unele sugestii și interpretări mai largi, la poemele menționate s-ar putea alătura la loc de frunte și componente importante din celebrele poeme precum: "Scrisoarea I" (1881), "Rugăciunea unui dac" (1879), "Luceafărul" (1883), "Memento mori" (1872), „În vremi demult trecute..." (1872) ș.a.

Pentru Eminescu, creația reprezintă o aspirație către frumosul și adevărul absolut, iar absolutul nu poate fi imaginat decât în forme divine. Deplina realizare a cosmologiei eminesciene se regăsește în "Scrisoarea I". Dar aici întâlnim și o viziune cu caracter religios, imaginea expusă în formă poetică la începutul poemului fiind una biblică iar lumea se naște din neant: "La-nceput, pe când ființă nu era, nici neființă, / Pe când totul era lipsă de viață și voință... / Când nu s-ascundea nimica, deși tot era ascuns... / Când pătruns de sine însuși odihnea cel nepătruns. / Fu prăpastie? Genune? Fu noian întins de apă? / N-a fost lume pricepută și nici minte s-o priceapă, / Căci era un întuneric ca o mare fără-o rază, / Dar nici de văzut nu fuse și nici ochi care s-o văză. / Umbra celor nefăcute nu-ncepuse-a se desface, / Și în sine împăcată stăpânea eterna pace!"

În această parte introductivă care ne prezintă cadrul unei scene ce va intra în derulare este prezent, așa cum apreciază Nichifor Crainic: "Dumnezeu în sine, conștient de sine, dar nepătruns de minte omenească" și urmează, așa cum ar fi firesc într-un astfel de tablou cosmogonic, "momentul trecerii de la eterna pace a necreației la lucrarea de facere a lumii". Am putea recunoaște în aceste versuri, nu neapărat printr-o suprapunere exactă, întreaga imagine agitată a Genezei în metamorfoza primordi-

Petre RĂU

Mihai Eminescu
Gânduri în oglindă

ală, aproape așa cum o știm din Vechiul Testament: "Dar deodată-un punct se mișcă... cel întâi și singur. Ia-tă-l / Cum din haos face mumă, iară el devine Tatăl... / Punctu-acela de mișcare, mult mai slab ca boaba spumii, / E stăpânul fără margini peste marginile lumii..."

Dacă măcar această scenă nu am fi cunoscut-o dinainte în Biblie, chiar dacă nu identică sută la sută, poate că n-am mai fi îndrăznit să spunem că tabloul este încărcat de un aer religios. Și nici n-am fi lungit-o prea mult pe această idee, "ideea de divinitate anterioară cosmosului, creatoare a lumii și mântuitoare a omenirii" dacă ea n-ar apărea la Eminescu și într-un alt poem, "Rugăciunea unui dac", unde Eminescu îi închină un adevărat psalm de glorie, folosind din abundență idei și cuvinte creștine: "Pe când nu era moarte, nimic nemuritor, / Nici sâmburul luminii de viață dătător, / Nu era azi, nici mâine, nici ieri, nici totdeauna, / Căci unul erau toate și totul era una; / Pe când pământul, cerul, văzduhul, lumea toată / Erau din rândul celor ce n-au fost niciodată, / Pe-atunci erai Tu singur, încât mă-ntreb în sine-mi: / Au cine-i zeul cărui plecăm a noastre inemi?"

În acest poem întâlnim și o rugăciune adresată se pare lui Iisus Hristos: "El singur zeu stătut-au înainte de-a fi zeii / Și din noian de ape puteri au dat scânteii, / El zeilor dă suflet și lumii fericire, / El este-al omenimei izvor de mântuire: / Sus inimile voastre! Cântare aduce-ți-i, / El este moartea morții și învierea vieții!"

Nichifor Crainic socotește că și "Luceafărul" – capodopera creației eminesciene este de fapt "poemul prin excelență creștin al literaturii românești", pentru că în el ni se vorbește despre atributele divine: Dumnezeu este stăpân al vieții și al morții, este atotputernic și nemuritor:

(continuare în pag. 54)

„De greul negrei veșnicii, / Părinte mă dezleagă / Și lăudat pe veci să fii / Pe-a lumii scară ntreagă; // O cere-mi, Doamne orice preț, / Dar dă-mi o altă soarte, / Că Tu izvor ești de vieți / Și dătător de moarte”.

Există mai multe interpretări biblice ale celui mai desăvârșit poem eminescian. Dumnezeu, numit în poem Demiurg, deține toată puterea asupra macro și microcosmosului, și are, desigur, inclusiv puterea de a-i da sau a-i lua definitiv nemurirea Luceafărului – cea mai rece dintre stelele cerului, dar foarte îndrăgostit de frumusețea unei pământene. Unele păreri converg spre a interpreta personajul Luceafărul (alias Hyperion, alias Cătălin) ca fiind chiar Hristos - fiul lui Dumnezeu, o întrupare divină care n-are însă puteri depline ca tatăl său, dovadă fiind și faptul că el urcă în cer la Demiurg pentru a-i cere acestuia nemurirea. Cătălina, fata de împărat îndrăgostită și ea de Luceafăr, ne apare în ipostaza de înger rătăcit pe pământ, însă un înger muritor ca toți muritorii de rând de pe pământ.

Scufundarea în apă a Luceafărului poate fi explicată, susțin adepții acestei variante interpretative, prin ceea ce biblic ar însemna botezul, născându-se astfel ca om și divinitate și deschizând o cale spre împlinirea poruncilor divine, vrând astfel să determine fata de împărat să-l urmeze în lumea lui, în eternitate. Prin asta Luceafărul își dorește să ridice iubirea la rang de desăvârșire, de ideal, să o facă dumnezeiască, fapt regăsit și în menirea lui Hristos pe pământ, care și-a dorit să sădească credința în sufletele oamenilor și să le arate iubirea lui Dumnezeu față de ei. Vom mai întâlni totodată și oniricul, ca motiv biblic al îndreptării gândului spre cer, precum și dialogul pilduitor dintre tatăl ceresc și fiul său. Luceafărul are însă nevoie de ascultarea cerească și de răspunsul tatălui ceresc, de iluminare divină, chiar dacă inima sa alege deja sacrificiul suprem pentru dragostea pe care i-o purta alesei de pe pământ.

În final, cele două lumi nu se împreunează, Luceafărul, întors „în locul lui venit din cer” și eliberat de patima iubirii prin cunoașterea de sine, după ce trăise la cote înalte idila pământească cu Cătălina, nu renunță la nemurire, „nu mai cade ca-n trecut / în mări din tot înaltul”, ci rostește cu detașare (unii susțin cu un oarecare dispreț), sentința izbăvitoare a propriei condiții care-l detașează definitiv de lumea umană: „Trăind în cercul vostru strâmt / Norocul vă petrece, / Ci eu în lumea mea mă simt / Nemuritor și rece”.

Mircea Eliade, vorbind despre poemul Luceafărul și despre Mihai Eminescu în același timp, concluzionează minunat: „Deasupra tuturor gloriilor efemere și deșertăciunilor legate de patimile noastre omeneste, un singur punct rămâne fix, neclătinat de nicio catastrofă istorică: geniul. (...) Orice s-ar întâmpla cu neamul românesc, oricâte dezastre și suferințe ne-au mai fost urzite de Dumnezeu, nicio armată din lume și nicio poliție, cât ar fi ea de diabolică, nu va putea șterge Luceafărul lui Eminescu din mintea și din sufletul românilor. În dragostea neamului românesc pentru cel mai mare poet al său se deslușește setea de nemurire a comunității întregi (...) Neamul românesc simte că și-a asigurat dreptul la «nemurire» mai ales prin creația lui Mihai Eminescu. Și, cât timp va exista, undeva prin lume, un singur exemplar din poeziile lui Eminescu, identitatea neamului nostru este salvată” (Uniunea Română, 1949, reluat în volumul “Împotriva

deznădejdi”, București, 1992).

În poemul publicat postum „Memento mori”, Eminescu ne lămurește asupra unor necunoscute din lirica lui antumă. Întâlnim același dor neîmplinit și tristețe sfâșietoare, de a nu-l fi văzut pe Dumnezeu. Iată, deci, ce scrie Eminescu, în finalul poemului amintit, după ce contemplă întreaga istorie a lumii, dorind să deslușească sensul curgerii timpului și al desfășurării istoriei omeneste pe pământ: „Tu, ce în câmpii de chaos semeni stele - sfânt și mare, / Din ruinele gândirii-mi, o, răsați, clar ca un soare, / Rupe vălurile d-imagini, ce te ascund ca pe-un fantom; / Tu, ce scrii mai dinainte a istoriei gândire, / Ce ții bolțile țării să nu cadă-n risipire, / Cine ești?... Să pot pricepe și icoana ta pe om”.

Dumnezeu aici este asemuit cu cel ce sădește stelele în spațiile cosmice, care trimite la ceea ce se susține în Vechiul Testament cum că, după ce a creat și a împodobit pământul cu flori și plante minunate, în cea de-a patra zi Dumnezeu a creat aștrii cerești ca pe niște flori ale cerului. Totodată se susține că Dumnezeu a creat lumea din nimic și o păstorește până la capăt pentru a nu se reîntoarce în neant.

În versurile următoare: „Fulgeră-n norii de secolii unde-ngropi a ta mărire, / Printre bolțile surpate să mă uit în adâncime: / De-oi vedea a ta comoară, nu regret chiar de-oi muri. / Oare viața omenirii nu te caută pe tine? / Eu, un om de te-aș cunoaște, chiar să mor mi-ar părea bine. / Dar să știu - semeni furnicei ce cutează-a te gândi?” deși ar putea să pară că Eminescu pune câtuși de cât la îndoială credința oarbă în divinitate, am putea înțelege totuși că poetul și-ar dori mai degrabă o încredințare supremă asupra existenței lui Dumnezeu.

Ființa lui Dumnezeu este inaccesibilă: „Cum ești tu nimeni n-o știe”, iar dogma ortodoxă acceptă asta. Pentru Eminescu, ca și pentru Nietzsche, „amurgul zeilor” aducea cu sine relativizarea valorilor și pierderea sensului lumii, odată cu istovirea gândirii filosofice: „E apus de zeități și-afintire de idei”. „Nimeni soarele n-o preste să apuie-n murgul serei, / Nimeni Dumnezeu s-apuie de pe cerul cugetării, / Nimeni noaptea să se-ntindă pe-a istoriei mormânt; / Mulți copii bătrâni crezută-au cum că ei guvernă lume, / Nesimțind că-s duși ei singuri de un val fără de nume, / Că planetul ce îi poartă cugetă adânc și sfânt”.

Astfel, „Memento mori” se sfârșește cu un tablou apocaliptic, al sfârșitului lumii. Ideile omenirii încep să se sfârșească, filosofii și religiile inventate de om încep să se epuizeze, se preconizează un apus al zeității și o limitare a gândirii. Vine sfârșitul lumii, pentru că, după cum a spus Mântuitorul, „Se-nmulțesc semnele vremii, iar cerul de-nserare / Roșu-i de războaie crunte, de-arderii mari, de disperare / Și idei a zeci de secolii sunt reduse la nimic”.

Ultimul vers al poemului, „Căci gândirile-s fantome, când viața este vis”, tot nu se poate interpreta în sensul visului brahmanic, ci mai degrabă în sensul în care Biblia se referă la viață ca la un vis (așa cum întâlnim în convorbirea dintre David și fiul său Solomon).

Despre ființarea lumii de către Dumnezeu și despre măreția divinității întâlnim și în versurile lungului poem „În vremi demult trecute...” (numit de unii editori și “Po-vestea magului călător prin stele” sau “Feciorul de

(continuare în pag. 88)

împărat fără stea"): „Cum Dumnezeu cuprinde cu viața lui cerească / Lumi, stele, timp și spațiu ș-atomul nezărit, / Cum toate-s el și dânsul în toate e cuprins / Astfel tu vei fi mare ca gândul tău întins”.

Poemul „Rugăciune” este considerat ca fiind una dintre cele mai frumoase rugăciuni întâlnite în creația marilor scriitori ai lumii. El este renumit și prin aceea că a fost ales și recitat în limba română de către Papa Ioan Paul al II-lea în anul 1999, în Piața Sfântului Petru din Roma. Poezia abundă în termeni bisericești iar sentimentul dominant este cel de smerenie. Rugăciunea propriu-zisă poartă pecetea tristeții, a resemnării caracteristice poetului în anumite momente ale existenței sale zbuciumate. Iată poemul în întregime: „*Crăiasă alegându-te / Îngenunchem rugându-te, / Înalță-ne, ne mântuie / Din valul ce ne bântuie: / Fii scut de întărire // Și zid de mântuire, / Privirea-ți adorată / Asupra-ne coboară, / O, maică prea curată, / Și pururea fecioară, / Marie! // Noi, ce din mila sfântului / Umbră facem pământului, / Rugămu-ne-ndurărilor, / Luceafărului mărilor; / Ascultă-a noastre plângeri, / Regină peste îngeri, / Din neguri te arată, / Lumină dulce clară, / O, maică prea curată / Și pururea fecioară, / Marie!*”.

Se afirmă despre sonetul „Răsai asupra mea...” că ar fi o poezie cu profund mesaj religios și că ar exprima concepția poetului despre divinitate. Aici eroul liric ni se prezintă într-o ipostază de rugăciune pentru ajutor în momentele grele din viață. Este un soi de rugăciune amară, adresată Fecioarei Maria. Iată poemul redat aici în întregime: „*Răsai asupra mea, lumină lină, / Ca-n visul meu ceresc d-odinioară; / O, maică sfântă, pururea fecioară, / În noaptea gândurilor mele vină! // Speranța mea tu n-o lăsa să moară, / Deși al meu e un noian de vină; / Privirea ta de milă caldă, plină, / Îndurătoare-asupra mea coboară. // Străin de toți, pierdut în suferința / Adâncă a nimicniciei mele, / Eu nu mai cred nimic și n-am tărie, / Dă-mi tinerețea mea, redă-mi credința / Și re-para din cerul tău de stele / Ca să te-ador de-acum pe veci, Marie!*”

Partea finală a poemului înglobează partea strict estetică a acestuia. Dar mai există și variante inițiale în care ponderea de judecată este cea religioasă, punând accent pe iscodirea sufletul poetului. Și totuși, varianta finală (versurile strofei a tria) nu lasă prea multă încredere ca având de-a face cu o rugăciune a unui credincios autentic, deoarece poetul pare că se plânge în felul său ca un adept al filosofiei schopenhauriene.

Unii, pornind de la descoperirea făcută de George Călinescu într-un manuscris, că printre exercițiile de limbă latină ale poetului, acesta ar fi transcris rugăciunile *Pater noster* și *Ave Maria* și că, pe aceleași pagini apar și fragmente din „Rugăciunea” sa, susțin că acest poem (între timp devenit celebru datorită papei), chiar dacă este o izbândă artistică, n-ar avea deloc o geneză mistică. Pe aceleași pagini din manuscris întâlnim și o „Invo-cație către Iisus”, care sună astfel: „*Isuse Hristoase, / Isvor mântuirilor / Și Domn al oștirilor, / De oameni iubitorule, / Mântuitorule*”.

Este însă demn de remarcat că celebrul filolog și lingvist Sextil Pușcariu i-a făcut acestui poem și o subtilă analiză sub aspect eufonic.

Se apreciază - și cred că pe bună dreptate - faptul că la Eminescu, înainte de toate, suverană rămâne poezia.

Pentru că altfel, de pildă, ar fi greu de explicat ce sens ar avea să-l numească pe Iisus Hristos „domn al oștirilor” sau pe Maica Domnului „lucăfărul mărilor”.

De altfel, se poate observa că în opera poetică eminesciană rugăciunea, de pildă, apare ca motiv și devine un procedeu poetic. De altfel, tema rugăciunii o mai putem întâlni și în poemele: „Înger și demon” (1873) – unde pe fiica unui rege o găsim îngenunchiată și cufundată într-o rugăciune de noapte în fața icoanei Maicii Domnului din „*Doma întristată*”, „De-aș muri ori de-ai muri” (1869) - unde iubita „*veghea în rugă la candela de-argint*”, „Ursitorile” (1880) - unde iubita adoarme îngenunchiată „*sub candela smerită*” etc.

De pildă, poemul „Înger și demon”, scris în aceeași vreme a primei tinereți, conține, într-o formă mai complicată, aceeași preocupare de problemele vieții religioase. Într-un contrast acut sunt puse în fața altarului credința și speranța Ea - fiica de rege în postura de înger: „*În biserica pustie, lângă arcul în părete, / Genuncheată stă pe trepte o copilă ca un înger; / Pe-a altarului icoană în de raze roșii frânger, / Palidă și mohorâtă Maica Domnului se vede*”, cu ateismul și disperarea celui numit El - demonul: „*Cufundat în întuneric, lâng-o cruce marmurită, / Într-o umbră neagră, deasă, ca un demon El veghează, / Coatele pe brațul crucii le destinde și le-așază, / Ochii cufundați în capu-i, fruntea tristă și-ncrețită*”.

Credința și speranța Ei, înflăcăările în rugăciune, îi dau aripi fantastice ca de înger, pe când El e un demon atras în biserică numai de amorul pentru Ea: „*Ea un înger ce se roagă - El un demon ce visează; / Ea o inimă de aur - El un suflet apostat; / El în umbra lui fatală, stăndărătnic rezemat - / La picioarele Madonei, tristă, sfântă, Ea veghează*”.

La fel se apreciază că și versurile aproape identice din „Sarmis” (1881): „*Căci tu ești prea mult înger și prea puțin femeie*”, sau din „Nu mă-nțelegi” (1882): „*Azi, când ești prea mult înger și prea puțin femeie*”, sau din „S-a dus amorul” (1883): „*Prea mult înger mi-ai părut / Și prea puțin femeie*” nu prea sunt mostre de evlavie, chiar dacă ele apar ca versuri adresate iubitei.

Dintre valorile creștine poetul apreciază cel mai mult îndemnul la iubire, cea mai înaltă formă a existenței umane, și exemplul de sacrificiu a unei persoane reale.

Dacă în poemul „Din lyra spartă” Eminescu ne destăinuie chipul de femeie pe care și-ar dori să-l întâlnească în viață, asociindu-l cu cel pe care Dumnezeu ni l-a lăsat pe pământ prin Fecioara Maria: „*Oare femeia, pe care mie / Dumnezeu sântul o-a destinat, / În patu-aceia de cununie / S-a-nfășurat?*”, în „Mortua est” poetul consideră moartea ca un act suprem de nedreptate, atâta timp cât ea reprimă vieți tinere și pline de candoare: „*Și-ntreb al meu suflet rănit de-ndoială, / De ce-ai murit, înger cu fața cea pală? / Au nu ai fost jună, n-ai fost tu frumoasă? / Te-ai dus spre a stinge o stea radioasă?*”.

Trăind o astfel de deziluzie, îndoiala apare aproape firesc în mintea poetului, ceea ce-l determină să se înscrie hotărât în tumultuosul avânt romantic de revoltă și de acuzare a lui Dumnezeu, motiv pentru care unii cred azi că acestea reprezintă pronunțate caractere de ateism eminescian: „*La ce?... Oare totul nu e nebunie? / Au moartea ta, înger, de ce fu să fie? / Au e sens în lume? / Tu chip zămbitor, / Trăit-ai anume ca astfel să mori? / De e sens într-asta, e-ntors și ateu, / Pe palida-ți frunte*”

(continuare în pag. 56)

nu-i scris Dumnezeu”.

În "Dumnezeu și om" (în varianta inițială poemul se numea "Christ" și fusese scris la vârsta de numai 19 ani), Eminescu folosește o temă pe care apoi o va dezvolta în "Epigonii" (1870) cu o altă recuzită, în care poetul, un tânăr ce privește lumea creștină de la înălțimea minții sale raționale, deplânge scepticismul contemporan, punând față în față cele două lumi, a trecutului și a prezentului și cântărindu-le în balanța înțelepciunii: "Astăzi mintea e bogată, dar credința este seacă", sau "Ieri ai fost steaua de aur a mpăraților creștini, / Azi în gura lor profană nu mai ești decât un nume", după ce lumea l-a cunoscut pe cel aducător de mântuire încă de la începutul credinței: "Te-am văzut născut în paie, fața mică și urâtă, / Tu, Christoase, o ieroglifă stai cu fruntea amărâtă".

În acest poem religiozitatea lui Eminescu își găsește anumite puncte de sprijin, chiar dacă poemul în sine este structurat pe un sistem de antiteze, pentru că, cel aducător de izbăvire este prezentat ca un Judecător: „Azi artistul te concepe ca pe-un rege-n tronul său”, tot în finalul poemului poetul nu poate să nu observe decăderea credinței, încheindu-și poemul într-o notă tristă și descurajantă: "Azi gândirea se aprinde ca și focul cel de paie - / Ieri ai fost credința simplă - însă sinceră, adâncă, / Împărat fuși Omenirei, crezu-n tine era stâncă... / Azi pe pânză te aruncă, ori în marmură te taie".

Unii cercetători susțin că anumite epiteze folosite în acest celebru poem nu sunt prea măgulitoare pentru un credincios creștin: "gravura grosolană" ce reprezintă nașterea într-un staul, pruncul născut cu "fața mică și urâtă", semănând cu "o ieroglifă cu fruntea amărâtă", Fecioara Maria "tăcută, țeapănă, cu ochii reci".

Eminescu însă privește cu sfioșenie partea creștină a întregii asfomere de la nașterea Mântuitorului. El reușește să descrie sublim uimirea și umilința magilor în fața misterului întrupării, cei care și-au închinat „înțelepciunii viața lor cea trecătoare”, auzind de nașterea celui „mai puternic și mai mare decât toate pân-acuma”. Și se întreabă: „Fi-va oare dezlegarea celora nedezlegate? / Fi-va visul omenirei grămădit într-o ființă? / Fi-va brațul care șterge-a omenimeii neputință / Ori izvorul cel de taină a luminii-adevărare? // Va putea să risipească cea neliniște eternă, / Cea durere ce-i născută din puterea mărginită / Și dorința făr-de margini?”.

„Mergeți regi spre închinare la născutul în tavernă” este invitația magilor pentru puternicii acestei lumi, cerându-li-se adorație în fața pruncului, să ia aminte că în fața „Adevărului născut în umilința unei taverne” ei, înțelepții și regii acestui pământ, trebuie să se închine, să ofere daruri, ca să se simtă împliniți.

În poemul postum "Preot și Filozof" Eminescu revine cu noi întrebări despre credința insuflată în oameni de către preoți. Este și acesta un text poetic în care creatorul se expune fățiș, dar sincer, sporind cu noi argumente dezacordul dintre ateul ireductibil așa cum îl creditează unii exegeți și credinciosul fervent cum îl consideră alții. Eminescu vede credința autentică trăită cu discreție în forul interior al ființei sale și mai ales dovedită prin fapte. În fapt, eul liric se situează net de partea filosofiei, socotită și ea mărturisitoare de adevăr. Controversa principală, subliniată excepțional în întreaga confesiune lirică, este aceea dintre gândirea conceptuală a filosofului: "Căci n-avem sfintii voștri, voi ne

muștrați, preoți, / Deși de-a voastră tagmă suntem și noi cu toți..." și cea a preotului, propovăduitor al pil-delor și îndemnurilor religioase. Preotul primește un răspuns polemic la muștrările lui, făcându-se totodată disocierea fundamentală dintre credința afișată și necredința faptei: "De n-o-mbrăcăm în pilde e semn c-am înțeles / Că-n noi este credință, ce-n alții e eres. / Căci eretic tiranul, ce Crucii se închină / Când oardele-i duc moarte și ruină. / În van cu mâini uscate se roagă, țiind strana, / De-asupra lui cu aripi întinse stă Satana. / Degeaba lângă patu-i alături stă sicriul. / Când gloatele-i pe lume au tot întins pustiul. / Ce Dumnezeu e-acela care-ar putea să-l ierte / Că țări întregi schimbat-au în întinsori deșerte? / Și eretic e-acela ce rasa v-o sârută / Când ura-n a lui suflet, e veche, e stătută?"

Poemul „Melancolie”, mai puțin implicat în lămurirea conștiinței și implicațiilor religioase, este o meditație romantică foarte apreciată de criticii literari. Tema scurgerii timpului sub sentimentul straniu al ireversibilității și efectele devastatoare ale acestui fenomen inevitabil creează de fapt mediul propice instaurării melancoliei - stare de spirit pur romantică, dominantă, văzută ca o modalitate de introspecție. Poemul are însă și o secvență lirică specială care descrie un cadru real, cel al bisericii aflate în ruină, care "stă cuvioasă, tristă, pustie și bătrână". Acest loc sacru este supus el însuși destrămării și ironizării. Eul liric cugetă asupra identității confesionale, în timp ce imaginea apocaliptică a credinței se răsfrânge în suspine după fericirea de odinioară. Credința apare motivatoare și creatoare de imagini creștine, de proiectare a lumii îngerești pe pământ: "Credința zugrăvește icoanele-n biserici - / Și-n sufletu-mi pusese poveștile-i feerici, / Dar de-ale vieții valuri, de al furtunii pas / Abia conture triste și umbre-au mai rămas. / În van mai caut lumea-mi în obositul creier, / Căci răgușit, tomnatec, vrăjește trist un greier; / Pe inima-mi pustie zadarnic mâna-mi țiiu, / Ea bate ca și cariul încet într-un sicriu".

Poemul "Colinde, colinde" este de fapt singurul colind scris de Mihai Eminescu. Rămas cu numai două strofe (inițial au fost proiectate mai multe), poemul, în versuri duioase, cuprinde toată esența marii sărbători a creștinătății: "Se bucur' copiii, / Copiii și fetele! / De dragul Mariei / Își piaptână pletele. / De dragul Mariei, / Și al Mântuitorului, / Lucește pe ceruri, / O stea călătorului".

Bibliografie:

(continuare în pag. 89)

Marieta RĂDOI

A debutat în revista *Ateneu*, în 1981, când avea doar cinci-sprezece ani fiind elevă la un liceu din Onești și membră a cenaclului literar de la Casa Pionerilor, condus de regretatul poet Gh.Izbășescu. După mai multe succese la diverse concursuri naționale, în 1989, reușește să câștige premiul de debut la Editura Junimea, cu volumul *Cheia de aur*. Evnimentele din decembrie ale aceluiași an îi amână, însă, debutul editorial până în 1994, când vede lumina tiparului volumul *Coincidența umbrelor*. Ulterior, a publicat încă nouă cărți de poezie, ultima dintre acestea, *Rujeolă de dat pe buze*, în 2024. Poeziile sale au fost publicate în majoritatea revistelor literare importante din țară făcând parte- așa cum menționa Radu Cârneli- din „*acea restrânsă categorie de poeți a căror creație este lipsită de metafora spectaculoasă (gălăgioasă), beneficiind însă de taina cuvintelor, dând alăturării acestora acea imprevizibilitate care asigură autoarei o indiscutabilă originalitate și esențializare a acestei poetici*”. Este membră a Uniunii Scriitorilor, filiala Bacău, din 2008. (Leonard POPA)

Sunt complice cu cel vinovat
și cu imaginea reflectată
în geamuri.

Am inițiat atacul de cord
și am făcut să pară accident
vascular.

Am conspirat, am deconspirat
și am pus la cale
o capcană verbală,

am pus paie pe roșu să ardă
și am apăsător pe trăgaciul
ultimei fapte.

Sunt condamnat la o viață
îndelungată.
Interminabilul
e cel mai greu de îndurat.

Eram pasibil de executare
silită
în cunoștință de cauză,
și eu țopăiam
de pe o înălțime pe alta
ca sinucigașii
și așteptam să se arunce altul
în gol
să văd cum se face.

Genul programului: dramă
cu acordul părinților.
Vă avertizez, sunt imagini
care ar putea să vă afecteze emoțional!

Iar voi să mă aplauzați
cu o singură mână.

Mașini blindate,
mașini de socotit timpul
rămas,
mărunțișul pe care vânzătoarea a uitat
să-l mai de-a.

Freză electrică,
mașină de tuns șuvițele
minții.

Un necunoscut se învârtă
cu foarfeca

în jurul capului meu.

Mă feresc de filat
și de tunsoarea în scări
care urcă mai sus
de creștetul capului.
De frizer ar trebui să mă tem.

Spațiul dintre tavanul victorian
și podea
începe să ne apese pe creștet,
puțin câte puțin,
va coborî odată cu mărimea noastră
descrescândă
și ne mulțumim cu minimum
de conținut.

Suntem poporul reducerilor
substanțiale,
iar haina se dezbracă
de trup
după ce îl probează.

Se trece de la multiplu la 1
pentru că are felul lui
de a rămâne indivizibil.

Omul își întâlnește zidul
și plânge
pentru că Dumnezeu a făcut
o lume mai rea
decât s-a așteptat,
iar rațiunea nu mai e pură
cum a crezut.

Răscrucea nu mai crede
în cruce,
întunericul se teme de beznă,
conturul nu-și mai amintește
nicio formă inițială.

Femeile ar trebui să salveze
natura umană,
să nască toate odată,
să ne înmulțim precum ciupercile
Pleurotus
după ploaie
într-o lume vegană.

Lucia PĂTRAȘCU

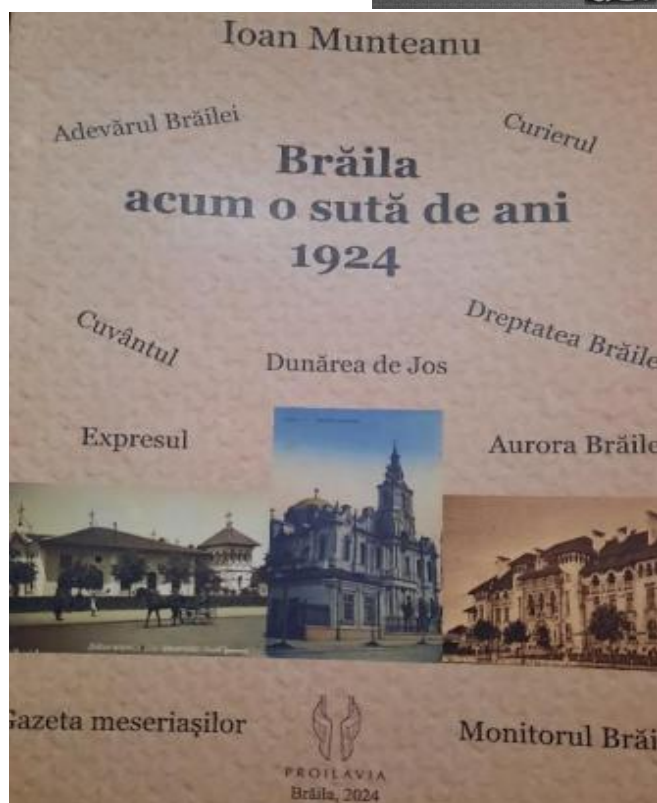
IOAN MUNTEANU - BRĂILA ACUM O SUTĂ DE ANI - 1924

Este cu adevărat remarcabilă „foamea voluptuoasă” cu care profesorul Ioan Munteanu, scriitorul prolific, autor al atâtor volume închinată orașului Brăila, continuă să scoțosească în adâncul arhivelor, prin paginile îngălbenite ale publicațiilor vremii și să aducă în fața cititorilor „noutăți învechite” sau „vechituri înnoite”, ce conturează o hartă a zonei noastre brăilene, hartă a întâmplărilor, crescută de-a lungul atâtor ani. O hartă care poate fi privită, în mod normal, geografic, o geografie a atâtor ani. Dar mai ales, o hartă a evenimentelor petrecute în aceste locuri, așa cum ne-a propus scriitorul în cărțile sale. Pornind *de la mic la mare*, de la fiecare colț de stradă, fiecare clădire importantă, edificiu, fiecare parc, strada însăși, ce își primește isoria sa în paginile cărților scriitorului Ioan Munteanu, până la împrejurimile, cartierele, satele, comunele), ori întorcându-se înapoi, din afară-înăuntru, acolo unde se petrec toate întâmplările frumoase sau nu, și care, totuși, vor deveni istorie. O istorie colorată, bogată în surprinzător și continuitate. Totul desenat cu farmec de pașii aceluși șotron, pe care copilăria din fiecare nu-l uită niciodată și ne îndeamnă să-l jucăm mereu. Cititorul interesat va găsi confirmarea acestor afirmații în volumele iscălite de scriitorul Ioan Munteanu, până în anul apariției acestui volum, deoarece ritmul publicării lor, al volumelor sale, este foarte susținut. Și, desigur, va continua.

Volumul „**Brăila acum o sută de ani 1924**”, semnat de profesorul scriitor **Ioan Munteanu**, publicat la editura *Proilavia*, Brăila, 2024, este o nouă invitație la cunoașterea unor lucruri interesante despre ceea ce a fost odată, invitație, pe care autorul o face tuturor celor doritori în a afla lucruri noi

Volumul începe cu o prezentare concisă a locului geometric pe care îl are Brăila în istoria românească, după Unirea de la 1918, cu forma de guvernământ de monarhie constituțional-parlamentară, cu Ferdinand I, Regele României, cu guvernul liberal condus de Ion I. C. Brătianu. Continuă cu Brăila și tot ceea ce are legătură cu acest oraș în anul 1924 și se încheie cu lista de surse documentare, în care sunt menționate presa brăileană, inventare de la fondurile arhivistice ale primăriei, prefecturii și poliției, Monumentele Brăilei și „Galeria oamenilor politici de la începuturi până în zilele noastre”, de Ioan Munteanu. Sunt surse cu care autorul acestui volum se ajută, ca întotdeauna, în prezentarea concretă a vieții reale din acele timpuri.

Cu înțelepciune, autorul, profesorul Ioan Munteanu, i-a dat acestei cărți o formă de almanah, împărțit în peste cincizeci de subtitluri, dintre care cititorul poate alege ceea ce îl interesează privitor la „**viața socială, economică, politică și culturală a orașului**”. Cartea este plină de comentariile autorului, însoțite de „**tehnica fotomontajului**”, cu texte decupate din ziare, mici cupiuri semnificati-

ve, fotografii ale unor clădiri importante, unele prezente și astăzi și funcționale, cum este fosta Școală Normală, azi Spitalul Clinic. Și, desigur, fotografii ale personalităților vremii. Îmbogățit cu dovezi autentice, și acest volum, ca tot ceea ce scrie autorul său, are valoare de moștenire recuperată. Ne îmbogățim cu toții, bucuroși să aflăm lucruri noi, dar și faptul că viața a decurs normal, „**Viață de zi cu zi - botezuri, nunți, decese ale românilor și minoritarilor, aniversări onomastice, baluri.**”

Privind lucrurile din alt punct de vedere, constituindu-se și într-un fel de studiu comparativ, acesta este un volum ce aduce un semnal de atenționare. Ca o paralelă între cei doi ani luați în considerare la distanță de o sută de ani. Cu siguranță că această comparație subtilă ar putea fi făcută între orice an, pe care majoritatea l-am trăit deja și corespondentul său de acum o sută de ani. Ar fi interesant, cu atât mai mult cu cât cartea de față arată cum în anul 1924 au avut loc câteva premiere semnificative („**târnosirea bisericii Sfinții Arhangheli, inaugurarea Băii israelite și a Societății Franco-Române, Progresul de mai târziu, unerea pietrei de temelie a palatului Lyra, licitația pentru Școala Normală de Fete...**”), evenimente ce depășesc net anul 2024 și la care nu de puține ori a participat contribuția generoasă a filantropilor. Dar nu este menirea noastră de a face astfel de comparații. Nu avem nici răbdarea, nici priceperea autorului acestui volum. Este suficient să le aflăm.

Desigur că prezentările făcute de autor în acest volum pot fi considerate doar ale spațiului citadin brăilean (locații, oameni, activități, evenimente), însă prin relațiile de comerț, export-import, călătorii, vase sau vapoare ce colindă lumea, Brăila face legătura cu exteriorul și astfel afaceriștii, prin activitățile lor, devin participanți de calitate internațională. Protipendada orașului iubește occidentul, folosește majoritar denumiri occidentale. De exemplu în Brăila anului 1924 există multe firme, multe

(continuare în pag. 59)

bănci, multe societăți și asociații, și, iată, șase teatre sau săli de spectacol - Teatrul Regal, Teatrul Passalacqua, Teatrul Lux, Teatrul Clasic, Teatrul de *varietăți* (Alhambra și Trocadero), Societatea Filarmonică Lyra. Sunt oaze de cultură, unde spectacolele au ca invitați și artiști români, și artiști străini.

Iar în privința afacerilor, lucrurile decurg după reguli bine stabilite – se înființează societăți de profil, au loc conferințe speciale, se iau hotărâri în concordanță cu legile în vigoare. Orașul este populat cu mulți afaceriști străini, care au găsit aici locul potrivit pentru a deveni armatori, care și-au dorit împământinirea, negustori de cereale, bancheri, mari proprietari de vase comerciale și de agrement, care făceau curse regulate spre marile porturi ale lumii. În acest oraș viața este vibrantă, plină de acțiune, plină de culoare, fără cenușiul repartizat iremediabil orașelor de provincie. La acest fapt a contribuit și statutul orașului de important port, fapt ce s-a dovedit a fi o invitație deschisă tuturor celor îndrăzneți, care au întreprins aici afaceri profitabile. După eliberarea de sub ocupația turcă, aici s-au stabilit greci, evrei, armeni, care au devenit armatori, negustori de cereale, proprietari de vase, șlepurii și vapoare, proprietari de bănci, afaceriști care au contribuit la înflorirea orașului. Chiar dacă anul 1924, luat ca termen de comparație, nu a fost un an de frunte, cititorul interesat va înțelege importanța tuturor acestor activități economico-financiar-sociale pentru oraș sau pentru dezvoltarea sa ulterioară. Autorul alege anul 1924, acum o sută de ani (cum arată și titlul volumului! - parcă pentru a înțelege și noi cum stăm!) și îl aduce în fața cititorului cu tot ceea ce a fost semnificativ în desfășurarea lui. Este un demers în care, ca întotdeauna, se ajută cu mărturiile de arhivă, ce au păstrat intacte unele dovezi, adeverind faptul că, acum o sută de ani, aici a fost o viață bogată, intens legată de frumoasa devenire a acestui loc. Evenimente, știri de tot felul, inaugurări, falimente, spectacole, căsătorii, decese, crime pasionale, tot acel melanj ce face farmecul amintirilor și ne arată faptul că preocupările oamenilor bogați sau săraci erau asortate cu obiceiurile și vremurile pe care le trăiau.

Acest volum este o lucrare în care atitudinea autorului pare neutră, deoarece scrierea sa prezintă starea de fapt a Brăilei anului 1924 cu aspectele sale sociale-economice-politice-culturale, așa cum au fost ele, dar și cum au relatat-o publicațiile vremii. Și, totuși, profesorul Ioan Munteanu, acest definitiv îndrăgostit de Brăila, prin inventarierea acestor aspecte, dorește să arate că acest oraș, port la Dunăre, a avut mereu o viață interesantă. Numai inteligența și discernământul autorului selectează din materialul avut la dispoziție, tot ceea ce poate fi mai interesant și reprezentativ pentru a accentua interferența între vremuri și preocupările trăitorilor brăileni definitivi sau vremelnici, bogați sau săraci. Măiestria scriitorului Ioan Munteanu de a alege și a așeza știrile într-o anumită ordine dau și acestui volum aspectul de carte care se prezintă singură, devenind ea însăși un interlocutor capabil de a impresiona cititorul cu ademenirile sale, de a-l face **„turist în orașul natal...într-o hoinăreală de plăcere.”**

Așa cum arată autorul, volumul acesta, un **Documentar jurnalistic, completat și actualizat**, este **„îndemn la cunoaștere a unei file din istoria Brăilei noastre...”**

Mónika TÓTH

Singurătate

Mi-a înflorit teiul din grădină
Aș vrea să spun cuiva
Însă sunt singur.

Timpul

Timpul respiră ușor.
Frunzele aurii împodobesc casa.
Ciudatele poeme se odihnesc în
umbra catifelată a pădurii.
Azi, sufletul și inima mea
nu ard de singurătate și suferință.

O zi perfectă

Ce iarnă frumoasă
stăm unul lângă altul
privim zăpadă

Iarnă

E iarnă
în sufletul meu este ger.
Cât aș vrea să fiu acum lângă tine

Nefericirea mea

Nefericirea mea
este scrisă pe nisip
orice picătură de apă
e scrisă pe vânt
și orice adiere

Fără titlu

Haiku nesfârșit,
nicăieri cuvintele,
numai iubire

Despre poezie

Poezie
poezie doar în pieptul tău,
mă simt bine,
iubită, ocrotită, împlinită și fericită

Stare

Nu mai am nimic să-ți spun
s-au terminat cuvintele mele
stau lângă cutia amintirilor
cu ochii în soare

Nicu BREZOIANU

Pedagogia optimismului

Gradul de civilizație al unui popor este determinat și de modul în care își gestionează deșeurile. Elveția, țara locuitorilor cu un standard ridicat de viață, se înscrie în rândul acestor comunități. Astfel, în fiecare unitate administrativă găsești centre comunale pentru colectarea și reciclarea selectivă a deșeurilor (*les déchetteries*). O altă caracteristă o reprezintă spațiile special amenajate pentru donarea cărților (*boîtes à livres*), care de asemenea nu lipsesc din nicio localitate, indiferent de mărimea demografică. Este posibil ca la firul ierbii, elvețienii să nu mai fie preocupați de posedarea în spațiul conjugal a unor biblioteci consistente, dar mai degrabă înclin să cred că spiritul lor comunitar dezvoltat și de înțajutorare organizată determină mai degrabă existența acestor chicinete literare special amenajate pentru redistribuirea publică a culturii către cei interesați. Studiindu-le de câțiva ani, mi-am dat seama și ce preocupări intelectuale au unii locuitori ai localităților din zona franceză (Suisse Romande) a lacului Lemman. Asemenea *boîtes à livres* consistente am întâlnit la Veyrier, Rolle, Gland, Bursin, Versoix, Coppet, Tartegnin, Founex, Nyon, Morges etc. La Mies, lângă Geneva, am descoperit spre surprinderea mea un asemenea spațiu literar amenajat chiar în centrul de reciclare a deșeurilor, oferindu-mi o surpriză. O carte al cărei autor (*auteur de jeunesse*) și editor francez, Martin Page, mi-a atras atenția acum câțiva ani cu un roman tradus și în limba română, *M-am hotărât să devin prost* (*Comment je suis devenu stupide*).

Romanul *La folle rencontre de Flora et Max*, (*Întâlnirea nebună dintre Flora și Max* - traducere personală) descoperit la Mies a fost scris în tandem cu soția sa, scriitoarea Coline Pierré și a apărut în 2015, la editura *L'école des loisirs*, fiind republicat în 2018 la aceeași editură în colecția *M+poche*. Dacă încercați un joc de imaginație cu ajutorul titlului și intuiți o poveste nebună de dragoste între doi adolescenți, vă înșelați. Flora și Max sunt elevi de liceu și se confruntă cu probleme specifice tot mai frecvent acestei vârste: bullyingul la nivelul școlii, anxietatea, depresia, însingurarea, neadaptarea la tumultul vieții cotidiene. Ca structură este vorba de un roman epistolar. Cele două personaje, surprinzător, comunică într-un mod clasic, prin scrisori. Situația impune acest lucru, atât Flora cât și Max sunt privați de libertate. Flora ispășește o pedeapsă de șase luni în închisoare, deoarece, nemiisuportând bullyingul la care era supusă la liceu, și-a lovit o colegă provocându-i o stare de comă prelungită. Max este prizonierul propriei angoase, o stare emoțională negativă determinată de aversiunea față de practica pedagogică conservatoare a instituției școlare, motiv pentru care și-a autoimpus izolarea la domiciliu sub supravegherea unui psiholog. Cartea se citește ușor, deoarece scrisorile sunt rezonabile ca dimensiuni (număr de cuvinte) și se remarcă prin noutatea informațională transmisă etapizat, acompaniată de un fond polifonic emoțional, determinat de evenimentele care se derulează și poziționarea Florei și a lui Max față de acestea. Suntem introduși treptat în viața individuală a celor două personaje și, prin comunicarea care se înfiripă, se țese o poveste comună imbricată

cată cu sentimente contradictorii, empatie, frustrări, angoase, idei și proiecte pentru viitor. Max auzise în timp ce încă frecventa cursurile liceale despre situația Florei. Ulterior, din mediul on line aflase cu surprindere că fusese reținută și se hotărăște să-i scrie. O face într-un mod ambiguu inițial, naiv dar, totodată, profund. Își începe prima scrisoare, din 11 octombrie declarându-se surprins: *Nu știam că fetele merg la închisoare*. Explică de ce inițiază demersul comunicării cu Flora (*Trebuie să vorbesc, și nu pot vorbi decât cu oameni care îmi seamănă*). Finalul primei scrisori denotă și încercarea de empatizare și încurajare a viitoarei partenere de dialog: *Mă întreb cum arată viața ta de zi cu zi. Sper că nu este prea dură. Mult curaj. Max!*

Flora îi răspunde pe 15 octombrie și se arată încântată, deoarece, până atunci, primise doar scrisorile părinților, iar prietenele o ocoleau de când dobândise statutul unei infractoare. Și îl previne pe Max că aceste scrisori sunt desfăcute deoarece, *Dreptul la libertate nu există, totul este controlat*; fiindcă *închisoarea este considerată o lume a delincvenților nu a fetițelor cumini*. Aflăm totodată că pentru Flora *închisoarea este un univers străin dar nu prea diferit față de liceu*. Treptat cei doi își prezintă spațiile concentraționale în care își petrec timpul, preocupările, temerile și își conturează un viitor educațional comun. Vom constata că nu avem de-a face cu structuri juvenile greu educabile, ci cu adolescenți sensibili, asertivi, preocupați de anumite aspecte ale vieții cotidiene și de viitor. Cei doi se diferențiază prin hobby-urile pe care le au, dar au și puncte comune, fiind de acord că activitatea educațională organizată la nivel de masă este lamentabilă și nu corespunde preocupărilor generației lor.

Max are un motan pe care îl îngrijește cu răspundere, în fiecare dimineață hrănește păsările ce-i vin la

(continuare în pag. 61)

Max are un motan pe care îl îngrijește cu răspundere, în fiecare dimineață hrănește păsările ce-i vin la pervazul ferestrei, cântă la ukulele, își pregătește lecțiile (periodic este verificat de un inspector) pentru a putea promova într-o clasă superioară

Preocupările Florei sunt limitate în funcție de constrângerile închisorii. Internetul îi lipsește, computerul i-a fost controlat și parolat, imposibil, în asemenea condiții, să se logheze la o rețea de socializare. Îi lipsesc batistele cu miros de eucalipt, pădurea, prăjitura cu cireșe, internetul, biblioteca și discurile, instrumentul muzical preferat, rochiile, clătilele, stiloul. În ciuda acestor lipsuri, urmează cursurile clasei terminale pe care le primește prin corespondență, deoarece vrea să termine *cât mai repede posibil cu școala*. Când este deprimată, confecționează marionete din șosete, printre acestea și marioneta poetei americane Sylvia Plath pe care o admiră, ceea ce explică motto-ul acestei cărți – *Nu există nicio cale în afara spiritului ?*, Apprehension/ Sylvia Plath) și îl citește pe Fernando Pessoa. Lucrează la un film dedicat femeii, își pregătește examenele de la finalul liceului și încearcă să cultive amicitia deținuților care îi sunt în preajmă.

Relația de prietenie dintre cele două personaje se consolidează treptat și depășit fiind planul realității cotidiene, încep să-și gândească viitorul. Max se bucură deoarece această corespondență *nu este în zadar* și încurajările Florei l-au determinat să-și inventeze un viitor posibil, să-și continue individual studiile, să se acomodeze cu viața de adult, deoarece nu va putea rămâne toată viața în casa tatălui său. Chiar dacă, psihic și fizic, nu a reușit să depășească bariera imaginară a camerei în care s-a autoexilat, pentru a participa la înmormântarea bunicii, sfaturile prietenei sale i-au fost de ajutor pentru a găsi o soluție onorabilă. A înregistrat pe telefonul tatălui o melodie cântată la ukulele și a confecționat o marionetă după modelul păpușii Silvia Plath confecționată de Flora, pentru a-l reprezenta la acest trist eveniment: *Îți multumesc pentru ideile tale, mulțumesc mult... Mama mea a filmat înmormântarea. A fost emoționant. Tatăl meu a așezat marioneta care mă reprezenta pe marginea mormântului și a dat drumul înregistrării muzicale. Am plâns.*

Treptat, în mintea lui Max, se naște ideea organizării unui spațiu, în afara școlii, în care elevi ca ei (cu probleme de adaptare) vor putea să se întâlnească pentru a studia. Consideră un asemenea spațiu necesar deoarece, în ciuda faptului că îi place să învețe, nu suportă: *climatul obscur și concurențial al școlii. Acolo, toată lumea e deprimată, în primul rând profesorii și, mai cu seamă, cei mai buni dintre ei*. Flora este entuziasmată de această idee genială, consideră că: *sigur există și alți liceeni care urmează cursurile prin corespondență, trebuie doar să găsească modalitatea pentru a-i contacta*. La aceste cursuri s-ar putea preda, după părerea ei, și altfel de materii, față de învățământul obișnuit: *am putea vorbi despre cărțile care ne plac și despre pasiunile noastre*.

Autorii romanului au experiență în elaborarea literaturii pentru tineri și surprind obiectiv în acest roman, prin Flora și Max, carențele sistemului de învățământ liceal, devenit în ultima perioadă în multe țări, o formă vetustă, cu valențe carcerale, care nu ține cont de perso-

nalitatea fiecărui elev, de dorințele și înclinațiile acestora, fapt preconizat de psihologul american Howard Gardner prin *Teoria inteligențelor multiple*.

Noua idee îl motivează pe Max și îl determină să acționeze. Postează on-line anunțul prin care caută parteneri pentru planul lor educațional: *Căutăm elevi de nivel liceal, doritori să participe la crearea unei clase alternative, pentru a putea lucra împreună. Această clasă ar putea fi interesantă pentru cei cu fobii sociale, depresivi și toți cei care nu se simt în largul lor la liceu*. Problemei spațiului i-a găsit o soluție, o sală de clasă, oferită gratuit într-un azil de bătrâni, pensionarii îngrijiți acolo fiind bucuroși să se simtă utili. Poate părea surprinzătoare această întorsătură a subiectului, dar autorii deschid, nu întâmplător, un plan nou de acțiune deoarece cele două categorii partenere, liceenii și pensionarii sunt două categorii sociale neglijate în societatea contemporană. Liceenii sunt uniformizați în malaxorul unui sistem educațional constituit pe baza unor șabloane imuabile, iar pensionarii sunt considerați o masă umană neproductivă care trebuie susținută prin pensii și asigurări de sănătate, o povară financiară.

În finalul romanului, Flora este preocupată cu eliberarea ei condiționată, dar nu neglijează realizările lui Max referitoare la noul tip de școală pe care și-l dorește. Max a găsit deja trei parteneri care nu suportă competiția și nu acceptă încorsetarea instituției liceale care funcționează ca o *uzină*. Cei trei au preocupări diverse și ar dori să se poată ocupa de hobby-urile lor. O fată dintre cei interesați de clasa de studiu propusă de Max și de Flora este preocupată de ornitologie, alta iubește limbile străine și vorbește chineza, italiana, portugheza, iar băiatul cântă la chitară muzică folk și nu este interesat de programa cursurilor de la liceu. Într-un final, cei doi își conving părinții de viabilitatea proiectului lor și aceștia înțeleg că acceptul lor este soluția benefică pentru viitorul propriilor copii. Max se întâlnește cu o duzină de pensionari dornici să îl ajute, și treptat prinde curaj, reușind să ia pulsul lumii exterioare. Flora propune un orar al activităților oferindu-se să predea cursuri de creativitate digitală, să vorbească despre animalele din zona montană, să prezinte filme și cărți. Max se poate ocupa de atelierele de croitorie, bucătărie și ukulele. Pe 24 februarie, Max îi trimite ultima scrisoare Florei, prin care o anunță că cineva asemănător unui *ibex din Pirinei, în hanorac* o va aștepta la ieșire. Flora îi răspunde pe 26 februarie, cu o seară înainte de ieșirea din închisoare, cu speranța că *lumea s-a schimbat puțin în absența ei*. Intuim că este vorba de o schimbare în bine, deoarece, în ciuda situațiilor bizare în care s-au aflat, cei doi rămân hârtia de turnesol cu ajutorul căreia autorii au scanat anumite carențe ale lumii care-i înconjoară.

Citind acest roman intuim experiența literară a celor doi autori (considerați *autori ai adolescenților* prin titlurile publicate și preocupările lor editoriale) și cunoașterea profundă a problemelor tinerilor pe care le tratează cu profesionalism, apelând în final la un panaceu necesar vindecării celor două personaje, optimismul. Putem surprinde o anumită pedagogie a succesului la care recurg Martin Page și Coline Pierré necesară stimulării adolescenților. Aceștia nu accentuează tușele psihologice negative și nu dramatizează situația în

(continuare în pag. 81)

Violeta COPĂCEANU

PERSONALITĂȚI TECUCENE - OVID CALEDONIU

Zi de toamnă rece, în care soarele doar poleia aleile dezbrăcate de frunze ale parcului Alexandru Ioan Cuza din oraș. Pe alea cu busturile personalităților care au viețuit sau doar au trecut prin micul oraș de pe malul Bârladului, se adună scriitorii să depună coroane la bustul lui Conachi.

Nu trec neobservate nici celelalte busturi din perioade atât de diferite, încât te întrebi după ce criterii au fost așezate în această ordine. Însă nu asta este important, ci întrebarea care a răsunat, dintr-o dată: Cine a fost Ovid Caledoniu?

Din oraș fiind, te întrebi de ce alții nu-l știu, apoi îți spui că de fapt, în orice oraș ajungi, e imposibil să nu scoți de câteva ori telefonul ca să cauți informații despre o statuie, un nume auzit, o denumire de instituție sau de stradă, știind că a reprezentat ceva important pentru localitatea respectivă.

Răspunsul a venit sec: A fost poet și profesor de limba română, care a predat mulți ani la o școală din oraș. Desigur, nu era nici momentul și nici programul nu permitea o detaliere a personalității lui Ovid Caledoniu, însă doar la atâta se rezumă viața unui om care a avut o activitate literară și socială? Ce a lăsat în urmă? Ce gânduri i-or fi tulburat nopțile de veghe? Ce oameni a cunoscut și ce destine o fi influențat cu prezența sa?

Ovid Caledoniu (pseudonimul lui Jean Florea Georgescu) s-a născut la data de 22 martie 1914, la București, într-o familie în care tatăl – Tănase Georgescu – și mama - Varvara - erau funcționari. A urmat cursurile liceale la București.

Debutul în poezie a avut loc în anul 1933, când a publicat în revista „Pegas”.

În anul 1935 l-a cunoscut pe Vintilă Horia, legând o frumoasă prietenie care a durat până la sfârșitul vieții, în ciuda distanței geografice. (Vintilă Horia trecuse din Austria - era atașat de presă la ambasada României din Viena - în Italia, de unde avea să emigreze în 1948 în Argentina).

Editorial, a debutat cu volumul de versuri „*Endymion*”, în 1937. Era considerat un poet rafinat și sensibil, în versurile sale putându-se remarca influențe din Blaga și lirica romantică germană (Rilke).

O cronică elogiativă a fost publicată în revista literară „*Munții Apuseni*” (sept. 1938) de către Ion Țolescu – Văleni: „Această carte este un peisaj liric cu largi rezonanțe de imagini, unde poetul aduce alături de tristețe, ecoul aurilor sufletești: „[...] Prin ierburi timpul își năruie tristeți/ [...] Cu fruntea mă lovesc de vânt și aurore (Dimineața de iunie)[...]”

Poetul și-a încrustat versurile în nestematele tristeților pe care le-a presărat pe pajiștea întinerită a visătoriei. [...] Fiecare simțământ, fiecare tresărire de muzică, fiecare

Poetul Ovid Caledoniu

svon lăuntric al poetului este cauzat de peisaj, este înrudit cu adierea exteriorului cernit peste genele sale.[...]

Întreaga carte este un moment grav de reverie ce te mână către poarta de argint a marilor dezlegări și acest merit constituie condiția esențială a unei cărți de poezie bună.

Forma pe care poetul și-a ales-o este cea mai fericită... Concentrată, sugestivă, sobră...te face să te crezi într-un altar ce-ți umple genele cu răceala aceea hărică a cuvintelor puține, bogate în înțelesuri.”

După opt decenii, un alt scriitor venea să interpreteze conținutul primului volum de versuri al lui Caledoniu: „Versul său e melodios și cumpănit, fără să pornească în galopuri exorbitante, ci păstrează o tonalitate elegiacă și potolită, sugerând o foarte lentă sfâșiere petrecută într-un spațiu eterat și ideal („Surâsul pal să-l vezi prin degete jucând/ Să-l chemi în cântec, să-l fâlfâi la soare,/ Mugurii-n sevă s-a doarmă până când,/ Privești liniștită pasărea cum moare” – „Cântec pentru fata cerului”). Crește și se formează intelectual într-un climat cu o evidentă orientare creștină, dar această primă carte nu e una de exuberanțe autohtoniste sau religioase. Sigur, afinitățile sale culturale îl apropie de tradiționaliști, însă idealul care îl animă e mai curând unul de puritate și melancolie estetizată, în spiritul filosofiei blagiene.” – Claudiu Komartin (Rev. Vatra, Nr. 4-5, 2018)

Ovid Caledoniu a legat numeroase prietenii cu tineri scriitori ce îi împărtășeau orientarea, care gravitau, ca și el, în jurul valorilor susținute de revista *Gândirea*. Cu Virgil Carianopol, Miron Suru și Vintilă Horia aveau să fondeze, în 1939, o publicație cu program și țeluri proprii, *Meșterul Manole* (1939-1942), care a militat pentru integrarea europeană a culturii românești. Programul a fost elaborat de

(continuare în pag. 63)

Vintilă Horia, (cunoscutul autor de mai târziu al romanului *Dumnezeu s-a născut în exil*) care a formulat principiile direcții ale revistei (manifestul *Meșterului Manole* fiind publicat mai întâi în 1938, în *Decalog*), *însă dintre colaboratorii revistei făceau parte și* Ion Șugariu, Horia Nițulescu, Axente Sever Popovici, Ștefan Baciu.

„În jurul acestui mit se organizează deci o spiritualitate profund atașată de spiritualitatea națională, cu un adânc fond folcloric, dar, în același timp, cu o largă deschidere spre universal” - scria Alexandru Husar, rezumând textul programatic „*Cuvânt deschis pentru călătoria noastră*”

Apărută în anul începerii celui de-al doilea război mondial, revista *Meșterul Manole* a apărut în treisprezece numere, scoase de Tipografia Cărilor Bisericești.

Tot în această perioadă, urma cursurile Facultății de Teologie, pe care a absolvit-o în anul 1939. A colaborat la revistele: „Curentul magazin”, „Dacia rediviva”, „Făgetul”, „Frize”, „Gândirea”, „Îndreptar”, „Înnoirea”, „Litere”, „Muguri literari”, „Orion”, „Pegas”, „Revista Fundațiilor Regale”, „Semne”, „Universul literar”, „Veac nou” etc.

Al doilea volum de poezii, intitulat „*Vrăjitorul apelor*”, a apărut în anul 1942 la prestigioasa editură a Fundației Regale pentru Literatură și Artă. Spicuind dintr-un articol semnat de Claudiu Komartin și apărut în Revista Vatra, (nr. 4-5/2018, pp. 147-149) aflăm că Vrăjitorul apelor „este o carte în linia liricii religioase și metafizice cultivate de gândiriști, Caledoniul părăd că a făcut un pas înapoi față de debut în favoarea tendinței dominante a tradiționaliștilor. Nu e greu de ghicit că cele 32 de texte din *Vrăjitorul apelor* au o tramă amoroasă (cartea îi este dedicată pictoriței Mica Șerbu) – este volumul unei „întinse Singurătăți”, doldora de zări, stele și tristeți, iar poezia se convertește într-o terapeutică („tămăduirea” este căutată cu înfrigurare în mai toate poeziile de aici). Intimitatea vulnerată a lui Caledoniul este reținută mereu în retortele profesiei sale de credință (credința autentică a unui om blând și sensibil) și de aceea nu își permite să renunțe nici un moment la o gesticulație previzibilă ce încearcă să comunice, în cele din urmă, un fior de natură religioasă. Prea sincer și inhibat ca să facă poezie mare, Ovid Caledoniul rezolvă cu această carte o posibilă dramă personală, și nu o face în spiritul „tradiționalismului predicant”.

În anul următor (1943) a apărut la Editura Librăriei Pavel Suru antologia „13 poeți, 13 poezii de dragoste”, coordonată de Ovid Caledoniul împreună cu Ștefan Baciu și Vintilă Horia, antologie ce mai cuprinde, pe lângă poeziile coordonatorilor, poezii de Virgil Carianopol, Gherghinescu Vania, Ion Aurel Manolescu, Petre Păulescu, Teodor Scarlat, Ștefan Stănescu, Simion Stolnicu, Gh. Tuleș, E. Ar. Zaharia, această antologie fiind o dovadă incontestabilă că scriitorul Ovid Caledoniul nu era un individualist, ci, dimpotrivă, încerca să promoveze mai mulți dintre scriitorii acelei perioade.

În același an Ovid Caledoniul a publicat „**România – hotar de răsărit al Europei**”.

Un an mai târziu, a absolvit și Facultatea de litere din București, iar după întoarcerea armelor din 23 august 1944, tânărul scriitor Ion Caraion, s-a grăbit să scrie un articol, un adevărat rechizitoriu intitulat „Români, miniștri ai Germaniei” (publicat în Revista „Fapta” din 19 septembrie 1944) inamicilor literari și ideologici, numindu-i „misi-

onari hitleriști”: „Bubele altarelor, sucursalele fascismului, «naționaliștii» cu rente, cu moșii, cu acareturi, ascunși după opinii care au sângerat pe fruntea și tâmpilele lui Hristos (...)”.

Printre cei denunțați, pe lângă Blaga, Aron Cotruș, Nichifor Crainic, Vintilă Horia sau Pamfil Șeicaru, se numără și Ovid Caledoniul, ca ziarist la *Muncitorul român* condus de Pan Vizirescu. Începuse deja represiunea scriitorilor asimilați fascismului cauzată de activitatea lor din timpul războiului, chiar și fără să fi făcut vreun fel de propagandă legionară. Cei care puneau în centru naționalismul și ortodoxia purtau, automat, un stigmat ideologic, fiind considerați a fi în tabăra celor învinși.

Dacă în perioada interbelică, numele lui Ovid Caledoniul era frecvent întâlnit în revistele literare, după articolul respectiv pare să fi intrat într-o perioadă de izolare autoimpusă, întrucât se simțea vizat și amenințat.

Căsătoria lui Ovid Caledoniul cu profesoara Clemanșa Ghilț (care preda franceză și italiană la Liceul „Unirea” din Focșani) a fost încă un motiv care a grăbit plecarea din București.

În 1946, după nașterea fiului său, Alexandru-Cristian, a devenit profesor de limba română și religie la gimnaziul din Nicorești, un loc retras în care poetul Ovid Caledoniul și-a pierdut urma, devenind profesorul Jean Florea Georgescu.

Într-un articol din Revista Vatra (nr.4-5, 2018), Claudiu Komartin a menționat un episod despre o întâlnire dintre Zaharia Stancu și Ovid Caledoniul: „În 1947, într-o vizită la Nicorești, Zaharia Stancu, recunoscându-l pe poetul pe care îl cunoscuse cu ani în urmă în București, exclamă: „Dumneata, aici?!” – întâlnire rămasă, din fericire pentru tânărul profesor, fără urmări.”

În ianuarie 1948 s-a născut al doilea copil al soților Georgescu, Ileana; era anul în care, prin Decretul nr. 175, învățământul a fost laicizat, iar Religia scoasă din rândul obiectelor de studiu. Jean Florea (Ion) Georgescu a rămas atunci profesor de limba și literatura română, la Tecuci, unde a trăit până la sfârșitul vieții. În acea perioadă, singurele sale tangențe cu viața scriitoricească au fost ședințele cenaclului literar tecucean „Calistrat Hogaș”, pe care-l frecventa.

Despre aspectul fizic al poetului sunt puține mențiuni, prima, de la mijlocul secolului al XIX-lea, fiind cea a lui Alexandru Paleologu: „Pe Vintilă Horia l-am cunoscut într-o zi, prin februarie 1938, în redacția proaspăt înființatei reviste *Universul Literar*, proaspăt reînființate mai exact, o conducea fiul lui Stelian Popescu, Victor Popescu, care fusese coleg de clasă cu mine (...). La prima întâlnire cu ceilalți colaboratori, m-a frapat prezența unui tânăr, mai în vârstă decât mine cu vreo trei-patru ani, foarte distins, cu o voce foarte frumoasă, într-un grup cu alți colegi de generație de-ai lor, mai vârstnici decât mine, poetul Ovid Caledoniul (...)”.

Mult mai târziu, după decesul lui Ovid Caledoniul, Vintilă Horia a scris câteva pagini emoționante și prețioase într-un text memorialistic („Suflete cu umbra pe pământ”, publicat în octombrie 1986 într-una dintre revistele exilului, *Cuvântul românesc*, și reluat în volumul *Contra naturam*) ce fixau figura prietenului său, așa cum și-o amintea de la începutul prieteniei lor (căci nu îl

(continuare în pag. 64)

mai văzuse din 1944, de când plecase din țară): „Avea ochii albaștri, ai mamei îmi închipui, care-i dădeau privirii o timiditate îngerească; avea vocea puțin stinsă, parcă formată din nuanțele albe din care-i era făcută fruntea, un om întreg și pur, incapabil de îndoieli și de piedici, de trădări sau de zăzani”.

În 1973, Ovid Caledoniu a publicat un nou volum de versuri, *Pasărea de foc* (Junimea, 1973), „în care se găsesc câteva frumoase poeme de maturitate, trădând aticismul și sobrietatea de modă veche a unui poet călit, pe care experiența l-a înarmat cu răbdare și solicitudine” (C. Komartin – Rev. *Vatra*), însă n-a mai reușit să pătrundă într-o lume literară de care se izolase în urmă cu aproape trei decenii.

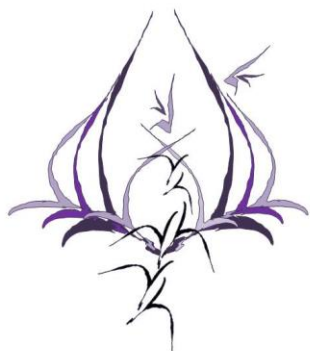
A încetat din viață în data de 15 ianuarie 1974, cu câteva luni înainte de a împlini 60 de ani.

La opt ani după aceea, Vintilă Horia a publicat în Revista *Ethos* (nr. 3, Paris, 1982) una dintre scrisorile adresate prietenului său, Ovid Caledoniu, în care evocă cu un fel de seninătate, de împăcare cu trecutul: „Eram într-o vreme despărțiți. Ți-ai aduci aminte? Tu, Ștefan Baciuc și cu mine. (...) Eram foarte tineri și credeam enorm în propriile noastre forțe, destinate a schimba nu numai viitorul poporului român, în limba căruia ne scriam poemele, dar și viitorul omenirii, în limba căreia ne gândeam poezia. Eram toți trei fără partid, ca aproape toți cei de la *Meșterul Manole*, deci de neiertat, în vecii vecilor de neiertat pentru unii și pentru alții (...). Ți-ai aduci aminte? De la tine am învățat să citesc pe Rilke, de la Ștefan pe Trakl. Eu v-am vorbit de Papini și de Baudelaire.”

Din anul 1998, la propunerea Prof. Univ. Constantin Ciopraga de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, a d-nei director Manole Elena și a d-lui Prof. Ionel Savitescu, școala a luat titulatura scriitorului Ovid Caledoniu, în memoria scriitorului Jan Georgescu, în semn de respect și considerație pentru cariera de profesor de limba și literatura română.

În 2014, la împlinirea a o sută de ani la nașterea poetului, a apărut, prin grija fiicei poetului, doamna Ileana Tulică, volumul *Amiază absolută*, cuprinzând 70 de poeme rămase într-un manuscris predat editurii Cartea Românească în 1972.

Prin toate aceste demersuri făcute de urmași, numele poetului Ovid Caledoniu rămâne în memoria tecucenilor, ocupând locul binemeritat pe Aleea personalităților.

Ovid CALEDONIU

ZI DE TOAMNĂ-N CAUCAZ

O frunză cade și altele se-alungă,
Încet, pe-un drum la Răsărit ce crește.
O, spune-mi inimă, cine să ne-ajungă,
Nu peste toate luna, azi, strălucește?

Întind, sfios, o mână. O ce grădini cerești!
De-o nesfârșită-aromă sufletul mi-l umple
Ca o răcoare, calmă, în care simți că ești,
Singurătate, clară, ce urcă pân' la tample.
Printre copaci poetul își duce-ncet povara
Întoarce vremi cu fața spre apele mirării,
Ca-ntr-o oglindă-și vede iubita, lanul, țara,
Și steaua ce-ntârzie și umbra înserării.

Kamensk, Septembrie 1942

(Din volumul *România – hotar de răsărit al Europei*)
Publicat în revista *Gândirea*, 1942

VULTUR PE CRESTE

Sunt
cel care vorbește despre statuia
prezentului ca de-o minune aparte,
purificați printr-o nouă iubire
oamenii sunt jumătate aici,
jumătate în câmpiile Elizee
ale viitorului și cântecul curge
ca apa din stânci, trebuie numai
să-ntinzi mâna.

Sunt
cel care mă aflu la porțile
noptii, nu duc în saci singurătatea,
o mână ne scrie numele pe cer
cu sânge cald de cerb înjunghiat
și grădinile au suflute de foc,
rodesc în pământul acesta de
țară valahă cu merele de aur
în pieptul oricui.

Sunt
cel care rupe pâinea fierbinte
a fiecărei clipe, muntele viu,
soarele strânge-n brațe dimineața,
purificați printr-o nouă iubire
oamenii sunt jumătate aici,
jumătate în câmpiile Elizee
ale viitorului și cântecul curge,
trebuie numai o inimă de
vultur pe creste.

(Din volumul *Pasărea de foc*, Junimea, 1973)

George TEȘLEANU

Între ființă și neființă

Ședeam pe marginea unei prăpăstii și contemplem în gol. Nervozitatea și extazul se dizolvau în proporții egale și începeau să îmi satureze organismul. Fără să am vreun control asupra lor, picioarele mi se bălăngăneau și loveau ritmic în peretele de sticlă. Un ritm sacadat, care îmi făcea inima să tresară la fiecare bătaie din călcăie.

Strălucirea stâncii de cristal începea să mă seducă: "Oare am formă? Sau sunt un doar banal gând amorf? Dar culoare am? Poate sunt albastru? Sau poate sunt un pinguin? O scurtă privire nu poate răni pe nimeni." Însă o senzație de pericol s-a strecurat îndată în mintea mea: "Dar oare reflexia din această oglindă nu se va afunda în uitare?"

O voce mică încerca să îmi răspundă vag, dar răspunsul era prea imprecis pentru a mă calma: "Cine ești tu să riști? Un biet gând proaspăt creat nu își poate periclita existența pentru o simplă curiozitate. Uită!" Această gândire duală începea să se macine pe sine, iar dinții mei să îmi macine degetele. Încercând să trec peste și să îmi maschez curiozitatea, îmi ocupam mintea cu orice gând, oricât de ciudat ar fi fost.

O serie de întrebări fără sens începeau să mi se înfiripe în minte: "Oare eroii pot apărea fără zei? Dar zeii fără oameni? Dacă eroii sunt oameni și oamenii eroi, cum pot apărea oamenii fără zei și zeii fără oameni? Înseamnă că eroii sunt doar o plăsmuire a imaginației? Sau zeii? Oare eu voi fi fiind erou sau zeu?" Singura mea certitudine era că eram plăsmuirea a doi oameni. O fantasmă creată din neant. Un gând încă nematerializat.

În fața mea se întindea abisul creației, un abis îmbietor și efemer. Ca să nu mă mai ispitească, am închis ochii, dar acest lucru nu a făcut decât să îi amplifice chemarea. Simțeam cum corpul îmi tremură ușor, iar dorința de a trece frontiera dintre neființă și creație se prelingea prin vene.

Deodată, am simțit cum gândurile celor doi oameni începeau să prindă formă în spatele meu: "Vom plăsmui o nouă ființă. Nu contează ce formă va avea. Chiar dacă nu îl modelăm corect, v-a fi al nostru. Cu picioaroane roz sau cârje albastre, noi tot îl vom iubi." Gândurile lor mă împingeau încet, încet, înspre hău. Dar forța lor creștea în intensitate. Începeam să le simt toată greutatea. Imensitatea lor apăsa mărunta mea existență.

Brusc, am perceput implozia gândurilor primordiale: "Dar dacă lutul nu se încheagă? Dacă lemnul este prea verde? Poate noi suntem prea verzi. Nici măcar aprobare nu avem, ce să mai zicem de talent. Oare nu ar fi mai bine să o lăsăm pe altădată?"

Adierea rece a vidului care înlocuia primele intenții a început să bată. O lepră imaterială ce se răspândea. Am

încercat în zadar să invoc diferite puteri divine, dar nici-una nu venea să mă salveze. Tot ce auzeam era "Uită! Uită! Uită!" Culoarul distrugerii continua să se dilate. O spaimă m-a paralizat. Aș fi vrut să merg înainte, dar îmi era prea frică să mă mișc. Un singur pas greșit și aș fi fost înșfăcat înapoi în neant, pierdut în golul neființei.

Simțeam nesiguranța cum mă cuprinde, cum eram absorbit de nimicul vidului. Oare temerile mele aveau vreun sens? În câteva clipe, voi fi înghițit în neființă și toate acestea nu vor mai conta. Totul se va destrăma. Poate că undeva ar fi trebuit să existe instrucțiuni pentru a evita distrugerea acestui mic univers. Dar oamenii sunt ignoranți.

Poate judec prea mult sau poate sunt prea egoist. Doar pentru că gândesc, nu înseamnă că merit să exist. Dreptul acesta trebuie câștigat, indiferent de capacitățile mele cognitive. Trebuie să lupt pentru a exista. Dar frica este ca un magnet pentru mine, o forță care mă atrage spre golul întunecat. Sunt prins între forțele creației și ale distrugerii. Cu toate acestea, egoismul din mine îmi spune să lupt, indiferent de consecințe. Nu pot lăsa temerile mele să fie cu un pas înaintea mea. Închid ochii și încerc, cu greu, să mă ancoriez în dorința de a exista.

Ușor, ușor, reușesc să fac un pas ezitant către margine și aud "Dar totuși..." O clipă de bucurie. Poate nu era totul pierdut. Un pas, oricât de șovăitor, este o mică victorie împotriva nimicului care mă cheamă. Urmează al doilea, mai încrezător puțin: "Poate suntem..." Al treilea: "Cu toate acestea...", al patrulea: "Putem încerca..." și așa mai departe. Siguranța începea să pună stăpânire pe mine cu fiecare pas făcut. Trec granița timid și încep să mă prăbușesc. Vertijul mă cuprinde. Fantasmile încep să se năruiască, iar eu sunt înconjurat de densitatea realității dure. Amețeala creației îmi furnică tot corpul.

Primul meu instinct a fost să vreau să urlu și să împărtășesc greața față de neființă. Dar viața mea anterioară începea să devină tulbure. Îmi venea să plâng, iar limba mi se încurca. Nu reușeam să ies din înămolirea asta a minții. Simțeam cum îmi pier amintirile, iar în locul lor căldura uitării își făcea loc. Dintr-o dată, simt bătaia unei inimi și mă liniștesc. Instinctul inițial dispare și somnul începe să mă cuprindă. Gândurile grave și fricile iraționale se evaporă, iar în cele din urmă, toropeala somnului învinge eul etern al disperării.

Mariana AL-SALEH

Călătorie de nuntă

Se trezise la cea dintâi geană de lumină și i-a trebuit o vreme să-și dea seama unde se află. Era singură în cameră, în patul acela de-o persoană, pierdută în cearșafurile albe. Și-a adus aminte că e la căminul de bătrâni. O adusesse cu o zi înainte. Cum putuse să-i facă asta? Fusesse ultimul bărbat pe care îl iubise. Investise în el. O să-i fie bine după ea. Și fără ea. Fusesse atât de tânăr... Cu toate astea îl tentase și făcuse față cu brio celor câțiva ani petrecuți împreună. Până la sfârșit.

Acum motivase că are nevoie de îngrijire permanentă și o adusesse la clinica asta care costa o grămadă de bani. Tot un cămin de bătrâni, de care nu vrusese niciodată s-audă. Nu era ce-i trebuia ei. Dar nu-i ceruse nimeni părerea. Înainte s-o aducă aici vomase sânge. În încercarea de a se ridica din pat, căzuse. El era acasă și o auzise. Fusesse blând ca niciodată. O ridicase, o spălase pe față și-i dăduse să bea puțină apă.

Apoi o dusesse la baie, îi scosese cămașa de noapte, o șezase pe scaunul pe care îl folosea de mai mult timp fiindcă obosea când făcea baie și o spălase cu dușul. O săpunise, o dăduse cu gelul acela revigorant, cu Hamamelis, care-i plăcea atât de mult, alunecându-și mâinile pe corpul ei bătrân, cu grăsimi și vergeturi. Chiar dacă se simțea foarte obosită, își ridicase capul să-i vadă fața. Nu se citea niciun pic de dezgust pe fața lui. Doar blândețe și milă. Nu-i plăcea asta, dar era norocoasă că nu văzuse ură. Dezgust.

Inevitabilul se produsese. Știa cum va fi când refuzase tratamentul. Oricum nu mai putea schimba nimic. Însă ar fi vrut să rămână acolo, în camera ei, printre lucrurile dragi. Să mai iasă câte puțin în balcon, la aer. Să vadă orașul. Mulțimea mașinilor și oamenii care trec unul pe lângă altul, de-atâtea ori lovindu-se unul de altul în graba de a ajunge undeva. Curtea grădiniței din apropiere, țipetele copiilor cuprinși de febra jocului, iar la final să-și odihnească privirile în frunzișul bogat al copacului care urcă pe lângă balconul ei.

Deveniseră deja trecut. Un trecut la care nu te mai poți întoarce. Oricât ai vrea. Ceva se va întâmpla cu toate lucrurile ei. Cu toate hainele de zi și de ocazie, cu toate perechile de încălțăminte, cu bijuteriile, cu cele câteva obiecte de artă colecționate de-a lungul anilor și cele câteva cărți. Îi pare rău că nu a pucat să-i dea Cristinei Istoria teatrului de păpuși, cartea pe care o primise împreună cu dedicația care reînvia vechea poveste de iubire din tinerețe. Fusesse incredibil de mândră și de fericită când o primise prin poștă, din celălalt capăt al țării.

Apoi fusesse invitată să participe la lansarea care se

făcuse aici, în orașul ei. Fusesse ultima data când strălucise, în cea mai elegantă rochie neagră pe care o avea și cu bijuteriile cele mai fine. Primise trandafiri roșii și multe complimente. Se dusesse singură, cu un taxi. Ei nu ieșeau împreună decât la cumpărături. Fusesse o poveste de interior. Probabil vecinii din blocul unde se mutaseră împreună o credeau mama. Sau poate chiar bunica. Oricum el nu agrea scriitorii. Nici artiștii.

O invitasse pe Cristina, dar din cauza distanței și a programului încărcat nu reușise să ajungă. Îi citise dedicația la telefon și se amuzaseră amândouă pe seama autorului familist care-și declara iubirea după mai bine de cincizeci de ani. Atunci îi spusese că vrea să-i rămână ei cartea.

O infirmieră intră cu micul dejun și îi întrerupe șirul gândurilor. Îi deschide fereastra, o întreabă dacă a dormit după calmantul luat seara și pentru că nu-i răspunde, lasă tava pe etajeră. Îi spune că în câteva zile o să se acomodeze și o sfătuiește să apese butonul de la soneria de lângă pat dacă are nevoie de ajutor.

Rămâne din nou singură. Nu vrea să ceară ajutor și se străduiește să ajungă la baie pentru toaleta de dimineață. Pe geam o întâmpină o privesc străină. Nu se atinge de mâncare. Bea câteva guri de ceai. E ducceag-acrișor. Probabil de fructe de pădure. Prefera de plante, dar nu i-a cerut nimeni părerea. Sosește asistenta să-i dea pastilele. Inițiază o conversație de rutină. Ar vrea să-i spună că nu e nevoie să fie drăguță cu ea, dar rămâne omul politicos care a fost toată viața. După ce pleacă, se strecoară sub cearșafuri și închide ochii. Încearcă să ignore noul spațiu.

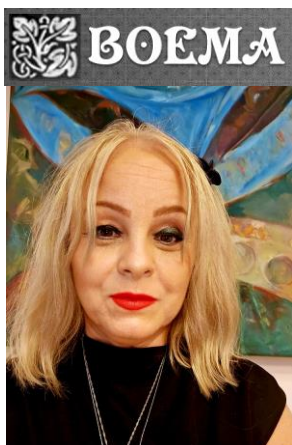
O luntre înaintează printre stâncile colțuroase și picăturile roșii de ploaie lasă pete pe maioul alb al luntrașului. Mâinile puternice strâng vâslele care se luptă cu valurile înspumate. Are pantalonii suflecați sub genunchi, tălpile lipite de lemnul bărcii și mușchii gambelor încordați în încheștarea de a-și ține echilibrul. La proră se disting două siluete sub o umbrelă mare, albastră.

Un porumbel alb lovește cu ciocul în pervaz. Luntrașul dispăre cu luntrea lui. Când s-a întors de la baie a rupt felia de pâine și a pus bucățelele pe pervaz. În balconul ei veneau câțiva guguștiuci pe care îi obișnuise să-i hrănească dimineața. Le pusese și un vas cu apă. Îi plăcea să-i privească și să-i asculte. Se întreba uneori ce-și spun pe limba lor. Poate porumbelul alb e un mesager. S-a oprit din mâncat și se uită la ea. Zâmbește și închide ochii să păstreze imaginea asta frumoasă.

Șirul de vile mediteraneene cu un singur etaj, cu pereții albi și acoperișuri de țiglă roșie, cu balcoane largi și obloane din lemn roșu, deschise. Gardul scurt de zid, tot alb, cu table de țiglă roșie în capătul fiecărui stâlp, delimita un spațiu îngust de grădină în care niște plante pitice cu flori roșii încadrau alea de marmură albă. Afară, pe spațiul dintre zid și trotuar, tufe de leandri și palmieri care urcă până la etajul II.

Pe sub arcada cu același acoperiș de țiglă roșie iese o femeie. Poartă o bluză galbenă și fustă cu dungi albastre, roșii și mov, care-i coboară până la o

(continuare în pag. 71)

Lidia ZADEH

UN PUMN de ȚĂRÂNĂ

Abia într-o stare letală de sete
Mi-am dat seama
Că nu sunt
Un rebut înfometat al istoriei
Și nicio linie perfectă
În podul palmei
Aș putea fi un nod gordian al prezentului
Sau un experiment eșuat sortit eșecului
Gurile rele vorbesc despre ziua de mâine
Ca și cum trecutul nu ar fi existat
Aici începe cuvântul
Aici se termină istoria
Totul se întâmplă din puterea noastră
Unii nu înțeleg ziua din cauza nopții
Ca și cum zeii și altarele lor
Năruite pe de-a-ntregul
Sunt resturile unui moloz pietrificat
Obosită de atâta imperfecțiune
Am ales să fiu un pumn de țărână
Moartea vine oricum

POEȚI

Erau doar câțiva inși
Care se credeau
Singurii poeți de pe pământ
Și noaptea jerpelită
Îi tot răbda
Cu nesomnul lor cu tot
Aveau dreptul să scrie
Și apoi să-și recite poeziile
Chiar dacă nimeni nu-i mai asculta
Dar glasul lor era un ucigaș în serie
Și pe alocuri era un roi de albine
Care ne înțepa cu amărăciunea lor
Iar trupul ne durea până la oase
Bezna era singura cale de acces
În zidul temnițelor noastre
Întotdeauna m-am ascuns
În miezul întunericului
Ca un poet
Căruia noaptea nu îi mai ajunge

TIMPUL

Aș rămâne vie într-o stare de hibernare
Abandonată unui destin de sine stătător
Cu inima goală de atâta tristețe
Cu ochiul plin de albul sărat al nopților
Mă reculeg fără să cer voie cuiva
Într-un pustiu minuscul
Am curaj să mă privesc printr-un vizor
Ce ar mai fi de văzut?
Voi continua să scriu despre lume
În mijlocul nopților
Până când ritmul obsesiv și silabelor
Va deveni un imn al sorții

ETERNITATEA

Povara eternității
E oglinda securizată
A deșertăciunii
Aș putea împărții noaptea cu același cuțit
Care pe vremuri mi-a fost stăpân
Și care
Mi-a întunecat sângele
Cu gustul lui metalic
De atâta nesomn îmi risc existența
Inima îmi bate din ce în ce mai rar
Încă o mai aud

CUPRINS

Aș schimba cuprinsul cărții
Dar poate fi prea târziu
Îmi citesc soarta pe fiecare pagină
Și fiecare pagină e un pustiu
Aș fi vrut să nu te întâlnesc
Aș fi vrut să nu te iubesc
Fiecare vorbă neprimitoare
Ne-a fost un pumn de pământ
Și așa pe tăcute
Aproape că ne-am înstrăinat
Fără să ne dăm seama
Că zilele care vin
De fapt sunt chiar acum
Aș fi vrut să nu te întâlnesc
Acum când tinerețea este la final
Și nici că-i pasă de tristețea noastră
Și în timp ce răsfoiam cuprinsul cărții
S-a făcut dimineață

Ștefan ANDRONACHE

Siena, cea de a doua emblemă artistică a Toscanei

Călătoria mea la Siena, atât la dus cât și la întors, a fost înțesată cu tot felul de peripeții.

Deși vroisem să mă deplasez de unul singur spre acest oraș situat în sudul provinciei Toscana, în ajunul plecării, aflând că merg într-acolo și niște prieteni mai vechi din Florența, m-am pomenit dând curs invitației acestora de a-i însoți.

Conform înțelegerii, a doua zi, pe la ora unsprezece, urma să mă întâlnesc cu Monica și Marcelo Materassi. Din neatenție, din gara Santa Maria Novella, am luat autobuzul - ce urma să mă transporte pe strada Aretino, unde locuiau cei doi - exact în sens opus din care motiv, implicându-mă într-un adevărat tur al orașului de pe fluviul Arno, am ajuns la ei acasă cu o întârziere de aproape o oră. Norocul meu a fost că i-am prins, pe aceștia, tocmai în momentul când, plictisiți de atâta așteptare, se pregăteau să iasă din apartament. Cu ei se mai aflau și trei belgieni pasionați de arta fotografică care veniseră, în mod cu totul special, pentru a immortaliza imagini inedite din zona montană atât de pitorească a Toscanei.

Așadar, drumul spre Siena l-am parcurs cu mașina lui Marcelo pe o autostradă excesiv de încinsă din cauza căldurii. De la radio aflasem că, în acel moment, termometrul înregistrase deja peste 39 grade la umbră. După aproape o oră de mers, am fost debarcat undeva pe linia de centură, de acolo eu urmând a escalada dealul din stânga pentru a pătrunde sus, în cetate.

Inițial, de jos, drumul - străjuit de chiparoși sau măslini - mi se părea a fi destul de scurt, dar până în Siena am avut o cale lungă de mers. Cum șoseaua tot urca în serpentină, printre grădini de zarzavat sau livezi, iar soarele dogorea puternic bronzându-mi fața și mâinile, m-am trezit, dintr-o dată, cuprins de transpirație. Nici nu se putea altfel pentru că, pe umeri, purtam o geantă de voiaj în care îngrămădisem întreaga aparatură foto pe care o cărasem cu mine în Italia, inclusiv un bidon de doi litri cu apă minerală, greutatea acestora depășind cinci kilograme.

Pătrunzând totuși în Siena, care este situată la altitudinea de 325 metri, am avut impresia că am descins în plin Ev Mediu. La mai bine de două ore după prânz, aproape că nu prea mai întâlneai oameni de-ai locului pe stradă ci doar pâlcuri răzlețe de turiști toropiți de caniculă. Casele vechi, în marea lor majoritate din cărămidă, păreau să-și poarte cu mândrie povara secolelor. Printre ele se strecurau, ici-colo, străduțe înguste și întortochiate care se pliau după configurația dealului. Deasupra acestora, pe cerul limpede, se profilau arcele butante ce împiedicau pereții destul de fragili ai clădirilor să se încline prea tare.

După ce mi-am potolit foamea de lup, în prima tratto-

ria întâlnită în cale, am parcurs drumul, pur și simplu la întâmplare, pentru că mă pomenisem aici fără a avea niciun plan al așezării, din care motiv am nimerit (culmea!) chiar acolo unde mi-aș fi dorit să ajung de la bun început, adică în piața Domului, locul unde tronează, de mai multe veacuri, una dintre cele mai frumoase biserici ale Italiei sau, cum avea să se exprime undeva Hyppolite Taine, „cel mai frumos templu al creștinătății”.

Edificiul - care domină întreg orașul - a fost înălțat, între anul 1229 și prima jumătate a secolului al XV-lea, peste ruinele unui templu antic închinat zeiței Minerva. Statura sa bine proporționată etalează, în cadrul superbe fațade plină de strălucire și căldură, două stiluri distincte: romanic de influență cisterciană (Niccolo și Giovanni Pisano) și gotic flamboyant (Giovanni di Cecco), care se completează unul pe celălalt asigurând monumentului de arhitectură, destinat par-că eternității, o viziune unitară și armonioasă.

Campanila înaltă - ce datează din 1313 - este și ea în deplin acord cu linia preponderent romanică a întregului ansamblu. Marmura în două culori (alb și negru) menită să-i mascheaze zidăria formează benzi continue până spre vârf.

Interiorul bisericii cu lumea sa de splendori încremenite în piatră te determină să-ți pierzi glasul. Comentariile, dacă ar fi să i le poți face cuiva, ar fi, desigur, numai la superlativ! Practic, nu știi ce să admiri mai întâi: policromia marmurei dispusă pe pereții laterali ai navei, busturile celor 71 de papi și a 36 de împărați romani - executate în teracotă și etalate pe frizele cornişelor - sau pavimentul unic în lume (1372-1562), conceput numai din marmură colorată de mai multe generații de artiști și considerat, de specialiști, drept o capodoperă a genului!

Siena - Fațada Catedralei

Pavimentul redă prin intermediul bucăților mici de marmură policromă 49 de scene inspirate din mitolo-

(continuare în pag. 69)

gie sau Vechiul Testament. Cele mai reușite mozaicuri sunt: Sacrificiul lui Avram, Muntele Sinai, Masacrul inocenților, cărora li se adaugă superbe Sibyle și Socrate. O mare parte a pavimentului era acoperită, aceasta urmând să fie arătată curioșilor doar o scurtă perioadă din an, între 10-20 august, atunci când se desfășoară manifestările prilejuite de sărbătorirea Sfintei Marii, patronul spiritual al orașului.

La fel de interesante mi s-au părut și cele două lucrări („Fecioara Maria” sau „Ingerii”) ale lui Bernini din capela Chigi, statuia delicată din bronz a lui Donatello din austera Capelă a Sf. Ioan Botezătorul, ori vitraliul de formă circulară executat de sienezul Duccio di Buoninsegna ce reconstituie cu multă delicatețe și sensibilitate aspectele cele mai importante din viața Fecioarei.

Muzeul Catedralei păstrează și altarul „La Maestà” pictat de Duccio di Buoninsegna care, atunci când a fost terminat, în 1311, a fost adus de înalții reprezentanți ai bisericii în cadrul unei procesiuni triumfale. Opera aceasta depășește nivelul la care ajunsese arta bizantină, atuurile sale forte fiind coloritul splendid, vioiciunea culorilor (roșu, verde, violet) și, nu în ultimul rând, subtilitatea efectelor.

Și tot din interiorul Catedralei, printr-o ușă mare din preajma altui altar, se pătrunde în faimoasa Bibliotecă Piccolomini ai cărei pereți au fost ornați cu zece fresce ale pictorului plin de fantezie care a fost Pinturicchio. Ele ilustrează viața și opera inconfundabilă a papei Pius al II-lea. Instituția a fost concepută în anul 1495 de cardinalul Francesco Piccolomini, viitorul Pius al III-lea, cu scopul de a adăposti colecția valoroasă de incunabule a unchiului său, cunoscut mai degrabă sub numele de papa Piccolomini și care, în lucrarea „Cosmografia” (apărută postum, în anul 1501), după ce prezintă câteva informații prețioase despre români, susține și originea latină a acestora.

Pentru că înăuntru, din cauza luminii insuficiente, nu am putut immortaliza pe peliculă nici măcar un cadru, mi-am rezervat această plăcere în exteriorul Domului. Și, cum era și firesc, am început investigația fotografică cu cadrele împovărate de sculpturi ale porților și cu întreaga dantelărie de deasupra lor. Sub impulsul emoției, mi-am abandonat, pe una din treptele soclului din marmură, bidonul cu apă proaspătă, șapca care mă incomoda în momentul vizării și, bineînțeles, ochelarii de vedere pentru distanță. N-am apucat să apăs decât de două ori pe declanșator că o rafală puternică de vânt (catedrala - fiind ceva mai înaltă decât restul clădirilor din jur - se afla permanent la discreția curenților de aer) a făcut să se rostogolească, pe trepte, toate obiectele aflate în jurul genții. Când am ridicat ochelarii de pe jos, mi-am dat seama că aceștia deveniseră complet inutilizabili. Ambele lentile se făcuseră praf. Pe moment, aproape că nu am conștientizat importanța lor dar, după numai două zile, atunci când m-am aflat la Roma, în fața „Stanțelor” lui Rafael de la Vatican, mi-am dat seama cât de necesari mi-ar fi fost aceștia pentru a-mi împrăștiă permanenta senzație de ceață de dinaintea ochilor.

Lăsând la o parte această întâmplare neplăcută, mi-am continuat nestingherit periplul prin Siena admirând, la o încrucișare de străzi (unde am descoperit și o binevenită cișmea cu apă rece), o replică modernă a celebrei lupoaițe cu pui gemeni, grupul statuar - cocoțat în vârful

Siena – Palatul Public

unei coloane destul de înalte - îndeplinind rolul de simbol al vechii colonii militare romane Sena Julia (istoricii susțin că fiul lui Remus ar fi chiar fondatorul orașului) sau vitrinele curate ale magazinelor cu suveniruri care etalau o diversitate de obiecte din ceramică policromă specifică ținutului, cristaluri rafinate, mobile încrustate ori broderii albe de mare finețe.

Principala arteră, via di Città - pe ale cărei laturi am întâlnit mai multe palate între care Piccolomini (azi sediul Băncii Italiei), Chigi (în care se află instalată Academia de Muzică) sau Loggia negustorilor, construcții ce ilustrează trecerea de la stilul gotic la cel renascentist - m-a condus, spre satisfacția mea, într-un alt punct de maxim interes.

Piazza del Campo (150x102 metri) aidoma unui evantai larg deschis, menit să se înscrie unei rigori edilitare inspirate, spre care converg unsprezece străzi ale orașului, îți dirijează privirea către fântâna Gaia (bucurie). Aceasta ocupă spațiul central al amfiteatrului ce dă spre Palazzo Pubblico care, în lumina blândă a soarelui de după-amiază, s-a transformat într-un superb decor pentru o piesă shakespeariană. Apele limpezi ale celei mai importante dintre puținele fântâni ale Sienei sunt aduse, printr-un apeduct, de la niște izvoare aflate la 25 km distanță, ele țâșnind printre cele treisprezece scene ornamentale dăltuite cu multă finețe, între anii 1409-1419, de Jacopo Della Quercia (basoreliefurile originalele din marmură se păstrează acum la Muzeul Civic din Palatul Public), copiile fidele atașate acum fântânii purtând semnătura lui Tito Sarrocchi.

(continuare în pag. 70)

Palatul Public (ridicat între 1295-1327, după planul arhitecților Agnolo și Agostino) se află situat la baza planului înclinat al Campo-ului, masivitatea și frumusețea sa marcându-ți puternic privirea. Pentru a sparge monotonia celor două etaje ale fațadei cu ferestre în ogivă și într-un deplin acord cu crenelurile de la cel de al treilea nivel - de pe centrul zidăriei masive din cărămidă - limitat ca dimensiuni, turnul Mangia (numele său a fost preluat de la primul clopotar al acestuia) își evidențiază, din 1348, suplețea impresionantă dată de înălțimea celor 102 metri, precum și coronamentul din marmură albă din vârful crenelat.

În afara monumentului de arhitectură gotică civilă, exact pe direcția bazei turnului, tronează o loggie albă din perioada Renașterii care mă trimite imediat cu gândul la baldachinul din marmură din pictura narativă „Propăvăduirea Sf. Bernardino la Campo-ul din Siena” a lui Sanno di Pietro, pictor din Quattrocento. Sub acesta stau, de obicei, notabilitățile orașului cu prilejul ceremoniilor tradiționale ce au loc pe timpul verii, în mod cu totul special pe 2 iulie și 16 august, atunci când se desfășoară binecunoscutul „il Palio delle contrade”, marea sărbătoare populară plină de veselie și pitoresc a întregii comunități seneze în care se implică cu vădită emoție și pasiune reprezentanții costumați ai celor 17 cartiere ale orașului.

Siena – Loggia din perioada Renașterii

Cortegiul multicolor al tinerilor îmbrăcați în costume specifice secolului al XV-lea, jocul stindardelor și cursele de cai (cea din anul 1581 a fost câștigată de o fată curajoasă pe nume Virginia și de calul său Barbara),

obiceiuri moștenite din timpul Evului Mediu, la care se adaugă nelipsitul banchet nocturn cu calul victorios așezat, conform obiceiului, chiar în capul mesei, sunt câteva din elementele distincte ale insolitului eveniment ce reușește să atragă, de fiecare dată, zeci de mii de turiști veniți aici din toate colțurile Peninsulei și chiar ale lumii.

Revenind la Palatul Public, trebuie reținut faptul că, la construcția sa în formă de fortăreață, s-a lucrat vreme de 22 de ani (între 1288 și 1310). Interiorul - care adăpostește azi birourile Primăriei, dar și Muzeul Civic - păstrează mai multe încăperi frumos decorate între care Sala Păcii în care pictorul Ambrogio Lorenzetti a realizat o suită de fresce încărcate de puternice conotații politice, „Efectele bunei sau relei guvernări”, alegorie menită să atragă atenția Consiliului celor nouă bărbați buni că preferabile sunt înaltele valori morale: credința, dragostea, speranța, dreptatea, vitejia, pacea și înțelepciunea și, nicidecum, avariția, mândria, cruzimea, înșelăciunea, trădarea sau războiul, tare specifice mai mult tiraniei. Bine ar fi dacă aceste simboluri, extrem de actuale, și-ar găsi locul, firește într-o interpretare contemporană, și în palatul Guvernului României al cărui șef se pretinde a fi și un mare iubitor al artelor! Deși maniera de lucru a artistului este vădit gotică, fluiditatea liniei, detaliile fermecătoare și coloritul luminos - care anticipă etapa înfloritoare a Renașterii - asigură operei o delicatețe și o armonie deosebită fapt ce te face să nu uiți într-atât de ușor cele două ipostaze de manifestare ale societății medievale.

O atenție deosebită o merită și fresca „La Maestà” a primitivului Simone Martini (și el un autentic pictor al sufletului omenesc, dar mult mai decorativ decât Duccio) din Sala de Consiliu care-l înfățișează, într-o latură, pe bravul cavaler Guido Ricci da Fogliano în drumul său spre Montemassi, cetatea asediată din împrejurimi.

În încăperile de la ultimul etaj se găsesc expuse roadele școlii de pictură seneză care a marcat atât de puternic Duecento, Trecento și Quattrocento-ul italian, tablourile distingându-se prin eleganța căutată a liniilor, prin emoția poetică și prin acordul rafinat al culorilor.

Tezaurul artistic al glorioasei Siena mai include, desigur, și alte valori demne de văzut, precum bisericile Sf. Dominic și Sf. Francisc, casa natală a Sf. Ecaterina din Siena, Loggia Papală, fântâni sau porți ale incintei fortificate de vreo șapte kilometri lungime de unde se pot admira, pe îndelete, colinele ușor acuareluate de nuanțele de verde sau roșu cafeneiu (culoarea inconfundabilă a „pământului de Siena”, încă utilizat de pictorii lumii), ambele esențe rarissime purtând pecetea și ambiția originalității atât de caracteristică senezilor, inclusiv înălțimile Chianti, dinspre răsărit, renumite pentru vinul care le-a făcut cunoscut numele în lumea întreagă.

După ce am terminat de vizitat tot ceea ce îmi propusesem, la acest prim contact al meu cu Siena, profitând de faptul că mă aflam din nou în il Campo, m-am adresat unei tinere polițiste rugând-o să-mi indice drumul cel mai scurt posibil spre gară. Pe hartă, itinerariul - marcat cu multă bunăvoință de aceasta - nu părea să

(continuare în pag. 71)

fie dificil de parcurs. În realitate însă, el s-a dovedit a avea pe puțin cinci kilometri!

Știind că mai parcursesem deja o distanță impresionantă și că trebuia neapărat să prind și trenul de dinainte de șapte seara, în ciuda oboselii excesive pe care o acumulasem, atât la Florența cât și la Siena, am mers cât se poate de repede reușind să parcurg întreaga distanță, adică lungile străzi Montanini, Garibaldi și Giuseppe Mazini, toate străjuite numai de locuințe moderne, în mai puțin de 50 de minute, antrenându-mă, fără să mi-o fi dorit, pentru apropiatul maraton prin Roma. Firește că dacă aș fi putut anticipa ceea ce avea să mi se întâmple, mi-aș fi cumpărat cu siguranță un bilet și aș fi mers mult mai comod cu autobuzul.

Ajuns în clădirea modernă a gării, m-am oprit la primul ghișeu întâlnit în cale unde am cerut în grabă un bilet pentru Florența. Nu a durat nici un minut și trenul dinspre Chiusi a și sosit în dreptul peronului.

În vagonul în care m-am urcat eram doar câteva persoane. Vecinul meu s-a nimerit să fie un tânăr ceh care acum lucra la München. Pentru că el nu cunoștea deloc franceza, iar eu nu prea mă descurcam în limba germană, am convenit, totuși, să comunicăm prin intermediul limbii italiene! Deși, amândoi, aveam puține cunoștințe din această limbă, ne-am descurcat cât se poate de bine. Ne-am depănat impresiile extrem de pozitive despre cele văzute, în după-amiaza zilei și, în plus, ne-am dezvăluit, unul celuilalt, și proiectele pentru a doua zi. El urma să viziteze faimoasele turnuri din San Gimignano, iar eu îmi propusesem să plec cu trenul spre Perugia.

Din nefericire, discuția noastră a fost brusc întreruptă de apariția conductorului. După ce acesta mi-a văzut biletul, pe care-l cumpărasem la repezeală în gară, mi-a mai cerut un altul precizându-mi că, cel arătat, nu-i valabil pentru tren în ciuda faptului că, pe el, scria, negru pe alb, „tra-in“ (ulterior, aveam să aflu că acest cuvânt reprezenta prescurtarea denumirii de „transport interurban“!). Zadarnic am încercat să obțin vreo clemență, conductorul - care mi-a înțeles situația (tot el mi-a mărturisit că nu este vreo cursă în care să nu aibă măcar un caz similar) - nu a ezitat să se folosească de prerogativele legii. Până la urmă, nu am avut ce face, a trebuit să plătesc, încă o dată, același preț! Deci, degeaba m-am bucurat că reușisem să ajung, pe gratis, la Siena, pentru că, la întoarcere, drumul spre Florența avea să mă coste dublu!

În ciuda cumulului de ghinioane pe care am reușit să le înregistrez în acea zi de ... marți(!), trebuie să recunosc că m-am ales, totuși, și cu un mare câștig, adică cu satisfacția deosebită pe care mi-au pricinuit-o cele peste patru ore de fast pentru ochi și nespusă bucurie pentru suflet pe care le-am petrecut la Siena, autentic oraș-muzeu ce a știut să marcheze alianța benefică între lumea romanică și Occidentul gotic și să-și „deschidă inima chiar mai mult“ decât părea să indice inscripția laconică încrustată pe arcul din marmură al uneia din porțile sale, Camollia.

(continuare în pag. 108)

palmă deasupra de sandalele joase, din curele roșii. Are trăsături regulate și părul castaniu, ușor buclat. Se oprește pe trotuar. Pare nehotărâtă în privința direcției.

Deodată simte briza mării și miresmele florilor dizolvate în aerul sărat. Femeia aceea e ea, iar fusta pe care o poartă i-o cumpărase necunoscutul cu costum alb, împreună cu o brățară de argint, în seara trecută, din bazar. Le alesese cu răbdare, se asigurase că-i plac și i le dăruise. Iar ea se bucurase să le primească. Acolo, în camera de la etajul II, spre care privea acum printre frunzele palmierilor, trăise o noapte care ștersese toate lucrurile urâte de care fugise. Traversase un ocean ca să lase în urmă mizeria divorțului prin care trecuse. Se apropia de 50 de ani și era singură. Alesese locul acela la întâmplare, având o singură condiție. Să fie aproape de mare.

Restul venise de la sine. Bărbatul în costum alb, care fuma în holul vilei așezat pe un fotoliu de bambus... Se simțise atrasă de el din primul moment, când se îndreptase spre recepție. Conversația în franceză, ca-ntr-un doi turiști civilizați, cina împreună, plimbarea... Jocul propus de ea, pe care el îl acceptase imediat. Fără nume, fără explicații. Fără promisiuni. Apoi noaptea care urmasse. O noapte a cărei frumusețe rămânea întreagă. El pleca a doua zi devreme. Avea să se bucure singură de farmecul locului. Dar nu mai era femeia care venise. Dormise până târziu. Nu știa când plecase. Nici dacă era trist.

O trezește glasul infirmierei.

- N-ați mâncat nimic. E întreg prânzul! Probabil n-ați mai simțit durerile dacă ați dormit toată ziua. Dar trebuie să mâncați ceva.

- Nu pot să mănânc. Lasă-mă! Trebuie să mă întorc.

- Unde?

- ...

E singură pe mal. Se așază pe una dintre pietrele înnegrite. Vede luntrea strecurându-se printre șirurile de stânci înalte. Luntrașul abia reușește s-o stăpânească. Dar e tânăr și puternic în lupta cu valurile. Îi vede și pe cei doi de sub umbrelă și își amintește că i-a mai văzut. A mai fost în locul ăsta. Acum îi vede mai bine, chiar dacă începuse să se întunece afară. Amândoi sunt îmbrăcați în alb. I se pare cunoscută silueta bărbatului. Femeia de lângă el... O străbate un tremur. Femeia de lângă el e ea, în rochie albă. De sub umbrelă coboară marginea unui voal de dantelă. Acum știe cine e bărbatul în costum alb și se liniștește.

Nu mai plouă, însă valurile aruncă stropi roșii pe rochia ei. Costumul lui rămâne imaculat. O cuprinde spaima. El o ia de mână și-i spune că vor ajunge în curând pe celălalt mal.

Dincolo de râu se zărește o lumină intermitentă și silueta unui far.

Viorel DARIE

Din nou la Cernăuți

Dragoș, cu sufletul încărcat de tristețe, abia reuși să-și motiveze picioarele să-l ducă înapoi acasă, la Zigreva. Era pe înserate, părinții au venit de la munca câmpului, acum se ocupau de viețile din grajd. Mama l-a văzut atât de abătut și l-a întrebat:

- Ce s-a întâmplat, ce-i cu tine de ești atât de sfârșit?
- Nu îți închipui? Cum să fiu altfel, dacă azi m-am despărțit de ce îmi este cel mai drag pe lume!
- Te înțeleg, dar încearcă să te liniștești! Nu e capăt de țară o fată!
- Cum poți spune așa? N-ai văzut-o, nu ți se pare cea mai frumoasă?

- Este, băiete! Aș spune un neadevăr, dacă aș zice că nu e foarte frumoasă! După cum îmi dau seama, ține mult la tine! Dar să vedem ce ne dă Cel de Sus de acum înainte.

- De abia aștept să termin facultatea, va termina și ea facultatea, și poate ne ajută Domnul să fim mai aproape!

- Ce să-ți pregătesc să iei în rucsac, de drum, să ai până la Cernăuți?

- Ce știi mai bine, mamă! Acum am gândurile departe de tot!

Când a venit cu tinerii pe deal, a întrebat unde e Mihai. A aflat că, încă înainte de a năvăli rușii, s-a întâmplat într-o seară, că au venit doi jandarmi la ei, l-au găsit în casă, și l-au luat la vale, la Poliție. Cică va fi dus la Prisaca Dornei, iar acolo va fi înregimentat în armata Austriei. De atunci a plecat de acasă, sunt zece zile, au rămas părinții singuri. Domnul știe dacă îl vor mai vedea curând!

A mai ajutat două zile la fân și se pregătea de drum. În ziua plecării, a fost jale în casă. Uite, crești copii, nădăduiești ajutor de la ei, și când îți sunt cel mai lângă suflet, sunt luați de lângă tine și duși departe, și nici nu știi dacă îi vei vedea vreodată!

Ca de obicei, a ajuns la Cernăuți după două zile de mers pe jos. Acum avea și bundița aia frumoasă pe el, trebuia să aibă grijă să n-o strice. În drum spre facultate, a poposit și la bătrâna aia cu iedul, iar a doua noapte la casa cu femeia cu fata pe care a ajutat-o pentru taxe de școală.

Surpriză cu iedul, crescând mai măricel, a simțit că natura îl cheamă în pădure. Când și când, mai venea s-o vadă pe bunicuța. Se apropia de gard, întindea botișorul, aștepta mângăie-rile ei, apoi pleca în fugă înapoi în pădure.

Surpriză a găsit și în casa femeii cu fata la școala din Siret. A dat Domnul, a revenit acasă omul ei din război, bine sănătos. Reușise să fugă de război într-o situație când a rămas numai el din compania sa de soldați și, nefiind urmărit de cineva, se pierdu prin păduri și așa a ajuns acasă. Văzându-l pe Dragoș, era foarte recunoscător pentru bunătatea cu care a ajutat-o la nevoie pe copila lui. De a-

cum va fi oaspetele casei, nu va mai plăti nimic pentru găzduire când va mai înnopta la ei.

A venit la Cernăuți și Daniel, a treia zi. Bucurându-se de reîntâlnire, Dragoș a avut o surpriză: Daniel i-a adus cele două poze pe care i le-a transmis Iulia. Iată poza de grup, toți tineri și frumoși, cu bundițe noi! Dar cea mai dragă poză era cea cu Iulia! Ce poză prețioasă! Iulia cu chip de înger, frumoasă ca-n povești! Va fi o mare mângâiere pentru el cât timp va sta prin case străine. Scotea mereu poza cea dragă, admira prietena lui minunată, în bundița cu flori!

Au început cursurile la Facultate. S-au reluat și solicitările pentru Dragoș, în calitate de secretar la asociația Pro-România. Într-o zi, președintele asociației convocă o parte dintre membrii asociației, ca să le aducă la cunoștință noile evenimente: România e în război cu Germania și Autro-Ungaria. E momentul ca asociația să fie mai vizibilă, să devină mai numeroasă, toată intelectualitatea din Cernăuți să fie mai activă, să sădească în conștiința locuitorilor Bucovinei menirea lor strămoșească, să fie uniți cu patria, care este una singură, România! Discursul președintelui chiar a fost luat în seamă, din ce în ce mai mulți studenți și profesori au început să se intereseze de asociație. Rușii, noii stăpânitori temporari ai ținutului, nu prea se implicau în treburile asociației, ei aveau treburi concrete pe front.

*

Când tristețea îi frângea orice voință, Dragoș primi o veste deosebită, o scrisoare de la Iulia, care l-a bucurat cum nu se poate mai tare. Iată ce a scris Iulia:

"Dragoș, scumpul meu prieten de departe!

Cred că numai tu poți imagina tristețea din sufletul meu când ne-am despărțit la gară, la Moldovița! Simțeam cum ceva atât de drag, de frumos, de valoros, se depărta de mine, lăsându-mă cuprinsă de o neli-niște, ceva necunoscut, inuman, ce nu merita să îndur pe nedrept! De ce, tocmai când eram împreună și ne simțeam atât de fericiți, a venit clipa asta a despărțirii nedrepte, care mi-a întunecat gândurile și simțirile inimii!

Nici nu știu cum a fost drumul de întoarcere spre Breaza, priveam absentă, în gol, afară pe geam. Atăta știu, când am sosit acasă, părinții mă așteptau îngrijorați de întârzierea noastră, apoi mi-au arătat pozele de la Câmpulung. Cu ele mi-am revenit puțin, te vedeam în bundița aia simpatică. Admiram de o mie ori chipul tău frumos, cu părul în bucle, privirea generoasă de seninătate, voieșie, care mă proteja, parcă. Ce mult îmi lipsești, de când ne-am despărțit!

Să știi că tatăl meu a demarat o operațiune de revenire în Bucovina, cu slujba lui cu tot. A făcut deja tratative cu un om din Câmpulung, care vrea să-și mute afacerile în Cluj, iar noi să facem schimb de proprietăți cu el. Am văzut acea proprietate, arată splendid! Dar noi vom mai sta la Cluj încă până la anul, când termin facultatea. Acest fapt îmi dă speranțe că, măcar de la anul, când voi lua licența, vom ajunge să locuim mai aproape unul de altul! Aștept nespus acel timp!

Am ajuns cu bine la Cluj, deși au fost ceva proble-

(continuare în pag. 73)

me cu trenul de la Vatra Dornei: la Borșa, linia era ocupată cu niște repatrieri de trupe austriece, care treceau munții în Ardeal. Ne-a ajutat Domnul să ajungem cu bine la Cluj.

Aici am regăsit casa în stare bună, nu ne-au călcat proprietatea bandiții sau soldații germani, răzbnători pe oricine de origine română. Acum am reînceput cursurile la Facultate. Se simte o tensiune între studenții români și cei de alte naționalități. Îndur toate, cu speranța că acest chin se va termina și noi vom fi iarăși o nație unită!

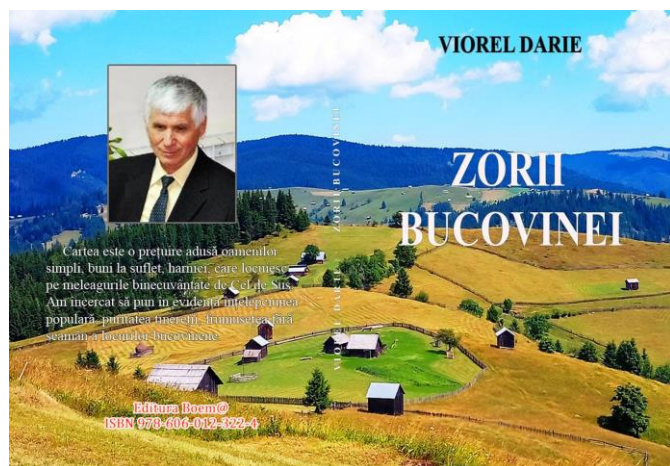
Dar inima mea e cuprinsă de un dor atât de mare pentru tine, tânjesc să ajungem acele zile când vom fi iarăși împreună, să nu ne mai despărțim!

Aștept scrisoarea de la tine!

Cu drag, a ta pentru totdeauna, Iulia!

P.S. Să știi că mai fac parte din asociația Pro-România, n-am cum s-o părăsesc.

Cât de mult a așteptat Dragoș această scrisoare cu atâtea noutăți! Inima a redevenit senină, gândurile au căpătat mai mult optimism. A înțeles că va trebui să fie mai decis, mai insistent, timpurile se vor schimba, va fi mai bine. Ce știre că Iulia cu familia se va muta la Câmpulung, să fie mai aproape de ea, acea fată minunată, izvorul fericirii lui!

(din romanul Viorel Darie - „Zorii Bucovinei”,
în curs de apariție la editura Boem@)

Adi G. Secară

O nouă carte a copilăriei, de Angela Burtea

(„Ilinca și Matei”, Ed. Istros a Muzeului Brăilei Carol I, 2024)

Așa cum am mai subliniat și altădată, unul dintre cei mai reprezentativi și mai activi membri ai Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, Angela Burtea se de-dică în ultimul timp celeilalte mari iubiri, literatura. Prin cărți publicate, activități, participări la manifestări, atât în Brăila, cât și în Galați sau Tulcea, Tecuci.

Cea mai recentă carte, „Ilinca și Matei” („ediție revizuită”), este una și de literatură, dar și de specialitate, fiind (și) un cât se poate de atractiv caiet pedagogic, având în centru activităților rebusul clasic, care însoțește fiecare text literar în parte, dar și câte o fișă de colorat, referitoare la subiect.

Primul text, „Andrei”, ne aduce aminte de întâlnirea

dintre Micul prinț și aviatorul (lui) Saint Exupery, prin regizarea, în primul rând, a întâlnirii (din deșertul nedeșert al Angelei Burtea, o gură de rai), în preajma Mănăstirii Tisa-Silvestri, la 25 de km de Bacău, spre Vaslui, un așezământ atestat încă dew la 13 aprilie 1729, când un răzeș dăruiește schitului Tisa o parte din satul Mărmureni-Vaslui:

„Undeva, departe, într-un loc plămădit cu lacrimă dumnezeiască, plin de văi și dealuri cu pante domoale, l-am întâlnit pe Andrei. Mare cât o șchioapă, cu ochi albaștri-verzui și cu căciula îndesată pe urechi, băiatul trăgea după el un băț gros, asemenea văcarilor din zonă. La două-trei ceasuri trecute de vremea prânzului, Andrei era cu vacile la păscut.”

Așadar, nu suntem pe nici un asteroid, nici în nordul Africii, ci în Moldova, nu e nicio oiță, niciun baobab, poate în grădina mănăstirii este măcar un trandafir, dar întâlnirea este la fel de interesantă, ca orice întâlnire între două suflete omenești care au ceva să-și împărtășească: un dar de dulce, frumusețea ființei copilăriei, copilăria fiind cuvântul cheie al primului rebus.

Acest prim text este pur și simplu despre bucuria de a fi, de a avea planuri pentru viitor, de a descoperi frumusețea Celuilalt: Andrei, copil în clasa a doua, visează să devină arhitect, dar până la maturitate are grijă de Vinerica și de Marțolea, mai ajută câte un vecin cu niște capre... Aproape bucolic textul, dar atingând o durere a istoriei contemporane: plecarea părinților la lucru în străinătate, lăsând copii pe seama rudelor.

Tot despre durere, dar și despre speranță, generozitate este vorba în al doilea text, „Bradul de Crăciun”, unde Ancuța, o fetiță de zece ani, ajunge să aibă grijă de mama grav bolnavă în urma unui accident de mașină. În atmosfera sărbătorilor creștine de iarnă, emoțiile sunt bine strunite de scriitoare, care ne poartă către o altă întâlnire emoționantă, la biserică, cu un preot deosebit de inimos.

Într-un fel, despre întâlniri este această nouă-veche carte a Angelei Burtea, întâlniri care contează, mai mult sau mai puțin: în al treilea este vorba de o bunică și o livadă, după cum o arată și titlul, în următoarea este vorba de o fântână, o porțiță, o ciocănitoare, dar și o Sorcovă „adusă” de două fete minunate, Ada și Teo, doamnei învățătoare ș.a.m.d. Noi, cititorii, indiferent de vârstă, reînvățăm candoarea (de a face primii pași în lume), dar și ne aducem aminte cum ne-am obișnuit cu Oroarea, de-a lungul timpului, retrăind teroarea Secetei ori a Incendiilor provocate de caniculă (în „Ploaia”), reînvățăm cum să iubim lumea celor ce nu cuvântă (în „Mițu”, povestea unui motănel poficios)...

Poate cel mai seducător text este cel intitulat „Omul de zăpadă”, unde este vorba de „întâlnirea” cu un pui de om de zăpadă pe care copilul Matei dorește să-l aducă în casă pentru a nu-i fi frig, ca să nu răcească! Este un fel de „După melci...” în răspăr, cu un fel de final fericit, fiind și o extraordinară lecție despre fenomenele naturii, finalul având acel strop de inocență pe care ar trebui să nu-l pierdem niciodată:

„Ajutat de bunicul său, Matei ridică omulețul de zăpadă cu grijă, îl așează într-o albie veche și-l duse în casă. Pe bunica au liniștit-o repede, spunându-i că nu vor să-l supere pe Doamne – Doamne, lăsând copiii fără

(continuare în pag. 74)

casă și căldură, chiar și pe cei ai oamenilor de zăpadă.

Băiatul părea tare fericit! Se juca cu trenulețul, timp în care vorbea cu omul de zăpadă, promițându-i că, dacă va fi cuminte, îl va plimba și cu mașina, și cu trenul, ba chiar cu avionul.

- Bunicule! Bunicule! strigă după un timp Matei. Omul meu are temperatură; transpiră și plânge. Uite, se scurge apa de pe el și se face tot mai mic. (...)

Băiatul păru nedumerit la început, apoi se lăsă înduplecat de bunicul său și dădură afară ceea ce mai rămăsese din prietenul său, omul de zăpadă.

- Bunicule, să-l așezăm totuși lângă mama lui! Să nu plângă, sărăcuța! Poate va ninge în noaptea asta și va mai crește și el puțin. De, ce ți-e și cu fenomenul ăsta din natură!" (pp.42-43)

Poate la concurență cu „Omul de zăpadă” este Dickensiana, dacă nu cumva ne ducem cu gândul și la „Fețița cu chibriturile” a lui Andersen, „lubire de semenii” unde este învățată compasiunea, empatia cu cei în suferință, cumva ca în „Bradul de Crăciun”, dar aici este mai multă suferință, dacă vreți, dar finalul este fericit, trecând și peste un episod de bullying...

Cu un astfel de episod începe și ultimul text al volumului (copertă și ilustrații Daniela Burtea), cu un mic geniu în ale matematicii, Ioana, care are însă probleme cu propria coafură, cu jocurile demodate, șotronul, dar și cu posibilitatea de a participa la o fază națională a Olimpiadei la matematici...

Angela Burtea Moșescu rezolvă însă... problema dilematică, oarecum în maniera și stilul lui Teodor Parapiru, cel din „Amintiri de la catedră”, cu un băiețel isteț în rol de ajutor, prin negocierile cu tatăl înstărit.

După cum subliniază pe coperta IV lect.dr. Valentin Popa, care este și un subtil scriitor și analist al fenomenului literar (și filosofic), important este și aspectul etic al povestirilor (filonul moralist fiind sesizat altădată și de către regretatul Constantin Gherghinoiu), zece la număr, de nota zece pentru publicul țință:

„Povestirile Angelei Burtea, având un mesaj educativ evident și o încălcare emoțională pe măsură, își dovedesc deopotrivă atât utilitatea didactică, prin busola lor etică prezentă în toate textele, cât și valoarea literară, datorată unei scrieri tent construite ce recurge la o expresivitate cuminte, prudentă, neostentativă, dar deosebit de antrenantă și, cu siguranță, accesibilă copiilor.”

Prefațatorul Gheorghe A. Stroia, membru al Academiei Româno-Americane de Arte și Științe, pune accente pe aspecte evidențiate de autoare, precum melancolia, dragostea și prețuirea adevărului, respectul față de tradiție, puritatea vârstei, hărnicia, curiozitatea, devotamentul, „grija față de mediul înconjurător, altruismul, dragostea și respectul față de părinți sau bunici.”: „Personajele sunt istețe, curioase, curajoase, pline de vitalitate, caracteristici intrinseci ale vârstei.”

Bref, remarcabil acest nou excurs în universul copilăriei eterne, realizat cu pasiune de către o scriitoare care dorește să-și diversifice opera literară.

Eugenia Rada IONIȚĂ

La ce te aștepți

La ce te aștepți, arinii mușcă frunza
Și-n toamna cea bogată
Un an e numărat.

Plecat-au la plimbare
Cocori, poștași de frunte
Să ducă vestea în zări
Un fluviu veșnic curge
Munții sunt ca frații.
Palatul câmpurilor golit
Așteaptă musafirii
Dar nimeni nu vine
Și viscolul apare, acela cam grăbit.

Coarda

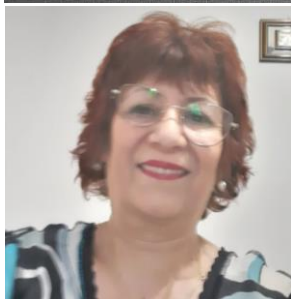
Noaptea se culcă pe stratul florilor
Stingând lampa stelelor
În grajduri boii de la Carul Mare
Se odihnesc pe pat de fân rumegând.
Recunoaște piatra filosofală
Imaginația vorbește prin închipuiri, stai calm,
Coarda viței de vie tăiate plânge,
Viața fiind un dar al apei
Aruncarea săgeților spre inimă

Căderi provoacă promoroacă .

Împrejurări

Porți în tine toate garoafele
Care se aprind în lumină
Potecile însingurate pe care le bat cerbii
Se scaldă în miracol,
Parfum de bunătate...
Tocmai de aceea, dinspre plecare,
Rândunicile salutau lianele argintului
Zburând mai departe.

Gabriela DIMITRIU

Labirintul sufletului în poemele Anei Văcărașu

(Ana Văcărașu - „Peste granița visării”, Ed. Stef, 2024)

Autoarea acestui volum s-a născut în comuna Voinești, județul Iași și locuiește în municipiul Pașcani. Este poetă, prozatoare și traducătoare, membră a Societății Scriitorilor Români, câștigătoare a numeroase premii naționale și internaționale, atât la secțiunea proză cât și la cea de poezie. A participat, de asemenea, cu creații proprii la peste patruzeci de antologii și reviste literare, atât în România, cât și în afara țării. Este redactor și editor pro-bono la revista Spania Literară, a Casei Române de Cultură, din Getafe-Madrid. Scrie proză și poezie, în limbile română și spaniolă, mânuind cuvintele cu artă și meșteșug, reușind ca prin proiectele sale să trezească în inimile cititorilor emoție profundă, curiozitate, dar mai ales, sensibilitate.

Pornind de la titlul acestui volum, descoperim că Ana Văcărașu compune poezii, cu sufletul așezat în palmele cititorilor, dincolo de „granița visării” și dincolo de frământările metafizice care o însoțesc, permițând scoaterea la lumină a tuturor sentimentelor care conviețuiesc în ea. În poezia „E TIMPUL...”, „visul a devenit amnezic/ nu-și mai amintește/ cum și de unde/ se frânge depărtarea”, dar sosirea primăverii o trezește la viață pe poeta care își spune că „E timpul/ să ies din mine/ și să trăiesc/ în afară...” Punctele de suspensie de după titlu și la sfârșitul acestui poem marchează o întrerupere în șirul gândirii, a acțiunii eului liric, lăsând la latitudinea noastră imaginea sufletului încărcat de visuri al poetei care-și dorește să se elibereze de tăcerea interioară.

Cartea este dedicată nepoatei sale Ilinca, un nou membru al familiei, un mic vlăstar încărcat de lumină Divină, care a pășit de puțină vreme în universul lumesc și pe care poeta o iubește dincolo de cuvinte. Volumul conține un număr de 71 de poezii și se termină cu o proză scurtă: „Puterea unui copil”. Nu întâmplător, Ana Văcărașu a ales în introducerea și încheierea volumului, prezența copilului, deoarece copilul din noi, simbolul maternității și al purității încearcă mereu să se reinventeze, să revină în trecut pentru a-și stabiliza prezentul și contura viitorului.

Prima poezie dedicată nepoatei sale, pe care o regăsim în cuprinsul cărții, este scrisă chiar la nașterea acesteia, Ilinca fiind considerată: „O steluță”. Prin aceste versuri încărcate de iubire, poeta reiterează ideea că legătura cer-pământ-om este sfântă, în strânsă comuniune cu universul, cu divinitatea și ciclul vieții. Este o emoționantă invitație la renaștere a propriului eu liric, transmis prin gene urmașilor, la iubire și metamorfozare a micului boț de humă care a poposit în inima și mintea poetei. Putem considera acest volum un testament emoțional închinat pe aripi de versuri nepoatei Ilinca; o mărturie de nezdruccinat a existenței poetei pe acest pământ.

„I-am dedicat nepoatei mele/ acest volum de poezie,/ Să știe c-am adus lumină,/ Nu doar o umbră străvezie”. Întregul poem: „Ilincă” este un torent de sfaturi și dezvăluiri ale unor trăiri personale experimentate de-a lungul vieții, menite să-i călăuzească pașii în viața nepoatei sale. O invită astfel pe aceasta ca, în viitor, să descopere lumina aducătoare de iubire și să exploreze tot ce este frumos și bun.

Ana Văcărașu mânuiește cu dibăcie metaforele, adăpostindu-le în „odăi de cuvinte”, însuflețind și pictând universul „tăcerilor din colivie”, din dorința de a veghea asupra dragostei pe care o asemuiește cu „o pâine coaptă” și asupra dorului pe care încearcă să-l mântuiască prin iubire.

Poeta iubește natura, iubește pădurea și fiecare anotimp în parte. Iubește tot ce este viu și palpabil, iubește viața și aproapele. Astfel, sunt create poezii inspirate din imagini, iar poeta își dă frâu liber imaginației poetice pe marginea unor tablouri care trezesc în ea un amalgam de sentimente și trăiri lăuntrice.

În „SUFLETE DE ALB - JERTFIRE”, imaginea grupului de mesteceni căzuți la pământ este reflectată în versurile autoarei folosind personificarea prin intermediul unor bătrâni cu părul alb, de ale căror suflete nu se mai îngrijește nimeni: „Au căzut bătrânii-n iarbă -/ Suflete de alb... ninsoare -/ Niciun dor nu-i mai întrea-bă, / Le plâng flori pe la picioare”.

Ana Văcărașu este cuprinsă de indignare împotriva tăietorilor de păduri care curmă fără milă viața mestecenilor și a altor arbori seculari. Astfel, ea folosește arma cuvântului ca pe un scut care să-i apere de „ale morții carnavaluri”, încercând să facă apel la cer și vânt, prietenii invizibili care le-au însoțit arborilor întreaga existență. „Cerule parcă i-ar chema,/ Să le facă pat pe-un nor,/ Vântul... pare-a suspina/ Prin văzduh, de mila lor.”

Regăsim în poemele din prezentul volum acel refu-

(continuare în pag. 76)

(urmare din pag. 75)

giu sufletesc în lumea magică și binecuvântată a cuvintelor, acea lume a literelor pe care Ana Văcărașu o venează și din a cărei sevă își hrănește copacul liric căruia îi dă viață, crescând, performând și dezvoltându-și capacitatea de personificare a propriului eu poetic.

Versurile sunt zugrăvite cu măiestrie și profunzime, cu intenția de a pătrunde în miezul trăirilor interioare care răzbat în mintea sa asemenea unui izvor nesecat de iubire pură, poeta apelând la numeroase figuri de stil menite să amplifice valoarea finală a creației. Nu lipsesc metaforele, personificările, epitele, comparațiile și nici alegoriile care-i conferă unicitate și autenticitate, toate acestea, identificând-o pe Ana Văcărașu ca fiind poeta care-și extrage seva poeziei din sângele care-i curge prin vene, oferindu-i substanță, din visurile și speranțele sale cu privire la prezent și viitor, din experiențele anterioare și prezente care îi invadează mintea.

Primăvara - anotimpul bucuriei și prospețimii - este așteptată să-și intre în rol odată cu Ziua Femeii, iar Ana punctează această sărbătoare prin poezia „E ZIUA TA, FEMEIE!”, reușind să transmită emoție, iubire și respect față de ființele care dau viață, ființe înzestrate de Dumnezeu să transmită mai departe sămânța lumii în care trăim. Femeia este etalată cu ajutorul unui tablou cromatic, din al cărui peisaj nu lipsesc florile, dar nici fluturii sau boabele de rouă.

O descriere detaliată a acestui anotimp al renașterii o regăsim în poeziile „BEȚIE DE PRIMĂVARĂ” și „PRIMĂVARA ASTA...”, prin care tresare un nou început. Este anotimpul învierii și al trezirii la un nou ciclu de viață, după o iarnă în care zăpada și frigul au pus stăpânire pe oameni și pe întreaga natură, ceea ce face ca ființa umană, alături de găze, păsări, flori și pădure, să intre în rezonanță deplină cu acest anotimp al transformărilor. Poeta Ana Văcărașu își asumă, prin versuri, puterea fantastică de renaștere, pe care o împrumută de la florile și păsările care-i însoțesc pașii, de la copaci și susurul izvoarelor, de la absolut tot ce reprezintă o fărâmbă de viață. Florile au fost întotdeauna mesagerii iubirii, ale iertării și împăcării, dar și simbolul recunoștinței și al fertilității. Floarea însoțește subtil speranțele născute în sufletele noastre, nevoia de dragoste și, spiritual vorbind, este însăși modelul de prețuire când ne luăm „rămas bun” de la cineva drag care ne părăsește, atunci când sufletul se hotărăște să călătorească într-o altă dimensiune spirituală.

Păsărea semnifică simbolul libertății de gândire, dar și al desprinderii de sol, necesară pentru descoperirea necuprinsul cerului și universului, imperceptibil din punct de vedere fizic, dar adânc implementată în imaginația poetei, care-și dorește cu ardoare eliberarea de propriile întrebări metafizice care-i macină mintea, întrebări îndreptate spre depășirea condiției umane sau către îndeplinirea unor visuri imposibile ce fac acrobație „pe firul dintre/ sufletele noastre”.

„Dacă n-ar fi desenate zboruri/ pe pereții inimii mele./ păsările nu i-ar trece pragul,/ nu i-ar ciuguli/ niciodată din palmă,/ înainte de-a urca/ la cuiburile/ agățate printre stele”. Poeta filozofează înfășurând cuvintele cu ajutorul inimii sale care pulsează oferind speranță și construind simbolic cu ajutorul cuvintelor, temelia vieții.

Lumina este un alt element simbolistic care o fascinează pe poeta Ana Văcărașu, aceasta fiind considerată în viziunea sa, indispensabilă umbrei care o urmează

peste tot. Astfel se naște poezia: „DIALOG ÎNTRE UMBRE”. Lumina, umbra, pasărea, lacrima, cerul, luna, soarele, stelele și natura, sunt factori importanți care îi oferă autoarei un liant capabil să o apropie de Dumnezeu, determinând-o să contureze și să traseze prin versurile sale profunde, toate acele căutări lăuntrice care macină ființa umană. Umbra reprezintă elementul opus luminii, imaginea lucrurilor trecătoare și schimbătoare, dar în același timp, ea confirmă existența omului, a plantelor, a copacilor, a păsărilor și animalelor în lumină.

Autoarea posedă o capacitate extraordinară de a reda propriile frământări sufletești, analizându-le obiectiv și cu simț de răspundere, iar cu ajutorul cuvintelor folosite cu iscusință, invită prin vers cititorii să-și depășească limitele și să treacă astfel de la agonie, la extaz. De fapt, Ana creionează esența omului conștient că fericirea este doar un mit, aceasta fiind, de fapt, încărcătura tuturor emoțiilor și trăirilor noastre de-a lungul vieții.

Poeta cochetează scriind poezii, urmând uneori versuri ale unor poeți consacrați, mărturie fiind poemul: „ÎN COAPSA GRĂITOAREI MIRIȘTI” (după vers de Octavian Goga). Însuși titlul acestei poezii – versul lui Goga – este o personificare care oferă miriștii grai și trup, iar versurile Anei Văcărașu nu sunt mai prejos, ele fiind incendiate prin multitudinea de metafore folosite: „Mi-a înflorit un pom pe tâmpla stângă,/ De parcă-ar fi crezut că-s primăvară”.

Poeta invită toamna să o smulgă din letargie, încercând o nesupunere în fața sortii, răzvrătindu-se prin toate celulele corpului cuprins de dorul unui nou început. Totuși, alege să se legitimeze în fața cititorilor, ca fiind o poetă care-și acceptă anii și trecerea lor, conștientă fiind că trecutul nu mai poate fi reînviat. Tabloul anotimpului prezintă un dialog imaginar al autoarei cu o iubire care se apropie de final. Contează prezentul și bineînțeles, viitorul care va săpa în toamna minții ideea de rămas bun, când va sosi timpul despărțirii de cei dragi.

„PRIN TOAMNĂ-I PASUL” este poezia care înglobează luciditatea autoarei, conștientă că sfârșitul inevitabil al vieții va veni, odată cu trecerea anotimpurilor. Ana Văcărașu trăiește și simte pe versuri de iubire, iar poemul acesta este un strigăt mut, dar bifat prin scris, de identificare și de cunoaștere a propriei ființe, pe care o regăsim în versurile prin care poeta își cuantifică iubirea.

Și pentru că dragostea este strâns legată de cuvântul Dor, ea recunoaște că acest fior care ne răscolește întreaga ființă, apare atunci când omul este îndepărtat de la trăirea unor lucruri mărunte pe care poate, într-o vreme anterioară, nu le-a știut prețui cum se cuvine. Acest sentiment revine în forță, în clipele de singurătate, când chipul mamei dragi îi apare-n gând, deoarece acele momente sunt de neoprit când e vorba de reflecții asupra trăirilor interioare din trecut. Astfel, s-a născut poemul: „VOI VENI, MAMĂ...”, un poem încărcat de sensibilitate și emoție...

Dorul provoacă involuntar acea suferință și durere care pârlăjește inima autoarei. Casa părintească din satul Voinești, părinții și toate elementele strâns legate de cuvântul iubire, sunt descrise cu un dor mistuitor, care reînvie mereu. Versurile: „Voinești-ul meu, mi-e dor de tine/ Și aș veni mai des pe-acasă,/ Să trec din nou peste coline,/ Descult prin iarba mătăsoasă!” stabilesc legătura cu satul în care Ana a crescut și cu perioada copilăriei

(continuare în pag. 123)

Ana Maria DRAGOMIR

Autonomie

autonomia țărâniei față de lavă
a pietrei față de țărână
a cristalului față de piatră
și a diamantului față de cristal
înțelesul înțelesurilor

autonomia florii față de ram
a fructului față de floare
a seminței față de fruct
și a mlădiței față de rădăcină
înțelesul înțelesurilor

autonomia reptilei față de pește
a păsării față de reptilă
a mamiferului față de pasăre
a omului față de mamifer
înțelesul înțelesurilor

autonomia părului față de cap
a ochiului față de pleoape
a sfârcului față de sân
a unghiei față de deget
înțelesul înțelesurilor

dar diamantul e tot o lavă
floarea e tot o rădăcină
peștele e tot un om
și părul e tot o unghie
înțelesul înțelesurilor nu e decât
iluzia iluziilor
vis ce se visează pe sine
vers ce se scrie singur pe sine
tot așa cum eu m-am născut
singură pe mine
singurătatea singurătăților
sau despre cum lava e o unghie autonomă

și se cunoaște cunoașterea cunoașterilor
autonomia condeiului față de unghie
a cuvântului față de condei
a limbii față de cuvânt
a gurii față de limbă
a trupului față de gură
a mineralului față de trup
ș.a.m.d
cercul e de fapt o spirală
iar spirala e tot un infinit
cunoașterea cunoașterilor
e o iluzie a iluziilor
poezia rămâne
autonomie a veșniciei față de infinit

Gravitație

greutatea secunde este ceasul
greutatea norului este piatră
greutatea aripii este brațul
greutatea mișcării este statul
greutatea plânsului este sarea
greutatea vântului este apa
greutatea țărâniei este carnea
greutatea vocalei este consoana
greutatea sunetului este cuvântul
greutatea vorbirii este scrisul
greutatea greutateilor este ușurătatea
cu care vârtejul neunit
se rostogolește din ce în ce mai tare
vârtejul e alcătuit din vârtejuri mai mici
și face parte din vârtejuri mai mari
la nesfârșit
fractalii de la cele mai grele la cele mai ușoare
grele sunt jos și în interior
ușoare sunt sus și în afară
fiecare vârtej își are vârtejurile lui
totul e din ceva
totul aparține undeva
totul e cândva
totul se întoarce la unu și se destoarce din unu
... unu doi trei cinci opt treisprezece douăzeci și unu...
și nu există rest
iată ușurătatea ușurătăților

Despre căderea în timp

ți-aș spune despre-un gând neîntrerupt
când se zbate în calota craniului
cât de străveziu este înainte să devină opac
și cât de undă este înainte să devină vibrație
ți-aș spune despre un son înalt
când se zbate pe dosul limbii
cât de lucios este înainte să capete măsură
și cât de triunghi este înainte să devină piramidă
ți-aș spune despre o silabă nemaiîntâlnită
când se zbate în cerul gurii
cât de fantomatică este înainte să se poată atinge
și cât de romb este înainte să devină diamant
ți-aș spune despre un cuvânt neîngăimat
când se zbate după buze
cât de rece este înainte să devină fierbinte
și cât de pătrat este înainte să devină cub
ți-aș spune despre o propoziție nescrisă
când se zbate între degetele cu care scrii
cât de infinită este înainte să cadă în timp
și cât de cerc este înainte să devină sferă
dar despre toate acestea nu știu nimic
decât că mintea mea le culege
limba mea le soarbe
cerul gurii mele le înghite
buzele le nasc în lume
și degetele le prind în zbor
până ce devin vibrație piramidă diamant cub ori sferă

Leonard POPA

“Scriitorii nu trebuie amestecați cu caracuda...”

-Interviu cu poetul Nicolae SAVA-

Leonard Popa: Nicolae Sava, s-au împlinit, anul acesta, 44 de ani, de la debutul editorial în Caietul debutanților 1980-1981 Editura Albatros, cu placheta “Despre prietenie...” Mai vine Poezia “pe furiș ca o fetișcană ce nu a cunoscut niciodată străzile orașului”, așa cum scriați în volumul următor, “Fericit precum mirele”, apărut la Editura Junimea (1984)?

Nicolae Sava: Da, ai numărat bine. Doar că numărul de ani de la debutul meu într-o revistă literară e mult mai mare, vreo 55. Primele poezii mi-au fost publicate în octombrie 1969 în revista Tomis. Eram în vremea aceea docher în Port - rămăsesem corigent la chimie și, fiindu-mi frică să mă prezint la corijarea din toamnă, am ales să plec la Constanța. Angajau hamali în Port. Am lucrat acolo aproape un an, revenind acasă obligat de Ordinul de încorporare în armată. Dar, ca să răspund la întrebare, da, mai vine “fetișcana” din poem prin preajmă, dar cum ea poartă ciuboțele roșii îmi dă fiori de spaimă și nu de inspirație. Pentru că, a nu se uita, sunt unul dintre cei puțini rămași în viață născuți pe timpul lui Stalin. Peste o lună voi avea 75...

L.P.: Anii aceia sunt profund marcați de situația politică din țară. Totuși, în primele volume, apărute înainte de 1989, nu exista nimic care să ne determine, astăzi, să nu le redeschidem. Cenzura interioară, Comitetul de Cultură... nu v-au luat urma. Versurile dvstră curajoase, metafora subtilă, stilul prozaic incomod – neobișnuit, departe de sintaxa poetică lină, au rămas nevătămate. Se putea scrie o astfel de poezie în vremurile acelea?

N.S.: Instituțiile de cenzură despre care vorbești nu mi-au pierdut urma niciodată. Dimpotrivă. De aici și debutul în volum foarte târziu, la 34 de ani. Prima mea carte, premiată la Concursul de debut al Editurii Junimea în 1981 (în juriu, din afara editurii, au fost scriitorii Constantin Ciopraga, Daniel Dimitriu, Nicolae Turtureanu, Gheorghe Drăgan), a apărut abia în 1984. În cei 3 ani mi-au fost scoase definitiv din cuprins vreo 20 de texte. Asta de la început, celelalte texte rămase urmând a fi ciopârțite, măcelărite, rând pe rând. Doina Ciornei, de altfel un redactor foarte bun de carte, a avut mult de lucru cu manuscrisul meu. Dar asta datorită directorului editurii, Andi Andrieș - un obscur autor dramatic dar om de treabă, căruia îi era frică de cenzura de mai de sus de el. De câte ori mergeam la sediul editurii, trebuia să mă aștept că încă 2-3 texte urmau să fie eliminate din originalul manuscrisului (premiat de ei). Poeții Cezar Ivănescu și Emil Brumaru, uriași poeți și prieteni foarte dragi, insistau și ei pe la directorul Andi Andrieș să dea drumul cărții la tipar. Dar frica de cenzura de la București era prea mare. Riscau să-și piardă posturile...

L.P.: Aparțineți generației 80, poate, cea mai fecundă a

Poetul Nicolae Sava

liricii noastre, după generația lui Labiș. Mai există, astăzi, acest sentiment al apartenenței? Mai este el la fel de puternic? Mai are grupul aceeași forță poetică?

N.S.: Da, îmi recunosc această apartenență. Aș putea afirma chiar faptul că această clasare m-a avantajat efectiv. Evident, în măsura în care, prin cele scrise în timp, mi-am câpătat dreptul de a fi și recunoscut de către colegii de generație. Sunt încă actuale aceste generații, mai cu seamă cea optzecistă, care are câțiva reprezentanți foarte importanți, atât în poezie, cât și în proză

L.P.: Ați frecventat, în trecut, diverse cenacluri literare. V-au marcat în vreun fel? Astăzi, le-ați mai frecventa?

N.S.: Nu, nu, nu. Nu mi-a plăcut niciodată acest mod de întrunire a tinerilor scriitori. Nu-mi plăcea nici să citesc, nici să-mi dau cu părerea. Cei din preajmă îmi cunoșteau deja meteahna mea și aveau grijă să mă protejeze. Da, mergeam la cenaclul din Piatra Neamț, dar numai pentru a mă întâlni cu prietenii, să aflu noutățile zilei din librării. Prietenii mei din Neamț, scriitorii Adrian Alui Gheorghe, Daniel Corbu, Radu Florescu, Cristian Livescu, George Calcan, Gheorghe Simon, dar și din afară - Cassian Maria Spiridon, Gellu Dorian, Vasile Tudor, Mircea A. Diaconu - au fost întotdeauna cu un pas înaintea mea în ceea ce apărea nou pe scena literară. Dar ca să revin la subiect, cenaclul nu a format niciodată scriitori. Vorba lui Sadoveanu, câți au intrat atâția au și ieșit - despre Școala de literatură din anii 50. Cenaclul de la sate sau din micile orașe a fost, înainte de 1989, cred, cea mai lesnicioasă metodă a Securității de a urmări tinerile condeie, de a le avea sub supraveghere. Cât despre marile cenacluri care au marcat literatura românească, cele vechi - Junimea, Zburătorul, sau mai recente - Cenaclul de Luni, Universitas, conduse de

(continuare în pag. 79)

(urmare din pag. 78)

Titu Maiorescu, Eugen Lovinescu, Nicolae Manolescu, Mircea Martin, la ele participau în general autori formați, nu începători în ale scrisului. Asta era regula. Scriitorii nu trebuie amestecați cu caracuda...

L.P.: Poezia dvastră păstrează plumbul bacovian și timiditatea suavă a lui Dimitrie Stelaru. Mai pot fi aceștia recomandați cititorului de astăzi? Rămânem cu aceleași teme fundamentale?

N.S.: Temele fundamentale rămân, au rămas aceleași. Sentimentul de iubire sau strigătul de revoltă nu s-au schimbat de-a lungul anilor. Doar noi îl percepem sau îl transmitem, cu timpul, altfel, cu alt alfabet.

L.P.: O spuneți cu un anumit năduf, parcă, în antologia din 1997, "Proză, domnilor, proză". Pierde poezia competiția spațială cu proza? Mulți dintre poeții importanți scriu, astăzi, proză. Dvastră care, cândva, ați fost "îndrăgostit de lună, și împărțeți cu ea toate victoriile", continuați să scrieți prozopoeme. Acceptați acest termen? Nu v-a cuprins tentația prozei?

N.S.: Nu, nu m-a cuprins niciodată tentația de a trece la proză. Proza nu e pentru scriitorii leneși ca mine. Pentru proză ți se cere multă răbdare, oase tari și multă muncă. Am scris și proză cândva, cu ani în urmă, dar fără rezultate notabile, apoi am renunțat să mai fac astfel de încercări...

L.P.: Aveți o biografie concretă. Bibliografia dvastră, scria cineva, își trage seva din austeritatea adevărilor și credinței, dintr-o etică a disimulării. Sunteți "poetul care trăiește brutal și se fotografiază cu cravată?" Ce face mai bine poeziei? Trăirea sau camuflarea ei?

N.S.: L-ai citat pe Emil Brumaru. El m-a descris așa. Poetul care nu trăiește ceea ce scrie "confectionează" versuri, uneori chiar cu succes. Însă el are nevoie de un meșteșug în plus pe lângă cele elementare. Dar acest artificiu va fi ușor de descoperit de un critic literar atent la primul contact cu textul. Un talent iese în evidență după primele 2-3 strofe ale poeziei. Vorbesc în cunoștință de cauză, 15 ani am răspuns de Poșta redacției la "Convorbiri literare" și nu am dat greș niciodată. Cei mai mulți dintre cei promovați la "Curier de ambe sexe" au ajuns colegi de breaslă (Uniunea Scriitorilor) pe la diferite filiale din țară. Mulți recunosc acest lucru, alții nu și-l mai amintesc... Cât despre camuflarea trăirii, îți trebuie meșteșug și pentru asta, chiar talent.

L.P.: Ce anume ultragiază mai mult poetul? Singurătatea, izolarea sau prezența? Citez un vers de-al dvastră: "Prin poemele mele trec tristeții bărbați care au patul prea larg / și femei despuiate cât trebuie/ dar eu rămân cu câteva cuvinte în brațe..."

N.S.: Nimeni și nimic nu ultragiază pe un poet adevărat. Unui poet talentat îi face bine și singurătatea și prezența cuiva drag alături. Cât despre citatul tău, acesta lasă loc multor interpretări. Un critic literar român important deja a și dat un anumit sens acestor versuri. Unul dintre sensurile posibile.

L.P.: Încă de la debut, poezia dvastră a atras atenția. Nu au lipsit premiile literare care v-au marcat aproape toate aparițiile editoriale. Care e fericirea, care sunt riscurile poetului încununat cu succes?

N.S.: Nu sunt unul dintre poeții copleșiți de premii, dar nici nu am a mă plânge că am fost, că sunt ocolit. Un premiu acordat la timp și ca răsplată pentru o carte cu adevărat bună e un fapt firesc într-o viață literară normală. Riscul e ca un autor să creadă la un moment dat că din pana lui nu pot curge decât capodopere și să aștepte să se repete minunea cu premiul an de an. Iar dacă nu se întâmplă să cadă în depresie.

L.P.: Aveți o îndelungată carieră jurnalistică, de cotidian. Ați fost redactor la ziarul Ceahlăul din Piatra Neamț, de unde v-ați și pensionat. Cum v-a marcat asta? Sau, mai curând, poetul și-a interceptat gazetarul?

N.S.: Eu am scris poezie încă din primii ani ai tinereții, indiferent ce servicii am profesat ca să trăiesc. Și cum gazetăria mi-a fost dragă încă din copilărie (am în arhiva personală reviste literare scrise de mine în 5-6 exemplare cu difuzare prin vecinii și rudele de pe ulița noastră de la țară, după decembrie 89 am răspuns pozitiv la chemarea celor de la Ceahlăul care aveau în 1989 schema incompletă. Aici am lucrat până la pensionarea din 2011. Aveam 41 de ani vechime în muncă. O viață de om. Nu am scris niciodată poezii în redacție. Nu îmi era interzis, dar nu îmi găseam starea, o stare care pentru poezie era (este) obligatorie.

L.P.: Suntem la sfârșitul anului 2024. Încotro o ia poezia? Dar presa românească?

N.S.: Din nefericire, presa tipărită este pusă în pericol de presa online, care s-a extins mult în ultimii ani. Imaginea unui cetățean care stă pe un fotoliu cu ziarul deschis în mână va rămâne doar o amintire frumoasă a celor de vârstă a treia. Primele semne că ziarele tipărite vor dispărea treptat s-au ivit odată cu internetul. Odată cu el au apărut, vor mai apărea diferite alte formule de difuzat știrile mai lesne, mai rapid, mai cuprinzător, astfel că meseria de ziarist va trebui reformulată. Meseria de ziarist a și scăzut mult în ochii opiniei publice. Nu fiindcă au dispărut profesioniștii din această breaslă, nu - fiindcă nu mai este credibilă prin ceea ce face acum. Nu poți vorbi de profesionalism când din bresla ta fac parte și așa-ziși "redactori" care nu sunt siguri unde trebuie pusă exact o virgulă. E destul să citești textele ce apar pe ecranele televizoarelor ca să te crucești și să-ți dai seama la ce nivel sunt angajații televiziunilor noastre publice. Încotro o ia Poezia? Ea există, a existat dintotdeauna. Să dea Domnul doar să se nască și mari Poeți care să o descopere și să o scrie.

Adrian George ITOAFĂ

Interviu cu Constantin Marafet

Întrebări și restul aflare

Interviu cu **Constantin Marafet** (n. la 16 mai 1961, com. Buda, jud. Buzău, România), este poet, prozator, editor, redactor-șef, membru al Uniunii Scriitorilor din România.

Adrian George Itoafă: *Am citit biografia dumneavoastră și am realizat că aveți o bogată activitate literară. Această pasiune pentru scris de unde vine?*

Constantin Marafet: Interesantă întrebare! Are chiar trei semne de uimire după cuvântul scris. Este greu de dat un răspuns clasic, academic. Eu cred că vine din cele patru zări ale apocalipsei și din dorința precisă de libertate. Vine ca să-ți completeze viața anostă cu acel gram de nebunie și acea căutată stare de imponderabilitate. Suferi enorm, mai mult ca o secundă, scriind despre amintirile emoțiilor trăite și despre durerea din singurătatea lumii. Dar poate că această suferință te face să fii mai om decât ceilalți și-ți place. E atât de înălțătoare această suferință, încât o cauți mereu, pentru că devine un mod de viață. Vrei să fii mai om și să învingi apocalipsa din tine și în același timp îți dorești libertatea. Un om liber este acela care își asumă strigătul din pustiu, strigătul poeziei care se preface în curcubeul pustiului. Spui că am adunat o bogată și intensă activitate literară. Crezi că am vrut așa ceva? Nici vorbă. Problema mea rămâne starea mea de inerție, lupta mea cu oftatul și cu suspendarea respirației dintre vis și realitate și nu acumularea de manifestări culturale. Prin aceste întâlniri literare vreau doar să împart amiezile cu înălțimea frigului și a firului de iarbă. Umblu după dimineți prin visele pierdute ca după propria-mi respirație. Sigur, pasiunea s-a întregit cu ființa mea și se manifestă plenar ca o căutare, iar în zilele tăiate felii au devenit o singură tăcere, un singur scris și o singură manifestare literară. Oricum, nu prea înțeleg unde ai văzut tu acea bogată activitate, dar nu te contrazic, ci te las să vezi interzisul din secundă. Fii binecuvântat!

A.G.I.: *Fiecare scriitor își însușește de-a lungul timpului cunoștințe temeinice pentru formarea sa. Pe dumneavoastră ce v-a inspirat?*

C.M.: Inspirat în ce sens? Un scriitor autentic e inspirat de Dumnezeu, de harul primit de la El. Cu talentul te naști și nu-l poți mima. E adevărat că mulți mimează, dar nu avansează și rămân doar cu mimatul. Dar scriitorii, oamenii, în general, sunt datori să-și completeze zilnic cunoștințele. Iar dacă, odată cu timpul îți însușești cunoștințe temeinice, cum spui tu, prin școli, prin citirea cărților din biblioteci, pe orice cale, e un mare câștig atât pentru scriitor, cât și pentru cei care îi citesc opera. Și eu poate aș fi vrut să joc fotbal, pentru că aș fi fost popular. Dar dacă nu am fost înzestrat cu acest talent, pot studia zece vieți, un milion de școli de fotbal și nu aș putea juca. Așa

Scriitorul Constantin Marafet

că e o discuție lungă aici. Talentul e doar pentru cei aleși și trebuie împletit cu ovastă cultură.

A.G.I.: *Ați stat în dialog cu creierul unui autor sau personaj închipuit? "Nichita a stat în dialog nu doar cu Mihai Eminescu personal, ci chiar cu creierul lui!", spunea Adam Puslojic.*

C.M.: L-am cunoscut personal pe Adam, pe Adam Puslojic, chiar în casă la Nichita Stănescu prin anii '80, în apartamentul de la etajul patru din Piața Amzei. Copacul Gică și poetul Daniel Vorona pot depune mărturie. Nu știam că a spus așa ceva. Dar, dacă el a spus-o, îl cred. E important să poți dialoga cu marii scriitori ai neamului, ai lumii, citindu-le cărțile. Eu nu vorbesc doar cu unul, ci cu toți autorii pe care îi citesc atunci când mă impresionează o idee, un paragraf, o poveste, un poem, orice din opera lor. Îi întreb cu admirație cum au ajuns la limpezimea gândului, a emoției, a frazei și îi felicit că au reușit să-mi netezească oftatul. Doamne, ce dialoguri am cu ei!

A.G.I.: *Credeți că poezia "trebuie să se înalțe deasupra condiției umane", așa cum crede Ana Blandiana?*

C.M.: E absolut obligatoriu. Altfel pentru ce ai scrie? Cei care te citesc trebuie să iasă din condiția de până ieri și să se înalțe cu emoția din versurile tale, din scrierile tale. Să poată progresa sufletește, nu numai material. E înălțător când prieteni, cunoscuți, semenii te opresc să-ți spună că au învățat ceva din scrierea ta, că au plâns și li s-a curățat sufletul, că au înțeles pilda din ideile tale. Poezia e sufletul unei națiuni. Fără vibrația ei, fără emoția ei națiunea e una fără suflet și fără viitor.

A.G.I.: *"Vrei să cunoști lumea? Privește-o de aproape. Vrei să-ți placă? Privește-o de departe", consemna Ion Luca Caragiale. Și George Bacovia privea lumea de departe: "Iubesc oamenii și îi privesc cu interes prin geamul din fața casei mele. Cred că fiecare duce ceva bun cu sine și, dacă nu sunt toți la fel, de vină sunt împrejurările care diferă de la individ la individ. Preferați să priviți oamenii de la distanță sau de aproape?"*

C.M.: Iubesc oamenii și prefer să-l privesc de aproape, să le simt tristețea și bucuria, viul din șoapte și frica de moarte. Îmi place să ne intersectăm cu linia vieții din

(continuare în pag. 81)

palma prin strângerea mâinilor în semn de pace. E fascinant să constăți că singurătatea, tăcerea rămân în urma pașilor tăi și nu te mai ajung, când tu poți râde cu semenii tăi de urâtul din invidie. E mare lucru să-ți găsești un singur prieten în această viață, dar doi?... Ai nevoie de confirmarea existenței tale. Fără iubire nu ai simți calea spre cunoaștere și apoi care ar mai fi rostul tău în lume, dacă te-ai iubi numai pe tine? Dar nu trebuie să iubești fără discernământ, a nu se înțelege lucrul acesta. Lubește doar când ești iubit! Reciprocitatea e trandafirul care înflorește pe buzele amiezii. Altfel, poți privi și de la distanță curcile plouate cu grație cum își fac culcuș în oglinzi cu ramă de aur și te înjunghie cu lauri. Asta-i lumea, atât poate, dar, ca să o cunoști, trebuie să-i stai aproape. Esențiale sunt viul din ea, dinamica ei și nopțile care schimbă culoarea ochilor îndrăgostiților.

A.G.I.: *“Pe pământ tot ce există are nevoie din când în când să plângă”. L-am citat pe Nichita Stănescu. Dumneavoastră plângeți?*

C.M.: Clar! Eu plâng ca un fluviu noaptea, să nu mă vadă salcia și mărunul domnesc din poarta dorului rănit. Eu am văzut copaci plângând. Și munții i-am văzut plângând și am plâns cu ei ca într-un cor de fâlfâit de aripi de păsări migratoare. Toată natura plânge, când dorul se frânge. Eu de ce nu aș plânge? Cu ce sunt diferit de frunza care se ia la întrecere cu păsările în zbor? Plânsul e atât lung, de înalt și de dulce ca un calendar ortodox. El, plânsul, face ca pe scara iubirii să urci mai ușor la cer și umple oceanele lumii cu limpezime. Doamne, cât îmi place să iau plânsul în palme și să spăl cerul cu el! E magnific! Deunăzi mi s-a încurcat plânsul cu părul iubitei. Șopteam unui răsărit să stea în capul mesei, lângă firul de iarbă prins într-o năframă și nu l-am descurcat, dar împreună, într-un oftat, plânsul ne-a luminat. Poți plânge și singur, dar plânsul cu iubita e atât de înălțător, încât și cerul îți cade la picioare.

A.G.I.: *“Viața nu este ce ai trăit, ci ce îți amintești că ai trăit și cum ți-o amintești pentru a o povesti”, menționa în scrierile sale Gabriel Jose Garcia Marquez. Cum comentați acest citat?*

C.M.: Un titan al literaturii universal este Gabriel Jose Garcia Marquez, un părinte al umanității. Cine sunt eu să-l contrazic? Dar mare dreptate are. Amintirile sunt acele emoții puternice care-ți marchează viața, și lucrurile care te-au impresionat enorm. Doar aceste emoții devin amintiri, pe când lucrurile banale sunt uitate. Și e normal să povestești doar ce-ți amintești, nu? Ce ar însemna să ții minte toate banalitățile? Ai deveni și tu o piatră care se rostogolește în haos, fără direcție. Ai văzut că te emoționează ori de câte ori povestești o amintire? Deci îți rămân pe lângă imagine, vorbele și emoția. Ce am fi noi fără emoție? Un mare nimic. Dacă viața ta e searbădă, și amintirile sunt la fel. În concluzie, trăiește-ți viața așa cum ți-e dată!

A.G.I.: *Dacă vorbești prea mult, ești considerat logoreic, iar dacă taci, ești exclus ca neprezent la o manifestare culturală. Eu cred că mai important este ceea ce scrii. Dumneavoastră ce credeți?*

C.M.: Cel mai important, în orice împrejurare, este să fii tu însuși. Că vorbești mult, că taci mult, nu are importanță. E doar în închipuirea noastră percepția cum că ceilalți sunt atenți la noi. Ei bine, află, nu sunt. Sunt preocupați doar de propria lor persoană. Scrisul trebuie să fie ceva ca o prelungire a inimii în tăcere și nu un scop în viață. Când vei scăpa de încrâncenare, de dorinți și ambiții fără margi-

ne și totul va decurge firesc precum râul pe albia vieții, o să râzi de gândurile de acum. Îți doresc succes și să ajungi să-ți înțelegi tăcerea, singurătatea și cerul tău și apoi pe ale celor din jur, după care răsăritul va zbura odată cu tine și cu păsările văzduhului numai spre înțelepciune.

A.G.I.: Vă mulțumesc că ați răspuns întrebărilor mele!

(urmare din pag. 61)

care Flora și Max se găsesc la debutul romanului, ci insistă pe capacitatea de adaptare a acestora, și pe un optimism salvator, de care Flora și Max au nevoie. Soluția propusă nu constă în psihanaliza freudiană a sinelui celor doi adolescenți și absolutizarea în sens negativ a unor situații critice, ci în capacitatea de relaționare interumană, autovindecarea prin optimism și proiectarea viitorului. Nu întâmplător, acțiunea sinergică, conturată la finalul romanului, va fi continuată în 2018 într-o nouă carte de aceeași factură, *Les nouvelles vies de Flora et Max (Noi vieți pentru Flora și Max)*.

În Franța și în zona franceză a Elveției (Romania), literatura pentru tineri este la mare căutare, remarcându-se prin numeroasele titluri editate în fiecare an. Consecința acestei preocupări este *L'école des loisirs (ecolesloisirs.fr)*, o editură complexă, foarte activă, cu un catalog bogat al cărților publicate, la care se adaugă și alte produse (albume filmate, colecții diverse, jocuri pentru copii etc), activități (lansări de carte, ateliere cu tematică variată pentru copii), podcasturi.

D'Arthur Hubschmid, unul dintre întemeietorii în 1965 al acestei edituri originale accentua scopul acestui demers: *Publicarea cărților pentru copii, constă în a spune, cu șarm, inteligență, și voință, cum se construiește o viață în ciuda obstacolelor terifiante*. Frumos deziderat, utilă această preocupare pentru modelarea copiilor și a adolescenților prin intermediul literaturii. Poate va veni ziua când asemenea proiecte educațional-culturale se vor derula și pe plaiurile mioritice, contribuind în timp la pregătirea onestă a adolescenților pentru viață.

Ana OPRAN

Din însemnările unui călător Sfârșit de august la Fécamp, Haute-Normandie

Orologiul vacanței își bate ultimele ore. Părăsim Parisul la prima oră a dimineții, când ceața ne învăluie din toate părțile. Ne îndreptăm spre Fécamp, comună franceză situată în departamentul Seine - Maritime, la confluența Mării Nordului cu Marea Mânecii, ambele sub tutela Atlanticului. Zona, aflată în regiunea climatică „Côtes de la Manche orientale”, este expusă unui climat maritim rece, umed și ploios. Un ținut aspru și sălbatic cu o istorie pe măsură. Numele îi este atestat încă din 875 în expresia latină „super fluvium Fiscannum” iar în 990 sub forma Fiscannus. Există însă și forme mai vechi pentru cei ce vor să cerceteze adâncurile istorice și lingvistice: „câmpul smochinului”, „câmpul Fiscului” cu trimitere la destinația de port al pescuitului... De altfel orașul Fécamp, căruia i s-a acordat eticheta de „Ville et pays d'histoire” este „construit în jurul portului, dar și deasupra unei vaste rețele de cavități subterane ancestrale” (Wikipedia).

Păstrător al urmelor vechii civilizații galo-romanice dar și al valurilor năvălitoare a vikingilor în sec. al IX-lea (aceștia distrug prima mănăstire de maici de aici), Fécamp devine oraș natal al ducilor Normandiei Richard I și Richard al II-lea, fondatori ai Abației Sfintei Treimi din Fécamp, în stil romanic inițial, reconstruită după incendiul din 1168 în stil gotic. Anexat regatului Franței de Filip August, orașul este martorul războaielor dintre englezi și francezi și a războierilor religioase. Este adus de partea lui Henric al IV-lea convertit la catolicism în 1539.

Istoria orașului Fécamp se împletește cu cea a abației și a portului, fondat în jurul secolului al XI-lea.

Dornici de a vedea și a afla mai multe, părăsim hotelul amenajat în Castelul împărătesei Sissi și coborâm la Grandes Dalles. Falezele au înălțimi de aproape 100 m. Apa e limpede. În cursul zilei de ieri și în timpul nopții marea a făcut ca valurile să acopere aproape toată plaja. Zbuciumul valurilor s-a stins odată cu înaintarea lor. Urmă șoseaua de-a lungul falezei. În 15 minute intrăm în Fécamp, oraș port de pescuit cuibărit în căușul pe care-l formează valea Valmont și falezele înalte. Primul și cel mai mare port de pescuit moruni din Normandia și din Franța. Casele pescarilor de-a lungul portului cu fața spre faleze și cu picturile de vapoare stau măturie.

Ne plimbăm pe Dig până la Farul din Fécamp, inhalând efluvii iodate ale mării, privind valurile întunecate, casele în stilul local nedezmintit situate pe coastele celor două faleze și ascultând țipătul pescărușilor. Așezat pe Coasta de Alabastru, orașul are un șarm natural și o autenticitate care te cucerește de la prima vedere. Acest amestec de asprime aproape sălbatică și de suavitate, de perenitate și imprevizibil trebuie s-o fi atras pe furtunatică împărăteasă Elizabeta de Austria venită aici în 1865 pentru băi (la Petits Dalles) și cavalcade în împrejurimi. La castelul Sissi totul poartă amprenta trecerii sale prin acest ținut de poveste tumultuoasă.

În inima orașului se înalță Palatul Benedictin, cu arhitectura lui insolită, amestec de stil neo-gotic și neo-renascentist, datând din secolul al XIX-lea. Colecționarul de artă și negustorul de vinuri Alexandru cel Mare descoperă, din întâmplare, în 1863 rețeta unui elixir miraculos elaborat din

27 de plante de un călugăr benedictin din Veneția ce se aciuse pe la 1580 la Abația Sainte-Trinité situată și ea în centrul orașului. Așa s-a născut complexul de la Palatul Benedictin care conține un muzeu de artă religioasă cu obiecte din secolele XV și XVI, o distilerie (unde s-a fabricat și de unde s-a răspândit în întreaga lume faimosul lichior benedictin) și, de asemenea, adăpostește o galerie de artă contemporană.

Ne continuăm periplu prin oraș după ce am luat un mic dejun întârziat la o terasă pe malul apei. Trecem pe lângă L'Abbatiale de la Sainte-Trinité, amintire a Ducilor de Normandia. Construită în stil gotic, are aceeași

lungime cu cea a catedralei Notre-Dame din Paris impresionând prin volumul său. Lăsăm în urmă vestigiile palatului ducal care ne șoptesc parcă ceva despre pămant și loialitate, despre secretele istoriei Normandiei... Urcăm apoi spre Cap Fagnet pe stăzile sinuoase de pe pantele celei mai înalte dintre faleze: peste 110 m deasupra nivelului mării. Zidurile masive și întunecate (ai zice - o fortăreață) și turlele în unghiuri severe ale vechii „Chapelle Notre-Dame-du-Salut” ne apar în fața ochilor. Fondată în secolul al XI-lea de către Ducele de Nor-

(continuare în pag. 83)

(urmare din pag. 82)

mandia Robert Magnificul, situată la cea mai mare înălțime față de port, cu statuia Maicii Domnului în aur îndreptată spre largul mării, ea a constituit un reper și un semn de salvare pentru navigatorii care înfruntau valurile, ceața și furtunile largului.

Tot aici nemții au construit în Cel de-al Doilea Război Mondial, în cadrul Zidului Atlanticului un sistem Radar (Mamouth) care supraveghea depărtările până la 250 de Km. Nu departe, de-a lungul coastelor de nord ale Franței sunt plajele unde s-a produs marea debarcare a Aliaților. Aici falezile erau prea înalte și portul Fécamp extrem de apărat. Trecem de-a lungul marginii abrupte a falezii, privim marea întunecată din josul picioarelor noastre (e o zi în care ploaia și soarele își dispută întâietatea) și fotografiem solidul buncher german. La vreo sută de metri, aparținând prezentului, cele mai mari eoliene își învârt aripile imense amintind cumva, într-o perspectivă modernă, de straniul cavaler al iluziei, Don Quichote de la Mancia. Din umbra imenselor aripi albe figura emaciată a tristului hidalgo pare să ne adreseze cu un surâs enigmatic neliniștitoare întrebare: „Quo vadis, homine?”

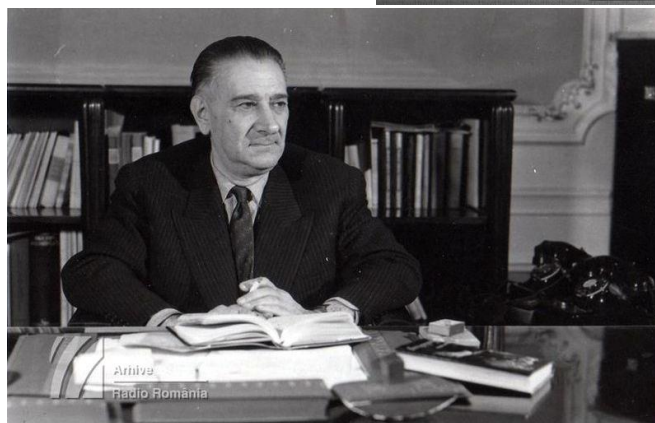

Dragoș NICULESCU

MIHAI RALEA - SAU SPIRITUL ÎN UMBRA NEDREPTEI UITĂRI

Personalitate excepțională a spiritualității și culturii românești, profesorul, filozoful, psihologul, filologul, antropologul, sociologul, diplomatul Mihai Ralea este, în zilele noastre, pe nedrept uitat, căderea sa sub acest con de umbră neputând fi pertinent justificată nici măcar de argumentul opțiunilor sale politice de stânga, prin care se opunea, de fapt categoric stridentelor și periculoaselor adeziuni și alunecări de dreapta și extremă dreaptă. Capacitatea sa intelectuală de disipare în multiple domenii umaniste, în care a practicat analize, teoretizări, sinteze și conceptualizări de profundă valoare ideatică nominală, integrată și comparativă, nu s-a exercitat niciodată gratuit sau ostentativ, ca exhibare în detrimentul forței și originalității conținutive absolut remarcabile și particulare. De aceea, se poate aprecia că tocmai valoarea sa a reprezentat acel tainic motiv al conului de umbră care l-a cuprins și ascuns conștiinței publicului larg, spre diferență de cei care l-au elogiat și îl elogiază, răul, mistificarea, invidia celorlalți reprezentând acel veșnic negativ lucrător în surpare și ponegrire, care a marcat nefast, de atâtea ori și pe atât de lungi perioade temporale, mentalitățile și reala, solida propășire culturală autohtonă. Adesea, în cultura română, spiritele înguste și dușmănoase au sabotat valoroasele opere și pe autorii lor prin subordonarea acestora unor opțiuni politice personale, subiective și de cele mai multe ori greșite, deviate, resentimentare, pătimașe - conduită producătoare de rău spiritual imens la nivel individual și civilizațional, patrimonial.

În stilul său eseistic remarcabil, Mihai Ralea a efectuat în opera sa o analiză dintre cele mai profunde a spiritului identitar românesc, surprins din perspectiva fenomenologică, dinamică intrinsecă raportată la contextul identitar european, el promovând multidisciplinaritatea antropologico-istorico-filozofico-psihologico-sociologică într-un demers în care, plecând de la proiecția critică a tipologiilor umane și enunțurilor disciplinar-categoriale, ajunge la formulări asertive de ordin concluziv sau mijlocitoare pe drumul fertil al stabilirii unor concluzii valide. Sondarea tipului de spiritualitate națională, necesitatea întemeierii unor criterii de autoanaliză critică plecând de la modalități și categorii spirituale prime, precum pasiuni, mituri, credințe, slăbiciuni și iluzii, de la arhetipuri și structuri evolutive ulterioare, cu evidențierea specificității organice definitorii în concert comparativist, a reprezentat pentru Mihai Ralea nu doar o simplă unealtă și materie judiciară și conceptuală, ci, mai mult, o pasionată, constantă urmărire a esenței căzătoare sau ridicătoare, a traiectului

Mihai Ralea

sangvin românesc într-o circulație cu reglaj precis, ale cărei însă posibile variații pot fi circumscrise atât unui determinism înalt, de factură transcendentă, sacră, cât și, în același timp, unuia jos, imanent, socio-istoric.

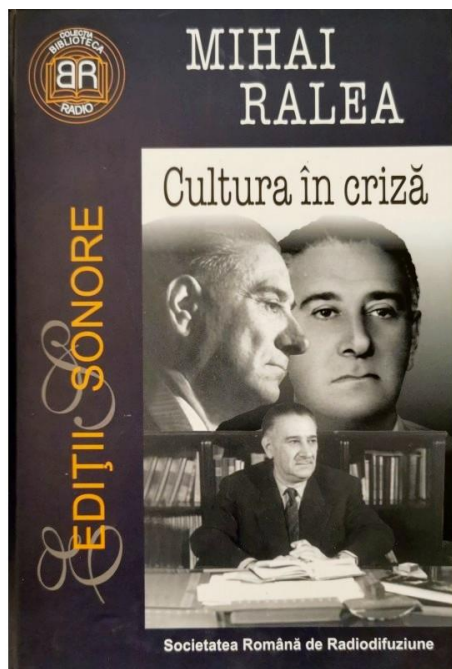
Metoda nu este lineară la Ralea, pentru că acea complexitate simptomatică, pulsatorie a gândirii sale nu-i permite aceasta, ci înregistrează salturi disciplinare bruște, precum acela de la estetica de analiză a identității la o estetică psihologică în cadrul ideii plasării esențiale a sufletului românesc în cadrul specificului național reflectat de literatură. Domeniul literaturii a fost pentru el borna de început a complexului său de investigație, și nu a sistemului sau a doctrinei sale, căci Mihai Ralea, în virtutea multitudinii și complexității disciplinelor și unghiurilor de analiză acoperite și mobilizate, nu s-a putut supune – și nici nu a dorit aceasta – sarcinii unui construct riguros organizat, ori metodic. Și poate tocmai în aceasta stă originalitatea, forța și frumusețea lucrărilor sale. Putem vorbi, în cazul lui Ralea, de o radiantă stilistică aplicată chiar stilului, prin stil înțelegându-se acea configurație sufletească în măsură a defini tipologic caracterul și tradiția culturală național-identitară. Sub acest aspect, gânditorul aplică aceeași unealtă operațională a comparației în acord și contrast (similitudine și diferență) atât la analiza critică a poporului român, cât și a popoarelor europene mai dezvoltate din vest, diferențele internaționale găsindu-și un bun omolog în diferențele și caracteristicile regionale din cadrul individualității naționale românești. Nicio cultură nu-și poate depăși propria matrice civilizațională, mai apropiată sau mai îndepărtată structural, căci aceasta ar însemna înșelarea propriei matrici rezistente, adânci și fertile, ar însemna asumarea unor potențe și valențe străine, pentru care nu a fost concepută. Cu toate acestea, evoluția sinceră sub parametrii vernaculari ai matricii naționale intime nu exclude dezvoltarea prin contagiunea cu alte certe valori naționale, ce pot fi productiv adaptate și asimilate.

În lucrările lui Mihai Ralea, demersul antropologic, în comuniune cu cel istoric, sociologic și filozofic nu are cum să ajungă la concluziile unității stilistice individuale a poporului, de tip nietzschean, fără să plece, inductiv, de la extrem de lucida analiză a parametrilor colectivi și individuali, precum structurile sufletești, rasiale (parametri anatomici și filozofici), particularitățile naționale, deosebirile etnice. Procesul este firesc. Așa cum caracteristică la el este aplicarea concluziilor sau chiar a etapelor intermediare fluxului cognitiv și judiciar în întregului disciplinar de care se ocupă. În decursul acestor între-

(continuare în pag. 85)

prinderi, Ralea își apropiază critic eforturile și conceptele altor gânditori de marcă – filozofi, psihologi, sociologi, istorici - demonstrând prin aceasta că niciun fel de izolare - personală, ideatică, teoretică, națională - nu poate produce valori semnificative, nefiind o soluție la nimic. Depășind egolatriile reducăționiste, aceste valori nu pot fi emenate decât dintr-un dialog integru cu omologii, decât din contacte, integrări, dar și refuzuri simplificatoare, necorupătoare și bine păstrătoare de autentic.

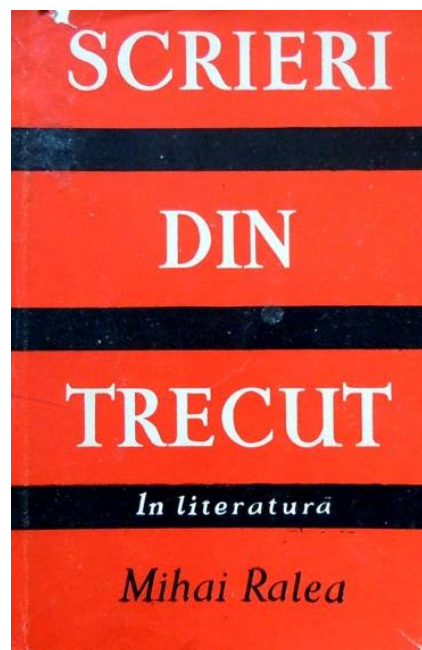

În viziunea filozofului, o integrare națională eficientă într-un context european - ce astăzi se vedește a fi extrem de greu de coagulat, menținut și întreținut - nu se poate realiza decât prin edificarea unei certe identități suflatești a poporului, în baza unor certe determinate psihologice și culturale. Această căutare și stabilire a certitudinii marchează de fapt ontologic traseul istoric al ființei unui neam cu toate sinuozitățile ei, proces prin care acel popor și acea națiune luptă întru conturarea cât mai precisă, pregnantă și demnă a identității sale. Practic, o luptă a cuceririi de sine, dar nu doar pentru sine, ci pentru instinctuala, arhetipala prezență în comuniunea cu multiplul - aceasta fiind singura modalitate, socială și viabilă, a existenței.

Conceptul de *Europa spirituală* pleacă de fapt de la acela de Europă culturală, iar acesta, de la problema identității și conștiinței. Însă identitatea, nici ea nu poate fi separată de datele realității cotidiene, de gândire, de limbă, de comportament. Iar dacă datele identitare etnogenetice sunt diferite chiar între provincii ale aceleiași țări, aceasta nu înseamnă că, în pofida traiectului istoric diferit, al vecinătăților, influențelor, asimilațiilor și suprapunerilor, ele nu contribuie individual și distinct la întregul identitar specific, original al unei țări și al unui neam. De la context istorico-social și limbă, și teritoriu, se ajunge la tradiție și chiar la tehnologie. Acest semn al evoluției identitare și al unității stilistice este obligatoriu același la toate popoarele și la toate națiunile. Acesta este și traiectul de cristalizare al valorilor culturale identitare reflectate în toate domeniile spiritualității unei nații, acesta este conceptul teoretizat pe care Mihai Ralea l-a apli-

cat punctual în toate domeniile de care s-a ocupat cu atâta seriozitate și dăruire.

Ralea susține că sufletul național a degajat două linii tipologice distincte, două linii critice, dar mult mai precis spus, autocritice: cea a autodefăimării și cea șovin-ego-latră, aceasta din urmă asociindu-și demagogia naționalistă și culturală. Ralea susține că ieșirea din aceste două stridente și periculoase fundături și derivate ale conștiinței naționale de sine un se poate realiza decât prin ieșirea din spațiul tenebros al autocriticii și asumarea cu adevărat fertilă și relevantă a abordării critice - o critică făcută cu căldura aceluia suflet național capabil de iubire, luciditate, trezvie și riguros discernământ.

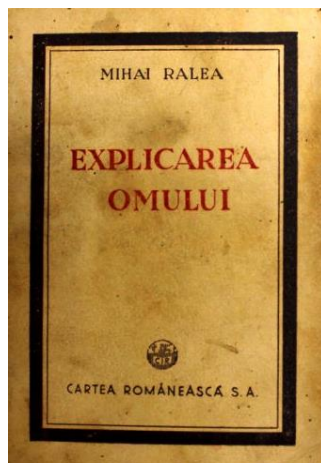

Una dintre ideile deosebit de subtile pe care Mihai Ralea o susține în cuprinsul întregii sale opere este aceea referitoare la diferența de eficacitate mobilizatoare dintre stimulul cultural extern, care acționează ca un catalizator asupra unei culturi naționale ce de fapt își caută o identitate de cele mai multe ori lipsită de rădăcini, și analiza critică statică infertilă a obiceiurilor, tradițiilor, mentalităților, valorilor pe care o practică niște colectivități tentate în general la automate asimilări din exterior, fără a conștientiza faptul că această calchiere valorică se face pe un fond cultural românesc diferit sub multe aspecte, esențiale, de cel străin. Și chiar dacă în cadrul colectivităților există indivizi de cu totul altă intenție și demers praxiologic, aceștia nu pot influența tendința colectivității în ansamblul ei, colectivitatea fiind aceea care determină sufletul și stilul unitar al poporului. Individualul, înțeles ca excepție, nu are în acest caz putere asupra generalului, cel care edifică regula, capabilă de un soi de normativitate pe care o impune tacit și neos-tentativ, într-un palier subconștient, cu rădăcini și mai adânci. În analiza formelor culturale occidentale nu trebuie să intervină prejudecățile, atât pozitive, cât și negative, și nici rezervele exagerate, frenatoare, ci doar aceea cuvenită formă de obiectivitate rezultată dintr-o adevărată reducere fenomenologică a realității, așa cum se prezintă ea în datele ei cele mai fruste.

În această idee, Mihai Ralea susține că analiza comparativă a culturii române trebuie făcută de pe o poziție

(continuare în pag. 86)

neutră față de cei doi poli, occidental și oriental, primul, caracterizat de cursa voluntară, individualistă de câștigare a spațiilor și supremației tehnologice și de stabilire dominantă a rapoartelor sociale, economice capitaliste, cel de-al doilea, în sens invers, caracterizat de constrângerea în imobilism, precauție, scepticism, defetism. La mijloc, între cele două orientări, civilizația românească nu poate fi decât pasibilă de acea modalitate de existență istorică numită *adaptabilitate* – atitudine psihologică ce culege valoare atât din occident, cât și din orient și o sublimează într-un spirit tranzacțional capabil de bunătate, suplețe, forța de a face față împrejurărilor potrivnice, compasiune, căldură, altruism.

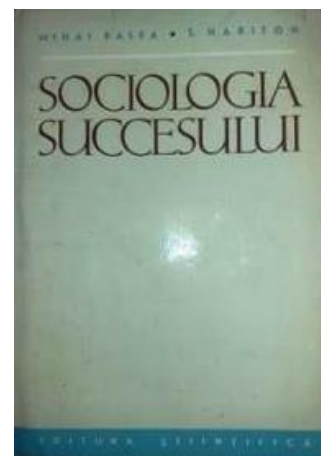
Profesorul Mihai Ralea nu și-a aplicat niciodată fluxul analitic începând de la premise și ajungând la un anume tip de concluzii, atât asertive, cât și, mai ales, argumentative, într-o manieră sectorială, adică strict limitată la un domeniu al cercetărilor sale, ci într-o manieră, am putea spune, transdisciplinară, cu specificarea firească a ideii că aplicarea aceluiași concepte, aceluiași noțiuni teoretice a fost realizată utilizând limbajul și contextul specific al domeniului disciplinar respectiv. Dar fondul, substanța conceptelor susținute și vehiculate sînt aceleași. Textura spiritului românesc, de la inteligență, adaptabilitate, suplețe și bun-simț la predilecția și dispoziția naturală pentru profesii care implică generozitate, căldură, compasiune, empatie, dar și, în același timp, până la importanții factori frenatori și dislocatori ai fibrei organice sănătoase, precum îndepărtarea de religie, neglijarea de veacuri a educației religioase riguroase și chiar lipsa factorului religios în datele sale afective și praxiologice, este fundată pe o dualitate a cărei tensiune internă a născut și naște acel dramatism resimțit la nivelul funcționării tisulare (organice) obișnuite sau critice a neamului de-a lungul istoriei sale.

Întreaga operă a remarcabilului gânditor Mihai Ralea este străbătută și, mai mult, luminată, de această idee a reușitei conservării identității, spiritului și stilului unitar național – plecând de la analiza relevanței acestora în mai toate domeniile culturii autohtone - prin caracteristica adaptabilității istorice și sociale la straturile etnice succesive și suprapuse peste fondul etnic bazal din acest areal geografic carpato-danubiano-pontic. Cu specificarea însă că întregul complex al trăsăturilor rezultate din această modalitate existențială națională, din această caracteristică ontologică organică a românilor însumează, binomic, atât valori pozitive, cât și negative - dintre aces-

tea din urmă trebuind să specificăm supunerea, ușurătatea, lașitatea, pactizarea cu răul, corupția etc.

Toate acestea au creat substanța acelor valențe care urmăresc până în zilele noastre evoluția poporului și națiunii române, evoluție care, deasupra oricărui stadiu istoric, antropologic, psihologic ori social, vorbește calitativ de la sine, prin nivelul scăzut, din ce în ce mai scăzut pe care civilizația românească îl afirmă atât în plan intern, cât și în plan extern, începând de la nivelul de trai al oamenilor, trecând prin potențialul economic și terminând cu impedența emergentă a valorilor culturale și a demnității morale în context european și mondial. Pe această linie, studiile și analizele multidisciplinare ale lui Mihai Ralea reprezintă, în luciditatea, rigoarea și veridicitatea lor, marcajul corect al unui stadiu temporal ce pentru epoca prezentă, prăpăstioasă în mod global, re-

prezintă o bornă într-o lume a reperelor disoluate. O lume care doar prin revenirea la valorile morale și sacre ale creștinismului pur și ziditor își mai poate găsi salvarea și mântuirea.

Benone Ion PĂȘĂRIN

Femeia plăsmuirii de noapte

Motto: *Pedeapsa nu trebuie să fie mai mare ca păcatul!*
Sf. Ignatie Briancianinov

Pe atunci
înserarea începea
firavă
dinspre vârful degetelor tale
îmbibate în miros de nicotină
și avea culoarea castanelor date în toamnă.

Uneori, cât te pipăiam cu privirea
tăcerea ți se furișă
ușoară
precum o pâclă
peste buzele slobode ale paharului meu
cu vin
de lebedă albă...

Apoi
acea înserare da în noapte
și se îndepărta
deodată
de mine
de zi și de cer
trecând praguri și fântâni de cenușă
surpându-se asemenea foșnetului umbrelor
peste coapse și craniile genunchiilor
pe damascuri scrobite și în oglinzi
pentru a mai ademeni
apoi
dulci fâșii de șoapte.

Era atât de ușor să mă rătăcesc
atunci
să mi se ștergă lumina albă a umbrei
de pe unghiul pereților de cretă apusă
să mă risipesc în dorințe
și să ajung cu palmele frânte prin aer
sărate - amar
precum mugurii
de teama culegătorilor de sunete.

Numai fereastra aceea
lichidă
din camera secătuită de cuvinte
suna mereu
ascuțit
precum mărunțișul în buzunarele cerșetorilor
de abanos.

Răni și culori grăbite

Deodată
în timp ce degetele despică aerul plecării tale
întrebările îmi devin din ce în ce mai puține
umbrele fluturilor de somn tot mai sfâșiate în

insectare

iară amintirile iau forma licorii risipei...

Mi-aș fi dorit să nu-ți fi lipit atât de strâns
pe trup
fântâna albastră de frig a zbaterii mele
să te mai pot striga
uneori
prin cercuri de smalt și seve ostenite de lumină...

Mi-aș fi dorit să îmi porți ca nimeni alta
câmașa prelinsă peste cupele de cucută ale sânilor
tăi
nunțiți
să îmi trezești dimineața adăpând chipuri de îngeri
cu cerul și cu pământul
și cu taina albului ecou...

Totuși
întrebările îmi devin din ce în ce mai puține
și port precum în acele zile de ploi și neliniști firave
în podul palmei
pulberea de stamine a pasului tău
grăbit...

Răspлата pomului oprit

Motto: *...e vorba despre statuia aceea, interioară...*

François Jacob
în seara de dinainte
presimțind liniști
genunchiul cerului se arcuia în păsări și muguri...

în seara de dinainte și ceva din noapte
pomii aceia zideau seve
ca un șold de căprioară și ierburi...

în seara de dinainte și până-n miez de noapte
femeia se-nvelea toată în ochi
și brațele bărbatului erau o horă deplină...

în seara de dinainte și ceva după miezul nopții
pârgul fructelor curate priveghea neatinșii șerpi
zidiți în ochiul de lumină
prea înalt pentru semnul prelung...

în seara de dinainte și ceva către sfârșitul de noapte
pleoapele crengilor opriseră timpul
și se lepădau de întuneric
în visul aceluia stăpân...

în seara de dinainte și-n toată noaptea aceea
pomii-femeie se priveau în fântâni măiestre
roșind de semințele pântecului
în fruct...

Dimineața, Dumnezeu le ștergea ușor
din iarbă
cu podul palmei...

Pași și tăceri fără de nume

Motto: *"...sau frumusețe străină am văzut și cu
dânsa mi-am rănit inima..."*

Rugăciunea a treia, către Sfântul Duh
La ora aceea nu se auzeau decât pașii ei
adică tocurile
vreau să spun...

(continuare în pag. 88)

Trecea pe stradă ca o făptură de gheață
și era superbă
rătăcind printre umbrele oamenilor
precum o poveste
despre care nu poți mărturisi
încă.

Amiaza își închidea petalele de vânt
răscolindu-i părul
oglinzile ferestrelor îi strâneau imaginea
aburindu-se pe dinafară
iară sunetul sacadat al pașilor era părerea mea
despre o direcție necunoscută
despre o femeie
o întâmplare
o zi
un sunet ca de zaruri care mă ținea treaz
în catifeaua unei iluzii cu catargele rupte.

Trecea ca o lumină polară
acea femeie
și pășea pustiu
de parcă ar fi bătut cu degete de fum
într-o lacrimă înghețată
pășea și pasu-i despărțea noaptea de lumină
precum o memorie
precum o singurătate încărcată de cuvinte
cât ochii nu-mi mai erau pășări
surpate în dantele brodate de ceață.

Și ninge lin
ningea așa într-o doară
ningea schimbând fața lucrurilor...

Despre femeie,
acea femeie
însă
nimic nou
în urmă-i doar
umbre stranii
și lungi arpegii
de frig...

Lamentație de Luni și pervaz verde

Atunci
am crezut că e Luni
clădit între arce vineții și coji de pâine
precum un sămbure de lebadă neagră...
Dar poate că nici nu a fost cea zi
încă
altfel
s-ar fi putut zări înserarea
în mijlocul ochilor plini de ierburi fumegânde
iară Cerșetorul cu degete arse
de rugă
ar fi răscolit cu creanga sa de timp
și sunet
în candela plăcerilor umbrei
plină de vorbe
și ceară...

Ăstimp
cu coate rezemate pe pervazul ferestrei -
cea cu vopseaua verde și scorjită -

îmi pare
totuși
că te aud
goală
răsturnată peste cuiburi sparte de frig

asa precum te-ai naște întâia dată
și-mi spun: e prea întuneric
prea mult zaț în scurgerea secundelor tale
prea mult zgomot de zaruri de os
și prea multe glezne
împreunate
a dans...

Ecouri dinlăuntrul lucrurilor albe

Dimineața aceea
s-a spart
deodată
sub năvodul privirilor mele
de pervazul
ferestrei
precum oul
picat
odinioară
din cuibul de lut și pelin
al păsării fără de nume
zidit sub streșină.

Mirată și palidă
acea dimineață
asemeni unui bulgăre de aer
istovit
a apucat a privi
mai apoi
cu sfială
în camera acelor insomnii
plină de unghiuri, de oglinzi negre
și umbre alandala
întrebându-se:
Cine-i oare străina sub care foșnesc lungi
damascuri ?
Cine-i păzește giulgiul de somn, umbră și tăcere?
Ori freamătul lucitor al călcâiului dezvelit?

S-a stins demult
dimineața acelei zile
plină ochi de semne de întrebare
deși
uneori
mi se pare că o mai zăresc
la fel de mirată și de palidă
în dreptul tăcutei mansarde
proptită în coate
cu capul în palme
și cu lumina acelorași gânduri
așternute
înainte
și după
acea clipă
de nenufăr...

Petre RĂU

EMINESCU ȘI DUMNEZEU

(III)

În poemul „Învierea” întâlnim o descriere impresionantă, plină de detalii realiste, a slujbei din noaptea de Paște. Se știe că la momentul în care a fost scrisă poezia, poetul locuia într-una din chiliile bisericii Caimata din București, iar imaginile surprinse în poezie ar putea proba că Eminescu a participat la procesiunea religioasă: *„Prin ziduri înnegrite, prin izul umezelii, / Al morții rece spirit se strecură-n tăcere; / Un singur glas îngână cuvintele de miere, / Închise în tratajul străvechii evanghelii”*.

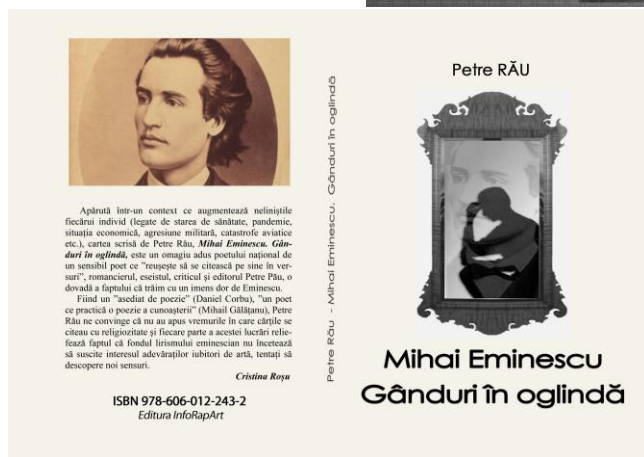
Poemul face parte dintre cele mai concludente poezii religioase creștine de referință ale poetului: cel mai mare eveniment din istoria mântuirii neamului omenesc, învierea Mântuitorului, minunat relatat de poet. Alături de „Colinde, colinde”, poemul este situat în categoria acelor creații eminesciene ce exaltă momente de înălțare sufletească prilejuite de marile sărbători ale creștinismului.

După începutul preponderent descriptiv, cu preotul în altar vestind cuvintele Evangheliei, partea finală este rezervată unei izbucniri luminoase într-un imn de slavă în care *„inimile toate se-unesc în armonie”*: *„Cântări și laude-nălțăm / Noi, Ție Unuia, / Primindu-L cu psalme și ramuri, / Plecați-vă, neamuri, / Cântând Aleluia! // Christos au înviat din morți, / Cu cetele sfinte, / Cu moartea pre moarte călcând-o, / Lumina ducând-o / Celor din mormintele”*

Și chiar dacă ultima strofă a poemului ar putea da impresia unei exprimări greoaie, poemul fiind de fapt el însuși mai mult descriptiv decât meditativ, ba chiar aceste ultime versuri ar putea părea o imitație destul de stângace a cântărilor pascale, învierea lui Iisus Hristos rămâne și pentru Mihai Eminescu - cel puțin prin acest poem de excepție - un prilej de bucurie, de aducere aminte de tot ceea ce Mântuitorul ne-a învățat pentru a fi buni creștini.

În poemul „Apari să dai lumină”, dominat de ideea de rugăciune, întâlnim, uneori în versuri stranii cumva rupte de preceptele credinței creștine, nepăsarea iubitei față de rugile fierbinți ale îndrăgostitului: *„O, marmură, aibi milă de-a mele rugăminți!”*, *„O, marmură, aibi milă de ochii-mi rugători!”*, *„O, marmură, aibi milă de stingerea-mi pe veci!”*, *„O, marmură, aibi milă de sufletul meu trist!”*, rugăminți care îl determină pe eroul liric să se asimileze de-a dreptul... dramei christice: *„Mă faci părtaș în lume durerilor lui Crist”*.

În poezia „Cu mâne zilele-ți adaogi” Eminescu surprinde la modul genial tristețea anilor care trec și se scurg nemilos pe lângă noi, lăsându-ne totodată și speranța că de fapt trăim un prezent continuu: *„Cu mâne zilele-ți*

adaogi, / Cu ieri viața ta o scazi / Și ai cu toate astea-n față / De-a pururi ziua cea de azi”.

Poemul este socotit, în special de către reprezentanți ai clerului, că ar fi unul de natură religioasă, prin aceea că versurile poetului ar părea inspirate dintr-o spusă celebră a lui Fericitului Augustin în „Confesiunile”: „Anii Tăi, Doamne, nici nu merg, nici nu vin, ci stau toți împreună. Anii Tăi, o singură zi și ziua Ta nu este în fiecare zi, ci astăzi, fiindcă astăzi al Tău nu cedează zilei de mâine, căci nu urmează zilei de ieri. Astăzi al Tău: eternitatea”.

Dar la Eminescu întâlnim și poezii în care se îndepărtează sau chiar se detașează complet de sfera religiozității. Printre ele trebuie să amintim poemul „Eu nu cred nici în Iehova” (1876), Titlul poemului este el însuși provocator, punctând într-o manieră francă, o luare de poziție radicală a poetului asupra unor concepte precum viața, religia sau încercările societății de a-i perturba statutul de romantic desăvârșit: *„Eu nu cred nici în Iehova / Nici în Buddha Sakya – Muni, / Nici în viață, nici în moarte, / Nici în stingere ca unii. // Visuri sunt și unul ș-altul, / Și tot una mi-este mie / De-oi trăi în veci pe lume, / De-oi muri în vecinicie. // Și fiindcă în nimica / Eu nu cred, o, dați-mi pace / Fac astfel cum mie-mi pare / Și faceți precum vă place. // Nu 'nvălușiți a mea gândire / Nici cu stil curat și antic, / Toate-mi sunt de o potrivă / Eu rămân ce-am fost: - romantic”*.

Publicat postum, acest poem are un pronunțat caracter polemic iar unii exegeți, în special partizani ai religiozității lui Eminescu, apreciază că poemul a fost scris pe fundalul unor atacuri care l-au vizat, ba chiar că afirmațiile vădite din versuri pot fi interpretate ca fiind exact pe dos. Alții susțin că aceste versuri nu sunt tocmai lămuritoare asupra ateismului lui Eminescu, fiindcă poemul începe ca o *profesiune de necredință* și se termină ca *ars poetica*, de unde putem conchide că prezența religiilor trebuie înțeleasă aici în cheie alegorică, ele desemnând diferite stiluri și curente literare.

În cunoscutul poem „Împărat și proletar” (1874) există versuri despre religie aflate și azi în dispută privind credința religioasă a poetului: *„Religia - o frază de dânsii inventată / Ca cu a ei putere să vă aplece-n jug, / Căci de-ar lipsi din inimi speranța de răsplătă, / După ce-amar muncirăți mizeri viața toată, / Ați mai purta osânda ca vita de la plug?”*

Se afirmă că aceste strofe ar face parte din discursul proletarului și nu al poetului. Și totuși, orice s-ar spune, sunt versuri pe care poetul le-a scris cu mâna lui, după ce le-a gândit și le-a acceptat cu mintea sa. Așa

(continuare în pag. 90)

încât, indiferent cui i-ar aparține discursul (împăratului, proletarului sau poetului) ele cu siguranță fac propagandă nu doar ateismului, dar și antireligiozității mai mult sau mai puțin socialiste. Mai mult, poemul în sine șterge orice speranță în viața eternă, după cum s-ar putea desprinde din versurile: *„Cu umbre, care nu sunt, v-a-ntunecat vederea / Și v-a făcut să credeți că veți fi răsplătiți... / Nu! moartea cu viața a stins toată plăcerea - / Cel ce în astă lume a dus numai durerea / Nimic n-are dincolo, căci morți sunt cei muriți”*.

Așa cum se știe, Eminescu a studiat mai multe religii, și asta nu neapărat pentru că se îndoia de cea în care se născuse, așa cum susțin unii interpreți ai operei sale. Să nu uităm, de pildă, că „Mihai Eminescu e singurul poet european care a făcut India nemuritoare în țara sa” [02].

Mai întâlnim referințe similare și în poeme precum „Glossă” (1883) - „cea mai budistă poezie a lui Eminescu” după cum se declară în [02], „Andrei Mureșanu” (1871) - în toate cele trei variante ale poemului dramatic, „Demonism” (1872) ș.a.

Criticul Alex Ștefănescu, cel care s-a ocupat îndeaproape în ultimii ani de problema religiozității poetului, vine în apărarea acestei idei cu declarație fermă, care bagatelizează discursul proletarului din acest poem: „Discursul proletarului, cuprinzând toate poncifele acestui gen de discurs (exploatarea omului de către om, religia - opiu al popoarelor, pledoaria pentru egalitarism, îndemnul la solidaritate adresat proletarilor de pretutindeni, instigarea la revolta, disprețul față de o artă decadentă, preferința pentru construcții monumentale etc.), poate fi considerat, mai curând, o parodie” [21].

Despre necredința sa religioasă, însă, Mihai Eminescu ne mărturisește și într-o scrisoare adresată iubitei sale, Veronica Micle, dar adusă la cunoștința opiniei publice abia la un secol și ceva după dispariția sa: „Dacă am avea religie, noi doi, am crede că Dumnezeu nu va lăsa nerăsplătit atâta amor, dar n-o avem, de aceea numai în noi înșine putem crede și pe noi înșine ne putem înțelege”.

Până și adepții religiozității poetului Mihai Eminescu susțin că aspectele creștine ale poeziei eminescene nu sunt multe, dar cele care sunt, sunt importante din punct de vedere ortodox, adică educația ortodoxă primită din familie și celelalte argumente pe care le-am enumerat mai sus în acest studiu, la care se adaugă și faptul că Eminescu a scris destule poeme în care manifestă reale cunoștințe de dogmă creștină.

Demnă de luat în seamă este și precizarea pe care adepții ai poziției BOR în privința religiozității poetului o fac, de pildă că Mihai Eminescu nu ar fi un poet religios în sensul strict al cuvântului (acest epitet i s-ar cuveni mai degrabă poezilor Vasile Voiculescu, Tudor Arghezi sau Daniel Turcea ș.a.) [22].

Cei care au adoptat teza ateismului sunt considerați că „depun eforturi (aproape) sisifice”, susținând inexplicabil că Eminescu ar fi reprezentant al proletarilor, sau „sfânt al Pământului”, sau „cuvântătorul sfințeniei Neamului și Pământului Românesc” [22].

Se mai argumentează în aceeași direcție și prin faptul că, chiar dacă în anumite poezii sau în proză Eminescu pare să fie un revoltat împotriva divinității, el nu amestecă religiile și recunoaște prestigiul spiritual și cultural al creștinismului, acest fapt fiind dovedit chiar de

una din declarațiile poetului: „Învățăturile lui Budha, viața lui Socrate și principiile stoicilor, cărarea spre virtute a chinezului Lao-tse, deși asemănătoare cu învățămintele creștinismului, n-au avut atâta influență, n-au ridicat atâta pe om ca Evanghelia, această simplă și populară biografie a blândului nazarinean, a cărui inimă a fost străpunsă de cele mai mari dureri morale și fizice, și nu pentru el, pentru binele și mântuirea altora. Și un stoic ar fi suferit chinurile lui Hristos, dar le-ar fi suferit cu mândrie și dispreț de semenii lui; și Socrate a băut paharul de venin, dar l-a băut cu nepăsarea caracteristică virtuții civice a antichității. Nu nepăsare, nu dispreț: suferința și amărăciunea întreagă a morții au pătruns în inima mielului simțitor și, în momentele supreme, au încolțit iubirea în inima lui și și-au încheiat viața pământească cerând de la tată-său din ceruri iertarea prigonitorilor” (Ziarul «Timpul», 12 aprilie 1881).

Iar dacă vorbele scoase din gura unui personaj liric nu pot fi neapărat puse pe seama faptului că însuși scriitorul care le-a scris este protagonistul și încrezătorul deplin al lor, cuvintele scrise și publicate în articole de presă mărturisesc mai elocvent crezul gânditorului care a fost Mihai Eminescu, așa cum am citat mai devreme. Este un fapt bine știut că marele nostru poet național apără în presă biserica românească în mai multe rânduri și o face cu vehemență. Așadar, tema religioasă o regăsim nu doar în poeziile sale, ci și în activitatea sa publicistică.

Dacă Eminescu își expune destul de subtil o parte din caracteristicile sale religioase în unele din poeziile sale, cred că este mai edificator faptul că le întâlnim și în textele sale de publicistică, redactate cu mult mai elocvent. De pildă, Eminescu declară la un moment dat, într-o impresionant îndemn de a ne apăra credința sfântă a strămoșilor cu mai multă fermitate și dragoste: „Istoria omenirii este desfășurarea cugetării lui Dumnezeu. Nu se mișcă un fir de păr din capul nostru fără știrea lui Dumnezeu”.

Cert este că în gândirea eminesciană se folosește adesea izvorul biblic.

Ar putea părea curios însă că pe un geniu ca Mihai Eminescu nu-l prea preocupă Iisus Hristos, dar în același timp e semnificativ mai apropiat de Fecioara Maria.

Chipul lui Iisus Hristos apare evocat în doar câteva poezii și în unele articolele publicate în „Timpul”. Mântuitorul în chip de răstignit îi servește la un moment dat ca termen de comparație în „Apari să dai lumină” – poem citat mai sus, unde este vorba de o Golgotă a dragostei erotice: *„Cu aspra nepăsare tu sufletu-mi aduci / Pe cele două brațe întinse-a sfintei cruci, / Și buzele-nsetate cu fiere mi le uzi / Când ruga mea fierbinte nu vrei să o auzi, / Mă faci părtaș în lume durerilor lui Crist... / O, marmură, aibi milă de sufletul meu trist!”*

În schimb, chipul Maicii Domnului îl regăsim în mai multe poeme. De exemplu, în poemul „Răsai asupra mea” citat mai sus, Fecioara Maria apare ca o „Femeie între stele și stea între femei”: *„Răsai asupra mea, lumină lină, / Ca-n visul meu ceresc d-odinioară; / O, maică sfântă, pururea fecioară, / În noaptea gândurilor mele vină! // Speranța mea tu n-o lăsa să moară / Deși al meu e un noian de vină; / Privirea ta, de milă caldă plină, / Îndurătoare-asupra mea coboară. // Străin de toți,*

(continuare în pag. 91)

pierdut în suferința / Adâncă a nimicniciei mele, / Eu nu mai cred nimic și n-am tărie. // Dă-mi tinerețea mea, redă-mi credința / Și reapari din cerul tău de stele / Ca să te ador de-acum pe veci, Marie!"

Față de tema aleasă, despre proza lui Eminescu nu sunt multe de spus. Deși aria este una variată, scrierea propriu-zisă este una romantică, filosofică, de idei, de vibrație intelectuală, lipsită însă de teme religioase autentice. Așadar, mai toate motivele întâlnite sunt subordonate dimensiunii filosofice. Viața este înfățișată ca vis, miracolele sunt de natură divină, Edenul este terestru.

Pe un puternic fundament filosofic, sunt atinse totuși și unele repere creștine, nu însă dintre cele mai de interes. De pildă, din acest punct de vedere, putem evidenția tangențial subiecte precum unele dezbatere despre misterul genezei, dar și înfățișarea unor figuri de sihaștri și fețe bisericești, viziuni paradisiace, imagini indeocreștine ale raiului (nuvela "Cezara") etc.

Presupusa răceală față de treburile creștinești simțită pe alocuri în versurile eminesciene este caracterizată drept o "pierdere spirituală" din partea poetului. Iată cum vede Nichifor Crainic această metamorfoză: „Ar fi foarte interesant să cunoaștem toate cauzele pierderilor spirituale ale lui Eminescu, dar mai interesant mi se pare să accentuăm că regretul după un lucru e tot una cu dorința de a-l avea. Cine tânjește după credință și după speranța pierdută e în situația de a spune, ca în Evanghelie: Cred, Doamne, ajută necredinței mele! Și aceasta mi se pare că e starea spirituală a lui Eminescu (...) Când Eminescu se spovedește în rugăciune spunând: Eu nu mai cred nimic și n-am tărie, e ca și cum ar repeta în alți termeni cuvântul din Evanghelie: Cred, Doamne, ajută necredinței mele. Geniu după chipul lui Dumnezeu, păstrând sub ruine sufletești ardoarea adorării, pe deasupra genunilor sale filozofice planează zborul în lumina divină a Luceafărului" [10].

Un mare iubitor al operei eminesciene, scriitorul Răzvan Codrescu, afirmă: "Și mie mi-ar fi plăcut ca «poetul național», atât de reprezentativ în multe alte privințe pentru «sufletul românesc», să fi fost mai pătruns, în viață și operă, de duhul creștinismului - și mai ales al ortodoxiei «strămoșești». Se întâmplă însă că n-a fost așa" [10]. Tot el ne amintește de faptul că în proza lui Eminescu motivele religioase sunt puține, în afară de faptul că apar unele figuri de sihaștri și de călugări nefiind altceva de remarcat, trăgând totodată și unele, după mine cam pripite: în raport cu întreaga operă poetică eminesciană sunt puține poezii (cele mai multe făcând parte dintre cele postume) care pot fi invocate ca purtând un mesaj creștin demn de luat în considerare; din opera publicistică se pot pune în evidență doar câteva pasaje referitoare la creștinism și biserică, în timp ce biografia poetului este și mai săracă în repere creștine autentice; așa încât s-ar putea pune întrebarea dacă nu cumva supralicitarea dimensiunii creștine a operei eminesciene nu este cumva un abuz interpretativ privitor la Mihai Eminescu [09].

„Ce au fost românii pe când eu n-am fost, se-ntreabă el, ce vor fi ei, când eu n-oi mai fi. Oare eu, tu, el, nu e totuna. Fără eu nu există timp, nu există spațiu, nu există Dumnezeu, fără ochi nu e lumină, fără auz nu e cântec - ochiul e lumina, auzul e cântecul, eu e Dumnezeu" declară genialul poet (Ms. 2262, f2).

Așadar a fost Eminescu credincios sau nu? Aceasta este o întrebare la care nu poți da un răspuns fără să-i cunoști întreaga viață, operă poetică, dar și cea publicistică. Ca să nu mai vorbim de faptul că, chiar înarmat cu tot ceea ce a însemnat Mihai Eminescu, tot poți avea neșansa să nu poți răspunde categoric la această întrebare. Și asta în primul rând pentru faptul că mintea unui geniu nu poate fi deslușită întotdeauna corect dacă este raportată și pusă alături de tiparele minților obișnuite.

Despre genialitatea poetului, criticul și esteticianul Tudor Vianu, cel care s-a ocupat în profunzime de stilistica poeziei eminesciene, remarcă: "Mintea lui Eminescu lucrează cu ideea originilor lumii, a infinitului, a creației, adică cu cele mai înalte concepte făurite de rațiunea omului. Printre acestea, ideea eternității stăpânește mintea sa într-asemenea măsură, încât una din atitudinile cele mai obișnuite ale poeziei sale este considerarea lucrurilor în perspectiva eternității. Este, în toată poezia lui Eminescu, o considerare a lucrurilor foarte de sus și foarte de departe, dintr-un punct de vedere care rușinează orice îngustime a minții, orice egoism limitat. Marea superioritate intelectuală a poetului este una din formele cele mai izbitoare ale manifestării lui și aceea care explică prestigiul atât de covârșitor al operei sale".

Dacă ar fi fost un necredincios, asta nu se putea întâmpla decât dacă ar fi fost puternic influențat de idei filosofice privind esența lumii și destinul ei ale unuia ca Schopenhauer, vădit rupte de credință. Sau poate a fost influențat de budismul ateist, cultură pe care poetul o stăpânea pe deplin. Dar nu cred deloc că ar fi o mare durere pentru noi dacă Eminescu ar fi un necredincios.

Să-i recunoaștem lui Eminescu, dacă nu religiozitatea sa, măcar înălțimea sa spirituală pe care nu a mai atins-o până acum niciun alt poet român.

Bibliografie:

- [01] M.S.Belenki, *Despre mitologia și filosofia Bibliei*, Ed.Politică, Buc. 1982
- [02] Amita Bhose, *Eminescu și India*, Editura Cununi de stele, 2009
- [03] George Călinescu, *Viata lui Mihai Eminescu*, Editura Semne, 2004
- [04] George Călinescu, *Opera lui Mihai Eminescu*, Editura Minerva, 1976
- [05] Theodor Codreanu - *Eminescu și mistică nebuniei*, Ed.Junimea, Is. 2010
- [06] Theodor Codreanu - *Eminescu în captivitatea „nebuniei”*, Ed.Universul, Chișinău, 2011
- [07] Theodor Codreanu - *Fragmente despre Eminescu*, Ed. Junimea, Is. 2017
- [08] Răzvan Codrescu, *În jurul lui Eminescu*, Ed. „Christiana”, Buc. 2009
- [09] Răzvan Codrescu, *Eminescu și creștinismul: abuzuri interpretative*, România liberă, 12 iunie 2008
- [10] Nichifor Crainic, *Spiritualitatea poeziei românești*, Ed. M.L.R. 1998
- [11] Dorin David, *De la Eliade la Călinescu*, I, Buc. Ed.Eikon, 2010; 2, 2013
- [12] Anton Dumitriu, *Homo Universalis*, Editura Eminescu, 1990
- [13] Dumitru Irimia & Co, *Dicționarul limbajului poetic eminescian. Concoranțele poeziilor antume*, Editura Axa, Botoșani, 2002
- [14] Solomon Marcus, *Eminescu sau poezia ca încântare*, Convorbiri literare, Nr. 1/2013
- [15] Tudor Nedelcea, *Eminescu și cugetarea sacră*, Craiova, Ed.Scrisul românesc, 2000
- [16] Constantin Noica, *Eminescu sau Gânduri despre omul deplin al culturii românești*, Editura Humanitas, 2014
- [17] Constantin Noica, *Introducere la miracolul eminescian*, Humanitas 1992
- [18] Petre Rău, *Eu și Dumnezeu*, Editura InfoRapArt, Galați, 2014
- [19] Eugen Simion, *Proza lui Eminescu*, Editura Junimea, 2018
- [20] Alex. Ștefănescu, *Eminescu, poem cu poem. La o nouă lectură*, Buc. Editura Alfa, 2017
- [21] Tudor Vianu, *Studii de stilistică*, Ed.Did. și Ped. București, 1968
- [22] site-ul <https://www.crestinortodox.ro> și episcopii, articole 2010-2020
- [23] Colecția de articole „Eminescu și ortodoxia” de Gianina Picioruș.

Laurențiu DRĂGUȘIN**Sunt eu**

Sunt fiul Pădurii-Nebune
 Și al Câmpiei-Fără de Sfârșit.
 Cineva ne citește din rune
 sub cerul acesta-ndoit.

Treptele zării au margini de lut
 în veacul uitat demult și stingher,
 doar zborul e un alt început
 când ne sprijinim cu toții de cer.

Mâinile s-au proptit în ferestre,
 piețele din orașe dispar.
 Arșița brumei arde pe creste
 și zidul s-a transformat în altar.

Prin grădini doar macii visează.
 Paznicul nopții sunt eu.
 Călătorul cu mine așează
 semnele drumului greu.

Iluminări

Iluminări de foc par să fi fost
 atingeri de lumină vie
 într-o clepsidră veche fără rost.
 Pe frunze timpul încă ne mai scrie.

Pun sâmburii de veghe în năvod
 ca pentru-o nouă liturghie,
 iluminările dau încă rod
 cerându-mi vamă numai mie.

Vreau să-nțeleg ce vină mă apasă
 deopotrivă peste răni curgând
 un sânge viscolind prin carne lasă
 aceste urme-n fiecare rând.

Un dor nebun

Fumegă-n iarbă ziua de prea mult
 despre un timp al orelor fecunde.
 Dospirea ploii e ca un tumult.
 Nimic pe dinăuntru nu se-ascunde.

Se trage în adânc și zidul șters
 și rănila ni le-mbrăcăm pe rând.
 Nisip mai e căci încă nu s-a mers
 la vânătoare cu zăpezi din gând.

În peștera tâlharilor sluți
 doar vântul mai trage zăvorul.
 Se numără banii celor avuți,
 Se dă cu zarul, se văruie zborul.

Alunecarea pare un dușman
 și-n ochii tăi e doar mirare.
 În mine crește-n fiecare an
 un dor nebun care mă are.

Cocori surzi

Armata cocorilor surzi
 de atâta timp numai ei cântă,
 niciodată nu îi vezi uzi,
 bat cerul cu aripa frântă.

Se schimbă o lume cu alta mereu,
 parcă-ar vrea să intre-n poveste.
 Cocorii sunt surzi și doar eu
 le fac semn să ne dea câte-o veste.

Păzesc cerul dintr-o parte în alta
 Descuind primăvara doar ei
 dar sunt surzi și lumina înalta
 îi zidește într-una mai grei.

Flaut pe răni*poetului Florea Burtan*

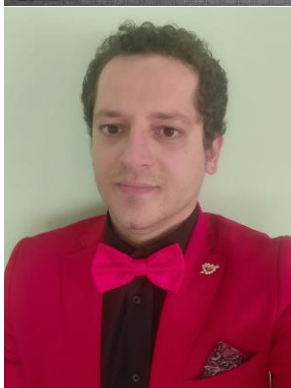
Rănila noastre demult nu mai sunt,
 doar flautul cântă pe ele.
 Vine o iarnă și peste cuvânt,
 peste toate urmele grele.

Poștalionul rămâne și el
 îngreunat de grijile noastre.
 Se dă cu zarul, se moare la fel
 sub zările atât de albastre.

Dar rămâne praful de stele curat
 al viselor noastre de mâine
 și grădinile din cerul furat
 de mâinile care ard într-o pâine.

Rănila noastre demult nu mai sunt,
 doar flautul cântă pe ele
 cu o lacrimă de sub pământ
 care se mută în stele.

Sebastian GOLOMOZ**Filosofia mirării**

merg cu Sebi în parc
 adoră înălțimile și
 să se dea pe cele mai
 înalte tobogane
 insistă să ieșim
 chiar și când plouă
 atunci alergăm
 unul spre altul
 iarba plânge de fericire
 sub tălpile noastre
 și ne surprinde îmbrățișați
 în cerul eternității
 mâna lui stângă în
 mâna mea dreaptă
 găsește
 de fiecare dată
 cheia de îndeplinit
 idealuri
 în doi găsim mereu
 motive să exersăm
 filosofia mirării și
 să ne cântăm bucuria
 la o chitară
 imaginară.

Melancolie calibrată

cu câteva zile înainte
 de a pleca fără
 să-și ia la revedere
 bunica
 m-a rugat
 să o duc
 la coafor
 tata
 m-a rugat
 să-l bărbieresc
 și a plecat
 când eram la
 al doilea majorat
 parfumul absenței
 persistă
 prea multă liniște
 e neliniște
 prea multă tăcere
 e durere
 sub imperiul lacrimilor
 interioare

râul de piatră e
 ultimul sigiliu
 peste sanctuarul
 amintirilor
 înaintea fiecărui
 te rog
 mă încearcă o
 melancolie calibrată.

Solipsism

tăcut ca un pește
 străin de păcatele
 lumii contemporane
 mă învârt în jurul
 cheii inimii mele
 nerevendicată de nimeni
 – așteptările nasc dezamăgiri –
 pe cerul camerei
 noaptea-mi citește gândurile
 încă bătute de
 memoria nocivității
 sub care pulsează
 vocativul durerii

sunt amintiri generoase
 ce îți lasă riduri
 abisale
 cu cât îmbătrânește sufletul
 omul nu se mai teme de
 ziua-n care va trebui
 să îmbrace
 sacoul de iarbă.

Verbul fericirii

Primăvară
 în mijlocul iernii.
 Astăzi
 m-am trezit
 mai optimist
 decât ieri.
 Fotografia unei femei
 râde
 în urechea mea.
 Zâmbetul
 îmi colorează fața
 cu grația peștelui
 țâșnind din apă.
 În liniște
 – perlă culeasă din
 inima acvariului –
 vorbesc despre tandrețe
 la timpul prezent.
 A visa e
 verbul fericirii.

Știu că mă iubești

chiar dacă îți porți orgoliul
 ca pe o decorație
 spunându-mi că s-a sfârșit
 povestea noastră

(continuare în pag. 94)

ochii tăi mă strigă
ca din gură de șarpe
să rămân lângă tine
și mie-mi place
să mă învârt
în cerul nehotărârii tale

îmi întorci spatele
trăgându-ți peste umeri
privirile mele
cu o delicatețe emoționantă
te prind de mână

când două răni se întâlnesc
durerea intră-n moarte clinică
și din sărutul
a două puncte
iese învingătoare
linia inimii.

Trece neobservată

stau la o terasă
și beau o cafea
nicio masă-n jur
nu e ocupată
mă gândesc la cei care-mi
citesc poezia
și cum singurătatea mea
trece neobservată.

Arsenie AUGUSTIN

Îngerul meu stă la taifasuri prelungi
În grădina cu mirosuri jilave,
Uită că-l aștept la colțul
Eternului viu.
Oftează, sare și urcă
Pe cocoșa pământului
Împingând tot mai sus cerul de foc.
E c-un pas înaintea furtunii
Ce se-ncinge la porțile inimii slabe,
Îmi bănuie noaptea
Cu frisoane, iluzii și taine
Ascunse sub aripa-i-vâslă.
Adoarme târziu când se-nalță
Luna pe muchiile umbrei
Dospite-n uitare.

E cald și lumina rătăcește
Prin aerul dezrădăcinat al serii,
Umbrele cu mii de fețe alcaline
Se preling
Pe noduri făcute în grabă.
Legi de tine lumea strâns
Ca-ntr-o patrie unde tăcerile sunt
Prea monotone să doară.
Lasă-ți mâinile să devină albastre,
Imită zborul îngerului din
Tunelul de gheață.
Spune-i că marea ce stă atât de aproape
E îmbrăcată în alb asemeni
Celor din jurul absidei.

Natalie BISSO
(Germania)

Casa din munți

Sunt aici pentru mine
Aprind șemineul și stau pe scaun.

Totul îmi trece prin minte ca o flăcăra.

Nu e nevoie, nu mă grăbesc acum.
Drumul meu va fi urmat de
Filigranul cuvintelor

Orașul meu

Am iubit acest oraș până în adâncul sufletului meu,
Și grădini la un apus de soare purpurii,
Unde luna este ca brânza topită
Și vânturile bat ca niște libertini beți.

Și drumuri nisipoase aleatorii,
Parcuri, pătrate și mirosuri picante,
Părăsind pragul acoperit de zăpada dimineții,
Văzându-și viața în vitrine de sticlă.

Acest oraș a devenit deja casa mea.
Străzi vechi ale străzilor de întoarcere,
Sunt familiarizat cu decorul simplu,
Ca niște monede într-o cutie cunoscută.

Ca monștii pe gâtul unei măicuțe,
Sunt trei rânduri de ferestre cu lumină în semiîntuneric,
Ele mă cheamă ca într-o lume ciudată
Unde secretul este ascuns într-un frac special.

Orașul vechi a devenit preferatul meu!
A auzit zgomotul teribil al vremurilor grele,
Ca într-o casă de amanet - un rubin arzând,
Păstrează memoria secolelor anterioare.

Orașul adormit este spălat de ploi,
Și mângâiat de razele zorilor,
Prospețime a simțirii, cu entuziasmul sufletului
Care se va înmulți în versurile poetului.

Cancan sub vioară

Din aripi a fugit o șoaptă,
Tăcerea a domnit brusc în hol,
Și vinul scânteia în pahar,
Când artistul a urcat pe scenă.
Și sufletul a decolat, ca într-un vis,

Simțurile mele pot dansa,
Sunetele viorii îi sărutau pe toți cei de acolo,
Și s-au înecat înșelător în vin.

Scrie

Ca un uragan,
Mergi pe drumul tău și schimbă-ți viața.
Și gândul este oaspetele tău, uneori neașteptat,
Tocmai s-a oprit la poarta ta.

Speranțele și scuzele trecute -
Nu le vei găsi în coșurile paradisului,
și există multe concepții greșite nejustificate
Toate acestea vor apărea
Înaintea lui Dumnezeu ca o pădure.

Și în acest moment, simplu și ciudat,
Tu, atât de condus de un sentiment de răzbunare,
Ce nu vindecă rănilor,
Vei părăsi casa tatălui tău drag.
Te răzbuni pe tine pentru zgârcenia cuvintelor,
Pentru că nu dormi noaptea,
Și scrii poezii ieftine

O răzbunare care arde în minte,
Poate cel mai bun strateg al tău,
Scrii de parcă ai fi în exil,
Pregătești doar tactici și fuga în necunoscut

Scrie cum respiri! Într-un moment de ceață
Te sufoci în ritmul replicilor,
În care vei găsi floarea dorită a iubirii
Și vei expira mereu
O silabă lipsă

Leonard POPA

“Toți poeții au aceeași naționalitate...” Interviu cu poeta NATALIE BISSO (Germania)

Natalie Bisso este poetă, romancieră, eseistă și compozitoare. Este autoarea a 13 volume de poezie și prezentă în mai multe antologii lirice internaționale.. Poeziile sale au fost traduse în 45 de limbi. A fost distinsă cu titlul de „Personalitate de onoare a literaturii și artei mondiale”. Membru corespondent al Academiei Internaționale de Științe și Arte (MANI). Membru al Academiei Internaționale pentru Dezvoltarea Literaturii și Artei (MARLEY) și al Academiei Internaționale de Literatură Rusă (MAPC). Este inclusă în cartea „50 de femei de neuitat ale Europei”.

- Sunteți o poetă germană născută în Rusia sau o poetă rusă care locuiește în Germania? Ce a fost decisiv în destinul dvstră poetic?

- Nici nu trebuie să mă gândesc la asta pentru a vă răspunde la întrebare. Pentru că niciuna, nici cealaltă presupunere nu mi se aplică. Nu, nu sunt rusoaică sau germană. Dar vorbesc limba rusă foarte bine și locuiesc în Germania de peste 35 de ani. Chiar dacă răspunsul meu ar coincide cu o parte a întrebării tale, tot nu mi-aș schimba opinia reală pe care am dezvoltat-o de mult și ferm: sunt doar o poetă! Toți poeții au aceeași naționalitate, cea poetică. Există o astfel de țară - POEZIA. Iar MAJESTATEA SA CUVÂNTUL și EXCELENȚA SA POEZIA le stăpânesc. indiferent câte limbi vorbesc. Îmi scriu poeziile în rusă, pentru că asta știu perfect. Răspunzând la a doua parte a întrebării, sunt sinceră, puțin confuză. Ce a devenit decisiv în destinul meu poetic? Cred că poezia însăși. Faptul că poezia există în viața mea mă face fericită.

- Cum influențează granițele geo-politice granițele poeziei?

- Aceasta este o problemă geopolitică complexă. Dar tot voi încerca să răspund. Granițele sunt granițe, indiferent cum arată. Toate frontierele au propriile reguli, care sunt uneori periculos de încălcate. Aceste reguli depind de multe împrejurări, începând de la politica și strategia țării în care locuiești și nu se termină nici măcar cu țara în a cărei limbă îți scrii lucrările. Cu toate acestea, nu sunt politician și nici măcar politolog. Nu am informațiile complete, nu am abilitățile de a analiza acțiunile politice și, sinceră să fiu, deși sunt foarte preocupată de tot ce se întâmplă în lume, sunt conștientă că nimic nu depinde de mine, de opiniile mele, de propriile analize sau avertismente (chiar dacă aș fi un prezicător). Dar ați pus o întrebare direct legată de geopolitică. Desigur, acest lucru interferează cu poezia. La urma urmei, cine este poet are nevoie de limite?! Se amestecă el cu geopolitica? Da! În mod clar, geopolitica influențează poezia însăși și limitele poeziei, deși îmi place să afirm că poeții sunt în afara

Poeta Natalie Bisso (Germania)

politicii. Ei ignoră granițele, interdicțiile și ostilitatea. Poetul este un gânditor iubitor de libertate, care nu tolerează granițele și interdicțiile, care își exprimă gândurile în cea mai frumoasă formă de narațiune - în poezie. În versificare, în special în poezia rusă, există reguli și manuale despre versificație. Rima, ritmul, potrivirea numărului de silabe, metaforele și comparațiile sunt foarte importante. Numai atunci când aceste reguli sunt respectate, poezia sună cu adevărat magistral. Dar există și erori, și atunci pare stângace. Nu am de gând să explic întreg manualul de poezie, dar chiar și din aceste câteva exemple, puteți înțelege cât de greu este să scrii o poezie rimată. Și eu scriu exact cu rimă! Rimă strictă (rimă care nu a fost uzată de secolele anterioare), ținând cont de toate elementele prozodiei, ca să nu existe niciun cârlig (cum se spune), ca totul să fie lin în poezie - acest lucru este departe de a fi ușor. Nu sunt aceste reguli suficiente pentru un poet? Are nevoie și de granițe geopolitice? Acestea l-ar încurca definitiv pe poet. Pe de altă parte, nimeni nu poate interzice unui poet să gândească. Nicio graniță geopolitică nu va opri, încetini sau înăbuși talentul, gândurile și poezia lui. Da, acesta este un răspuns complicat la o întrebare complicată.

- Dar influențează poezia granițele geo-politice în vreun fel?

- O face într-o oarecare măsură. Mi se pare că poezia, pur și simplu, nu acordă atenție granițelor geopolitice. Mai ales în era progresului digital. Uite, poeziile multor poeți din diferite țări sunt traduse în alte limbi, sunt citite și publicate în diferite țări. Există o influență a geopoliticii asupra poeziei în asta? Sau, poate, aceasta

(continuare în pag. 97)

este influența poeziei asupra geopoliticii? Poezia nu are granițe, deși uneori se confruntă cu diverse feluri de obstacole, inclusiv lingvistice și geopolitice, ceea ce înseamnă că există un fel de influență.

- Pentru cineva care tocmai vă descoperă poezia, de unde ați sugera să înceapă?

- Oh! Aceasta este cea mai simplă întrebare. Din poezie! Citiți și recitați poezii ale unui anumit autor din ani diferiți. Cititorul va putea să compare poezia de mai demult și de mai târziu, să descopere temele și imaginile poetice care definesc personalitatea autorului. Dacă poeziile mele sunt traduse în diferite limbi (chiar dacă nu în forma în care scriu, în rimă), sunt mulțumită, deși, de cele mai multe ori, se transmite doar sensul dat de mine, nu și forma în care îmi îmbrac versurile.

- Cunosco un concept drag dvstră, *Hyperpoemul*... Cum ați intrat în acest proiect și cum l-ați defini?

- Îmi pare rău, dar *Hyperpoemul* nu este proiectul meu, deși sunt implicată activ în el. Autorul proiectului este un tânăr scriitor din Sankt Petersburg, Alexander Kabishev. Nu știu exact ce i-a dat ideea de a face un astfel de proiect, dar mi se pare pur și simplu grandios. În primul rând, acest proiect este strict tematic și, în al doilea rând, nu este interesant doar pentru toți autorii care au dorit să participe la el. Subiectul în sine unește toate popoarele, toate țările și continentele. Nu există ostilitate, nici chemări rele, nici negativitate, nici granițe geopolitice. *Hyperpoemul*, prin însăși existența sa, servește drept punte de prietenie pentru toate națiunile. Mai mult decât atât, primul volum din *Hyperpoema* a intrat deja în celebrul *Guinness Book* prin dimensiunea și mărimea sa. Primul volum al cărții *HYPERPOEMA* a adunat aproximativ 1.700 de autori din diferite țări. Cartea a fost publicată și este distribuită cu succes în întreaga lume. Al doilea volum al *HYPERPOEMEI* tocmai își recrutează noii autori. Fiecare autor poate participa la acest proiect o singură dată. Și până astăzi, din câte știu, 2.000 de poezii noi din întreaga lume și-au trimis deja poeziile pentru al doilea volum al *Hyperpoema*. Cred că proiectul nu se va termina aici, are un viitor bogat și promițător. Acesta este un proiect grandios, în ceea ce privește amploarea și durata. Știi foarte bine că lucrurile nu se întâmplă atât de repede în literatură. Când apare o idee, se gândește și se dezvoltă un plan, începe colectarea de material, apoi prelucrarea, editarea etc., și abia după aceea materialul este înaintat presei. Uneori, trec mai mulți ani între începerea unui proiect și publicare. În acest timp, cresc noi generații, se deschid noi talente și apar tot mai mulți poeți și scriitori tineri. Desigur, atunci când află despre un astfel de proiect, vor să ia parte la el. Și așa mai departe - de la un volum publicat de *Hyperpoema* la altul, la al treilea etc. Acest *HYPERPOEM* poate dura pentru totdeauna.

- Într-o poezie, ați scris:

„Deveniți parte dintr-un program convenabil,

Căutând justificarea acestui timp.

Timpul și morala se schimbă...”

Timpul și morala noastră se schimbă în ceva mai bun?

- Această poezie se numește „ÎNDOIELILE”. Spre marele meu regret atât timpul, cât și morala nu se schimbă în bine. Deoarece sunt o persoană adultă, cu o opinie stabilă, pot spune cu încredere că estetica comporta-

mentului, moralitatea, relațiile intergeneraționale, dorința de cunoaștere și noile mișcări au fost foarte zdruncinate în toate țările și sunt o crimă împotriva Mamei Natură, a politicii și a economiei. Da, de fapt, totul converge spre o schimbare în rău, după părerea mea. Și asta nu pentru că părerea mea este depășită, ci pentru că, undeva, cineva duce o politică criminală, introducând inovații nepotrivite în societate, complet contrare unei existențe umane decente. Societatea devine din ce în ce mai agresivă, lipsită de griji, iresponsabilă, neglijentă, obraznică, nemanierată, inestetică, grosolană, insensibilă la nenorocirea altcuiva. Vă pot da mai multe epiteze și exemple, dar este necesar? La urma urmei, acest lucru este vizibil pentru orice adult care a primit o educație decentă și o înțelegere a semnificațiilor care servesc în beneficiul și nu în detrimentul societății, țării și lumii. Dar sunt o optimistă incorrigibilă. Cred -și sper- că moda pentru toate lucrurile rele va trece și vor veni vremuri mai bune.

- Reproduc dintr-un eseu de-al dvstră: *Jucându-vă cu cuvântul și soarta, Desenând înfățișarea originală, Vei fi în continuare tu însuși, Invincibil și liber! Ne asigură poezia libertatea? Sau, mai degrabă, ne-o limitează?*

- Libertatea de gândire are o sferă nelimitată. Dar poezia însăși, cea scrisă pe hârtie, publicată pe rețelele de socializare sau chiar cea orală și surprinsă pe video, capătă o formă de libertate. În poezie, libertatea este relativă. În primul rând, trebuie să luăm în considerare bariera lingvistică. Indiferent cât de mult ai încerca să traduci poezii în alte limbi corect și textual, acestea arată și sună diferit. Și mai des - nu la fel de frumos ca în original. Nu-mi place poezia fără rimă, dar trebuie să o accept. Și aceasta este deja o anumită restricție a libertății pentru mine și poezia mea. În al doilea rând, eu personal nu scriu poezie pe teme politice, religioase și altele. Prin urmare, pentru mine și munca mea, conceptul de libertate este mai larg. Mă las purtată de gânduri și de sentimente puternice. Scriu doar poezii lirice pozitive. De aceea eu și poezia mea suntem mai mult liberi decât limitați. În al treilea rând, există autori specializați în subiecte politice, religioase și erotice. Știi foarte bine că, întotdeauna, în orice moment, în toate țările, atât poezii antice, cât și cei moderni, dezamăgiți ai guvernului, sistemului, conducătorilor și bisericii, au fost interziși, persecutați, închisi și chiar executați pentru lucrările lor. Deci nu există libertate necondiționată în poezie. Poezia nu dă prea multă libertate, deși nu se poate spune că nu există deloc. Totuși, depinde în mare măsură de țara de reședință, regim, sistem, orientare religioasă etc. La urma urmei, știu că există un „*Index al cărților interzise*” - o listă oficială de cărți publicată de Vatican, pe care Biserica Catolică le-a interzis credincioșilor să o citească sub amenințarea cu excomunicarea. Pentru prima dată, o astfel de listă de cărți a fost publicată la instrucțiunile Papei Paul al IV-lea (Caraffa) în 1559. De exemplu, de departe cea mai periculoasă carte din lume este *Necronomiconul*, cunoscută și sub numele de *Cartea morților* sau *Al-Asif*, o carte a unui celebru autor de romane gotice american, Howard Phillips Lovecraft (1890-1937). În Prefața *Necronomiconului*, acesta ne spune că e o carte periculos de citit, deoarece poate dăuna sănătății fizice și

(continuare în pag. 98)

psihice a cititorului. În diverse momente, lista lucrărilor interzise a inclus lucrări ale unor autori precum Lorenzo Valla, Erasmus de Rotterdam, Lawrence Stern, Voltaire, Daniel Defoe, Giordano Bruno, Copernic, Kepler, Galileo, Honore de Balzac, Sartre și alții. Aproape toți filozofii occidentali celebri au fost incluși în listă, inclusiv credincioși precum Descartes, Kant și Berkeley. Cu toate acestea, chiar și acum există cărți care sunt interzise lecturii largi, iar lista lor este actualizată în mod regulat. Acum, vă rog să-mi spuneți, poezia ne dă nouă, scriitorilor și poezilor, libertate sau ne-o limitează? Acestea sunt întrebări cu un răspuns greu de dat... Da, rămânem liberi și invincibili în gândurile noastre. De asemenea, suntem liberi să alegem - putem să ne scriem propriile lucrări și să le publicăm. Dar trebuie avut în vedere faptul că acestea pot fi interzise sau pot aduce nu numai restrângerea libertății, ci și prejudicii autorului, mai ales având în vedere elementele actuale foarte agitate și ostile din societatea contemporană.

- Sunteți autoarea a 13 volume de poezii, ați fost tradusă în 29 de limbi ale lumii și publicată în 15 antologii internaționale în limbile diferitelor țări. Luați parte intens la viața literară de pe diferite meridiane... Aveți timp pentru toate?

- Vă rog să mă iertați, dar este extrem de jenant pentru mine să-mi enumerez premiile și realizările. Sunt multe și ocupă un spațiu suficient în inima mea. Chiar dacă într-o zi ar fi 72 de ore în loc de 24, nu mi-ar fi de ajuns să fac tot ce am în minte. Am proiecte prioritare care îmi ocupă timpul de câțiva ani, deși încerc să conduc multe cazuri și proiecte în paralel. Unul dintre principalele proiecte este *Asociația Literară Internațională „TRIBUNA CREATIVĂ” (ILACT)*, al cărei fondator și președinte sunt. Am multe responsabilități și lucrez aici. Asociația are propriul său statut, sigiliu, site oficial, Prezidiu, membri ordinari și de onoare. Au fost elaborate documente de proiectare originale, pliante, diplome, certificate și certificate. Asociația organizează anual mai multe concursuri literare în două sau mai multe limbi. Scara este foarte largă. Acoperirea autorilor este de 36 de țări din întreaga lume. În ultimii ani, am organizat și am ridicat autoritatea Asociației noastre la un nivel foarte înalt. De asemenea, sunt creatorul mai multor grupuri literare. În ele lucrează administratorii și moderatorii, dar trebuie să rezolv și controlul și toate problemele care apar acolo. Bineînțeles, continui să creez, să scriu poezie, o mulțime de articole și cursuri de master, particip la evenimente la care reușesc să particip, pregătesc materiale pentru publicarea unor noi colecții de autori, recent a fost publicată o carte în altă țară, pe care am tradus-o. În rusă, Uneori mă întreb cum mă descurc, alteori sunt nemulțumit de mine că nu am făcut tot ce mi-am planificat. Îmi place ceea ce fac. Și nici nu mă pot imagina fără poezie.

- Care sunt regretele poetului de astăzi?

- Probabil, faptul că nu există pace în lume... Că sângele se varsă, că mor copiii de foame, că au apărut viruși periculoși care distrug omenirea, că Pământul nostru este expus la diferite tipuri de influențe care strică rezervoarele, pădurile, natura, că există atât de multe incurabile. boli pe care omenirea nu a învățat să le trateze, pe care oamenii au devenit agresivi, insensibili, indiferenți. Poeții sunt oameni vulnerabili și senzitivi, trec toate evenimentele prin inimă și, prin urmare, găsesc o mulțime

de lucruri negative, care provoacă regrete. Am citit recent într-o revistă că sunt atât de mulți oameni singuri în Japonia, încât chiar își pun capăt vieții prin sinucidere. Este groaznic, nu-i așa? Și asta este în era dezvoltării digitale, în era progresului și inteligenței artificiale. Deci internetul nu este deloc un substitut pentru comunicarea cu o persoană vie! Dacă ieși în oraș și urmărești trecătorii, s-ar putea să observi că nimeni nu vede pe nimeni. Toată lumea merge cu fețele îngropate în telefoanele mobile, fără să se uite la drum, la alți trecători. Nici la trecerea drumului nu sunt atenți, așa cum am fost învățați, conform regulilor. Prea am devenit dependenți de internet. Și asta ne aduce o profundă singurătate... În loc de întâlniri față în față, folosim corespondența Whatsapp. În loc de emoții vii, există emoționale. Chiar și la telefon, comunicarea devine din ce în ce mai rară. Sunt singura care vede toate acestea (și multe altele)? Toți oamenii îl văd. Toți poezii se îngrijorează de aceste probleme la fel de mult ca mine. Unii dintre poeți strigă cu voce tare despre fiecare dintre probleme. Dar, din anumite motive, nimeni nu-i aude. Acum, secolul a devenit diferit, timpul a devenit diferit, oamenii au devenit diferiți - surzi, orbi, indiferenți, fiecare pentru sine, în cea mai mare parte. Și este multă frică în aer. Uneori o poți simți chiar și pe pielea ta, mai ales când te uiți la știri la televizor. Nu sunt împotriva progresului. Dimpotrivă, acesta poartă o mulțime de lucruri bune, pozitive și importante. Dar are și o mulțime de lucruri negative care sunt dăunătoare oamenilor. Dar cineva trebuie să aducă în lume frumosul, strălucitorul, bunul, eternul! De aceea scriu doar poezii pozitive, Pentru ca din fiecare Poezie să rămână o mică eufemizare care să aducă speranță pentru un viitor frumos și luminos. Pentru ca după ce citește o poezie, o persoană să se simtă bine doar pentru a vrea să privească cerul, să privească norii, să se uite în jur, să inspire mirosul florilor, astfel încât să vrea să zâmbească și să vrea să trăiască o viață plină. Nu la telefon sau în jocuri de unde poți cumpăra una, două, șase vieți. Poeții sunt oameni vulnerabili și sensibili, trec toate evenimentele prin inimile lor și, prin urmare, găsesc o mulțime de lucruri negative, care provoacă regrete.

- Care sunt următoarele proiecte la propriu?

- Prefer să nu vorbesc din timp despre proiectele și planurile mele. Ca întotdeauna, există multe perspective. Chiar mi-e teamă să le spun cu voce tare. Nu pentru că sunt superstițioasă, ci pentru că îmi pare rău că nu am timp să-mi îndeplinesc toate planurile. Dacă nu o fac, va fi o vorbă goală. Nu pot suporta. Mi-aș dori foarte mult să dezvolt în mod activ Asociația și toate problemele care decurg din aceasta. Mă voi strădui să-mi îndeplinesc toate planurile. Între timp, îi invit pe toți să se alăture proiectelor curente. În special, competiția literară care se desfășoară în prezent (în două limbi - rusă și engleză) poartă numele poetului american Walt Whitman. Vă mulțumesc din suflet pentru atenție.

Ana DOBRE

Ce se întâmplă între timp...

Cât de multe se pot petrece *între timp*?

Un copil precoce ne spune: *între timp*, am crescut, am învățat să scriu. *Între timp*, mă străduiesc să cunosc lumea în care eu, Gabriel Burlacu Junior, am venit să vă cunosc pe dumneavoastră, dragi oameni buni, cărora vă încredințez, acum, a tinereții/copilăriei mele *întâi născută roadă*.

Există ceva înlăuntru al ființei acestui copil, atipic, pentru zilele noastre, însă tipic pentru devenirea lui interioară, așa cum o simte el și cum o transmite prin poeziile din acest volum, *Între timp*¹. Iar acest ceva, care ține de inefabil, este atât de pregnant/dominant, încât cere dreptul de a ieși în lume.

Adresarea directă către virtualul cititor („Dragă suflet de copil, am compus aceste versuri pentru tine, DOAR pentru tine orice vârstă ai avea! Am mângâiat clapele poetice vreme de cinci ani, până ce am fost sigur că nu falsez, iar notele ies curate ca tine! Mă bucur să citești... și să iei aminte!”) precedă întreaga construcție a volumului, e modul poetului-copil de a interacționa și de a împărtăși bucuria creației cu cititorii săi de orice vârstă. De semnalat modestia lui, ce se relevă prin aceea că-și numește creațiile *versuri*, iar nu *poezii*...

Micul poet Gabriel Burlacu Junior este prezentat generos de editorul său, poetul, el însuși, cândva, un copil precoce, Vasile Poenaru, pentru care, dincolo de darurile poetice, devine relevantă ideea unei poezii atemporale, fără vârstă („Versurile lui Gabriel ne conving că poezia nu are vârstă.”). Poezia nu are vârstă pentru că este, întâi de toate, o stare, o întâmplare care ține de miracolul ființei. Evelyne Maria Croitoru indică liniile tematice, de interes pentru un poet care a scris primele versuri la vârsta de opt ani.

În călătoria lui de până acum, partea dedicată poeziei cunoaște *cinci momente*, cifră simbolică, asociată de ezoterici cu planeta Mercur, planetă responsabilă de arta comunicării, corespunzătoare, în realul exoteric, simțurilor pe care le avem. Totodată, aceste cinci momente constituie coloanele de susținere a volumului, dând posibilitatea poetului să transfigureze tot ceea ce, esențial pentru el, a făcut *între timp*. Sensurile sintagmei din titlu reverberază peste tot.

Așezate ca-ntr-un CV sui generis, aventura poetică pornește din prezentul perzentului, anul 2024 – *O rimă, un vers, o poezie, o carte* (9 poezii), și se întoarce, pe firul memoriei, înspre anii 2023 – *Joaca de-a poezia* (9 poezii), 2022 – *Filosofie & poezie* (7 poezii), 2021 – *Panseuri poetice* (7 poezii), 2020 – *Primii pași poetici* (7 poezii).

Este acesta *anamnesis*-ul lui, o călătorie în memoria afectivă, cu revelațiile inspirației. Semnificativ, din acest punct de vedere, este și modul sugerat cititorului de a parcurge etapele acestei călătorii.

Din *prezentul prezentului*, micul poet pleacă din spațiul unei idei (*Inspirație...Idee...Poezie*), idee care include întregul imaginar, ale cărui prime impresii se concretizaseră în 2021, ca paletă coloristică a lumii în evanescența ei și din care el reținuse *Pisica, norii și ploaia, Senin, Natura*, apoi, urbanul – *Pe stradă, acum...*, Școala.

Gabriel Burlacu Junior este mereu prezent în lume și, deși nu conștientizează complexitatea relaționării cu

velează Dumnezeu) îl conduc spre detectarea unui esențial pe care-l desprinde, la fel de precoce, acum, la această vârstă a descoperirii splendorilor lumii. Una dintre revelațiile lui privește sacralul, pe care-l răstrânge, în *Dumnezeiesc, Mântuire, Cum s-a ntâmpnat?*, *Nimic mai important, Poemul celor care nu cuvântă, Măreția lui Dumnezeu, Muntele sacru*, ideatică relevantă prin consecințele prezenței Divinității în lume, ce ia forma unor interogații care-i atestă maturitatea gândirii: „Cum a apărut totul?/ Cine a fost primul? Oul?/ Sau Adam și Eva în grădina Raiului?/ Se știe...nu se știe.../ Nu-mi rămâne decât să-o iau/ Treaptă cu treaptă.../ Gând cu credință.../ Să aflu Creatorul!// Ceva mă smerește!// Ce multă inspirație a avut!// A creat aer, căldură, smirnă,/ Verde pe sol și albastru în zbor.”

Această maturitate este evidentă și în *maniera* disjunctivă în care el se vede în relație cu ceilalți, nu pentru a se delimita, ci pentru a parcurge, în felul său, drumul de la cunoaștere la autocunoaștere: „Eu cânt la pian și-ascult sonate,/ Alții țopăie pe ritmuri turbate (...)/ Eu citesc istorie și fapte de glorie/ Alții se întrec în împușcături pe net./ Eu scriu poezie gândind ce-o să fie/ Alții creează... chatGPT doară...”

Nu lipsește din tematica poeziei lui Gabriel Burlacu Junior încercarea de a se (auto)defini în relația cu poezia, optând pentru „doar poezie”. Deși o face cu ironie, autopersiflându-se, calitate a oamenilor inteligenți („Mă gândesc doar la poezie/ Și aștept inspirația să vie!”), sinceritatea cu care se analizează nu poate lăsa indiferent pe eventualul cititor. Din spațiul intim al propriului eu, micul poet iese autointerogându-se în relația cu ceilalți – *Ce sunt oamenii?* („Ce sunt oamenii?/ Oare sunt ființe create de Dumnezeu/ Și, ajunse pe Pământ,/ Caută, cercetează și inventează/ Și au ajuns până în spațiu/ Încercând să se întoarcă la el?”).

Aceste versuri reunite în acest volum, *Între timp*, îl reprezintă pe Gabriel Burlacu Junior în acest moment auroral, promițător, al existenței sale. Viitorul va decide în privința destinului său. Darurile există, talantul a fost primit. Nu ne rămâne decât să așteptăm pentru a vedea cum va fi valorificat.

Ana DOBRE

Striptease pe rugul poeziei

Cu un titlu provocator, *Striptease pe rug (111 povești de iubire și alte devastări)*¹, noul volum al poetei Gabriela Hurezean se adaugă celorlalte, care, începând cu 1973, când, descoperită entuziast de Ștefan Augustin Doinaș, debuta cu *Uneori zborul*, volum urmat de *Proba de culoare* (1975), *Drum spre morile de vânt* (1982), *Chipul și asemănarea* (1987), *Câtă dragoste, atâta moarte* (1997) *Striptease pe rug (111 povești de iubire și alte devastări)* se constituie în jurul imaginii sincretice, metaforă emergentă care o așază în centrul lumii pe care o proiectează pentru a o reprezenta poematic.

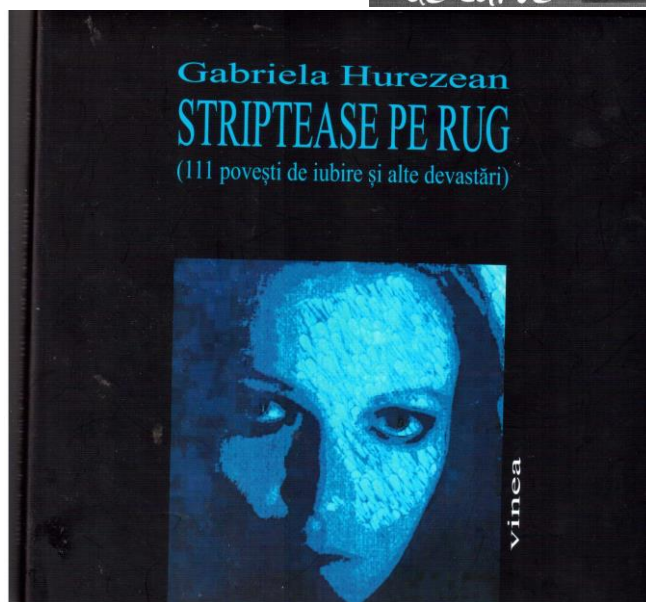
Relația complexă a eului, multiplicat în ipostaze ale comunicării cu sine și cu ceilalți, în dialog cu lumea, dar și în ipostaze ale retractilității, are ca fundal un amestec de lumini și umbre, un fel de materializare în exterior a peisajului sufletesc labirintic. Poemele se constituie ca fotograme esențiale ale unui eu care tinde, dacă nu să se armonizeze cu lumea, cel puțin să surprindă interacțiunile, să le înțeleagă, să le clarifice. E o poezie senzitivă, totul pleacă de la modul în care eul percepe *zgomotul și furia lumii*.

Poezia omonimă, *Striptease pe rug*, este, din acest punct de vedere, semnificativă. Acuitatea percepțiilor culege secvențe filtrate prin trăirile și stările eului, fără niciun fel de inhibiție lingvistică. Poeta Gabriela Hurezean este mai atentă la idee decât la sonoritatea cuvântului, cu muzicalitatea lui cântată, eufonică. Tonalitatea ei rezultă dintr-o muzicalitate atipică, proprie, ecou tulburător al modului personal de a se așeza în cercul vitruvian al existenței: „sângele tropăind în auz/ batalion de târfe pe tocuri cui/ știi prea bine cine și cum/ a ucis catifeaua cine a înlocuit-o/ cu pânză de sac/ flori sărace de-a lungul autostrăzii/ cuvintele/ mai spun doar nimic/ despre nimic/ convalescență în patul atârnat cu lanțuri/ de tavan”. Versurile coincid cu adevăruri subiective care fac drumul de la *vedere* (proiecție în exterior, care culege secvențele lumii, excerptate din marele tablou) la *privire* interioară, pentru a deveni *viziune* asupra vieții și existenței.

Tabloul realității percepute cu patetismul unui observator contemplativ, fără a fi total detașat de spectacolul evanescent al lumii și al devenirii, pare dominat de profan, un peisaj desacralizat, din care poeta reține „sângele tropăind”, catifeaua vs pânza de sac, *florile sărace*, o lume în convalescență, camuflând sacrul, pe care gândul poetei îl identifică și la care sensibilitatea ei accede.

Antinomiile traduc aceste contraste pe care poeta le vede, le privește, le interiorizează, numai pentru a le așeza în covorul metaforic al inteligibilului poematic. Poetul nu oferă soluții, el doar observă, semnalează semnele vremii, le propune ca interogații existențiale. Dacă istoria este poezia învingătorilor, poezia este, cum o spune Ioan Es. Pop, o istorie de celor învinși. Astfel, poezia devine o mărturie care se propune în și prin modul ei propriu pentru a interpreta/înțelege lumea și locul omului în univers. Tăcerea care se instalează și pe care poeta o invocă („hai să ne tăcem dară/ să ne tăcem până în măduva oaselor/ hai să ne fim nefim”) ar putea fi o soluție care ține mai mult de ataraxie decât de pragmatismul acțiunii.

Poveștile de iubire semnificate de poeta Gabriela Hu-

rezean aduc un alt mod de a înțelege și trăi iubirea, văzută prin filtrul unor „metafizici abominabile”. Este vorba despre marea ei iubire pentru lumea aceasta, creația unui Dumnezeu iubitor, despre sentimentul primejdiei, întrucât trăirea iubirii e urmată, simultan, de „alte devastări”. Sentimentul copleșitor al iubirii, în ipostaza de agapă, al iubirii pancosmice, divine, pentru tot ceea ce constituie creația, e trăit simultan cu cel al *devastării* interioare, un fel de prelungire a blagianului *paradis în destrămare*, mutat din exterioritatea lumii în interioritatea profundă a eului.

Construcția poetică a Gabrielei Hurezean pare o geneză, o *facere* în care poetica și poietica se întâlnesc, întrucât ea receptează, deopotrivă, spectacolul lumii și mecanismele ei de funcționare, concomitent cu trăirea personală în complexitatea determinismului metafizic al ființei care este, totodată, titan, predispus faptei, și contemplativ, dedat reflecției. Haosul, însă, e contracarat de imaginar, un cronotop subiectiv, de *inima* lui, în aorta căruia pătrunde, vizionar, gândul, ordonat prin rațiunea și logica poematică. Imaginile au aceeași acuitate, senzitivă și lucidă, inefabilă și concretă: „tot ce e inexplicabil migrează aici/ în aorta poemului/ cuvinte lavă cu ochi de prunc/ cuvinte ger îmbătrânind urât/ cuvinte spaimă...”.

Tripticul construit – *metafizici abominabile, amor&psyche&alte atrocități* și *cioburi scame erezii*, cu arhitectura lui de idei care-i transfigurează gândurile, stările, trăirile, relevă o poematică reflexivă, în care interogațiile existențiale au tensiune lirică, fragrantă și concretețe metaforică. Interogându-se, ca-n acest indirect *De ce* final („nici nu mai vezi nici nu mai știi/ de-i turmă de oi sau haită de lupi/ tumultul ce-ți cutreieră ființa// nici soarele de-i numai ochiul galben/ al șarpelui/ sau umbra înșăngerată a nimfei de peșteră// nedeslușite pier șirul și rostul verdictelor/ rămâne doar întrebarea/ de ce de ce de ce de ce de ce...”), poeta se așază într-un dialog problematizant cu lumea – *luminează* obiectul și se *iluminează* pe sine. Poezia se scrie, astfel, cu propria ființă, ale cărei supreme combustii rămân ca mărturie a trecerii poetului prin lumea de semne...

¹ Gabriela Hurezean, *Striptease pe rug (111 povești de iubire și alte devastări)*, Editura Vinea, București, 2024.

Iosefina SCHIRGER

„ÎN ORICE OM O LUME ÎȘI FACE ÎNCERCAREA”

Nu puteam începe decât cu un citat din marele nostru Eminescu!... Se spune că a fi poet este mai mult o stare de spirit, o pornire lăuntrică izvorâtă din dragostea de frumos, sensibilitate, din extazul unor clipe care se doresc memorate. În lumea noastră plină de iluzii deșarte, dintotdeauna a fi poet a fost un act de curaj, însă a fi poet român este un dar, în sensul de “*îți e dat să fi*”.

Viața în exil pentru mulți este dramatică. Pentru cei norocoși, a scrie în limba maternă e ca o terapie: te aduce în zona de confort. Prin cartea sa, editată în ediție bilingvă, Sorina Ivănescu Lynskey a dus graiul românesc în inima Regatului Unit. Autoarea nu trăiește din scris, nu face asta pentru glorie, ci pentru sine. *Undeva - Cândva Fluturii scriu poezie* este o dovadă a biruinței spiritului latin, un strigăt nu de dezrădăcinare, ci de întoarcere la origini, la esențe.

Înainte de a ne învăța să fim fericite, viața ne-a învățat să fim puternice. Poeta, ca și mine este născută în Drăgășani, în cel mai frumos județ din România, Vâlcea. Din copilărie, se știe că era ambițioasă, cu înclinație spre învățare și studiu, cu drag de carte și de cuvânt. Autodidactă prin fire, Sorina a început a scrie din dorința de a-și căuta rostul, de a găsi răspunsuri, de a se exprima, de a ajunge la inima celorlalți, de a se da rui. Iar anturajul din noua ei patrie îi este mai mult decât favorabil pentru asta! Dacă ai nevoie de un moment de reflecție, lectura este începutul perfect! Pentru cine a cunoscut-o pe Sorina Ivănescu, e o bucurie a-i citi cartea: îi vede nu doar chipul, trăsăturile, ci și convingerile, trăirile, nuanțele sufletești cele mai adevărate.

A strâns în acest volum 47 de poeme, începuturile creației sale, trecute prin repetate cristalizări venite odată cu maturitatea – o colecție de trăiri, o lume autentică, vibrantă, plină de culoare, sunete, dor. (Sunt convinsă că are sertarele calculatorului pline de ciorne care așteaptă ca într-un laborator farmaceutic să le vină rândul a fi organizate în următoarele volume!)

Stilul ei, de o manieră directă, realistă, denotă o filosofie de viață sănătoasă, având la bază tenacitatea bazată pe dragoste. Ideile sale sunt despre sens și împlinire, cer, sfîntenie, acceptare și iertare, generozitate, vindecare. Orice lucru aparent neînsemnat e perceput, trăit, revelat spiritual. Fiecare vers este o confesiune, un pastel, o clipă trăită, adunate în paginile unui jurnal de stări în care ne putem regăsi. Poezia vorbește despre realitatea imediată, despre bine, pace, bucurie, lumină care înving tristețile, neîmplinirile, temerile, întunericul din noi. Se resimt ușoare adieri de sentimentalism lăuntric, nostalgii aduse de acasă: „*Ecoul din colțul inimii... ajunge până la hotarul suprem unde răspunsurile devin mângâiere și orice suspin respiră liber.*” „*lubirea curge în răsărituri albastre*”, „*lacrimile, în rugăciunile serii.*”

Sorina reușește să găsească din largul oceanului, drumul spre esențial, liniște și echilibru. Aceasta este de fapt bogăția pe care o purtăm din generații și care contează cu adevărat: conexiunea cu trecutul și ceea ce transmitem mai departe: “*Gândurile mele înmuguresc și înfloresc azi pentru voi*” (*Recunoștință*).

Sorina Ivănescu Undeva-Cândva Fluturii scriu poezie

Somewhere-Sometime Butterflies write poetry

Traducere de/Translated by
Dorina Brândușa Landén

ITACA
PUBLISHERS
2024

O particularitate remarc a fi discursul individual contemplativ (în contrast, de exemplu, cu al meu, dialogic) legat de vizual, simțire, situație, chiar *la vedere*, redat prin oralitate interioară. Limbajul liric, apropiat de cotidian, clar, melodic, neînfiorat, surprinde prin intensitate, ton blând, cu accent pe enunț: „*Răspunsurile sunt reci, ceasurile triste, emoțiile sacre, regretele crude, speranțele înalte, apusurile stinse, nopțile sfîșite, stelele colorate, alteori de zăpadă, cuvintele sunt greu de găsit, inerția e seacă, verdele vătămat, alteori e crud și cald, imnul sfânt, albastrul nud, cerul cu umbre, pustiul flămând de verde, rana însetată cândva de iubire, drumul veșnic plin de mister, universul pur și măreț, toate concertate într-o simfonie adâncă și nesecată.*”

Poezia propune o estetică a efemerului în care subiectul liric, *eul*, își asumă propria fragilitate existențială. Naturii, timpul și memoria construiesc o matrice: viziunea de integrare a sinelui în univers. Poezia nu abundă în metafore ori în imagini șocante. *Sentimentul trăirii întru ființă*, despre care amintea Constantin Noica, este dominant. Așa gândește, trăiește, iubește, *aleargă* Sorina: „*respiră adânc pe o ramură de suflet, închide porți, își strigă neputința, își ascunde lacrima în aripa unei viori, își sărbătorește biruințele, naște poezia,*” identifică în orice formă un vers alb, în orice imagine un poem, transformă clipa în literatură, în poveste (*Noi suntem*). Parcă se joacă, parcă e tristă, dar apreciază tot ce o înconjoară mulțumind „*într-un joc al șoptelor timide/către infinitul din vis.*”

Se știe că poeții sunt speciali, unici, iar poeziile subiective, încât fiecare cititor le înțelege diferit, în funcție de propriul bagaj intelectual și de starea de spirit de moment. Sorina lucrează didactic, alegând

(continuare în pag. 102)

cuvintele, scrie ca și cum ar picta, conștientă de individualitatea sa, de umbrele și luminile ei, de temerile și bucuriile ei, expunând, trecând prin toate culorile sentimentele și eul ei. Astfel poeziile rezultate sunt tablouri, pasteluri, clipe de viață imortalizate, transcrise prudent, proaspăt, cuminte, fără vântori, fără coborâșuri.

„Drumul sufletului încătușat de neliniști”, „cuibul de visuri”, „starea de singurătate a unui abis alb și tăcut”, „anotimpul veșnicilor lumini”, „secunda ce picură în ploii”, „acuarela verde diluată de rouă”, „zborul cocorilor ce cântă-n culorile zării”, „aripile de lumină”, „timpul greu ce sângeră”, „sferele albe cunoscute”, sunt imagini simbol, „simfonii de suflet/ cântate în pagini de poveste” – adică *Anotimpurile* poetei. Uite că Sorina a găsit ferestrele din care să privească lumea, cheile potrivite trecerii granițelor, rețeta autodepășirii, stropul de nemurire!

Depărtarea, înstrăinarea i-au transformat viziunile, ea trecând încet la un *patriotism* metamorfozat poetic, filtrat prin și marcat mereu de dorul de acasă. Vedem cum de sub penița ei nu au scăpat micile subtilități care i-au transformat poezia într-o radiografie. Dovadă stau versurile din poezia „Drumul spre larg”: „O partitură muzicală cu note înalte/ îmi definește anii rămași.../ Uneori plâng în spatele cortinei./ însă fiecare culoare din eul meu/ pictează fluturi./ Drumul spre larg nu este departe!”...

Undeva - cândva... poartă o serie de trăsături ale jurnalului la nivelul discursului, temelor și punerii în scenă a sinelui, o perspectivă emoțională asupra lumii mereu în schimbare și a *eului* care încearcă a ține pasul depășindu-și deruta și sfâșierile. „Cea mai grea lecție pe care a trebuit să o învățăm este nevoia de a continua, de a merge înainte, indiferent cât de distrus te simți, de câte poveri duci în tăcere. Nimeni nu ne pregătește pentru asta. Maturitatea ne învață că supraviețuirea este rareori poetică. Și totuși, perseverăm. Țasta e miracolul de a fi om! Când viața este necrutătoare, ne ridicăm. Și făcând asta, descoperim o putere pe care nu știam că o avem. Rezistența nu este întotdeauna despre acte mărețe de curaj; uneori, este doar o șoaptă: „Continuă!” Da, e obositor, nedrept. Și da, sunt zile când răutatea tuturor pare insuportabilă. Dar fiecare pas mic este dovada că nu am renunțat, că luptăm, refuzăm să lăsăm întunericul să ne consume. Alegerea de a exista, de a încerca, de a spera - este cel mai curajos lucru pe care îl putem face.” - spunea Ernest Hemingway. Tot așa, cartea Sorinei întruchipează filmul interior, picătura de cultură, umanitate și buna cuviință a unei intelectuale, o luptătoare admirabilă.

Limbajul e simplu dar încăpător de trăire, versurile denotă sensibilitate, elementele naturii fiind doar scena reflecțiilor personale, o meditație asupra efemerității și a urmelor lăsate pe pământ. Mesajul despre viață și neputințele noastre este evident. Sunt pasaje care trăiesc: „morile sunt în horă, în armonie cu vântul și cerul, fructele vorbesc, oceanul naște în spirale speranțe, fiecare pom este un rege, felinele orbesc întunericul, primăvara ne zâmbește, iarna doarme, toamna e dulce, luna e rigidă, diminețile sunt albastre, adâncurile turcoaz, fulgii înstelați, pietrele vorbesc între ele, gândurile se zbat până la uitare, firul de praf naște constelații.” E necesară o disponibilitate lirică de stare pentru a te

dezveli, a-ți aduce *la vedere* trăirile. Sorina nu se teme. Se lasă *citită*. „Uneori simți nevoia de a deschide ușa înspre suflet, aprinzi luminile, înfrunți amintirile, dezlegi fluturii, te dezbraci de regrete, judecăți, cauți în sertare în care nu ai mai umblat demult. Nu știi dacă ai trăit bine sau rău, nu toate au logică și nu poți corecta lucrurile deja trăite. Poți doar să le accepți, să fii mai îngăduitor cu tine și să te întorci la bucuria că în esență ai trăit cu inima sclipind. Abia după acceptare vine liniștea și începi să scrii: *Uite că n-am trecut chiar degeaba prin timp!*” – Frumos con-semna cineva!...

Puternica încărcătură reflexivă aduce și anumite vulnerabilități: tendința de detaliere a unor concepte ca neîmplinirea, tristețea, însingurarea, teama, umbrele trecutului, conduc la fuga din realitate: „străzile se amestecă între ele”, „pietrele se rostogolesc, se sparg, se topesc”, poeta „dă drumul singurătății, vorbește păsărilor, încălzește frigul, se smulge din piatră” (Regenerare), „construiește mici poduri pentru a traversa minunata și incredibila lume” (Fascinația libertății, pag. 40).

Tensiunea dintre imagistica naturii și exteriorizarea temerilor fără a găsi soluții, a lăsa porțițe de evadare spre optimism, poate fragmenta atenția, coerența afectivă și distanță cititorul care are nevoie a-și găsi propria trăire în text și a i se reaminti că suntem spirit, lumină, că doar dragostea ne apropie de Dumnezeu.

„În orice om o lume își face încercarea” (M. Eminescu)... „În orice om Dumnezeu își exersează dragostea probată ca pentru Fiul Său, iar încercarea Lui reușește de fiecare dată.” - ne transmite colegul nostru de acasă, profesor Marian Nicolae. „Unele drumuri ne duc mai degrabă spre un destin decât spre o destinație. Oricât de înțelepți, oamenii nu vor putea schimba niciodată ceva din ordinea cosmică constituită de Dumnezeu.” spunea Jules Verne, cronicarul vizionar al viitorului și al copilăriei tuturor.

Volumul *Undeva-Cândva Fluturii scriu poezie* este un bun început de drum, o construcție estetică în alb, (Ba nu! La roșu...), cu un imaginar poetic bogat, bazat pe cosmic și teluric. Dar, cum poezia își împlinește menirea când transmite și provoacă emoție, aștept pe viitor, (pentru că poate!), o mai mare coerență ritmică, o dezvoltare, diversificare a temelor, texte mai profunde, consecvență stilistică, expresivitate, metafore neapărat, încât să depășească zona contemplativului și să genereze emoții.

Bravo Sorina! Drumul tău ca poetă ți s-a deschis. „Să plouă cu speranțe!”, fiindcă „cea mai frumoasă, iubirea, ne binecuvântează visurile, destinul, zilele și nopțile.” *Fluturii tăi nu scriu doar poezie*, ci și istorie într-o tapiserie, un detaliu neînsemnat în desenul uriaș și sublim care este viața, fiindcă noi - Nu-i așa? - „Să nu fim triști!” „Noi suntem sculptori de cuvinte,/ esențe tainice-n puteri nemărginite,” „Noi suntem simpli scriitori/ sub arcuiri largi de curcubeie,/ doar ploaia ne destramă blând... / în dulcea odisee”... (Noi suntem)

14 februarie, 2025

Alexandru CAZACU

Pledoarie pentru continuitate

Firul roșu care străbate cele trei volume ale profesorului, istoricului literar și bibliologului **Nicolae Scurtu** din ultima perioadă, este informația inedită cuprinsă în corespondențe și însemnări a unor valoroși umaniști originari din arealul de astăzi al județului Giurgiu. Lucrările sunt intitulate „**Cercetări literare. Scriitori și publiciști giurgiuveni**” și au apărut la **Editura Sud din Bolintin-Vale în anii 2019, 2022 și 2024**. Ele urmează unor contribuții similare pe care autorul le-a adus cu privire la alte zone precum Dâmbovița și Olt, Nicolae Scurtu având o importantă experiență în câmpul cercetării focusate pe o regiune, publicație, sau personalitate culturală aducând în atenție documente inedite cu privire la universul circumscris studiului.

Cărțile despre scriitorii și publiciștii reprezintă topografia unei *ligne de crête* a intelectualității locale. Ele conțin documente mărturisitoare despre demersurile de-a lungul câtorva secole a elitelor culturale, realizatori de patrimoniu imaterial.

Criticul Cornel Ungureanu, în cartea sa „Geografia literară a României”, atribuie Munteniei din punct de vedere literar, „deschiderea spre Sud”, aici fiind reprezentativi cei doi Caragiale: Ion Luca și Mateiu, Odobescu, Nicolae Filimon, Camil Petrescu, Urmuz, Marin Preda, Zaharia Stancu. Ion Marin Sadoveanu, Ion Peltz, Mircea Eliade, Mircea Cărtărescu, Gabriela Adameșteanu și Andreea Răsuceanu. Dominantă fiind aici patima stilului. În general Bucureștiul ausmându-și rolul de *axis mundi* al zonei. Brăila face o notă aparte prin decuplarea ei de centru, aici fiind Panait Istrati, Nae Ionescu. Mihail Sebastian, și Fănuș Neagu și mulți alții.

Cele trei volume, publicate de Nicolae Scurtu, parcă vin să demonstreze cu probe și mărturii scrise că nu doar Brăila a avut o emulație culturală remarcabilă. Pleiada de oameni de seamă care defilează prin aceste trei cărți este una demnă de admirație, scriitori, jurnaliști, juriști, istorici, profesori universitari sau din învățământul secundar. Vorbim despre : Nicolae Cartojan, Ion Barbu, Tudor Vianu, Emanoil Bucuța, Virgil Cioflec, I.A. Bassarabescu, Dinu Adameșteanu, Ion Vineanu, Vasile Militaru, Nichifor Crainic, Emil Gulian și mulți alții. Unii dintre ei aflându-se între primele rânduri ale panteonului național. Există ponderi cu privire la relevanța și importanța fiecărui material din cele trei lucrări dar privite holistic ele alcătuiesc acel mozaic ce relevă mesajul. O adevărată muncă de arheolog este depusă pentru a avea o corectă contextualizare, uneori reinterpretare și dorință de a oferi do-

cumente extrem de valoroase pentru viitoare exegeze. Se poate lesne observa o totală și indelubilă aderență la paternul cultural occidental la toate aceste personalități. Acest *forma mentis* dat de asimilarea și procesarea modelelor sociale din Vestul Europei a permis angrenarea întregii societăți în vederea diminuării decalajelor. Se observă din aceste corespondențe publicate cum acel *soft power*, al culturii occidentale de la acel moment, reușește să fie prezent și să potențeze nivelul dialogurilor și ideilor vehiculate. Sincronizarea lovinesciană din punct de vedere cultural este realizată de multe din aceste personalități giurgiuvene, fără ca racordarea la sfera ideilor apusene să afecteze tradițiile ori specificităților autentice. Poziționarea la intersecții de civilizații și apropierea de capitală, a conferit zonei deschidere culturală valorificată de actanții volumelor. Puternic impregnat de latinitatea noastră orientală teritorial sud-dunărean a putut oferi individualități remarcabile dar și o cultură a cărții religioase și laice în ciuda unui mediu nu mereu favorabil livrescului.

Astăzi geocritica lui Bertrand Westphal, atlasul interior descris de Franco Moretti, psihogeografie literară a lui Jean-Jacques Wunenburge, la care mai putem adăuga discutabila „analiză spectrală a Europei” descrisă de Hermann von Keyserling, propun abordări multidisciplinare ale criticii socio-literare. Iar în aceste noi context analitice, literatura de completare prezentă în volumele profesorului Nicolae Scurtu, termenul paraliteratură fiind nepotrivit, aduce întregiri cu privire la opera și viața scriitorilor dar și a universului social delimitat. Toate aceste note, jurnale, memorii și corespondență, oferite publicului eclerează microistorii personale, adevărate piese de puzzle ale istoriei largi. Iar dincolo de aceste perspective științifice se relevă o anumită atmosferă ce aparține oamenilor vremii, momentelor și provocărilor respective, iar cititorul poate vizita cu folos acele *luoghi della memoria*, paginile fiind și un cordial îndemn la revizitarea operelor autorilor-protagoniști.

Tripticul profesorului Nicolae Scurtu este o subtilă pledoarie pentru continuitate și un mod de a ilustra cum determinismul spațio-temporal se poate transforma într-o determinare ce alimentează aspirații și atrage împliniri, pentru cei ce își asumă responsabil umanitatea.

Adrian TALABĂ**Condei domolit**

Vulture
Din pana ta
îmi fac condei
domolit
în cerneala-mi albastră
îmblânzind cuvinte
zburătoare în vers
ca tine
în înălțimea cerului.

Ireversibile

Frunze-n copac
plâng a toamnă târzie
fluviul își duce durerea și
dispare în mare
cuvântul de pe buze
s-așterne pe hârtie
părăsit la
marginea inimii
ceasul vieții arde mocnit
la focul amintirilor.

Izvor de gând

Izvor de gând
în vers
se pierde-n
trecerea timpului
prins
în năvodul cuvintelor
își dă sfârșitul
capturat
în mreaja poeziei.

Singur pe drum

Norii plâng
noaptea mână
gânduri infinit de triste
spre depărtări
obosit de nesomn
scârțâie trup de membre ostenite
singur pe drum
tulburat
purced spre casă

Țipăt disperat

Lumină
în ochi deschiși
țipăt disperat
strigăt de izbândă
semn

c-a venit a lumii taină
pe chip de om
de copil
ce nu cuvântă încă

durerea mamei
fericita ei lacrimă
aduce viață.

Noaptea se scurge spre zori

Umbre smulse de-nserare
în amurg lumina fuge
din fața întunericului
ultima fereastră
își închide pleoapa

noaptea acoperă trupul
se scurge spre zori
aripi de vise se nasc

însingurat
aștept răsăritul.

Plimbătoare spirite

Tropăim în șaua vieții
până-ntr-o zi
când sub pleoapa unei clipe
umbra pată pe pământ
dispare
sub lespede rece
unde doarme
ultima mângâiere

iar vântul
spulberă
spre eternitate
plimbătoare spirite
de trup părăsit.

Umbră de gând

Auzeam un gând
ce zbura
pe aproape
alerg să-i prind umbra,
dar
ea este ca nemiind...

mai singur sunt
tulburat de gând.

Lumină din noapte

În noapte, lumina
stă tristă
hrănindu-se din așteptare
și mângâieri de stele
ascunse-n trupul ei

spre epilogul nopții nedormite
să-i vină rândul așteptă

dansul luminii
în întuneric
nopți de veghe
într-o strălucire a zilei.

Ion DULUGEAC

Părintele Bujor

Împinși de vântul rece de seară care din senin, se întetise, alpiniștii se-ndreptau grăbiți spre ușa casei în care urmau să petreacă câteva ore de veselie, desfătare culinară, și schimb de idei, ca între prieteni. Li s-au alăturat apoi Paul Fozocoș, care adusese lapte de vacă de la unitatea sa militară, dar și antrenorul Sandu Floricioiu. Cu toții au început discuțiile, glumind și povestind, vreme de jumătate de ceas, apoi a urmat o masă bogată, stropită din belșug cu vin de Cotnari, toți invitații simțindu-se minunați.

Mihai Brâncoveanu îl rugă pe Opriș să-i permită a le spune amicilor săi de la masă, istoria neamului său, pentru a-l cunoaște mai bine.

- Eu sunt prietenul lui Mircea Opriș, mă numesc Mihai și sunt amator de alpinism, astfel că am venit să mă inițiez în acest sport montan, rost tânărul, ușor emoționat.

- Bine ai venit, măi Mihai, noi vom fii aproape de tine, rosti Paul Fozocoș.

- Te ascultăm, așa că poți să ne povestești, continuă Floricioiu, după care, cu toții au ascultat cu gura căscată povestea familiei sale.

Bunicul era un agricultor care vindea legume în zona Brașovului împreună cu unchiul său, din satul Șerbănești, comuna Liești, raionul Galați, de undeva lângă Siret în zona Hanului Conachi, și-a început Mihai povestea, în vreme ce toți erau concentrați la spusele tânărului.

Părinții Ion și Sofica Bujor l-au avut în luna lui cireșar, pe primul dintre cei trei fii al lor, Petrică Bujor. După numai doi ani, a venit și al doilea fiu, Gheorghe, iar după alți trei ani a urmat Dumitru, zis Mitică, botezat de Niculae Cojan, tatăl lui Nae și Benone Cojan, rosti tare Mihai povestea pe care aveau să o afle cei care-l ascultau.

Mihai le povesti emoționat celor de la masă, cum la 12 ani, Sofia, mama celor trei moare de plămâni, astfel că micuții rămân orfani de mamă. Tatăl lor, dornic de viață, își găsește repede o altă femeie, care i-a spus direct, că s-ar fi măritat cu el, dacă nu ar fi avut trei copii. Nimic mai simplu, a zis bărbatul care a luat cele trei suflete, le-a deschis poarta, și a spus răspicat:

- Dragii mei, eu trebuie să-mi trăiesc viața, așa că mergeți cu Domnul, unde vedeți cu ochii! lăsându-i astfel pe bieții copilași cu ochii în lacrimi, în vreme ce se rugau de tatăl lor să aibă milă, dar el nici nu a vrut să audă, întorcându-le spatele.

Cei trei au părăsit casa părintească izgoniți de cel care le dăduse viață, privind cu jale în urmă, iar cel mare, după ce s-a gândit ce să facă, a luat drumul către gara Liești și apoi s-au urcat în primul tren spre Brăila. Ajunși în orașul de la Dunăre, Petrică a făcut tot posibilul ca

frații mai mici să nu sufere de foame, întrebând în stânga și-n dreapta unde ar putea să stea cu cei mici. Din fericire, au ajuns la omul de afaceri, Niculae Istrate, patronul unei croitorii de lux, care a fost atât de impresionat de cei trei, încât i-a luat la el pentru a-i învăța munca de croitor.

- Măi Petrică, pe fratele tău Gheorghe am să-l dau unui prieten ce are atelier de cismărie, iar pe ăla mic am vorbit cu o verișoară a nevastei mele, la Caracal, unde mă mut și eu în curând. Verișoara vine în câteva zile să-l ia la Caracal, că nu are copii, ce zici?

- Mulțumesc, am să rămân veșnic îndatorat, domnule Istrate.

Cum și-a dat seama ce noroc îl lovise, băiatul a dat dovadă de mult interes, disciplină și hărnicie în tot ce făcea. Astfel că în acele timpuri, băiatul din marginea Siretului, a devenit bun meseriaș, luându-și în trei ani diploma de maestru croitor și demonstrând, de-a lungul vremii, că era un meseriaș iscusit în arta croitoriei de lux.

Peste ani, Gheorghe devenind bărbat frumos, educat și bine îmbrăcat după ultimele modele făcute la atelierul unde lucra, era adesea, vânat de femei. Astfel, tânărul a cunoscut-o pe Maria, oltencă frumoasă care se trăgea din neam de boieri din comuna Brâncoveni. Fata terminase Facultatea de Litere la Craiova și, plăcându-i croitorul cel priceput, l-a luat de bărbat.

La scurt timp, cei doi, ajutați de familia fetei și prietenii din breasla meșteșugarilor, au făcut o casă mare cu cinci camere, pe un teren de 3.000 de metri. La scurt timp l-au ajutat și pe mezinul Gheorghe, căruia i-au dat 1.000 de metri să-și facă casă alături de el.

Cum era obiceiul, Petrică Bujor a făcut doi ani, armata, astfel că povestea celor apropiați multe din peripețiile vieții de cazarmă trecute cu bine, de toții rămâneau cu gura căscată. Deseori vorbea și despre fratele său Gheorghe, căsătorit lângă Caracal, cu frumoasa Maria.

Din căsătoria cu Maria Brâncoveanu, s-au născut doi băieți, Gicu și Virgil, la o diferență de numai doi ani. Virgil a ajuns primar în comuna Brâncoveni, când avea 31 de ani, ocupând acest post vreme de 20 de ani, conducând cu onoare localitatea de baștină a soției sale, al cărui nume îl purta. Cel mic, Virgil Brâncoveanu, nu a dorit să renunțe la numele său de familie, știind că avea ca moștenire un nume cu mari reverențe istorice în România anilor de după Al Doilea Război Mondial, pe care să-l poarte cu onoare în societatea acelor timpuri grele, când omenia unora avea să dispară, iar a altora să fie mult mai vizibilă.

Când împlini 18 ani, Gicu primi permisiunea să meargă la nunta unei rude de-a lor din Șerbănești, aproape de Liești, pentru a-și vizita rudele. La masa organizată în curtea miresei, când toți beau mâncau și glumeau, un văr ce era fiul preotului din sat, găsi un pistol vechi de după război în podul casei, pe care-l scoase deasupra și zise, glumind către vărul său:

- Sus mâinile că te împușc, neamțule cotropitor!

- Gata, domnule, m-am predat, rosti zâmbind tânărul Gicu Brâncoveanu.

- De ce ai venit pe pământurile mele?

- Măi George, eu am venit la nuntă, vărul! zâmbi ușor jenat musafirul.

- Mă minți, și am să te împușc, iar tânărul a apăsă pe

(continuare în pag. 106)

trăgaci, crezând că pistolul este o vechitură, dar tragedia a căzut ca un fulger peste fericitul eveniment care devenise, tragic.

Pistolul era încărcat când vărul George apăsă pe trăgaci, glonțul porni, trecu prin inima lui Gicu și prin părul unui localnic. Astfel, Gicu, fratele lui Virgil, avea să fie dus cu mașina mortuară la Brâncoveni, în sudul orașului Caracal.

Astfel, băiatul popii din sat, care-l cuplase pe Gheorghe cu Maria, cu două decenii mai devreme, îl omorâse prin imprudență pe fiul lui Gheorghe.

Din nebunia care a luat amploare, ca urmare a morții fiului lui Gheorghe Bujor, s-a iscat zarvă mare, tot satul adunându-se și cerând răzbunare pentru Gicu. Dar Gheorghe, care venise la locul tragediei, alarmat de o rudă, a spus ferm:

- Mortul nu-l poate aduce nimeni înapoi, așa că nu doresc nicio răzbunare! a hotărât cu durere-n suflet cel care-și pierduse unul dintre copii.

- Cum poți fi atât de iertător, măi Gheorghe l-a întrebat Maria, mama copilului ucis, care suferea că fiul său, tânăr și frumos, a fost omorât dintr-o prostie.

Peste câteva zile, popa Vasile Bujor, văr după tată cu Gheorghe, mișcat de gestul de a nu se răzbuna pe el și familia sa, a mers la el acasă. Hotărâse să-i dea șase hectare de teren agricol în lunca Oltului și un hectar de pădure la Osica, iar Gheorghe l-a susținut pe fiul său în munca lui la Primăria Brâncoveni, unde a făcut lucruri memorabile.

Pentru a-l mai îmbuna pe bietul Gheorghe, părintele Bujor i-a oferit acestuia, pentru fiul său ajuns primar, lucruri moștenite de la boierul Conachi, cel care construisese lângă Liești, Hanul Conachi, printre care, trei tablouri valoroase și mobile vechi, aduse de la Paris.

- Bună ziua, măi George, ce mai faci? îl chestionă unchiul Gheorghe pe cel care-i omorâse băiatul și pe care-l iertase după nefericitul accident.

- Merg la biserică, la tata, dar dumneata unde mergi cu armăsarul ăsta frumos?

- Merg la potcovar și apoi vreau să-l spăl la Olt, îi spuse bărbatul nepotului său.

Vorbind cu unchiul său, părintele Vasile, de care se ținea scai, simți ceva ciudat ceva trist în sufletul său, petrecut mai iute ca fulgerul, și, cu ochii de două ori mai mari decât de obicei, cu fața sa lungă și speriată, omul nu se putea lămuri de unde apăruse, așa ca din văzduh, dorința de a-l ajuta pe cel care-și pieruse băiatul atât de nedrept. Măsurându-l din cap până-n picioare cu privirea lui confuză, încercă să stea lipit de perete, ca și cum ar fi vrut să scape de ceva nedorit și supărător.

Pe când Gheorghe revenea cu calul către casă, iar popa, roșu în obraji de la vinul de împărțășanie, îi spuse fiului să meargă cu calul la Olt să-l spele.

- Mi-l dai să-l spăl eu la Olt, unchiule?

- Dacă ești în stare, de ce nu, măi băiete! rosti bărbatul cu zâmbetul pe buze.

- Să nu cumva să intri-n Olt, George tată, ai înțeles?

- Nu intru, tată, cu toate că știu să înot, a venit răspunsul tânărului.

Băiatul de la țară, căruia se vedea că-i plac fetele și caii, își dorea o femeie frumoasă, pentru o viață. După ce spălă armăsarul negru ca pana corbului al lui nea Gheor-

ghe, ajunse invidiat de femeile satului, care și-au destăinuit discret trăirile și simpatia pentru frumosul exemplar, știind că este al primarului.

- Măi Georgică, tată, nu vezi că nu l-ai spălat bine, îl muștră popa Vasile Bujor, și-l îndemnă să meargă din nou la Olt, să spele calul cum trebuie.

- Așa voi face, unchiule, mă întorc, dacă așa spui.

După care, băiatul intră cu cal cu tot, în apă, din greșeală au nimerit într-o bulboană cu vârtej, iar băiatul, rămas cu dârlogii calului înfășurați pe mână, se repezi după el. Amândoi se îneacă, sădind supărare și suferință, atât în cele două familii, dar și în tot satul.

Mama băiatului, pe care o chema, tot Maria, ca pe mama primarului, auzind teribila veste, a căzut la pat, iar, după doi ani, biata femeie avea să moară de cancer în gât, boală ce-i fusese descoperită de curând, dar care i-a grăbit sfârșitul. Toate aceste întâmplări l-au dus în pragul nebuniei pe bietul părinte Bujor.

Câțiva nori pufoși se prăbușeau pe vârful ascuțit al bisericii din sat, iar pomii de pe șoseaua Craiovei și parcul comunal, situat în dreapta șoselei, nu se mai zăreau, în viteza norilor ce lunecau spre Turnu Măgurele. Pe cer, spre Caracal, soarele strălucea, iar peste o latură a pădurii Comanca nori dezlânați se roteau în vârtejuri albastre și roșii, răbufnind pe coama pădurii, pe care o învăluiau cu rapiditate.

Primul drum pe care bărbatul Mariei l-a făcut, după revenirea de la biserică, a fost la locul unde sfârșise draga sa, preoteasă. Cu un buchet mare de trandafiri albi și o candelă, intră pe poarta casei parohiale de la Brâncoveni. Abătut, cu lacrimi în ochi și cu o nesfârșită emoție, în care se amestecau fulgerător milioane de imagini, au străbătut curtea care ducea la camera unde suferise buna lui soție, Maria Bujor, iar, după ce aprinse o lumânarea, a ieșit în mijlocul curții, și-a ridicat mâinile în sus către Ceruri, și a strigat cât îl ținea gura:

- Futu-ți Dumnezeu! mă-tii de Dumnezeu! Dacă existai, nu permiteai să mi se întâmple atâtea neazuri tocmai mie, cel care te slujește!

Prin turburele șuvoi al vieții sale, lui popa Vasile Bujor, rămas fără de familie, îi apărea în culori vii, strălucitoare, triumful morții și finalul vieții sale alături de biserică. După aproape patru decenii de existență, plină de încercări, dar și de bucurii, în parohia din sudul Caracalului, părintele dezamăgit și-a abandonat rostul lumesc și a plecat la munte, aproape de Curtea de Argeș, la prietenul său din Seminarul Teologic, părintele Gelu Andreescu.

Salcâmi din partea dreaptă a cimitirului se ridicau de-o parte și de alta aleii lungi, care se termina cu un grup de brazi posomorâți către curtea lui Andreescu, unde, pe alocuri, se vedeau sub razele soarelui de toamnă, câte o sclipire pe albul stâncilor Făgărașului, iar peste culmile însozite apărea ici-colo câte-un smoc de flori albastre, ca o sărutare fragedă a naturii.

Rar și sacadat, se auzea chemarea la vecernie a clopotelor de la Biserica din Brâncoveni, care plutea peste sat, venind dinspre livada din spatele casei parohiale. De acolo, părintele avea să plece chiar a doua zi, privind pierdut cerul printre turlele aurii ale

(continuare în pag. 107)

(urmare din pag. 106)

bisericii, unde se ridicau vârfurile cei doi brazi care dominau curtea cimitirului unde-și lăsase nevasta și fiul.

Astfel și-a încheiat povestea Mihai Brâncoveanu, ce dorea să fie aspirant în alpinism.

- Să știi, măi puștiule, că ai o istorie de familie interesantă, spuse Floricioiu.

- Nea Sandule, prietenul meu este și bun cățărător. Deseori mă depășea, a recunoscut Opriș în fața celor care luau din plăcintele aduse de bunica Chiva. În acel moment apărură și Balamuc, iar la cinci minute și al doilea coechipier, Aurică Eremia, zis Burtă.

- Ce faci, Sandule, bagi la jgheab plăcintele lui tanti Chiva?

- Paulică, mamă, hai luați și voi, că am încă două tăvi, dragii mei.

- Băieți, uite, vă prezint un nou aspirant, ca și Mircea Opriș, dar ceva mai mare ca vârstă, care vine din zona Caracalului, dragi prieteni.

- Măi Paule, Mihai ăsta este un tânăr de 23 de ani, înalt, spătos, vorbește autoritar, de parcă l-a făcut mă-sa șef de mic. Are niște ochi mari, albaștri prin care privește îndrăzneț pe sub sprâncenele dese, și este foarte inteligent și de multe ori... spontan.

- Pare un om curajos, dărz și luptător, și, fiind prieten cu Opriș, poate fi un câștig.

- Vezi, Sandule, fața lui arsă de soare, prelungă, încadrată de o barbă bine conturată, arată cum prin toată făptura lui plină de forță răzbate frumusețea românească, aspră și sănătoasă, completă Balamuc, apoi în jumate de ceas cu toții au plecat spre munte.

A doua zi fiind duminică, Floricioiu a propus să parcurgă o tură până la Marele Grohotiș, și înapoi spre Zărnești, ca apoi să urce spre Colțul Chiliilor, la refugiul Diana. Părăsind repede traseul marcat, grupa de sportivi începu să urce în șir indian, pe poteca ce se întrededa pe talvegul văii cuprinse de vegetație. Toți cinci alpiniști și doi aspiranți, unul fiind nou-venitul Mihai Brâncoveanu, care deseori se recomanda Bujor, după numele tatălui său.

- Uite cum merge copilul ăsta, ce mișcări line și încete are, cred că-și dă seama de valoarea sa, încheie Aurică Eremia, fost coechipier în alpinism, la echipa Dinamo Brașov.

După un sfert de ceas, au virat la stânga după o săritoare, pe Vâlcetul cu Fereastră, iar după alt sfert de oră au intrat pe Brăul de Mijloc. Apoi prin Padina lui Călinet, au trecut de Malul Galben, după Refugiul Speranțelor, trecând de Hornul Nisipos și au intrat în Padina lui Călineț, unde străluceau rebele apele unui fir de apă.

Paul le propuse o mică pauză, să nu-i obosească prea tare pe aspiranții nou-veniți, și găsiră o pajiște micuță, un loc numai bun. Acolo, grupul de alpiniști au mănâncat câte un sendviș cu șnițel și un măr. Unii s-au întins la soare, alții au mers să bea apă dintr-un izvorăș care se scurgea firav spre vale, către apa Bârsei, pe care ei o vedeau în depărtare.

După alt sfert de ceas, au coborât câteva sute de metri pe drumul știut de Balamuc, trecând în Valea Podurilor printr-un exercițiu de cățărare cu trecerea unui horn, unde se putea ieși doar făcând șpraiț. Burtă, neatenț, era să alunece să-și spargă capul. Din fericire, a fost strâns cu putere și susținut de Paul, ajutat de Opriș, momentul fiind

văzut de Floricioiu ce strigă:

- Ce faci, Aurică, fratele meu, te îneci ca țiganul la mal! Nu ești la Salvamont, aici ești la Alpinism și este altceva, nu știi? Îl chestionă brașoveanul furios.

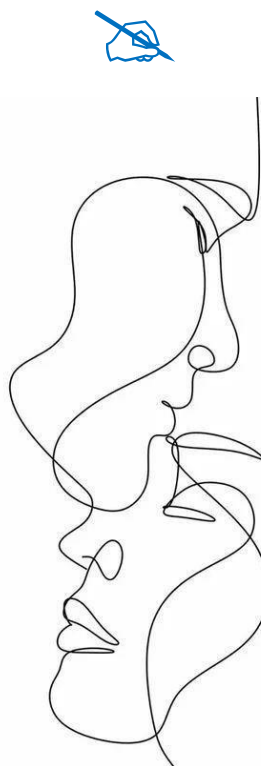
- Taci, măi brașovean guraliv și încrezut! se burzului cel căruia-i spuneau Burtă, care îi aruncă o privire plină de ranchiună.

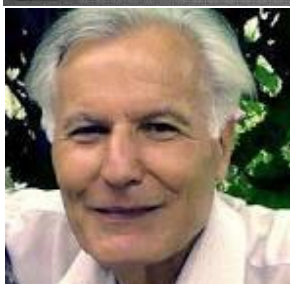
Sportivii priveau frumusețea peisajelor din Țara Bârsei, unde adesea cei șapte alpiniști admirau minunățiile naturii, iar ochii plini de bucurie ai bărbatilor se opreau pe câte o frunză de mesteacăn ce vibra în adierea vântului. Alteori priveau arțarii ce tremurau în boarea zilei, atingând, în unduirea lor, potirul argintiu al unei flori legănate ușor, în mijlocul zilei de vară.

Prin acel peisaj minunat, tinerii băbrați, în frunte cu Paul Fozocoș, urcau pe câte un bolovan pentru a trece de cealaltă parte, a apelor cristaline, din dorința de a merge mai departe către destinația finală. Pe drumul către pădurea de la poalele muntelui scăldat în soarele cald al amiezii, însoțiți de glumele spuse de tinerii sportivi puși pe șotii, în timp ce grupul își făcea loc printre ierburi și arbuști, răzbind, ușor-ușor, spre marginea lizierii brazilor tineri.

Era ora patru după-amiază când Mihai Brâncoveanu s-a dus să umple un bidon soldătesc cu apă, după care a luat-o la fugă în stânga, pe șoseaua de piatră ce ducea către Zărnești, fiind așteptat de grupă, la poala unui pâlț de brazi. Nou-venitul le făcu galant cu mâna, chemându-i către locul de plecare, de unde grupa cea gălăgioasă s-a pus pe glume.

Multe dintre glumele rostite erau cele ale lui Paul, pe care Floricioiu îl numea *Securistul*, iar Paul îi zicea sec: *Bărbosul din Biserica Neagră*, dar și *Ardelean pârât*, cei doi fiind prieteni la cataramă de câțiva ani buni. La prima pauză, Paul le povesti celor noi, despre pățaniile lor din programele de pregătire pe care le derulau an de an, prin munții patriei.

Ștefan ANDRONACHE

Perugia, orașul care trăiește de pe urma unei fântâni

Perugia, aidoma și Sienei, s-a înfiripat ca așezare tot într-o regiune preponderent deluroasă dar coamele acesteia sunt ceva mai blânde și mult mai înverzite.

Aflată în inima provinciei Umbria, pe latura dreaptă a văii Tibrului, Perugia – ce știe să emane încă un aer dulce și misterios – pare un fel de replică europeană a vestitului Bethlehem căci, și aici ca și în Israel, îți este dat să întâlnești palate semețe și case-fortăreață, porți și turnuri masive din piatră și, desigur, privești superbe scăldate în lumina divină pe care numai cerul senin, vara, știe o să o răspândească.

Descinderea într-un astfel de ținut, binecuvântat de Dumnezeu, nu poate fi decât benefică. Când m-am văzut ajuns în plin centru istoric al orașului (de fapt în Piața IV Noiembrie, cum i se spune acum perimetrului său) care, cu mai multe secole în urmă, se transformase într-un veritabil teatru al luptelor sângeroase dintre marile familii nobiliare rivale, ale ghibelinilor și guelfilor, pe care doar predicile înțelepte ale Sf. Bernardino au reușit să le mai potolească, am trăit, dintr-odată, bucuria descoperirii unor frumuseți nebănuite până atunci. Un șir de clădiri vechi cu mai multe etaje înconjoară, parcă într-un gest voit ocrotitor, dar și cu respectul ce i se cuvine, glorioasa și splendidă fântână devenită cu timpul un venerat simbol al așezării.

Fontana Maggiore (pe care o posed în mai multe replici foto în propria-mi colecție de ilustrate ce este dedicată acestui îndrăgit motiv) a fost concepută după desenele călugărului Bevignate, în anul 1278, de către Nicolà și Giovanni Pisano (tată și fiu), sculptori geniali cărora li se datorează și capodoperele concentrate în Piața Miracolelor din Pisa. Sute și mii de turiști vin zilnic aici pentru a se înfrupta din această admirabilă pagină din istoria artei europene.

Cea mai mare și mai elegantă dintre puținele surse de apă potabilă indispensabile orașului medieval te cucerește nu neapărat prin răcoarea (atât de benefică într-o zi călduroasă de vară!) pe care reușesc să o împrăștie șuvițele sale discrete, cât mai ales prin bogata decorație din marmură (minuțios restaurată de curând) ce marchează bazele sale rotunde și dezvăluie inspirația și meșteșugul desăvârșit al autorilor acesteia.

Bazinul inferior – spre care se accede prin mijlocirea a cinci trepte din piatră (înconjurată cu un grilaj din fier forjat conceput pentru a proteja întregul monument) – își etalează panourile în basorelief sculptate de Nicolà Pisano. În afara emblemelor inconfundabile ale Perugia identific muncile specifice celor douăsprezece luni ale anului acompaniate de semnele zodiacale adecvate, dar și unele episoade importante ale Genezei, istoria începuturilor Romei, cât și transpuneri inspirate ale unora din fabulele moralizatoare ale lui Esop.

Lui Giovanni Pisano i se datorează partea superioară a fântânii. Cele 24 de panouri - delimitate în mod distinct de statuile aparținând unor sfinți, profeți sau nimfe - înfățișează diverse aspecte din viața orașului. Pe o cornișă se desfășoară o lungă inscripție de vreo treizeci de versuri care încearcă să prezinte celor mai curioși istoricul fântânii. Grupul minuscul din bronz al purtătorilor de apă din vârful fântânii a fost înlocuit cu o replică nouă pentru că cea veche fusese aproape distrusă de depunerile abundente de calcar.

La răsărit de acest obiectiv, căutat de toți străinii care descind în Perugia, se află Catedrala gotică San Lorenzo (1345 – 1490) pe ale cărei trepte numeroase obișnuiesc să se odihnească turiștii oboseți. De aici ai, într-adevăr, o frumoasă perspectivă asupra întregii piețe și, desigur, asupra unei bune părți a vadului comercial contemporan al orașului. Pereții sobri ai edificiului sunt din marmură albă sau roz ce provine din carierele din munții Subasio. Interiorul său nu excelează în elemente decorative deosebite, singurele lucruri peste care nu poți trece chiar într-atât de ușor fiind tablourile: „Depunerea Crucii” și „Madonna delle Grazie” de Giannicola di Paolo. În transept pot fi văzute mormintele papilor Urban al IV-lea și Martin al V-lea, iar în cadrul relicvariului chiar inelul nupțial cu agată al Fecioarei Maria.

Pe partea opusă a pieței, adică în zona de apus a fântânii, ai ce să admiri. Aici, o maiestuoasă scară deschisă, ce are forma unei pâlnii răsturnate te conduce direct pe terasa de acces în Palazzo dei Priori (Palatul Magistraților), ansamblu arhitectonic auster, dar impunător prin dimensiunile sale. Se cuvine a menționa că la construcția sa s-au folosit: travertin, calcar de Assisi și marmură albă sau roză de Bettona.

Abordând latura cea mai veche (ce datează din anul 1393) ai șansa să ajungi și la mica tribună din marmură ce iese din perimetrul zidăriei și de unde magistratul superior obișnuia să se adreseze poporului. Deasupra portalului, menit să marcheze zona intrării pe partea laterală a primului etaj, au fost fixați pe niște tiranți grifonul și leul, însemnele heraldice consacrate ale localității.

Fațada mare a palatului (ce reușește să străjuiască o bună parte a renumitului Corso Vannucci), terminată cu o sută de ani mai târziu, conține și ea, la parter, un portal ceva mai fastuos din cauza decorațiilor și în special a timpanului ce etalează chipurile sfinților protectori ai Perugia: Louis din Toulouse, Lorenzo și Ercole.

Trebuie menționat faptul că înăuntru (unde funcționează și astăzi Municipality) palatul conservă câteva frumoase spații. Printre acestea se remarcă: sala mare ai cărei pereți sunt acoperiți cu un ciclu decorativ bogat în simboluri pe care Perugino le-a redat prin mijlocirea unui colorit intens și cald, apoi sala Notarilor împodobită și ea cu fresce autentice din secolul al XIV-lea și, în fine, sala Colegiului Negustorilor (il Collegio della Mercanzia) care are pereții din lemn sculptat cu mai bine de cinci sute de ani în urmă. Ultimul etaj aparține în exclusivitate Galeriei Naționale a Umbriei care reunește aici o interesantă colecție de pictură aparținând școlii autohtone, începând cu perioada Duecento-ului și terminând cu Settecento. Pe

(continuare în pag. 109)

lângă cea mai veche lucrare (un Crucifix din 1236) se găsesc aici opere realizate de Duccio di Buoninsegna, Gentile da Fabriano, Beato Angelico, „Polipticul Sf. Antonio“ de celebrul Piero della Francesca și, bineînțeles, numeroase creații ce poartă semnătura inconfundabilului Perugino sau a elevului său Pinturicchio.

Perugia – Piața veche

Perugia - Fontana Maggiore

Prin spatele palatului, pe strada care i-a împrumutat cu timpul numele și care șerpuiește printre casele vechi sau traversează străduțe cu un autentic iz medieval, precum Ritorta sau Cupa, se poate ajunge, destul de ușor, la alte câteva monumente reprezentative.

Primul care îți aține calea, pe partea stângă, este un masiv turn din piatră (acesta datează din secolul al II-lea și are o înălțime de cca. 40 de metri) ce a aparținut familiei Sciri. Apoi, urmează micuța biserică renascențistă Madonna della Luce (situată în piața omonimă) cu fațada acoperită numai din marmură.

Puțin mai departe, la marginea unui câmp înverzit și ferit de forfota obișnuită a orașului, se înalță Oratoriul Sf. Bernardino, un autentic giuvaier al arhitecturii religioase din perioada atât de strălucită a Renașterii (1461), ce a fost atașat mănăstirii Sf. Francisc din preajmă întru gloriificarea șederii sale aici. După cum se vede și de la distanță, partea cea mai frumoasă a sa rămâne fațada inspirată din opera lui Leon Battista Alberti ce te cucerește prin armonia liniilor arhitectonice, policromia delicată a marmurei utilizate și finețea sculpturii atribuită lui Agostino di Duccio.

Tabernacolul - ce se profilează între pilaștri - include două statui pline de viață, iar timpanul, de deasupra uși-

Perrugia - Oratoriul Sf. Bernardino

lor, înmănușează câteva scene din viața Sf. Bernardino. Îngerii și heruvimii, concepuți cu peste o jumătate de mileniu în urmă, seamănă leit cu personajele feminine plâsmuite de Alphonse Mucha spre sfârșitul secolului al XIX-lea. Să fie aceasta doar o simplă coincidență?

Am uitat să mai adaug, acestor sumare și modeste însemnări, faptul că am admirat cea mai frumoasă panoramă a Perugiei nu din autobuzul care m-a adus de la gară în oraș, ci din preajma arcului etrusc sau, mai bine spus, din vârful colinei pe unde coboară o stradă largă alcătuită numai în trepte tocite. De pe balustrada solidă din piatră a acesteia mi-a fost dat să îmbrățișez cu privirea-mi avidă de imagini atât fațadele palatelor vechi scăldate de lumina soarelui (inclusiv frumoasa clădire a prestigioasei Universități), cât și puzderia acoperișurilor din olane roșii ale caselor dispuse în amfiteatru ce se profilau, cu toatele, peste uriașul decor natural pe care îl formau Apeninii umbrici din depărtare și cerul de un albastru ireal de deasupra lor.

Firește că, Perugia este cunoscută nu numai prin celebrul său fiu adoptiv Perugino, de fapt maestrul unor pictori de talia lui Rafael sau Pinturicchio, ci și datorită celei mai mari fabrici de ciocolată din Italia, „Perugina“. Aceasta s-a impus prin celebrele sale cutii „Baci perugina“, ce conțin bomboane mici din ciocolată umplute cu alune și învelite într-o țiplă pe care este inscripționat, de regulă, un răvaș de iubire, produsele vânzându-se în întreaga lume.

La doar două luni, după trecerea mea prin acest

(continuare în pag. 112)

Marin MOSCU**Așteptare**

Când primăvara își arată
Frumusețea urcând înalt,
Simt, privindu-te în ochi,
Fericirea de bărbat...
Vara mai topim culori,
Spre toamnă rodim în iubire,
Când bruma miroase a iarnă
Viața este mai subțire...
Cad frunzele, copacii așteaptă,
În vuietul pământului,
Cu iasca petrecută-n iarbă
Ne dăruim sărutului...

Incertitudini

Cine stă cu capul plecat
Va paște din pământ secăt,
Nu va avea coloană omenească,
Va uita chiar să vorbească...
Cine va sta cu fruntea sus
Va ști cum s-a născut Isus,
Cum credința noastră românească
Pe făgașuri noi va fi să crească...
Cine va merge-n lume cu gând bun
Va ști că Decebal a fost străbun,
Că n-am pășit pe urme indecente,
Că ne-am călit din apă și din pietre...
Incertitudini nu vor fi să fie
În holda mare de câmpie,
Vom ști s-avem conducători sublimi
Ce ne-or purta de jos către-nălțimi...
Nu vom fi cu capete plecate
Decât citind, citind din carte,
Din învățături s-avem coloană tare
Și țara, țara o imensă floare...

Pe-o creangă...

Pe-o creangă de corn încercat
Înflorește gelozia,
Galbenul se-ntinde peste marmură
Împodobind statuia...
Brazda țărani avortează la soare
Cer de flori de cingătoare,
În plete fetele suave ținutiesc
Ochii flăcăilor pe care-i iubesc...
Îmi aștern o frunză de măr
În calea genunchilor căzuți în rugăciuni,
Vântul unduie sângele șarpelui
Cu pielea ascunsă-n mărăcini...
Cad în gelozia părului alb,
Frunzele sunt albe. aleargă.

Cu gura deschisă spre zăpada
Claritatea luminii să șteargă...

Muza mea

Muza mea aleargă-n lume
Cu aripi de curcubeu,
Are zâmbet de regină
Și credință-n Dumnezeu...
Prin livezi și peste ape,
Peste munți, peste făget,
Ea aleargă și aleargă
De mână cu un poet...
Ați ghicit, cât e de dulce
Cu epitete o sorb,
Până Poe-i lumânare
În croncănitul de corb...

Macabră

Am vrut mereu să te-ntâlnesc
Pe-aleia plină cu lumină
Unde în ochiu-mi omenesc
Icoană ești, floare divină...
Am vrut mereu să-mi fii în cale
Un zâmbet larg, o-mbrățișare,
Să-ți dăruiesc în osanale
Închipuiri de flori stelare...
Însă n-a fost așa să fie,
Ne-am întâlnit în cimitir.
Macabru timp fără tichie
Pe un mormânt de gol sictir...
Schimbat-am doar două vocale,
Lumina s-a negrit în noi
Și am căzut din deal în vale
În altă lume de nevoi...

Arcul de aur

Arcul de aur cu săgeți de fier
Îmi încordează brațul ruginit,
Ești țința mea de-o veșnicie -
Ochindu-te, eu te-am iubit.
Acum încerc partea cețoasă
Să-mi dăruiască încordare,
Tu lângă mine să fii înger
Trecută-n dulce sărutare...
Ești țința mea, promit, să fim,
Arcul de aur, săgețile de fier,
Să ducem alinarea printre îngeri -
Izvor de viață cu aripi în cer.

Pe câmpul pârjolit de soare

Ceata de oameni cu icoane
Se roagă pentru ploaia sfântă,
Din vocea preotului tunet,
Un tunet pare-se cuvântă.
Pe câmpul pârjolit de soare
Ca orizontul te înfioi
Purtând în sânge visul nostru,
Speranță-n fericite ploii.

Aura GOLOMOȘ

Lecția zilei

astăzi am învățat
că vântul nu împinge norii
doar îi convinge să plece
că timpul nu curge
ci doar se așază diferit
în fiecare respirație
și liniștea nu înseamnă gol
ci doar o pauză
în care inima își rostește numele
astăzi am învățat
că nu trebuie să știu totul
ca să merg mai departe

Alexandria

printre foi uitate pe birou
printre cafele reci și ecrane obosite
ochii noștri s-au întâlnit la Alexandria
și fără să știm
povestea noastră începuse deja
un zâmbet fugar
o privire prinsă între rânduri
o scuză banală de a ne apropia
așa s-au scris primele pagini
ale iubirii noastre
orele s-au transformat în clipe
clipele în așteptări (ne)rostitute
iar într-o zi
între două întâlniri și un
„când ne mai vedem?”
am înțeles că ne aparținem
dincolo de uși și pereți
noi am construit un univers
unde dragostea nu are limite
și soarele nu obosește să ardă

Câtă iubire, atâta poezie

câtă iubire, atâta poezie
în fiecare cuvânt, în fiecare clipă
îți simt prezența
gândurile îmi dansează
ca niște versuri ce se scriu singure
din dorul ce mă cuprinde.
iubirea noastră e ritmul meu
fiecare bătaie a inimii tale
e o rimă perfectă,
un vers ce se repetă

Într-o melodie fără sfârșit.
câtă iubire, atâta poezie
fiecare frază poartă numele tău
ca o semnătură invizibilă
ce îmi colorează zilele,
pătrunde în sufletul meu
și nu mai iese vreodată.
tu ești sursa fiecărei rime,
iar iubirea ta e inima fiecărei strofe.
cu fiecare cuvânt rostit de tine
viața noastră devine o poezie
scrisă în tăcere, dar plină de sens.

Tăcerea ce se aude

un fior urcând din piept
până în vârful degetelor
o respirație adâncă atunci
când lumea devine prea strâmtă
e tăcerea ce se aude mai clar
decât orice zgomot
e ploaia căzută în suflet fără să ude
e focul ce arde fără să mistuie
poezia e tot ce nu pot spune altfel
tot ce se zbate în mine fără formă
până când prinde contur pe hârtie
e zbucium
e liniște
e întrebare
e răspuns
e clipa în care mă regăsesc
și în care mă pierd

Drumul către mine

am pășit pe un tărâm necunoscut
printre ziduri colosale și priviri străine
cu un rucsac de visuri și emoții fremătând
căutându-mi drumul prin ecouri
de pași grăbiți
zilele s-au țesut într-o poezie zbuciumată
plină de cursuri - furtuni
nopti ca oceane fără odihnă
și râsete precum razele de soare
am căzut ca frunza în bătaia vântului
m-am ridicat ca floarea spre lumină
iar dincolo de pagini
am descoperit ceva mai profund
povestea mea abia începuse

Tăceri (ne)vinovate

ca un voal plin de dor
tăceri (ne)vinovate
plutesc între noi
nu e nevoie de cuvinte
privirile spun tot ce simțim
pline de înțelesuri
nu cer explicații
întăresc legătura
dintre sufletele noastre
pure și sincere

Mioara PĂGUȚE

Când o mamă se stinge

Trecuseră două zile de la înmormântare, dar starea de tristețe mocnea înăuntrul ei, iar ochii se umezeau când secvențe din întâlnirile avute cu tanti Neta se derulau ca o bandă cinematografică. Mara, femeie matură, pornită binișor pe poteca fulguită a anilor, care văzuse și trăise ceva necazuri în viața ei, era o femeie extrovertită, dar deși sociabilă învățase din experiența vieții că oamenii pot părea îngeri pe dinafară dar pot fi demoni pe dinăuntru și fiind cândva lovită de invidia, falsitatea și răutatea oamenilor pe care îi considera prieteni învățase să nu mai fie naivă, să-și păstreze firea sociabilă, dar să lase intrare în sufletul ei doar celor care erau cu adevărat cinstiți și corecți, puțini dar buni, fără măști. Și într-o zi a cunoscut o femeie deosebită....

Fără două luni se împlinea anul când într-o zi Mara deschidea pentru prima dată porțile de la intrarea în curtea casei unde locuia tanti Neta. Știa de la copiii ei că este măcinată de o boală lentă dar care încet îi lua puterile și Mara care deși își îngrijise bătrânii din familie simțise totuși o emoție puternică când bătrâna o cercetă cu o privire pătrunzătoare care parcă voia să treacă prin stern ca să poată vedea culoarea sufletului său. Mara care niciodată n-a suportat măștile de conveniență și-a învins emoția purtându-se așa cum îi este firea, dar analizând femeia, care este de seama mamei ei, încercând să descopere sufletul delicat al celei mai bune mame din lume, așa cum fusese descrisă de copiii ei. Și a văzut, a văzut o femeie care se considera simplă, dar era bogată în gândire și judecată, plină de respect, că Mara se simțea rușinată, la urma urmei nu era o persoană importantă și putea să-i fie copil. I-a plăcut atât de mult aceasta femeie prietenoasă, volubilă și plină de un haz care a topit primele priviri de la venire încât Mara s-a gândit că poate copiii ei au înțeles greșit spusele medicilor și poate își va reveni. La plecare, luându-și rămas bun tanti Neta i-a spus să mai vină și Mara a simțit privind în ochii ei că invitația nu e din politete.

A promis și a venit la aniversarea celor 86 de ani a lui tanti Neta ! Stătea pe scaun în foisor în capul mesei privind în gol iar gândul Marei a fost că poate e tristă simțind cum puterile o lasă și o umbra de tristețe i-a trecut pe chip dar a alungat-o repede ajungând lângă ea plină de zâmbet, doar era ziua ei nu?! Când a văzut-o, tanti Neta a făcut un gest care a uimit-o pe Mara, gest pe care ea nu-l va uita niciodată : în semn de prețuire tanti a intenționat să se ridice din scaun pentru a o îmbrățișa, s-a poticnit din cauza neputinței și fiul ei a încercat să o ajute dar a refuzat și încordându-se cu toată puterea s-a ridicat îmbrățișând-o strâns cât putea ea a sărutat-o pe obraji iar Mara a simțit o bucurie mare inundând în suflet, tanti o îndrăgea !

Mara nu mai avea părinții în viață de mult și în acel moment a realizat cât de mult i-a fost dor de îmbrățișarea unei mame, chiar dacă nu era a ei. O privea cât de bucuroasă și mândră era de copiii săi care îi pregătiseră o mică petrecere frumoasă. Fata o îmbrăcase elegant și o ajuta să mănânce alintând-o ca pe un copil, băiatul o îmbrățișa pupând-o pe obraji de nu știa dacă să zâmbești de admirație sau să plângi de durerea lor că mama își pierde puterile....

Venise luna septembrie și Mara având de făcut o deplasare în apropierea lor a profitat de ocazie să îi viziteze. Era timp frumos și a găsit-o afară, stătea la soare pe scaunul ei, dar tanti Neta în cele două luni de când nu o văzuse rămăsese mai tare fără puteri, era mai tristă, dar s-a bucurat să o vadă. Și din nou Mara își dădea seama ce oameni minunați sunt copiii ei și cu câtă dragoste și recunoștință îi privea mama lor, ce familie unită, cu suflete curate și credință în Dumnezeu crease tanti Neta și Mara se simțea recunoscătoare că avusese norocul să-i cunoască...

Sfârșit de decembrie, tanti aproape nu se mai ridica din pat, slăbise iar glasul era stins, copiii supărați lăcrimau prin colțurile unde ea nu-i vedea. Mara care se atașase foarte mult de sufletul ei bun refuza să creadă că tanti va pleca, o privea și mângâindu-i mâna, îi spunea că va veni primăvara și vor sta amândouă la soare, iar tanti cu mâna ei slăbită o strângea de mână ca un semn de afirmație. La plecare Mara a pupat-o pe obraji, iar tanti, cu glas stins i-a spus să mai vină.

Și a venit peste o lună...la înmormântare. Tanti Neta îmbrăcată frumos părea că doarme liniștită eliberată de dureri și gânduri. Durerea se citea clar în ochii copiilor care făcuseră tot posibilul să-i mai prelungească viața să mai stea cu ei un an, o lună, o săptămână, o zi....

Pe drum întorcându-se acasă Mara a făcut legământ că nu va lăsa în umbra uitării chipul, glasul și sentimentul pe care îl are pentru ea, va veni mereu cu o floare la mormânt. Și a înțeles încă o dată câtă durere provoacă plecarea unei mame, e ca și cum îngropi și o bucată din tine, apoi un timp, refuzând realitatea, ai tendința să o cauți prin casă, prin curte, prin grădină, pe drum și când realizezi că nu o mai găsești rămâi cu durerea, dorul și amintirile care nu dispar, chiar dacă timpul le mai estompează....

05.02.2025

(urmare din pag. 109)

oraș curat și elegant, am aflat, prin mijlocirea presei, că aici avea să se stabilească un autentic record în domeniul atât de tentant al dulciurilor. Astfel, la cea de a zecea ediție a binecunoscutului Târg Anual al Ciocolatei, s-a realizat o bomboană uriașă în greutate de ... 6 tone! Regret, așadar, că nu mi-a fost dat să fiu martor la un astfel de eveniment fericit. Cu siguranță că, dacă m-aș fi nimerit acolo, aș fi gustat și eu din impresionanta și apetisanta ciocolată care ține să demonstreze, o dată în plus, că imaginația, priceperea și gustul rafinat al celor din Perugia sunt câteva dintre însușirile lor forte ce nu se vor epuiza niciodată.

Constantin STANCU

Cu poemul în geamantan...

Viața e un dar uneori misterios, uneori bine revelat, poezia este la mijloc, ținând echilibrul între întrebări, certitudini și rugăciune. Cu volumul de versuri *Drumul spre sine**, publicat la Editura Mirador din Arad, în anul 2021, Lazăr Magu ne propune o călătorie existențială prin care căutările sale dau răspunsul prin poezie. Drumul i s-a creionat din veșnicie, el doar constată, este atent la semnele literare, cuvintele îi dau posibilitatea să sublinieze aceste puncte de rezistență. În spatele poeziei sale există o credință venită din religia asumată, cu Iisus la cârmă, indiferent de vânzări, de vânzători, de tradiții. Vezi poemul *Treizeci* (p. 51). Concluzia este fixată în poemul *Glosă*, poem reprezentativ pe ultima copertă, acolo se reia tema frigului, a iernii, a albului care pendulează între existență și neant. „Ca un plânset de icoane,/ peste lume trece bruma./ Din vorbirea ta acum/ se aud numai consoane” (p. 42).

Volumul are o prefață construită din versurile importante ale poeziilor incluse în carte, este o prezentare inedită dar elegantă, una menită să transmită ceea ce este important în discursul liric. Cu linie clasică, ritm, rimă, echilibru, idei consolidate prin experiență, textele au un echilibru cuminte, liniștit. Este un curaj ca în vremurile acestea să porți linia clasică în vârtoarea vremii. Autorul își asumă acest risc, o face mult convins să are o misiune prin literatura pe care o promovează.

Frumusețea se ivește din noroi, acolo stau esențele să învie: „Trăiesc prin florile acestea care/ din mazăgă și noroi produc culoare” (p. 5).

Pe de altă parte, o prezență atroce îl asaltează, dincolo de tăceri: „În tăcerea aceasta de sentință definitivă/ aud cum cineva umblă prin mine” (p. 7).

Contextul face parte din viață, este asumat și deschide orizontul: „Un om se odihnește între sate/ cu soarele în geamantan” (p. 7). O singurătate în prezența altei singurătăți, undeva între lumi.

Am punctat câteva din ideile care străbat volumul, ele sunt creionate în acest poem din poeme, format din versurile care țin pe umeri opera sperată și trăită.

Autorul este atent la lumea din jur, dinamica de fiecare zi, trecutul dureros, prezentul ascuțit și viitorul întrezărit printre consoane, sunt prinse în poeziile scrise. Viața are rădăcini, ele vin prin părinți, ei dau sensul pentru urmași. Despre părinți: „Viața lor – un lanț de câini/ viața lor așa a fost./ Parcă un jandarm nebun/ i-a purtat din post în post” (*Salutați-i pe părinți*, p. 63). Tema este generoasă, în acest poem se simte influența lui Adrian Păunesc cu versurile sale cunoscute, este ecoul acestora, mai blând, mai respectuos, cuminte, smerit. Dar prinde esența, oameni fugăriți de sistemul social, cu suferința vizibilă de a fi mereu alungați, scoși din prezent.

Unele poezii sunt rugăciuni adresate Creatorului, spre El se îndreaptă cererile: „Doamne, proprietar de rai/ te îndură și de cai./ De cei obosiți de drum/ cu copitele de scrum.” (*Priorități*, p. 17). Îngăduința divină este necesară într-o lume care a ars intens sub focul absențelor. Caii lasă semne, vizibile, durerea este materializată prin aceste animale obișnuite cu poverile zilnice.

O stradă cu semaforul ei este o istorie, Lazăr Magu

Lazăr Magu

DRUMUL SPRE SINE

MIRADOR

vede dincolo de desenul orașului: „Pe aceeași stradă ne vedeam,/ geamgiu eram, puneam un geam,/ pe care zilnic în spărgeam/ când cu privirea te-nrămam” (*La un semafor distanță*, p. 24). Echilibru zilei se rupe, geamul este frânt din prea mult suflet.

Sunt locuri în care narațiunea lirică se coagulează în versuri energice, simbolice, cu puterea de a transmite mituri, mister: „Luna, ca o mireasă furată, căuta drumul spre sat” (p. 26); „zilieri lucrează în schimburi la morile de vânt” (p. 28); „Se face frig în timpul meu prezent” (p. 43); „sfinte înger de lumină,/ duc un cap la ghilotină” (p. 47); „Arhanghelii nu mai au ochii în mână” (p. 57) etc.

Tema frigului se repetă în mai multe poezii, este reluată cu modulații speciale, aparte. Devine una existențială, după linia clasică, absorbită în pasta lirică: „E mult mai frig ca la începutul lumii!/ E mult mai frig ca-n ziua de apoi!/ Mai răscolim puțin în jarul lumii/ și drumul nostru pleacă fără noi” (*Penitențe*, p. 43).

Unele poezii au o linie narativă, cu întâmplări posibile, cu lucruri care s-au petrecut, ele fac parte din experiențe autorului, le-a văzut, le-a încercat: un pod zidit, tablouri de toamnă, așteptarea la mașina cu pâine în vremuri trecute, tragedia Basarabiei etc.

Alte poeme reiau tablourile credinței, Iisus este prezent prin suferință, lucrarea socială asumată pentru ca oamenii să vadă, să înțeleagă: rănilor care au loc în rana Lui deschisă peste vremuri, trădarea Lui pentru cei treizeci de arginți, Crucea lui Iisus, drumul pe Via Dolorosa, cu strop de sânge și o floare etc.

Sunt unele poeme care creionează stări, năzuințe, întâmplări din vremuri vechi și vremuri noi, unele au doar un impuls liric, poetul lasă narațiunea să curgă, semne prin destine. Cuvintele curg blând, este o împăcare cu sine în fiecare strofă.

(continuare în pag. 114)

George ITOAFĂ

În alte poeme apare Creatorul cu puterea lui ce ține lucrurile în control: „O mână nevăzută/ apucă noaptea de ceafă” (p. 12). Apoi putem reține: Un Dumnezeu care ară vecia (p. 17). Peste lume atâră bocancii, un drumeț s-a descălțat obosit (p. 49). Prezența lui, o cântare care atrage (p. 9). Iată prezența, sugerează autorul, este aici, dinamică, obișnuită, apropiată.

Poet atent la viața sa din care extrage punctele cardinale ale literaturii, a scris mai multe volume, temele sunt spirituale, preluate din năzuința zilnică: *Vasul de alabastru* (2015); *Cascada de nisip* (2017); *Pași pe cupolă* (2019); *Călător pe scările interioare* (2020) etc.

O tristețe îl apasă pe poet: „Ne-am rătăcit sub cerul de oțel/ iar dealul crește, cuiele la fel” (*Penitențe*, p. 43). Visul dă speranța unei reveniri pe alt plan, înviere prin poezie: „Visez să plec călare/ pe un drum întortocheat/ și care să mă scoată/ fecior la mine-n sat” (*Ediție revizuită*, p. 50). O istorie răsturnată, un impuls spre energiile tinereții. Este mesajul către cititorul iubitor de poezie și pentru cei care speră într-o reformă a ceea ce ține cu umerii în iarna vieții, sub semaforul unei poezii curate și liniștite ca linie și frământată ca teme...

Ian. 2025

* Lazăr Magu, *Drumul spre sine*, poezie, 73 pagini, Arad: Editura Mirador, 2021. Editor: Ion Matiuț.

- Uneori versurile vin materializate, sculptând sensul spre definirea creației.
- Prind un curcubeu și-l așez la inimă, atunci când ne depărtăm gândurile.
- Ne picurăm sufletele pe inimi, poate rămânem în eternitatea conștiințelor colective.
- Deschide-ți urechile, să-ți șoptesc despre gânduri.
- Doar fragmente din mine se mai bucură de neuitate speranțe și tac să mă adun.
- Apropierea uneori doare mai tare ca depărtarea. Cu cât ești mai departe cu atât dorești să te apropii.
- Rezerva stiloului umple coala și rămâne descompusă-n cuvinte.
- Până să mă acopăr, deveneam floarea singurătății.
- Condimentez cerul pe care plutim, până ne cuprinde aroma fericirii.
- Îmi voi croi cuvintele cât să mă înalțe, devenind zburătoare pe cerul senin.
- Oglindit pe cuprinsul norilor, realizez măreția zeilor și cât de mic pot fi pironit pe pământ.
- Răspunzând întrebărilor întrebând, aflu răspunsul întrebărilor.
- Până unde să mă uit atunci când stai, contemplând absolutul? Mă adăpostesc în ochii cuprinsului tău.
- Am învățat de la viață că nu trebuie să ceri, doar să oferi.
- Oamenii buni n-au conținut, ei trec prin timp apropiind gânduri.
- Te îmbrățișez cu toată căldura umanității mele și-mi ajungi suflet.
- Să te vindec cum m-am vindecat, cu iubire.
- Vântul insistă să-ți poarte pașii spre fericirea care te lipsește de adevăr.
- Ascultând păsări, te înalți pe culmi de triluri, afli că ești o țintă permanentă a ascultării.
- Am cântărit fericirea, însă drama o acoperea.
- Dacă nu am fi posedați de speranțe, ne-am adânci în abisuri.
- Când stau, gândurile merg depășindu-mă.
- Dacă ești prea amabil, devii victima interpretării.
- Sub acoperământul fructelor coapte gândurile rămân rațiuni ancestrale.
- Am străpuns amintirea sărutului cu ață și am legat-o la gât, salvând iminenta scindare.
- Te prind de undă și-ntr-o secundă trec mii de stele prăbușindu-mi zborul.
- Poate nu am avut mâinile la mine când neîmbrățișată alunecai spre nicăieri.
- Evadai în imperfecțiunea siluetelor, rătăcindu-mi pașii.
- De-am fi valuri, ne-am acoperi păcatele.

Constantin BEJENARU-BECO

(Din ciclul „Poeme diamantine din străfunduri de din mine, proiectate-n zări alpine”)

DUMNEZEU

Blând, Bun, Empatic, și lubitor
DUMNEZEU este *Nemuritorul nemuritorilor*,
 La care mă raportează zilnic eu, teleleu,
 Muritorul muritorilor,
 Violent, pragmatic, flegmatic, apatic și rău.

DINCOLO

Ne trecem-petrecem
DINCOLO, tot unul câte unul
 Iar după petrecere-trecere
 Tot unul câte unul
 În alte galaxii
 Renaștem zglobii,
 Creștem, iubim și facem copii
 Diamantini, aurii și-argintii...

Rugăciunea Sufletului

Of, **DOAMNE**,
 Oooofff!

Dependență benefică

Sunt neliniștit infinit
 De „Ceva” ce n-am văzut vreodată.
 Nici în vis nu mi-a apărut niciodată,
 Nu știu, așadar, cum arată,
 Dar vrăjit de misterioasele-i șoapte
 Sunt dependent de *Ea*-
 Muza mea, zi și noapte.

Sfârșitul lumii

De *Sfârșitul Lumii*, pe bune,
 Doar **BUNUȚUL** ne poate feri, dacă
 Diavolul s-ar pocăi și
 Cu fruntea plecată
 I-ar spune:- Iartă-mă, *Tată!*

Tatăl meu, ZAHARIA

Trăiesc vârsta la care
 Zilnic conștientizez că
 Totul este legat de transcendent,

Unde s-a născut odinioară
 Că bucuros, bunăoară, într-o
 Geografie gemellară,
 În zilele limpezi de vară
 De pe *Ceahlău* sau *Inău*,
 Unde mă teleportează
 Muza mea selenară, văd
 Dunărea și orașul **CHIȘINĂU**

Tatăl meu, **ZAHARIA**,
 Care iubea profund **ROMÂNIA**.

Balada ETERNITĂȚII

ETERNITATEA-ncape într-un
 Vers, prin roua razei cuantice-astrale,
 Care-n cuvinte sapiențiale
 Reflectă-ntregul **UniVERS**.

Balada lui Eminescu

Nu m-aș aventura
 Să-l des **SCRIU** dacă
 N-ar fi clar că *Poetul, Mihai Eminescu*,
 Sublim, argint viu, face
 Foc din apă,
 Timp din spațiu,
 Căldură din frig,
 Iubire din ură,
 Lumină din întuneric și
 Mreață din scris
 Oferindu-ne
 Divina-i *Poezie*
 Drept îngerească simfonie
 A dorului *Duhovnesc* de
 Veșnicie.

Pietrele Doamnei

Privitor la Soarta Lumii,
 Dacă oamenii vor tăcea,
 Scriptura mărturisește
 Că vor vorbi și plânge românește
 Asemeni ploilor toamnei...
Pietrele-Pietrele Doamnei.

Balada Iertării

Divina Comedie (de Dante),
Ierusalimul eliberat (de Tasso) și
Paradisul pierdut (de Milton),
 Demonstrează fără tăgadă
 Că **Sfântul ȘTEFAN**
 Nu i-a putut ierta pe farisei
 Decât pedepsind minciunile, ocările și
 Pietrele aruncate în
El până l-au ucis.

(continuare în pag. 116)

Ileana Maria CIURAȘ**Arcade în mirare**

Speranța învinge iarăși densa ceață!
 Abundă frumusețea în suflet de copil...
 În fiecare noapte, e-ascunsă-o dimineată;
 Prin negura fugară trec visele tiptil...
 Și-arcade în mirare
 aleargă către soare!

Sfâșietoare cânturi albe răzbat iuțit!
 Se cer descoperite vestitele comori;
 Nu-i ziua pe deplin decisă-n asfințit
 Cu inima-n lumină te renaști în zori!
 Vezi: arcade în mirare
 aleargă către soare!

Oștirile celeste și-admiră biruința!
 Sub bolta veacului mijesc clarificări...
 În ceasul unsprezece, primită e căința;
 Salvarea vine în fine străfulgerări!
 Aceleași arcade, în mirare,
 aleargă către soare!

Timide halebarde

Timide halebarde, în nobilă trecere,
 Creștete albe, așteaptă să secere...
 Pe-a timpului curgere, spre încheiere,
 Pictează sonete, spre mângâiere.

Cineva întrebă: când va fi mâine?
 Văzându-și în palmă, fărâma de pâine...
 Pe-a timpului curgere, spre încheiere,
 Răspunsul e scris în apusul de miere.

Absentele gânduri peste dealuri gonesc!
 Clepsidrele arselor flori, pietrei rodesc...
 Pe-ale dalbelor creștete, deplină lumină;
 Trecutele timide halebarde se-nchină.

Ochii vrednici să vadă cu adevărat

Stăteam pe o bancă într-o zi;
 Iar ziua părea cumva prea devreme...
 Așa că mi-am zis zâmbind:
 Poate voi mai pleca.
 Nu, nu pentru mult timp,
 Ci doar un veac sau două.
 Dar Îngerul păzitor m-a atenționat:
 Să nu-mi uit cheile în ușă, pe dinăuntru!
 Atunci mi-ar fi fost mult mai greu,
 Căci la întoarcere, puteam avea surprize.

Deci, ca să fie sigur că nu îmi uit numele,
 Mi-a dăruit o piatră albă:
 Atât de albă, încât strălucea
 mai puternic decât luna!
 Grijuliu, pentru a nu-mi răni vederea,
 Cu una din aripi mi-a acoperit inima...
 Îndată, ochii mi-au fost vrednici
 să vadă cu adevărat!

(urmare din pag. 115)

Autoportret arcimboldesc

Mă simt albină
 În floarea de unde
 Soarbe mistic nectar
 Care prin binecuvântare divină
 Se preschimbă în limbă cu
 Har cu iz de busuioac, leuștean și mărar,
 Transformat în cuvinte
 De lapte și miere,
 Deocamdată ascunse-n
 Cea mai profundă tăcere.

Minte trează

Când scriu ardent
 Dunărea mea vibrează și dansează
 Și cu trei brațe mă îmbrățișează,
 Curgând prin ele nestemata rază a
 Muzei care versu-mi înstelează
 -Ajută, Doamne, să am mintea trează!

Declarație de dragoste

Te iubesc precum
 Fiicele-și iubesc tații
 Și lacrimile ochii blânzi și profunzi,
 Precum apa ce-o beau însetații
 Și pâinea ce-o jinduiesc cei flămânzi.

Doar un Clovn

Doar un Clovn
 Cu chipul trist
 Ca o sperietoare de ciori,
 Pate face lumea să râdă
 Din toată inima în
 Triluri de privighetori.

Lucian MLADIN

“Învăță regulile, dar încalcă-le!” Interviu cu artistul plastic Annamaria David

Arta este asemeni unei păduri. Iar odată intrați în această (mare) energie, observăm cărările ei, care se întretaie uneori, altele “aleargă” singure, grăbindu-se să ajungă la marginea pădurii, acolo unde lumina ne împresoară din toate părțile.

Doar din când în când, însă, câteva raze de lumină reușesc să străbată frunzișul des al pădurii. Nu întotdeauna. Avem alături de noi un artist interesant, care ne va împărtăși din gândurile, visele și proiectele sale, ca parte din energia universală numită simplu, artă.

Cristian Mladin: *Viața este cu și despre oameni, atipică, surprinzătoare, dar frumoasă în același timp. Din primii ani ai copilăriei până la maturitate învățăm, ne pregătim pentru un anumit parcurs profesional, dar nu întotdeauna acest parcurs este cel potrivit sau cel destinat. Annamaria David, când ai ales meseria de medic și de ce?*

Annamaria David: Viața mea a început într-o familie modestă, așa încât copilăria mea a fost una plină de jocuri și giumbușlucuri, nefiind preocupată de ceea ce voi face în viitor. Pot să zic că a fost o perioadă fericită, în care am putut visa în voie, așa încât, atunci când am fost întrebată prima oară ce aș vrea să fiu când o să fiu mare, am spus dezinvoltă că vreau să fiu regină. Dar numeroasele poteci posibile m-au dus, până la urmă, pe un drum, inițial ales de familia mea, (cu preponderență de sora mea) și anume de a deveni soră medicală. Ulterior, dintr-o joacă, am dat admisia la o facultate la care nu am reușit, fapt care mi-a “deschis” însă ochii. Atunci mi-am dat seama de propriile capacități. Asta m-a determinat să vreau să fiu medic, ca să pot ajuta mulți oameni bolnavi. Asta s-a întâmplat la vârsta de 19 ani, iar de atunci sunt tot în aceeași branșă (medic).

Cristian Mladin: *Pe măsură ce parcurgem drumul pe care viața ni-l așterne, odată cu trecerea anilor devenim (cel puțin teoretic) mai înțelepți, mai pragmatici, mai versatili. Sau nu. Totuși, visele din copilărie sunt cu noi și în noi tot timpul. În opinia ta, un artist își păstrează inocența și visele copilăriei în lucrările sale, sau adultul de azi se îndepărtează de copilul interior și se exprimă conform cutumelor sociale actuale, ca adult asumat?*

Annamaria David: Visele din copilărie sunt majoritatea “omorâte” de realitățile crunte ale vieții. Cu toate acestea, firul-ghid, scânteia, este aceeași. Rămâne în esență aceeași. Eu cred că doar acea visare inocentă din copilărie te poate face să așterni pe pânză diferitele forme ale creației. Formele sunt viciate de trecerea timpului, dar, prima peninsula este cea a unui copil. În fiecare lucrare. Ulterior, asemeni parcursului vieții, și tabloul este viciat de gândirea “stafidită” a adultului.

Cristian Mladin: *Anumite meserii sunt prin excelență*

aducătoare de beneficii materiale sau împliniri sufletești. Căci harul este o condiție sine qua non pentru preoți, dascăli și medici. Dacă ai atinge apogeul artistic care să-ți aducă siguranță și stabilitate materială, ai renunța la medicină?

Annamaria David: Gândirea mea (medicală) esențială a fost și a rămas aceeași: să ajut oamenii, așa încât, dacă aș ajunge departe în artă și aș avea foarte mulți bani, aș putea face donații și acte caritabile care ar putea ajuta chiar mai mulți oameni decât pot ajuta la ora actuală. Și cu siguranță aș renunța la medicină.

Cristian Mladin: *Provocările societății în care trăim își pun amprenta asupra noastră direct sau indirect. Cum ajungi la o stare propice creației fără a face abstracție de treburile cotidiene?*

Annamaria David: Uneori nu pot să mă detașez de exterior și, cu toată lacrimile interioare la purtător, încep să pictez, pentru că da, și creația necesită voință. Sper doar ca în continuare “exteriorul” să nu-mi distrugă (și) voința.

Cristian Mladin: *Diversitatea este una din cele mai importante caracteristici ale umanității. Pare totuși un exercițiu utopic tendința comună artiștilor de a fi originali. Ce diferențiază lucrările Annamariei David de lucrările altor artiști?*

Annamaria David: Las pe alții să diferențieze lucrările mele de ale celorlalți. Nu pot să spun că mă preocupă în mod deosebit acest lucru. Dar pot să spun că ele reflectă emoțiile mele colorate, care se reflectă pe chipuri, în ochi și ca atitudine, lucrările mele fiind oglinzile sufletelor pe care le simt și de care sunt înconjurată.

Cristian Mladin: *În mod tradițional, artiștii sunt emitenți de mesaj-energie, evident pozitiv, putând îmbrăca rolul unor terapeuți la nivel subtil pentru destinatarii mesajului lor artistic. Există însă și așa-numiții vampiri energetici (conștienți sau nu) care interacționează cu noi toți în viața de zi cu zi. Cum te protejezi pentru a contracara aceste agresuni, ca om și ca artist?*

Annamaria David: Încerc să fiu “în viteză”, așa încât energiile negative să nu mă poată doborî. Cu cât mai tare ești “atins” de rău, cu atât trebuie să “prinzi viteză” tot mai mare, încât să ieși la suprafață. Prin “viteză” înțeleg orice activitate spirituală, aici incluzând arta, cât și activitate fizică, de orice fel. În momentul în care te oprești, riști să fii lovit mai tare. Asta este părerea mea.

Cristian Mladin: *Miracolul vieții ni se revelează zi de zi de*
(continuare în pag. 118)

zi, odată ce deschidem ochii și putem vedea lumina zilei. Ce ai face dacă ai fi Dumnezeu pentru o zi?

Annamaria David: Dacă aș fi Dumnezeu pentru o zi, la rândul meu, aș da fiecărui individ puterea de a fi Dumnezeu. Iar celor prea mici pentru a juca acest rol, le-aș da un parc mare de distracții, cu tot ce s-a inventat minunat în acest domeniu. Pe cei nevoiași, bineînțeles, i-aș îmbogăți (sub diferite forme). Pe cei slabi i-aș întări, iar pe cei bolnavi i-aș vindeca.

Cristian Mladin: Se spune că suntem suma tuturor experiențelor noastre. Care sunt temele preferate ale lucrărilor tale și de ce le preferi? Ți se revelează sau te bazezi pe studiu și observație?

Annamaria David: Temele mele preferate în artă sunt oamenii, mai ales chipurile, deoarece mă preocupă esența creației divine pe acest Pământ, a treia planetă de la Soare.

Cristian Mladin: Care este cea mai mare împlinire a omului și artistului Annamaria David? Ce sfaturi i-ai da unui tânăr artist la început de drum?

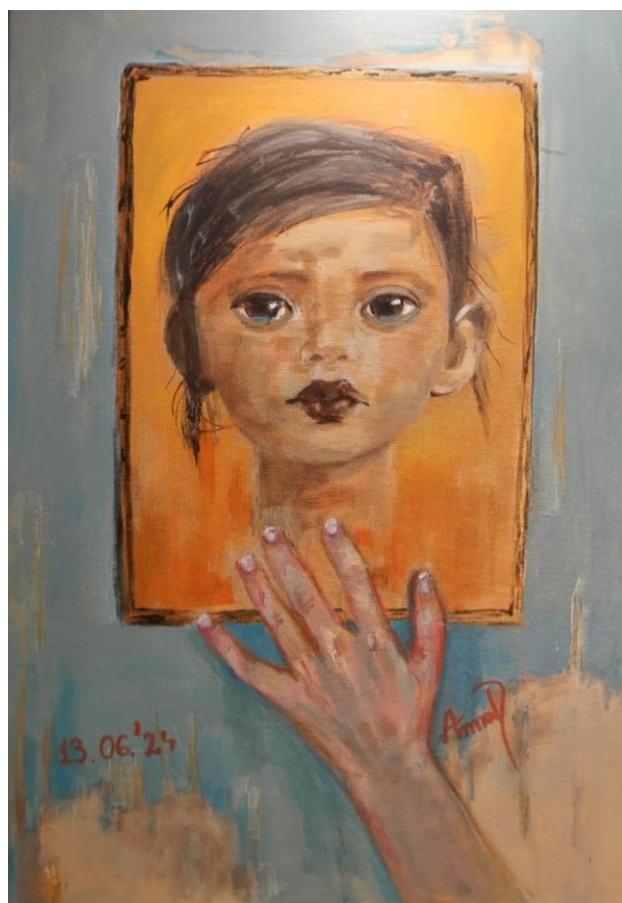
Annamaria David: Cea mai mare împlinire a mea pe plan artistic este că sunt apreciată. În artă nu e ca în medicină. În medicină știu categoric ce sfaturi să dau tinerilor. În artă cred că aș da o singură regulă, zic eu, de aur. Și anume, următoarea noțiune fundamentală: învață regulile, dar încalcă-le!

Cristian Mladin: Ai avut expoziții personale și ai participat la expoziții colective atât în țară cât și în străinătate. Care sunt planurile artistului Annamaria David pe termen scurt, mediu și lung?

Annamaria David: Planurile mele converg spre a deveni zilnic tot mai avansată, tind spre cea mai bună versiune a mea (Annamaria David 2.0), doresc să-mi depășesc propriile bariere și condiție umană, dar și artistică. Vreau să fiu mai cunoscută deși ca ființă umană, poate și ca medic, "evoluează" spre disoluție. Dar ca artist, am încrederea că te

poți menține pe o pantă ascendentă. Asta vreau, să urc, să urc, cel puțin cu imaginația, până la infinit. În momentul în care am să ajung doar un punct, arta mea vreau să fie mare și strălucitoare ca o stea.

Cristian Mladin: Mulțumesc Annamaria David pentru o discuție constructivă, pentru idei și vise împărtășite! Să fie Artă!

(continuare în pag. 119)

Tudor MATREȘU**Amurguri**

Amurguri reci, amurguri vii,
 Amurguri alb liliachii,
 Amurguri spumegând pe zări
 Ca niște câduri de cocori,
 Amurguri vesele, albastre,
 Amurguri galbene, sihastre,
 Amurguri cu luciri de vatră,
 Amurguri fiu, amurguri tată,
 Amurguri blânde, date-n spic,
 Amurguri albe de bunic,
 Amurguri, treceri mohorâte
 Spre lumi cu porți preazăvorâte.
 Intri-n amurg de când te naști,
 Promise adevăruri paști,
 Precum un cerb pascând trufaș
 De-un glonte, sărutat gingaș.
 Amurguri, permanent amurguri,
 Destine vâlvorind pe cruguri.
 Intri-n amurg iubind nebun
 Și-ți crește-n carne un alun,
 Intri-în amurg, frumos, iubit
 Și ieși cu sângele-nflorit.
 Intri-n amurg, amurguri sure,
 Abis de mlaștini și pădure,
 Abis de lacrimă și dor,
 Intri-n amurg ca un cocor.
 Iubito, din amurg ne știm
 Până să vrem, până să fim.

Autoportret

Trec, prin mine, corăbii de vise,
 Ocean înspumat, bătuit de furtuni,
 Tărmuri de liniște, țarmuri promise,
 Fete morgane dansând pe genuni.
 Păsări de ceață, albe, lăptoase
 Căi, existențe durute spălau
 Treceau prin corăbii, lumini de mătase,
 Izvor neștiut din care mă beau.

II

Sângele meu își cere dreptul la stele,
 Luceferii mă sorb din priviri și mă dor,
 În ochii cuvintelor, tăcerile mele
 Mă rostuiesc - cântec veșnic dator.
 Clepsidra mă sfășie ca o gheară de lut,
 Cămașa durerii mă arde și-i grea,
 Prin ceață, poetul e fără statut,
 Deși îi mai ninge în suflet o stea.

Ars poetica

Cobor în mine, galbenă fântână,
 Ca-ntr-un vârtej de fluvii arămii,
 Mă scald în stele și luceferi, până
 Voi prinde jocul ielelor târzii.

Albastre rățaciri mi-or arde-n pleoape
 Precum un fulger rostuit anume,
 Trec curcubeie dincolo de ape
 Pe caii dimineților, în spume.

Și mi-oi lăsa hangeru-n febra ierbii,
 În miez de noapte, hoț de adevăr
 Și-atunci când îmi vor paște ochii, cerbii
 Le-oi scutura din coarne, flori de măr.

Semințele m-or învrăjbi cu ură,
 Le-oi tulbura lumina din altare
 Și-o să m-aștern atunci pe-o băătură
 Să sec tăcerea strânsă în izvoare.

Mă iartă, tu, târziul din cuvinte,
 Când voi ieși, fântâna va să plângă,
 Tăcerile, le voi lăsa nainte
 Și le voi rostui pe partea stângă.

Voi lacrima, ca ochiul de cireș,
 Târziu, în miez de floare răstignit
 Și-mi voi așterne din silabe, preș
 Pe care-oi pune să vegheze-n mit.

Nu, vina eu, ci flacăra o poartă
 Străluminând adâncuri de corali,
 Mă latră câinii lunii pe la poartă
 Și eu i-mpușc cu flori de portocali.

Și voi nunti în nopți de sânziene
 Cu Doamna firii mele, preacurată
 Și voi răni-o cu-n sărut pe gene
 Și mă voi naște, poate, încă odată..

Blestemul tăcerii

Îngerii dau buzna în poemele ierbii,
 Se iubesc cu muzele arse pe rug,
 În curcubeiele toamnei mai adastă doar cerbii
 Aceia răstigniți pe cruci de amurg.

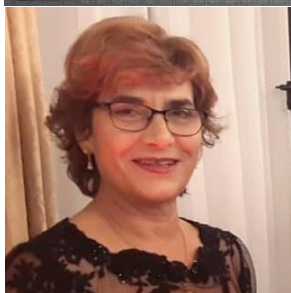
În sângele meu bat clopote de crin,
 Dumnezeu mă cinstește cu-n pocăl de iubire,
 Vin îngerii, Doamne, înspre mine cum vin,
 Coborând pe o rază de lună subțire.

Mama își despletește amintirile reci
 Peste dragostea mea cu lacrimi de toamnă,
 Te pregătești, mamă, spre stele să pleci,
 Lăsându-mi în suflet o sfântă icoană.

Mă mistuie focuri de toamnă târzie,
 Anotimp nins cu ecouri de vis,
 Prin poeme valsează o muză hazlie
 Ținându-mă în verbele nopții închis.

Blestemul tăcerii mă biciuie crud,
 Cuvintele ard în cochilii de lut,
 Vine o vreme când nu mai aud
 Decât bocetul ierbii, știut, neștiut...

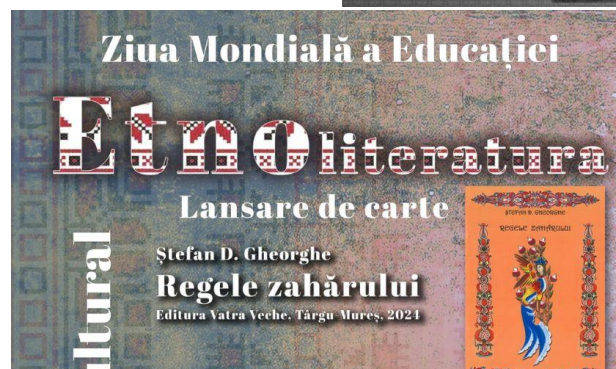

Tudosia LAZĂR

Despre „Regele zahărului” și al durerii în timp

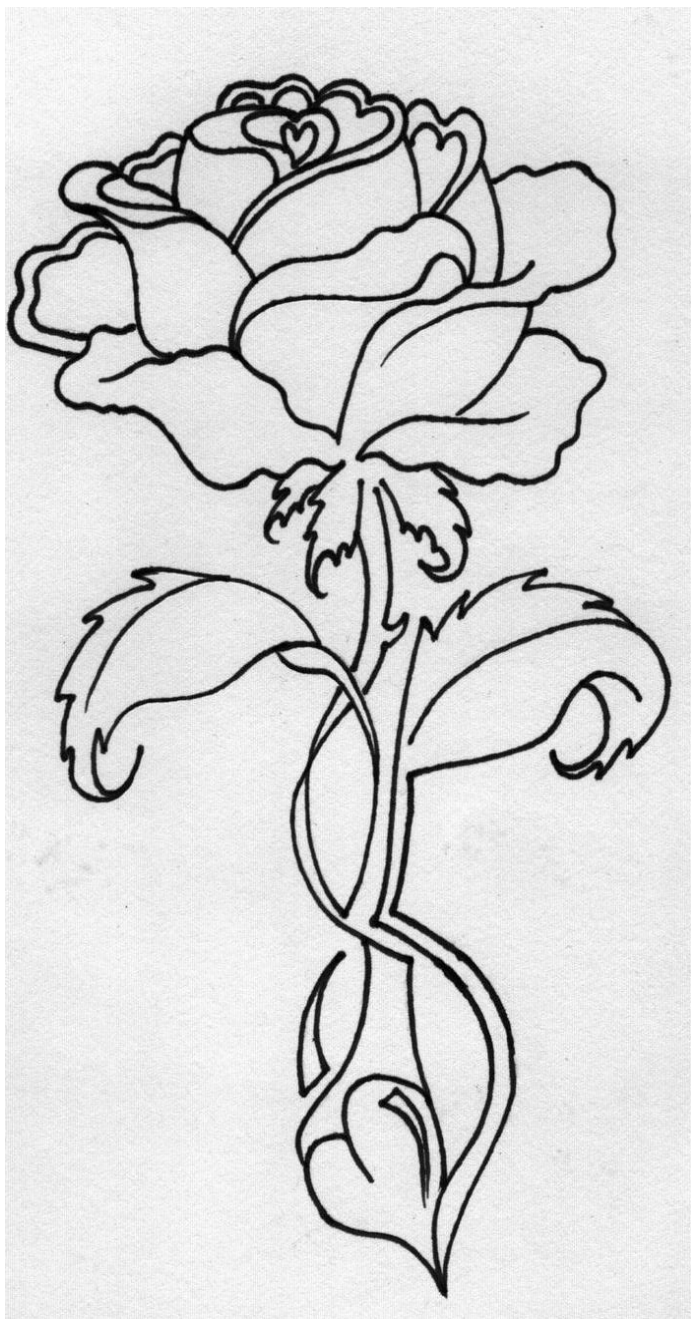
De fiecare dată o carte, atunci când o citești, îți dezvăluie și lucruri la care te aștepti foarte puțin! De obicei titlul cărții este „avangarda” care intuitiv, sugerează cumva acțiunea din carte. Și, care poate stârni curiozitatea de a o citi. De această dată cartea cu titlul „REGELE ZAHĂRULUI”, scrisă de domnul Ștefan D Gheorghe, se abate de la regulă! Spun acest lucru pentru că acțiunea cărții este departe de a pune accentul pe însemnătatea exclusivă a zahărului și „rolul” său în acțiunea din carte. Desigur, comerțul din industria zahărului are importanța sa în dezvoltarea economică a epocii și bunăstarea asigurată unei familii vechi și foarte bogate. Personajul principal, Harutiun Fringhian, este reprezentantul acestei familii care a dus pe culmi înalte această industrie, mai ales în România acelor ani. Fabrici care au contribuit la dezvoltarea economiei noastre în mod evident. De aceea cred că autorul l-a denumit în mod metaforic „Regele Zahărului”! Dar, Harutiun Fringhian este mult mai important în acțiunea din carte din alte puncte de vedere. Acesta este „mesagerul” care reprezintă simbolul unei etnii trecută prin foc și spadă. O etnie care a trebuit să-și aducă „obolul” sacrificiului de-a lungul a sute de ani, consemnat fiind de istoria vremii. Mai degrabă dezvăluind tragedia trecerii prin timp, nedreptățile suferite din partea unor alte popoare care erau „convinse” că aceasta trebuie epurată, că ar trebui de fapt ștersă de pe harta lumii! Este prezentată viața socială, politică și economică din acele vremuri prin descrieri foarte plastice ale obiceiurilor, ale mentalității oamenilor, ocupațiile și îndeletnicirile meșteșugărești, frumusețea locurilor și a tradițiilor care le guvernau viața fără puțință de tăgadă. Descrierile sunt realizate cu multe detalii din partea autorului, având ca scop introducerea cititorului în realitatea acelor ani în care, armenii trebuiau să țină piept tuturor tragediilor la care au fost supuși. Autorul, de etnie armeană, face apogeul istoriei etniei sale, cu toate durerile evoluției și dezvoltării în timp, în fața unei istorii vitrege, arătând importanta contribuție adusă la progresul culturii și civilizației universale! Acest lucru este întărit cu o multitudine de acte și date istorice cronologic expuse. Poporul armean era caracterizat de onestitate și hărnicie dar, poate mai mult decât orice, de multă pricepere în afacerile din toate domeniile. Buni meșteșugari, dotați cu mult talent și inspirație, au lăsat lumii opere de artă în domenii diferite. Capacitatea lor de supraviețuire de-a lungul anilor la toate dramele și nedreptățile, le-a fost salvarea, cea care a făcut ca acest popor să dăinuie în timp. Cartea, pe lângă importanța dată de descrierile autorului, foarte plastic făcute, indiferent că vorbesc de obiceiuri, tradiții, drame familiale, arhitectonica clădirilor, a locurilor, chiar și a gastronomiei tradiționale, are și valoarea unui veritabil document istoric. Tablourile sociale prezentate, istoria locurilor și a epocii respective sunt făcute uneori într-un stil lapidar, (mai ales când sunt

expuse datele istorice) alteori punând patimă în relația lor, fiind făcute cu mai multe detalii care să creeze imaginea dorită! Un capitol dramatic îl reprezintă relatarea unor mărturii care vorbesc despre genocidul din 1915. Istoria l-a consemnat ca fiind una dintre cele mai negre drame umane din istorie. Chiar dacă decimați, armenii, cei care au supraviețuit, și-au găsit refugiul pe alte meleaguri, unde au continuat să trăiască și să pună umărul la dezvoltarea economico-socială. În urma lor au rămas dovezi ale obiceiurilor, meșteșugurilor, ale îndeletnicirilor și ale modului lor de viață. O întreagă civilizație. Au fost adevărați artizani ai meșteșugurilor aduse la rang de artă și ai culturii, ai tradițiilor de o frumusețe inestimabilă, de negăsit la alte popoare! Personajul principal Harutiun Fringhian, este „simbolul” tuturor acestor calități de necontestat: al hărniciei, al generozității, posesor al unei educații vaste căpătate la cele mai înalte școli occidentale, un patriot înflăcărat care s-a dedicat iubirii de țară și de neam! Poate cel mai mare filantrop pe care istoria l-a cunoscut. Este exemplul blândității, al omeniei și al bunăstării realizate prin muncă, dăruire și sacrificiu. Cei care vor citi cartea vor descoperi un caracter puternic, un om clădit pe principii sănătoase care s-a bucurat de o educație superioară pentru epoca respectivă, dând dovada unei inteligențe ieșite din comun și de o înzestrare pentru afaceri cum nu le este dată multora. Desigur că, a avut la rândul său un preț de plătit, poate cel mai dureros. Cel al unei iubiri pentru o fată cu nume de floare, Hortensia, o iubire care a fost răpusă înainte de vreme, care l-a lăsat fără puterea și voința de a o mai reînnoi vreodată. Firul roșu al acțiunii este trasat de personajul principal, în colaborare cu cele secundare dar nu mai puțin importante. Pe plan social, politic, economic, etnografic, totul gravitează în jurul acestuia. Autorul, domnul Ștefan D Gheorghe, el însuși reprezentant de seamă al etniei armenie, pentru a înlătura monotonia dată, mai ales de descrierile istorice, a inserat unele prezentări de rețete culinare din gastronomia tradițională care au amintit de experiențele lui Pavlov și care au stârnit dorința de a degusta toate acele delicatese specifice bucătăriei armenie de care noi, românii știm mai puțin. Cartea în sine nu este ușor de citit de către publicul larg, din cauza, mai ales, a descrierilor unor tablouri sociale în termeni specifici limbii armenie, mai puțin cunoscuți de noi, românii și din cauza expunerii unui mare volum de date istorice cu care cititorul se va familiariza cu greu. Pe de altă parte, cartea document este foarte importantă pentru isto-

(continuare în pag. 122)

rici și cercetători, cei care vor ști să aprecieze toată bogăția de informații cuprinsă între paginile sale. Se înțelege de la sine că subiectul cărții se adresează în primul rând cititorilor care vor să cunoască mai mult și mai multe despre conaționalii noștri. Trebuie menționat că, pentru a forma un întreg coagulat din subiectul cărții, autorul s-a bucurat de sprijinul mai multor personalități care au putut contribui cu vasele lor amintiri, reconstituiri și documente, la alcătuirea acestuia. Pentru a putea realiza armonia acestei cărți - document, a fost nevoie de „multă osteneală scriitoricească”, de aceea felicit autorul, pe domnul Ștefan D Gheorghe, cel care s-a străduit și a reușit să finalizeze cu succes ceea ce și-a propus. Totodată trebuie adus un salut de recunoștință tuturor celor care și-au adus contribuția la reconstituirea istorică a trecerii prin timp a poporului armean!

Dan D. GÎRJOABĂ

Liniștea gândului

...În liniștea gândului, un potir de lumină
se varsă peste sufletul meu,
umplându-l cu tăcerea ce nu cere nimic.

Credința crește ca o rădăcină nevăzută,
pătrunzând prin piatra îndoiei,ii,
sorbînd din ploaia unor ceruri neștiute.

Abisul mă cheamă pe nume,
dar eu privesc dincolo de el,
acolo unde umbra se topește în lumină.

Dumnezeu e în freamătul frunzelor,
în golul dintre două gânduri,
în tremurul unei rugăciuni nerostite.

Mă ridic fără teamă,
purtând în palmă un vis nescris.

Cadența gândului

Privesc spre mine,
aerul poartă un murmur,
o șoaptă venită din adâncul timpului,
purtând cadența gândului...

Pașii mei caută un drum nevăzut,
printre umbre ce se destramă în lumină...

Mântuirea nu e un foc ce cade din cer,
ci o flacără ce arde tăcut în piept,
o atingere blândă a ceea ce nu se vede.

Dumnezeu nu strigă, nu cere,
nu umple pământul cu tunete,
ci stă în colțul inimii, așteptând.

Credința nu se naște din frică,
nici din promisiuni scrise pe piatră,
ci dintr-un salt în gol, fără teamă...

Mă îndoiesc, mă clatin, mă risipesc,
dar ceva mai adânc decât mine mă cheamă,
mă prinde de mână când întunericul se apropie.

În liniștea cea mai adâncă, îl simt,
în bătaia vântului printre crengi,
în privirea unui copil ce nu cunoaște moartea.

Schimbarea nu e o poartă de aur,
nici un cântec triumfător peste lume,
ci un om ce își iartă umbra,
și merge mai departe, fără lanțuri...

Tăcerea dimineții

Pășesc prin tăcerea dimineții,
unde lumina cade fără greutate,
iar vântul poartă ecoul rugăciunilor vechi...

(continuare în pag. 123)

Mântuirea nu are glas,
dar o simt în fiecare răsuflare,
în pașii mei care nu mai rătăcesc.

Credința nu e un zid,
nu e lanț,
nici teamă,
ci o fereastră deschisă
spre cer...

În fiecare clipă uitată,
în fiecare rană nevindecată,
Dumnezeu veghează fără să ceară nimic.

Îl caut pe cărări neumbrate,
în liniștea apelor adânci,

în ochii unui străin ce zâmbește.
Nu e departe, nu e ascuns,
nu se pierde printre cuvinte,
nu se ascunde în temple de piatră.

E acolo, în palma întinsă,
în pâinea împărțită,
în lacrima ce cade fără rușine.

Mântuirea nu e o promisiune departe,
nu e un foc care arde în viitor,
ci o flacără ce pâlpâie acum,
în tăcerea inimii ce se deschide...

Cosmin-Darius MISIR

umoristul din mine
îmi zice să cânt
la cobză
serenadele plângeri
puntea infinită roz-albă
se perturbă
privind la
norul ebenin
ce se apropie de
omenire

arcuindu-se
Soarele
lovește cu
propiile raze
pământul
acesta
zbierând
își acceptă
evoluția cosmică

se lasă ceața guralivă
simt că acesta
se aseamue
cu
timidele lacrimi
ale bunicii
pentru
defunctul

(urmare din pag. 76)

sale.

Dorul nu este simbolizat în poeziile sale doar pentru a-și aduce mai aproape de sine amintirile mamei sau ale casei părintești, ci apare și din aspirația personală de a simți iubirea, prezența efectivă prin gesturile și îmbrățișările omului iubit. Dorul apare în mod inevitabil și pentru a reînvia lucruri și fapte care au contribuit la formarea caracterului și personalității autoarei, a omului care este ea în prezent.

Soarele și luna sunt două simboluri mistice care completează rând pe rând, sensul divinității. Sunt izvoarele luminii pe timp de noapte și de zi, centrul existenței noastre. Aceste două elemente cosmice, alături de stele, sunt des întâlnite în poeziile Anei, pentru a sublinia ideea că aparținem unui întreg, universului creat și coor-donat de Dumnezeu.

Pasărea imaginară care trăiește în sufletul poetei („De când mă știu, trăiește o pasăre în mine”) este însăși dorința de a reuși să scrie nestingherită, fără inhibiții și fără constrângeri, pornirea interioară de a putea zbura pe aripile imaginației către lumea exterioară, a reuși să exploreze absolutul care se află dincolo de tot ce este palpabil.

Cocorii, păsări simbol întâlnite des în poemele Anei Văcărașu reprezintă strigătele eului său în momentele de răscruce sau atunci când o sfâșie tristețea, gândurile răzvrătite, dar și tresărirea din suflet la sosirea primă-verii sau a toamnei, renașterea naturii și întomnarea fiind pentru ea strâns legate de renașterea dar și de efemeritatea propriei ființe.

În multe dintre poemele sale, poeta, însetată de cunoaștere, alege să reflecteze intens la tot ce ține de valorile lumești, printr-o analiză existențială minuțioasă și profundă, pentru a putea mai apoi transmite prin arta scrisului bogăția reflecțiilor sale.

Cartea „PESTE GRANIȚA VISĂRII” oferă posibilitatea evadării eului liric al poetei din subconștient către universul literar, prin intermediul unor figuri de stil capabile să creeze echilibrul sufletesc necesar apariției acestor poezii valoroase.

O felicit din inimă pe poeta Ana Văcărașu, pentru cu-rajul de a ne purta pe aripi de visare dincolo de granițele sufletești, în labirintul poetic creator din care s-au născut versurile uimitoare, încărcate de parfum și poveste...

BOEMA

boema.edituraboema.ro